

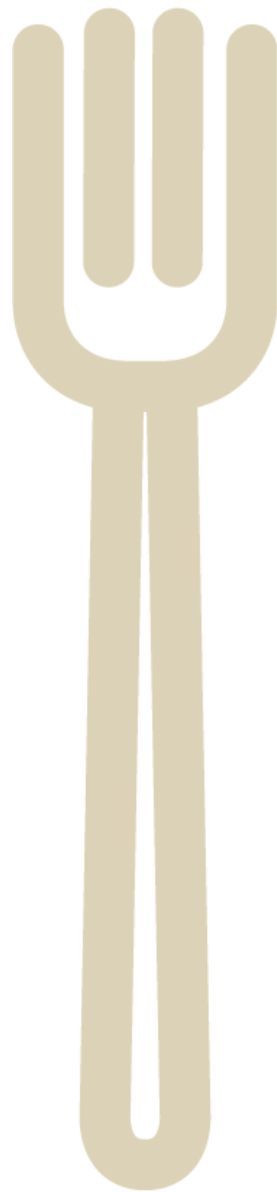

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

ELÄINTEN HYVINVOINNIN OTANTAAN PERUSTUVAT JA EHDOLLISUUDEN TARKASTUKSET

Naudat, siat, munivat kanat, lampaat, vuohet,
broilerit, kalkkunat, ankat, hanhet, turkiseläimet
sekä muut tuotantoeläimet

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	5
2 TARKASTUKSEN PERUSTEET	6
3 TILAKÄYNNILLÄ VALVOTTAVAT ASIAT	7
3.1. Valvottavat eläinlajit	8
3.2. Valvontaviranomainen	9
4 MITEN VALVOTAAN	10
4.1 Otannat ja valvonnan käynnistyminen	10
4.2 Valvonta-ajankohta	10
4.3 Valvonnasta ilmoittaminen	10
4.4 Tarvittavat välineet	10
4.5 Valvonnan kohteena olevat tilat	11
4.5.1 Otantaan perustuva eläinten hyvinvointivalvonta toteutetaan	11
4.5.2 Ehdollisuuden eläinten hyvinvointivalvonta toteutetaan	11
5 VALVONNAN KÄYTÄNNÖN SUORITTAMINEN	12
5.1. Valvontakäynti ja tarkastuspöytäkirjan täyttäminen	12
5.2 Valvontatuloksen tallentaminen	14
5.3 Eläinten hyvinvointivalvonnan laajentaminen ehdollisuuden tarkastukseksi	14
5.4 Ilmoittaminen aluehallintovirastoon ja ELY-keskukseen	16
LIITE A NAUTOJEN HYVINVOINNIN VALVONTA	18
NAUDAT YLI 6 KK	18
1 Pitopaikan yleiset vaatimukset	18
2 Tilavaatimukset	19
3 Eläinsuojan olosuhteet	22
4 Hyvinvoinnista huolehtiminen	23
5 Ruokinta ja juotto	27
VASIKAT (NAUTA ALLE 6 KK)	31
1 Pitopaikan yleiset vaatimukset	31
2 Tilavaatimukset	32
3 Eläinsuojan olosuhteet	34
4 Hyvinvoinnista huolehtiminen	36
5 Ruokinta ja juotto	40
LIITE B SIKOJEN HYVINVOINNIN VALVONTA	43
1 Pitopaikan yleiset vaatimukset	43
2 Tilavaatimukset	46
3 Eläinsuojan olosuhteet	51
4 Hyvinvoinnista huolehtiminen	53
5 Ruokinta ja juotto	59
LIITE C. MUNIVIEN KANOJEN HYVINVOINNIN VALVONTA (HÄKKIKANALAT)	62
1 Pitopaikan yleiset vaatimukset	62

2 Tilavaatimukset	63
2 Eläinsuojan olosuhteet.....	66
4 Hyvinvoinnista huolehtiminen	67
5 Ruokinta ja juotto.....	71
LIITE D. MUNIVIEN KANOJEN HYVINVOINNIN VALVONTA (AVO- JA ULKOKANALAT).....	74
1 Pitopaikan yleiset vaatimukset	74
2 Tilavaatimukset	76
3 Eläinsuojan olosuhteet.....	78
4 Hyvinvoinnista huolehtiminen	79
5 Ruokinta ja juotto.....	84
LIITE E. LAMPAIDEN HYVINVOINNIN VALVONTA.....	87
1 Pitopaikan yleiset vaatimukset	87
2 Tilavaatimukset	88
3 Eläinsuojan olosuhteet.....	89
4 Hyvinvoinnista huolehtiminen	90
5 Ruokinta ja juotto.....	94
LIITE F. VUOHIEEN HYVINVOINNIN VALVONTA	97
1 Pitopaikan yleiset vaatimukset	97
2 Tilavaatimukset	98
3 Eläinsuojan olosuhteet.....	99
4 Hyvinvoinnista huolehtiminen	100
5 Ruokinta ja juotto.....	103
LIITE G. BROILEREIDEN HYVINVOINNIN VALVONTA.....	106
1 Pitopaikan yleiset vaatimukset	106
2 Tilavaatimukset	107
3 Kasvatusosaston olosuhteet	109
4 Hyvinvoinnista huolehtiminen	113
5 Ruokinta ja juotto.....	116
LIITE H. ANKKOJEN JA HANHIEN HYVINVOINNIN VALVONTA.....	118
1 Pitopaikan yleiset vaatimukset	118
2 Tilavaatimukset	119
3 Eläinsuojan olosuhteet.....	120
4 Hyvinvoinnista huolehtiminen	122
5 Ruokinta ja juotto.....	125
LIITE I. TURKISELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA	127
1 Pitopaikan yleisiä vaatimuksia	127
2 Tilavaatimukset	129
3 Eläinsuojan olosuhteet.....	130
4 Hyvinvoinnista huolehtiminen	131
5 Ruokinta ja juotto.....	136
LIITE J KALKKUNA	138

1 Pitopaikan yleiset vaatimukset	138
2 Tilavaatimukset	139
3 Eläinsuojan olosuhteet.....	140
4 Hyvinvoinnista huolehtiminen	141
5 Ruokinta ja juotto.....	145
LIITE K. HEVOSTEN, BIISONIEN, PEUROJEN, STRUTSIELÄINTEN JA MUIDEN TUOTANTOELÄINTEN EHDOLLISUUDEN HYVINVOINNIN VALVONTA	147
K 1 HEVONEN	148
1 Pitopaikan yleiset vaatimukset	148
2 Tilavaatimukset	149
3 Eläinsuojan olosuhteet.....	151
4 Hyvinvoinnista huolehtiminen	151
5 Ruokinta ja juotto.....	153
K 2 BIISONI.....	154
1 Pitopaikan yleiset vaatimukset	154
2 Tila- ja tarhavaatimukset.....	154
3 Eläinsuojan olosuhteet.....	155
4 Hyvinvoinnista huolehtiminen	155
5 Ruokinta ja juotto.....	157
K 3 PEURA (TARHATTU)	159
1 Pitopaikan yleiset vaatimukset	159
2 Tila- tarhavaatimukset	159
3 Eläinsuojan olosuhteet.....	160
4 Hyvinvoinnista huolehtiminen	160
5 Ruokinta ja juotto.....	162
K 4 STRUTSI.....	163
1 Pitopaikan yleiset vaatimukset	163
2 Tilavaatimukset	163
3 Eläinsuojan olosuhteet.....	166
4 Hyvinvoinnista huolehtiminen	166
5 Ruokinta ja juotto.....	168
K 5 MUUT TUOTANTOELÄIMET.....	169
1 Pitopaikan yleiset vaatimukset	169
2 Tilavaatimukset	169
3 Eläinsuojan olosuhteet.....	169
4 Hyvinvoinnista huolehtiminen	170
5 Ruokinta ja juotto.....	172
LIITE L. VALOKUVAT NAUDAN LIKAISUUDEN ARVIOINNIN APUNA	173
LIITE M. SIKOJEN PUHTAUDEN ARVIOINTI	178
LIITE N. LAMPaiden puhtauden arviointi	179

1 JOHDANTO

Tiloille tehtävien otantaan perustuvien eläinten hyvinvointia koskevien tarkastusten tarkoituksena on selvittää täyttyvätkö tuotantoeläinten pidolle asetetut eläinten hyvinvointilainsäädännön vähimmäisvaatimukset. Lisäksi kotieläintiloille tehtävissä ehdollisuuden tarkastuksissa valvotaan eläinten hyvinvointilainsäädännön vaatimuksia, joiden noudattaminen on tiettyjen viljelijätukien täysimääräisen maksamisen edellytys.

Tämä ohje ja siihen liittyvät tarkastuslomakkeet on tarkoitettu aluehallintovirastojen läänineläinlääkäreille yllä mainittujen valvontojen tekemiseen sekä valvonnan avuksi ja sen yhtenäistämiseen, mutta ohjetta voivat käyttää myös muut maatiloilla eläinten hyvinvointivalvontaa tekevät toimivaltaiset viranomaiset.

Tässä ohjeessa on sekä suoria lainauksia eläinten hyvinvointilainsäädännöstä että tulkintoja ja esimerkkejä lainsäädännön soveltamisesta. Vaatimukset, jotka eivät koske ehdollisuutta on tässä ohjeessa merkitty tähdellä (*). Tulkinnat on erotettu kursiivilla. Ohjeessa esitetyt tulkinnat ovat Ruokaviraston näkemyksiä siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa.

Ohjeen ehdollisuuden vaatimuksia koskevissa kohdissa on monin paikoin viitattu eläinten hyvinvointia koskeviin direktiiveihin. Viittaukset on tarkoitettu ehdollisuuden valvontaa tekevien viranomaisten avuksi ehdollisuuden vaatimuksia arvioitaessa. Direktiivit tulevat sovellettaviksi ainoastaan tilanteissa, joissa joudutaan arvioimaan kansallisista vaatimuksista havaitun poikkeaman vaikutuksia seuraamuksiin ehdollisuuden asetuksen (65/2023) liitteen 3 (sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella 1278/2023) tarkoittamalla tavalla. Mikäli on epäselvyyttä, onko kyseessä ehdollisuutta koskeva vaatimus, on asia syytä varmistaa ko. säädöksestä: Euroopan unionin viljelijätukien ehdollisuuden lakisäätteisistä hoitovaatimuksista sekä niiden ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten noudattamisen valvonnasta (65/2023, muutos 1278/2023), liite 3 (jäljempänä ehdollisuuden asetus).

Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee takoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee viime kädessä tuomioistuin.

Tämä ohje on voimassa käyttöönottopäivästä (18.3.2025) alkaen seuraavan ohjeen voimaantuloon asti.

2 TARKASTUKSEN PERUSTEET

Virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (2017/625) (jäljempänä valvonta-asetus) velvoittaa jäsenmaita järjestämään tuotantoeläinten hyvinvoinnin tarkastuksia sen valvomiseksi, että eläinten suojelusta annettuja vaatimuksia noudatetaan. Suomessa tehdään näitä EU:n edellyttämiä otantaan perustuvia eläinten hyvinvointia koskevia tarkastuksia (jäljempänä otantavalvonta) nauta-, sika-, lammas-, vuohibroileri-, anka- ja hanhitiloille. Lisäksi tarkastetaan munintakanaloita, turkistiloja sekä ensimmäistä kertaa myös kalkkunatiloja.

Eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) §:n mukaisten eläinten hyvinvointitarkastusten yhteydessä osalle tiloista tehdään myös ehdollisuuden tarkastuksia eläinten hyvinvoinnin osalta. Tarkastus perustuu sekä eläinten hyvinvointisäädöksiin että ehdollisuuden valvonnan yleisiin vaatimuksiin, jotka on esitelty Ruokaviraston ohjeissa Yleistä ehdollisuuden valvonnasta ja laiminlyöntien arvioinnista (jäljempänä yleisohje) sekä Ehdollisuuden eläinten hyvinvoinnin valvonnan laiminlyöntien arviointi (jäljempänä arviointiohje). Ehdollisuuden asetuksen liitteessä 3 on kansallisten eläinten hyvinvointisäännösten vaatimukset, jotka ovat myös ehdollisuuden vaatimuksia.

Neuvoston direktiiveissä tuotantoeläinten suojelusta (98/58/EY) sekä sikojen (2008/120/EY), vasikoiden (2008/119/EY), munivien kanojen (1999/74/EY) ja lihantuotantoa varten pidettävien kanojen (2007/43/EY) suojelun vähimmäisvaatimuksista on säädetty näiden eläinten pidolle lajikohtaisia vähimmäisvaatimuksia. Direktiivit on pantu kansallisesti täytäntöön lailla eläinten hyvinvoinnista sekä valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön (MMM) asetuksilla ja päätöksillä.

Tarkastuksissa valvotaan seuraavien kansallisten tai yhteisön ajantasaisten säädösten noudattamista:

- Laki eläinten hyvinvoinnista 693/2023 (eläinten hyvinvointilaki, EHL)
- Valtioneuvoston asetus eläimille tehtävistä toimenpiteistä ja keinollisen lisäämisen menetelmistä (1165/2023) (toimenpideasetus)
- Valtioneuvoston asetus nautojen suojelusta (Vna 592/2010, muut. 1162/2023 ja 300/2024)
- Valtioneuvoston asetus sikojen suojelusta (Vna 629/2012, muut. 458/2013 ja 154/2017)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus sikojen pidolle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista (14/EEO/2002) niiltä osin kuin Vna:n 629/2012 siirtymäsäännöksissä viitataan kumottuun säädökseen 14/EEO/2002

- Valtioneuvoston asetus kanojen suojelusta (Vna 673/2010 muut. 376/2011, 82/2024)
- Valtioneuvoston asetus lampaiden suojelusta (Vna 587/2010 muut. 832/2020)
- Valtioneuvoston asetus vuohien suojelusta (Vna 589/2010)
- Valtioneuvoston asetus broilereiden suojelusta (Vna 375/2011)
- Valtioneuvoston asetus ankkujen ja hanhien suojelusta (Vna 675/2010)
- Valtioneuvoston asetus turkiseläinten suojelusta (Vna 1084/2011)
- Valtioneuvoston asetus hevosten suojelusta (Vna 588/2010, muut. Vna 749/2013)
- Valtioneuvoston asetus kalkkunoiden suojelusta (Vna 677/2010)
- Valtioneuvoston asetus tarhattavien biisonien suojelusta (Vna 591/2010)
- Valtioneuvoston asetus tarhattavien peurojen suojelusta (Vna 590/2010)
- Valtioneuvoston asetus strutsien suojelusta (Vna 676/2010)
- Maa- ja metsätalousministeriön päätös nisäkäs- ja lintulajeihin kuuluvien tuotantoeläinten lopettamiselle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista (MMMp 18/EEO/1996, muut. MMMa 5/EEO/2000)
- Maa- ja metsätalousministeriön päätös eläinten teurastamiselle asetettavista eläinsuojeluvaatimuksista (MMMp 23/EEO/1997, muut. MMMp 6/EEO/1999)
- Neuvoston asetus (EY) N:o 1099/2009 eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä (lopetusasetus)

3 TILAKÄYNNILLÄ VALVOTTAVAT ASIAT

Tilalle voidaan tehdä pelkkä otantaan perustuva eläinten hyvinvointitarkastus tai sekä otantaan perustuva eläinten hyvinvointitarkastus että ehdollisuuden eläinten hyvinvoinnin valvonta. Myöhemmin tässä ohjeessa otantaan perustuvasta eläinten hyvinvointivalvonnasta käytetään termiä otantavalvonta.

Otantatarkastuksissa on valvottava täyttyvätkö kyseisen eläinlajin pidolle asetetut eläinten hyvinvoinnille asetetut vähimmäisvaatimukset.

Eläinten hyvinvointia koskevassa ehdollisuuden tilavalvonnassa valvotaan täyttyvätkö tietyt tuotantoeläinten pidolle asetetut (ehdollisuuden asetus) eläinten hyvinvointilainsäädännön vaatimukset. Eläinten hyvinvoinnin tarkastuksia voidaan tehdä niiden ehdollisuuden tarkastuksien yhteydessä, jotka koskevat kiellettyjen aineiden käyttöä tuotantoeläimille tai eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotantohygieniaa. Tarkastusmatkat tehdään joko yksin tai yhdessä esimerkiksi ELY-keskuksen rehuvalvontoja tai eläinten hyvinvointikorvausten vaatimuksia valvovan tarkastajan kanssa. Tarkastusmatkojen yhdistäminen mahdollisuuksien mukaan on suositeltavaa. Tavoitteena on eri valvontojen yhdistäminen siten, että erillisiä valvontakäyntejä kohdistuu samalle tilalle mahdollisimman vähän.

Eläinten hyvinvointitarkastuksen yhteydessä valvotaan seuraavien vaatimusten noudattamista:

- nautojen pidolle asetetut eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset → **LIITE A**
- sikojen pidolle asetetut eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset → **LIITE B**
- munivien kanojen (yli 350 kanan kanalat) pidolle asetetut eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset
→ **LIITE C** (häkkikanalat)
→ **LIITE D** (avo- ja ulkokanalat)
- lampaiden pidolle asetetut eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset → **LIITE E**
- vuohien pidolle asetetut eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset → **LIITE F**
- broilereiden pidolle asetetut eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset → **LIITE G**
- ankkojen ja hanhien pidolle asetetut eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset → **LIITE H**
- turkiseläinten pidolle asetetut eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset → **LIITE I**
- kalkkunoiden pidolle asetetut eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset
→ **LIITE J** muiden tuotantoeläinten pidolle asetetut eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset → **LIITE K**

Liitteissä A-K on selvitetty yksityiskohtaisesti myös ehdollisuuden asetuksen liitteen 3 mukaan ehdollisuuden eläinten hyvinvoinnin valvonnassa tarkastettavat eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset. Substanssivalvonnassa valvotaan kansallisten eläinten hyvinvointisäädösten vaatimukset laajemmin kuin ehdollisuudessa, sillä tietyt kansalliset eläinten hyvinvointivaatimukset eivät ole ehdollisuuden eläinten hyvinvoinnin vaatimuksia. Myöskään poikkeaminen kansallisen säännöksen vaatimuksesta ei johda ehdollisuuden seuraamukseen, jos neuvoston direktiivin vasikoiden (2008/119/EY), sikojen (2008/120/EY) tai tuotantoeläinten (98/58/EY) vastaavan säännöksen vähimmäisvaatimus täyttyy.

3.1. Valvottavat eläinlajit

Otantatarkastuksissa valvotaan seuraavat eläinlajit

- naudat
- siat
- munivat kanat (kanoja ≥ 350)
- broilerit

- ankat ja hanhet
- lampaat
- vuohet
- turkiseläimet
- kalkkunat

Ehdollisuuden eläinten hyvinvoinnin valvonnassa valvotaan edellä mainittujen eläinlajien lisäksi myös

- hevoset, ponit, aasit ja muut vastaavat karioeläimet
- biisonit
- tarhatut peurat
- strutsieläimet
- muut maataloustarkoituksessa pidettävät tarhatut tuotantoeläimet kuten lihan, munien tai niiden tuottamiseen tarkoitettut siitoseläimet (esimerkiksi villisika, mufloni, fasaani ja peltopyy), broileri- ja kanaemot ja munivat kanat (<350 kanaa) ja tuotantotarkoituksessa pidettävät kanit (→ Kts. yleisohje)

Tuotantoeläimellä tarkoitetaan elintarvikkeiden, villan, nahan tai turkisten tuotantoa varten taikka muussa tuotantotarkoituksessa kasvatettavaa tai pidettävää eläintä, ei kuitenkaan luonnonvaraista eläintä, kilpailuissa, näyttelyissä taikka kulttuuri- tai urheilutapahtumissa tai vastaavissa toiminnoissa käytettävää eläintä, eikä tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävää eläintä (EHL 5 §). Ehdollisuuden valvonnan ulkopuolelle voidaan pääsääntöisesti jättää seura- ja harrastuseläimet, joita ei käytetä maataloustoimintaan, vaan joita käytetään esimerkiksi urheilutarkoitukseen tai ne ovat lemmikkejä (ml. kotitarvekäyttö). Tarkemmat rajaukset on esitetty yleisohjeen kohdassa 3.

3.2. Valvontaviranomainen

Otantavalvonnoissa toimivaltainen tarkastuksia tekevä valvontaviranomainen on aluehallintovirasto eli käytännössä aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit (jäljempänä tarkastaja) (eläinlääkintähuoltolaki 765/2009). Toimivaltaisia tarkastuksia tekeviä valvontaviranomaisia eläinten hyvinvoinnin ehdollisuuden valvonnassa ovat aluehallintovirastot (laki tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta 1334/2022).

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus (ELY) tekee tilakohtaisen yhteenvedon/päätöksen kaikista tilan ehdollisuuden valvonnoista mukaan lukien myös ehdollisuuden eläinten hyvinvoinnin valvonnat.

4 MITEN VALVOTAAN

4.1 Otannat ja valvonnan käynnistyminen

Ruokavirasto tekee määrittelyn mukaiset otannat. Osa tiloista valitaan satunnaisotannalla ja osa kohdennetusti.

Otantaan valittujen tilojen perustiedot on tallennettu eläinlääkintähuollon tietojärjestelmään (Elvi) tarkastuslomakkeen pohjaksi (→ 5.2 Valvontatuloksen tallentaminen). Ruokaviraston hyvinvointi ja tunnistaminen -yksikkö (Ruokavirasto/ELHY) lähettää Elvin toimeksiantona aluehallintovirastoille listan valvottavista tiloista. Tilat, joille tehdään ehdollisuuden tarkastus, on tallennettu myös Tukisovellukseen (kts. yleisohje).

4.2 Valvonta-ajankohta

Valvonnat aloitetaan valvontavuonna määräyskirjeen, valvontalistojen ja ohjeistuksen toimittamisen jälkeen. Ruokavirasto seuraa tarkastusten etenemistä ajantasaisen tiedon saamiseksi. Tämän vuoksi valvontatulokset tulisi tallentaa Elvi-sovellukseen ja Tukisovellukseen mahdollisimman pian tilakäynnin jälkeen. Tarkastukset on suoritettava valvontavuoden loppuun mennessä. Ehdollisuuden seuraamukset tulee kohdistaa EU-lainsäädännön mukaan aina siihen vuoteen, jolloin laiminlyönti on tapahtunut.

4.3 Valvonnasta ilmoittaminen

Valvonta-asetus (EU 625/2017) edellyttää, että virallinen valvonta on suoritettava ilman ennakoilmoitusta, paitsi jos tällainen ilmoitus on tarpeen ja asianmukaisesti perusteltu virallisen valvonnan suorittamista varten. Perustelu kirjataan tarkastuspöytäkirjaan. Mikäli tarkastuksesta joudutaan ilmoittamaan etukäteen, tulisi se tehdä mahdollisimman lyhyellä varoitusajalla. Ennalta ilmoittaminen ei kuitenkaan saa vaarantaa tarkastuksen toteutumista.

4.4 Tarvittavat välineet

Tilakäynnille tarkastaja tarvitsee

- ko. eläinlajeja (nauta, sika, munintakana, lamma, vuohi, broileri, anka, hanhi ja turkiseläimet) koskevan otantavalvonnan tarkastuspöytäkirjan sekä ohjeen
- tarvittaessa ehdollisuuden tarkistuslista sekä Ehdollisuuden eläinten hyvinvoinnin valvonnan laiminlyöntien arviointiohjeen
- tarkastuskertomus- ja -päättöslomakkeet liitteineen ja ohjeen

Lisäksi käytettävissä tulee olla mittanauha tai laseretäisyysmitta sekä mahdolliset muut välineet vaatimustenmukaisuuden osoittamiseksi (esimerkiksi Dräger -putket tai kaasumittari kasvattamon ilmanlaadun mittauksiin ja lux-mittari valon voimakkuuden mittaukseen). Näiden lisäksi tarvitaan laskin sekä kamera/puhelimen kamera.

Tarkastajan tulee myös huolehtia riittävästä suojarustuksesta ja toimintatavoista kulloisenkin tilanteen mukaan, jotta mahdolliset taudinaiheuttajat eivät kulkeudu tarkastajan mukana tiloille. Mikäli käytössä on tabletti, tulee se pitää kertakäyttöisessä suojapussissa tai pyyhkiä desinfiiovalla aineella ennen tilalle menoa.

4.5 Valvonnan kohteena olevat tilat

4.5.1 Otantaan perustuva eläinten hyvinvointivalvonta toteutetaan

kyseiseen valvontaan valituilla kotieläintiloilla. Osalle näistä tiloista tehdään myös ehdollisuuden eläinten hyvinvointivalvonta.

4.5.2 Ehdollisuuden eläinten hyvinvointivalvonta toteutetaan

1. ehdollisuuden otantaan kuuluvilla kotieläintiloilla ja
2. tiloilla, joilla muissa EHL:n mukaisissa tarkastuksissa on todettu valtioneuvoston asetuksessa 65/2023 säädettyjen ja oheisessa ohjeessa esitettyjen eläinten hyvinvointivaatimusten laiminlyöntejä (ns. valvonnan laajennus).

Otantaan kuuluvat tilat

Useimmille niille nauta-, sika-, lammas-, vuohi- ja broileritiloille samoin kuin munivien kanojen pitopaikkoihin, joille tehdään ehdollisuuden eläinten hyvinvointivalvonta, tehdään myös otantaan perustuva eläinten hyvinvointitarkastus (jäljempänä otantavalvonta).

Mikäli tilalla, joka on valittu ehdollisuuden otantaan yhden tämän ohjeen liitteen A-K mukaisen eläinlajin osalta, pidetään myös muita ko. liitteiden eläimiä, tarkastuskäynnillä valvotaan myös nämä muut eläinlajit. Esimerkiksi, jos kyseessä on nautaotokseen kuuluva tila, se on merkitty ehdollisuuden havaintopöytäkirjan etusivulle. Jos tilalla on myös muita maataloustarkoituksessa pidettäviä eläinlajeja, siellä tarkastetaan kaikki mahdolliset liitteiden A-K mukaiset eläinlajit. Tarvittaessa tehdään aina hallintopäätös toimenpiteineen. Otantaan kuuluvat tilat on tallennettu Tukisovellukseen omille ajonumeroille.

Ehdollisuuden otannan ulkopuoliset tilat (ehdollisuuden valvonnan laajentaminen)

Tiloilla, joilla toimivaltaisen eläinsuojeluviranomaisen tarkastuksen yhteydessä havaitaan tuotantoeläinten hyvinvointiin liittyviä laiminlyöntejä, tai valvontaviranomainen saa muuten tietoonsa, että tukia hakenut tila ei ole noudattanut lainsäädäntöä, valvonta on laajennettava ehdollisuuden valvonnaksi. Tällaisia kohteita ovat esimerkiksi maatilat, joilla EHL 78 §:n (epäilyyn perustuvat tarkastukset ja otantaan perustuvat eläinten hyvinvointitarkastukset) mukaisissa tarkastuksissa on todettu laiminlyöntejä ehdollisuuden asetuksessa säädettyissä eläinten hyvinvointivaatimusten noudattamisessa.

Eläinten hyvinvointia koskeva ns. ehdollisuuden laajennettu valvonta voidaan tehdä myös hallinnollisesti. **Hallinnollisen tarkastuksen** tekee läänineläinlääkäri toisen eläinsuojeluviranomaisen laatiman tarkastuskertomuksen tai hallintopäätöksen ja sen liitteiden perusteella ilman tilakäyntiä. Hallinnollinen tarkastus on ohjeistettu yksityiskohtaisemmin tässä ohjeessa (→ 5.3.) sekä Ruokaviraston ehdollisuuden yleisohjeessa.

5 VALVONNAN KÄYTÄNNÖN SUORITTAMINEN

5.1. Valvontakäynti ja tarkastuspöytäkirjan täyttäminen

Tarkastaja käy valituilla tiloilla, tarkastaa vaaditut asiat, mittaa (→ Avokanaloiden tarkastuksessa kts. Liite D, kohta 2.1.) eläinten karsinat ja pitopaikat ja täyttää tarkastuspöytäkirjan. Lisäksi tilalle olisi hyvä antaa ”Eläinten hyvinvointi - tiedote valvottavalle tilalle”, joka löytyy Pikantista (<https://pikantti.ruokavirasto.fi>).

Otantavalvonta kohdistuu vain siihen eläinlajiin/eläinlajeihin, joka on määrätty tarkastettavaksi. Ehdollisuuden tarkastuksiin kuuluvilla tiloilla valvotaan kaikki maataloustarkoituksessa pidettävät eläimet. Eläintiloilla tehdään ehdollisuuden valvontoihin liittyvät tarkastukset vain siinä tapauksessa, että tilalla on tarkastettavia eläimiä tarkastushetkellä. Jos tarkastaja saa tietoonsa ennen valvontakäyntiä, että tilalla on lyhytaikainen tuotantokatkos, valvonta tulisi siirtää sellaiseen ajankohtaan, että tilalla on taas eläimiä.

Esitetyt tarkastuspöytäkirjat/tarkistuslistat tulostetaan selainliittymä Elvistä (otantavalvonta) tai Tukisovelluksesta (ehdollisuus). Tallennuksen voi myös tehdä suoraan sovellukseen mobiilisti ilman tulostetta. Näistä sovelluksista tai Pikantista voidaan tulostaa myös tyhjiä lomakkeita (ks. kohta 5.2. Valvontatuloksen tallentaminen) (<https://pikantti.ruokavirasto.fi/>) esim. itsejäljentävälle paperille.

Tarkastuksella tarkastaja täyttää tarkastuspöytäkirjan asianomaisiin kohtiin valvontakäyntiä koskevat tiedot. Tarkastuspöytäkirjan eri kohtiin annetaan vastaukseksi joko kunnossa, laiminlyönti tai ei koske tilaa. Jokaista vastausta on mahdollista ja toivottavaa täsmentää antamalla lisätietoja, erityisesti laiminlyöntitapauksissa. Jos tilalla ei ole tarkastushetkellä eläimiä, merkitään asia lisätiedot -kohtaan.

Broileritiloilla tietojen kirjaamisessa tilalla voi käyttää apuna apulomaketta, johon merkitään tiedot kustakin kasvatusosastosta. Tiedot siirretään apulomakkeesta tarkastuspöytäkirjaan. Tarkastuspöytäkirjaan merkitään tarkastettavan asian kohdalle laiminlyönti, jos laiminlyönti on todettu yhdessä tai useammassa kasvatusosastossa. Lisätietoja -kohdassa tarkennetaan, missä kasvatusosastossa/kasvatusosastoissa

laiminlyönti on havaittu. Apulomake on tulostettavissa Pikantista (<https://pikantti.ruokavirasto.fi/>).

Eläinten pidossa on aina noudatettava eläinten hyvinvointilakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä. Jos eläinten hyvinvointia koskevassa valvonnassa havaitaan, että eläinten hyvinvointilakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä on rikottu, eläinsuojeluviranomaisen on ryhdyttävä eläinten hyvinvointilain 93 §, 95 §, 96 § tai 97 §:n mukaisiin toimenpiteisiin. Jos tilalla havaitaan eläinten hyvinvointisäädösten vastaista menettelyä, merkitään asia otantavalvonnan tarkastuspöytäkirjan viimeiseen osioon. Eläinten omistajalle tai haltijalle annetaan eläinten hyvinvointilain mukainen määräys (93 §) tai kieltö (95 §) määräaikoineen taikka keskeytetään toiminta (96 §) tai ryhdytään lain 97 §:n mukaisiin kiireellisiin toimenpiteisiin. Eläinten hyvinvointilain säännösten nojalla voidaan ryhtyä valvonta-asetuksen 138 artiklan mukaisiin toimenpiteisiin, mikäli lopetusasetusta rikotaan. Näissä tilanteissa on aina myös harkittava, vaatiiko tapaus valvonnan laajentamisen ehdollisuuden valvonnaksi. Ehdollisuuden valvonta ei korvaa tavanomaista eläinten hyvinvoinnin valvontaa.

Eläinten hyvinvointilain 92 §:n mukainen kehoitus voidaan antaa, jos havaittu rikkomus on vähäinen ja se voidaan poistaa joko tarkastuksen yhteydessä tai ilman että se edellyttää uusintatarkastusta. Ehdollisuuden arvioinnissa puute voidaan arvioida vähäiseksi. Eläinten hyvinvointilain 76 §:n mukaisia neuvoja annetaan vain, jos säädöksiä ei ole rikottu. Jos tilalle tehdään myös ehdollisuuden tarkastus, täytetään ko. tarkastuksiin liittyvät lomakkeet (→ yleisohje) ja arvioidaan mahdollinen laiminlyönti (→ arviointiohje).

Lopuksi tarkastuksen suorittanut virkaeläinlääkäri vahvistaa tarkastuspöytäkirjan tiedot allekirjoituksellaan.

Tilalle olisi hyvä jättää tiedonanto tarkastuksesta (Eläinten hyvinvointi - tiedote valvottavalle tilalle) sekä mahdollisuuksien mukaan kopio tarkastuspöytäkirjasta. Jos tarkastuksessa on havaittu eläinten hyvinvointisäädösten vastaista toimintaa, virkaeläinlääkäri liittyy tarkastuspöytäkirjan mukaan myös hallintopäätöksen liitteineen (suullinen kuuleminen) tai laatii tarvittavat asiakirjat myöhemmin. Viljelijälle tulee kertoa selkeästi tarkastusten tarkoitus, tehdyt havainnot sekä kertoa mahdollisuudesta valittaa lopullisesta päätöksestä.

Annetun määräyksen tai kiellon määräajan umpeuduttua tilalla tehdään uusintatarkastus, jolla valvotaan, että määräystä on noudatettu. Tuotantoa varten pidettävien tuotantoeläinten pitoon kohdistuvat uusintatarkastukset ovat maksullisia. Joissain tilanteissa uusintatarkastus voidaan tehdä ns. hallinnollisena tarkastuksena. Tällöin todettujen puutteiden korjaamisen osoittamiseksi eläintenpitäjä voi toimittaa mahdollisia todisteita toteuttamistaan korjaavista toimenpiteistä aluehallintoviraston läänineläinlääkärille esimerkiksi valokuvina. Näin voidaan toimia tilanteissa, joissa havaitut puutteet ovat suhteellisen lieviä ja epäkohta laadultaan sellainen, että sen

korjaaminen on todennettavissa valokuvin. Korjauksen todentaminen kuvien perusteella edellyttää, että ne ovat laadultaan riittävän tarkkoja ja että niiden perusteella voidaan muutoinkin riittävällä varmuudella todeta epäkohdan korjaaminen ja sen ajankohta.

5.2 Valvontatuloksen tallentaminen

Otantavalvontojen tulokset tallennetaan Elvi-sovellukseen ja ehdollisuuden tulokset Tukisovellukseen. Elvin ja Tukisovelluksen käyttöliittymänä on web-selain, joten se on käytettävissä kaikkialla missä on internetyhteys. Elvin ja Tukisovelluksen käyttöä varten on erillinen ohje. Kaikki vuoden 2025 lopulliset tarkastustulokset tulee tallentaa **31.1.2026** mennessä. Käytännön syistä (näytteiden analysointi) ehdollisuuden kokonaisuuden tallennukset tulee tehdä 31.3.2026 mennessä.

Elviin tallennetut ehdollisuuden vaatimuksia koskevat tiedot siirretään Tukisovellukseen, missä ne arvioidaan (→ arviointiohje).

Aluehallintovirasto vastaa siitä, että kaikki valvontatulokset tallennetaan annettuun aikarajaan mennessä. Aluehallintovirasto vastaa omalta osaltaan myös siitä, että alueelle asetettu tarkastusvaatimus täyttyy.

Ruokavirasto seuraa valvontojen toteutumista. Ruokavirasto tekee vuosittain yhteenvedon koko maan eläinten hyvinvointitarkastusten tuloksista valvontavuotta seuraavan helmikuun alussa. Tiedot raportoidaan myös EU-komissiolle.

5.3 Eläinten hyvinvointivalvonnan laajentaminen ehdollisuuden tarkastukseksi

Laissa tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta 1334/2022 23 §:ssä on säädetty valvonnan laajentamisesta ehdollisuuden tarkastukseksi:

”Jos tässä laissa tarkoitetun valvonnan tai muun valvonnan yhteydessä havaitaan tai valvonnan suorittavan viranomaisen tietoon tulee tässä laissa tarkoitetun tuen myöntämisen edellytyksiä tai ehdollisuutta koskeva virhe tai laiminlyönti, valvonta on laajennettava tässä laissa tarkoitettua tukea tai ehdollisuutta koskevaksi valvonnaksi.”

Läänineläinlääkäriin tekemä laajennus

Havaitessaan eläinten hyvinvointitarkastuksella (esim. otantaan perustuva eläinten hyvinvointitarkastus), että lainsäädäntöä ei ole noudatettu, läänineläinlääkäri voi laajentaa tarkastuksen ehdollisuuden tarkastukseksi paikan päällä. Tällöin tarkastetaan ne tuotantoeläinlajit, joilla on havaittu ehdollisuuden laiminlyönti. Eri lajien ehdollisuuden vaatimukset ovat tämän ohjeen liitteissä A-K.

Jos ehdollisuuden vaatimuksia on rikottu, toimitaan sekä eläinten hyvinvointilain että ehdollisuuden asetuksen edellyttämällä tavalla. Muussa tapauksessa toimitaan eläinten hyvinvointilain edellyttämällä tavalla.

Laajennus kunnaneläinlääkäriin tai muun eläinsuojeluviranomaisen tekemästä tarkastuksesta

Havaitessaan esimerkiksi EHL 78 §:n mukaisella epäilyyn perustuvalla eläinten hyvinvointitarkastuksella, että tuotantoeläimiä koskevaa hyvinvointilainsäädäntöä ei ole noudatettu, toimivaltainen eläinsuojeluviranomainen laatii:

- tarkastuskertomuksen liitteineen, ml. valokuvat
- eläinten hyvinvointitarkastuksen hallintopäätöksen
- mahdollisen eläinlajikohtaisen otantavalvonnan tarkastuspöytäkirjan, mikäli valvonta koskee nautoja, sikoja, lampaita, vuohia, ankoja, hanhia, munintakanoja, broilereita tai turkiseläimiä

Eläinlajikohtaisen otantavalvonnan tarkastuspöytäkirjan käyttö on toivottavaa, sillä se toimii liiteasiakirjana (tarkastuslista), jonka tavoitteena on antaa läänineläinlääkärille riittävästi tietoa hallinnollisen tarkastuksen ja arvioinnin perusteeksi. Muiden tuotantoeläinten (→ LIITE K) eläinten hyvinvointitarkastuksissa voidaan laiminlyönnin kuvausta tarkentaa tarkastuskertomukseen ja hallintopäätökseen.

Läänineläinlääkäriin tekemää hallinnollista tarkastusta varten tarkastajan tulee täyttää ko. tarkastukseen liittyvät asiakirjat huolellisesti ja toimittaa paperit **nopeasti**, mieluiten **kahden viikon kuluessa** alueen aluehallintovirastolle. Läänineläinlääkäri täyttää ehdollisuuden havainnot Tukisovellukseen ilman paikan päällä tehtävää tarkastusta (hallinnollinen laajennus) ja arvioi laiminlyönnin sekä antaa ehdotuksen seuraamusprosentiksi. Mikäli laiminlyöntiä ei voida arvioida alkuperäisen tarkastuspöytäkirjan perusteella, läänineläinlääkäri tekee tarkastuksen paikan päällä.

Tässä ohjeessa sekä ohjeessa ”Yleistä ehdollisuuden valvonnasta ja laiminlyöntien arvioinnista” (yleisohje) on kuvattu ehdollisuuden valvontamenettely sekä valvottavat vaatimukset yksityiskohtaisesti. Ohjeet ovat saatavissa Pikantista <https://pikantti.ruokavirasto.fi/>.

Esimerkki 1. *Kunnaneläinlääkäri tekee epäilyyn perustuvan eläinten hyvinvointitarkastuksen sikalaan ja havaitsee karjun karsinan liian ahtaaksi. Lisäksi osalla sioista ei ole vettä jatkuvasti saatavilla. Tällöin hän laatii tarkastuskertomuksen ja tekee normaalin hallintopäätöksen, joiden perusteella läänineläinlääkäri tekee ehdollisuuden laajennuksen.*

Tarkastuskertomukseen ja hallintopäätökseen sekä niiden liitteisiin tulee kuvata laiminlyönti mahdollisimman tarkasti. Suositeltavaa on, että tarkastuskertomuksen ja

*hallintopäätöksen lisäksi täytetään eläinlajikohtainen otantavalvonnan tarkastuspöytäkirja, mikä liitetään ko. asiakirjoihin. Tarkastuskertomus ja hallintopäätös (suullinen kuuleminen) liitteineen sekä mahdollinen otantavalvonnan tarkastuspöytäkirja toimitetaan aluehallintovirastoon mahdollisimman nopeasti, mieluiten **heti tarkastuksen jälkeen**. Kirjallisen kuulemisen yhteydessä on hyvä toimittaa pelkkä tarkastuskertomus aluehallintovirastoon mahdollisimman nopeasti tarkastuksen jälkeen. Kunnaneläinlääkäriin tulee kertoa tuottajalle, että kyseisistä laiminlyönneistä voi aiheutua tukiseuraamuksia.*

Esimerkki 2. Virkaeläinlääkäri tekee epäilyyn perustuvan tarkastuksen lypsykarjatilalle, jossa lehmät ovat parressa. Lehmillä ei ole lainkaan mahdollisuutta päästä laitumelle, mutta niille asetetut ehdollisuuden vaatimukset mm. kytkemisen, juoton ja ruokinnan sekä pitopaikan olosuhteiden osalta täyttyvät. Tilalla annetaan EHL 93 §:n mukainen hallintopäätös. Tarkastus ei laajene ehdollisuuden tarkastukseksi, koska laidunnusvaatimus ei ole ehdollisuuden vaatimus.

5.4 Ilmoittaminen aluehallintovirastoon ja ELY-keskukseen

Jos ruokahallinnon viranomaisen esimerkiksi tarkastusta tehdessään havaitsee epäkohdan, joka voi merkitä toisen viranomaisen valvontatoimivaltaan kuuluvan lainsäädännön rikkomusta, havainnosta on ilmoitettava toimivaltaiselle viranomaiselle.

Jos eläinten hyvinvointitarkastuksen tekevä eläinsuojeluviranomainen on muu kuin aluehallintovirasto, tämän on tehtävä säännösten noudattamatta jättämisestä ilmoitus aluehallintovirastoon, joka suorittaa ehdollisuutta koskevan tarkastuksen. Käytännössä niissä tilanteissa, joissa eläinten hyvinvointisäädösten vastaista toimintaa havaitsevana viranomaisena on poliisi, ELY-keskus tai kunnan terveys- ja eläinlääkärivaltuutus, on kyseinen viranomaisen yhteydessä asiasta kunnaneläinlääkäriin.

Läänineläinlääkäriin tai kunnaneläinlääkäriin tulee ilmoittaa ehdollisuuden eläinten hyvinvoinnin valvonnassa havaituista puutteista ELY-keskuksen eläinvalvontavastaavalle tai valvontapäällikölle mahdollista eläinten hyvinvointikorvauksen valvontaa varten. Tätä varten myös muista kuin ehdollisuuden laiminlyöntitapauksista tulisi ilmoittaa ELY-keskuksen eläinvalvojalle. Vastaavasti ELY-keskuksen tarkastajan tulee ilmoittaa aluehallintovirastoon tai kunnan eläinsuojeluviranomaiselle epäillessään tilalla rikotun eläinten hyvinvointisäädöksiä.

Ilmoitukset tulee tehdä niin, että niissä on toimivaltaisen viranomaisen tarpeisiin riittävät tiedot, vähintään toimijan yksilöintitiedot ja maininta mistä epäkohdasta on kyse. Ilmoituksen voi tehdä vapaamuotoisesti, esimerkiksi suullisesti tai

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Vastuhenkilö Taina Mikkonen
Hyväksyjä Matti Puolimatka

Ohje

1432/04.01.00.01/2020/11

sähköpostitse taikka toimittamalla tarkastuskertomuksen tai muun asiakirjan tiedoksi toiselle viranomaiselle.

LIITE A NAUTOJEN HYVINVOINNIN VALVONTA

Ehdollisuuden vaatimusryhmät 11.1 ja 11.3

NAUDAT YLI 6 KK

(Ehdollisuuden vaatimusryhmä 11.3)

1 Pitopaikan yleiset vaatimukset

- 1.1.** Pitopaikan rakennukset, rakenteet, laitteet ja materiaalit ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. Eläimen pitopaikan on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläimen vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa havaitut eläimen hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi ja, jollei se ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka. Rakolattian, ritalälattian tai muun reijitetyn lattian on oltava sellainen, että nautojen sorkat eivät tartu kiinni tai muutoin vahingoitu. EHL 34 §, 36 §; Vna 592/2010 3 §, 4§; 98/58/EY98/58/EY liite kohta 8
- 1.2.** Materiaalit, joiden kanssa naudat pääsevät kosketuksiin (mm. rakenteet, karsinat ja laitteet), ovat puhdistettavissa perusteellisesti ja tarvittaessa desinfioitavissa. Pitopaikassa on voitava ylläpitää eläimen hyvinvoinnin kannalta riittävää puhtautta ja hygieniaa. EHL 33 §; Vna 592/2010 3 §, 98/58/EY liite kohta 8
- 1.3.** * Eläimen pitopaikka on pidettävä riittävän puhtaana, jotta eläimen hyvinvointi ei vaarannu.
Eläinsuojat, karsinat, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina ja tarvittaessa desinfioitava. EHL 36 §; Vna 592/2010 3 §.
- 1.4.** * Haittaeläinten torjunnasta on huolehdittava. EHL 33 §; Vna 592/2010 3 §
  - *Apuna arvioitaessa haittaeläinten torjuntaa, voidaan käyttää Tukesin ohjetta:*
[Jyrsijätorjunnan hyvän käytännön ohje | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto \(Tukes\)](#)
tai ETT:n ohjeistusta: <https://www.ett.fi/nauta/tilatason-tautisuojaus/haittaelaintorjunta/>
<https://pikantti.ruokavirasto.fi/pages/viewpage.action?pageId=222003920>
- 1.5.** * Eläinsuojassa olevat naudat on voitava hätätilanteessa poistaa nopeasti eläintiloista. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän on

varauduttava tulipaloihin, sähkökatkoksiin ja muihin vastaaviin eläinten hyvinvointia uhkaaviin häiriötilanteisiin. Jos eläinten hoito tai ympäristötekijöiden säätely tai valvonta riippuu sähköisistä tai mekaanisista laitteista, pysyvässä pitopaikassa on oltava mahdollisuus pitää yllä eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömät toiminnot myös laitteiden toimintahäiriöiden aikana. EHL 31§; Vna 592/2010 3 §

- Häiriötilanteilla tarkoitetaan myös esimerkiksi vedenjakelun häiriöitä, poikkeuksellisia sääolosuhteita ja tietoliikennekatkoksia.
- Toimijan tulee etukäteen suunnitella, miten eläinten ruokinta, juotto ja muu välttämätön hoito voidaan toteuttaa poikkeavissa olosuhteissa.
Kirjallista suunnitelmaa ei edellytetä
- Tarvittavaa pelastus- ja palotorjuntavälineistöä tulee olla käytettävissä

2 Tilavaatimukset

2.1. Nautojen käytettävissä on asianmukainen makuupaikka. Samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä on oltava mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon. EHL 33 §; Vna 592/2010 4 §, 98/58/EY liite kohta 7

- *Jokaiselle lypsylehmälle tulisi olla pihatossa makuuparsi, lantakäytävää ei voi pitää sopivana makuupaikkana. Poikkeuksena parsi/lehmä periaatteesta voisi olla tilanne, jossa tilalla on osoitettavissa lehmille parsien lisäksi tai parsien tilalle muu sopiva makuupaikka. Tällöin on erikseen harkittava makuualueen sopivuus.*

2.2. Parrelle asetetut vaatimukset täyttyvät.

Parsinavetassa parren on oltava riittävän pitkä ja leveä siten, että nauta voi seistä ja maata tasaisella alueella. Kytkettynä pidettävän hiehon tai lehmän takana oleva lantakouru on katettava ennen poikimista. EHL 33 §; Vna 592/2010 8 §, 14 §, 98/58/EY liite kohdat 7, 8 ja 9.

- *Pitopaikassa tulisi olla riittävästi tilaa ja sen tulisi olla rakenteiltaan sellainen, että siellä pidettävä eläin voi seistä ja levätä lajilleen ominaisessa asennossa sekä vaihtaa asentoon vaikeuksitta*

2.3. Naudan kytkemiseen käytetty laite tai väline on asianmukainen. Kytkemiseen käytettävän laitteen tai välineen on oltava säädetty sellaiseksi, että eläin voi asettua makuulle, nousta makuulta, syödä, juoda ja hoitaa kehoaan. Kytkemiseen käytettävä laite tai väline on sovitettava niin, että eläin ei kuristu tai muutoin vahingoitu. EHL 33 §; Vna 592/2010 12 §. 98/58/EY liite kohta 7 ja 9

2.4. Ulkotarhalle ja ulkona pidettävien eläinten pidolle asetetut vaatimukset täyttyvät.

Pitopaikka on naudoille turvallinen. Ulkotarhan maapohjan sekä ulkotarhaan ja laitumelle johtavien kulkuteiden on oltava turvallisia ja sellaiset, että naudat eivät tarpeettomasti likaannu minään vuodenaikana. EHL 34 §; Vna 592/2010 10 §. 98/58/EY liite kohta 12

Ulkotarhan ja laitumen aitojen on oltava naudoille sopivasta materiaalista ja niille turvallisia sekä hyvässä kunnossa. Aidat on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että estetään nautojen vahingoittuminen ja karkaaminen. Sähköistetyt aidat on rakennettava ja pidettävä kunnossa siten, että niistä ei aiheudu naudoille tarpeetonta kärsimystä. EHL 6 §, 34 §; Vna 592/2010 10 §, 98/58/EY liite kohta 12

Ulkotarhassa ja laitumella olevilla naudoilla on oltava mahdollisuus päästä riittävään suojaan epäsuotuisia sääolosuhteita vastaan. Jos naudat eivät pääse vapaasti siirtymään suojaan, nautojen omistajan tai haltijan on huolehdittava siitä, että naudat pääsevät suojaan epäsuotuisilta sääolosuhteilta. EHL 33 §, 35 §; Vna 592/2010 10 §, 98/58/EY liite kohta 12

Ympärivuotisesti ulkona kasvatettavilla naudoilla on oltava pitopaikassaan kyseessä olevan nautarodun tarpeet ja ympäristöolosuhteet huomioon ottaen asianmukainen suoja epäsuotuisia sääolosuhteita vastaan. Suojassa on oltava kuivitettu makuualue, johon kaikki eläimet mahtuvat ja pääsevät yhtä aikaa makuulle. EHL 33 §, 35 §; Vna 592/2010 10 §; 98/58/EY liite kohta 12

- *Sopivana säänsuojana voidaan pitää esimerkiksi kolmiseinäistä rakennusta tai katosta. Myös luonnonympäristö kuten riittävän tiheä puusto tai maasto voi antaa joissakin tapauksissa riittävän suojan.*
- *Mikäli eläimet voidaan siirtää tarvittaessa esimerkiksi navettaan, ei erillistä säänsuojaa vaadita.*
- *Säänsuojan riittävyttä ja asianmukaisuutta arvioitaessa tulee huomioida esimerkiksi vuodenaika ja sääolosuhteet sekä eläimen ikä, rotu ja fysiologinen tila, kuten tiineys ja poikimisten ajoittuminen, jotka vaikuttavat eläimen suojan tarpeeseen.*
- *Apuna tulkinnassa voi myös käyttää Eviran kirjettä Nautojen ympärivuotinen ulkokasvatus (Dno 8462/0559/2009)*

2.5. * Parsinavetassa kytkettynä pidettävän lehmän, hiehon ja sonnin parren etummaisena puoliskona on oltava kiinteäpohjainen. EHL 33 §; Vna 592/2010 8 §

2.6. * Eläinsuojan lattian on oltava sellainen, että nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät hyvin kuivikkeisiin. Nautojen käytettävissä on puhtas ja kuiva makuupaikka. Tarvittaessa makuualue on kuivitettava. EHL 36 §; Vna 592/2010 4 §

- *Makuupaikan puhtautta ja kuivuutta arvioitaessa tulee huomioida eläinten likaisuus/märkyys*

2.7. * Ympärivuotisesti ulkona kasvatettavilla naudoilla on säänsuojassa kuivikkeita vaihdettava tai lisättävä tarpeeksi usein ja huolehdittava siitä, että makuualue pysyy riittävän kuivana eikä pääse jäätymään. Vna 592/2010 4 §; 10 §

2.8. * Kytkeä pidettävät lehmät ja hiehot pääsevät laitumelle tai jaloittelutarhaan. Lypsylehmät ja pääasiassa maidontuotantoa varten kasvatettavat hiehot, jotka pidetään kytkettyinä, tulee päästää laitumelle tai muuhun tarkoituksenmukaiseen jaloittelutilaan vähintään 60 päivänä 1.5.–30.9. välisenä ajanjaksona sekä lisäksi vähintään 30 päivänä tarkoituksenmukaiseksi katsottuna ajankohtana. Jaloittelutilan pinta-alan on oltava vähintään 6 m² siellä pidettävää nautaa kohden. Pinta-alan on oltava kuitenkin aina vähintään 50 m². EHL 37 §; Vna 592/2010 2 §; Vna 300/2024)

- *Jaloittelun tulee tapahtua ulkona*
- *Suosituksenomaisena päivittäisenä vähimmäisaikana jaloittelulle voitaisiin kelien salliessa pitää lypsyjen väliä*

Aluehallintovirasto voi myöntää vapautuksen laitumelle tai jaloittelutilaan pääsyä koskevasta vaatimuksesta, jos tuotantotilalla ei ole käytettävissään sopivaa laidunta tai jos muuta jaloitteluun soveltuvaa tilaa ei ole mahdollista kohtuudella järjestää tai jos vaatimuksen noudattaminen on kohtuutonta liikenteeseen, maastoon tai etäisyyteen liittyvistä syistä. Vapautus myönnetään enintään viideksi vuodeksi kerrallaan ja enintään 31.12.2034 asti. Vapautus peruutetaan, jos vapautuksen myöntämisen edellytykset lakkaavat. Vna 592/2010 17 §

Eläintä ei saa pitää pysyvässä pitopaikassa jatkuvasti paikalleen kytkettynä eikä sen liikkumista saa jatkuvasti rajoittaa eläimen kääntymisen estävillä rakenteilla.

- Kieltoa ei kuitenkaan sovelleta 1.1.2024 toiminnassa olleeseen navettaan, jossa pidetään maidontuotantoa varten lehmiä tai hiehoja. Uusia parsinavettoja ei ole saanut rakentaa ja ottaa käyttöön 1.1.2024 lähtien.
- 1.1.2024 toiminnassa olevaan navettaan sovelletaan muiden nautojen kuin maidontuotantoa varten pidettävien lehmien ja hiehojen osalta kytkemiskieltoa 1.1.2028 lähtien.
EHL 37 §. Kts. → Naudan pitopaikkaa koskevat poikkeus- ja siirtymäsäännökset EHL 121 §

2.9. * Naudat on totutettava kylmäkasvatukseen vähitellen, eikä kylmään tottumattomia eläimiä saa siirtää lämpimästä pitopaikasta suoraan kylmäkasvatukseen kylmänä vuodenaikana. EHL 12 §; Vna 592/2010 11 §

3 Eläinsuojan olosuhteet

- 3.1.** Lämpötilan on oltava nautoille sopiva. EHL 35 §; Vna 592/2010 5 §, 98/58/EY liite kohta 10
- 3.2.** Pitopaikan valaistuksen tulee olla sellainen, että se on sopiva nautojen fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti. EHL 35, 98/58/EY liite kohta 3 ja 11
- *Eläintä tarkastettaessa/hoidettaessa valonlähde voi olla kiinteä tai valovoimaltaan riittävä siirrettävä valaisin*
- 3.3.** Ilmanlaatu on nautoille sopiva. Eläimen pitopaikassa on huolehdittava riittävästä ilmanvaihdosta siten, että ilman kosteus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. EHL 35 §; Vna 592/2010 5 §, 98/58/EY liite kohta 10
- *Aistinvaraisen arvion lisäksi ilman laadun arvioinnin tukena voidaan käyttää siihen soveltuvia mittauslaitteita.*
- 3.4.** Jos nautojen terveys ja hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, eläinsuojassa on oltava mahdollisuus eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ilmanvaihdon järjestämiseen myös koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän häiriöiden aikana. Koneellisessa ilmanvaihtojärjestelmässä on tällöin oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen toimintahäiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti. EHL 35 §; Vna 592/2010 5 §, 98/58/EY liite kohta 13

Koneellisia ilmanvaihtojärjestelmiä ovat:

- *Alipaine, jossa poistoilma poistuu navetasta koneellisesti*
- *Ylipaine, jossa tuloilma tulee navettaan koneellisesti*
- *Tasapaine, jossa sekä poisto- että tuloilma siirtyy koneellisesti*

Hälytysjärjestelmän tarve

Navetoissa, joissa on koneellinen ilmanvaihto, on yleensä alipaineilmanvaihto. Sähkökatkon tai koneen rikkoutumisen yhteydessä painovoimainen ilmanvaihto voi olla riittävä, mikäli ilmanvaihtokanavissa on tarpeeksi vetoa.

Hälytyslaitteistoa ei siis tarvita, jos rinnalla on toimiva painovoimainen (luonnollinen) varailmanvaihto.

Silloin kun ilmanvaihdon hälytysjärjestelmä tarvitaan, se on oltava, vaikka varavoima käynnistyisi automaattisesti sähkökatkoksen aikana.

*Toimintahäiriön sattuessa tapahtuva **hälytys voi olla** esimerkiksi syttyvä valo- tai äänimerkki tai puhelimeen tuleva ilmoitus.*

Varajärjestelmä

Koneellisen ilmanvaihdon häiriötilanteessa riittävä ilmanvaihto voidaan järjestää esimerkiksi ovia, ikkunoita tai tuuletusaukkoja avaamalla. Ilmanvaihdon toimivuutta voi testata tarkastuksen yhteydessä esimerkiksi katkaisemalla ilmanvaihto vähäksi aikaa. Tällöin tarkastaja voi arvioida ilmavaihdon riittävyyttä aistinvaraisesti sekä selvittää esim. "talouspaperitestin" avulla ilman tulo- tai poistoaukkojen riittävyyttä ja toimivuutta.

Hälytysjärjestelmän toimivuuden testaamisesta ei vaadita kirjanpitoa.

- 3.5. *** Naudat eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä. EHL 35 §; Vna 592/2010 5 §

4 Hyvinvoinnista huolehtiminen

- 4.1.** Eläimen pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläimen asianmukaiseksi hoitamiseksi. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta palveluksessaan oleville eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta. EHL 30 §; 98/58/EY liite kohta 1

- "Pätevällä" tarkoitetaan tässä henkilökuntaa, joka osaa hoitaa eläimet asianmukaisesti (tiedot ja taidot)
- Osaamisella tarkoitetaan eläinten hoidon kannalta oleellista teoreettista tietoa pidettävän eläinlajin käyttäytymisestä ja hoidon vaatimuksista sekä käytännön taitoja eläimen käsittelystä ja hoidosta. Henkilön osaamiselle asetettavat vaatimukset ovat riippuvaisia henkilön tehtävistä.
- Mikäli eläinten hoito ei vaikuta asianmukaiselta, voitaisiin kiinnittää huomiota ihmisen hoidettavana olevaan eläinmäärään. Tällöin voitaisiin esimerkiksi tiedustella päivittäiseen eläinten hoitoon kuluva aikaa.

- 4.2.** Naudat tarkastetaan vähintään kerran päivässä. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota tiineyden loppuvaiheessa, poikimisen aikana tai kun hoito-olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia. EHL 22 §; Vna 592/2010 11 §, 98/58/EY liite kohta 2

- Päivittäinen tarkastusvelvollisuus koskee ihmisen välittömässä valvonnassa ja tavoitettavissa olevia eläimiä. Pidettäessä nautoja esimerkiksi

saarilaitumilla tai muilla laajahkoilla alueilla tulisi niiden tarkastustiheyttä arvioitaessa huomioida eläinten fysiologinen tila sekä olosuhteet laitumilla kuten esimerkiksi alueen turvallisuus ja se, miten eläinten juotto on järjestetty. Tällaiset alueet tulisi kuitenkin tarkastaa useamman kerran viikossa tapauskohtaista harkintaa käyttäen, jotta voitaisiin varmistaa, että erityistä seurantaa vaativat eläimet tulevat tarkastetuksi riittävän usein ja jotta eläin esimerkiksi sairastuessaan saisi asianmukaista hoitoa mahdollisimman pian.

4.3. Nautaa ei sidota tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla. Naudan häntää ei pidetä jatkuvasti sidottuna EHL 13 §; Vna 592/2010 12 §. 98/58/EY liite kohta 7.

4.4. Nautojen hoitoa ja tarkastamista varten on tilat ja välineet.

Eläinten pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava eläinten tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten. EHL 38 §.

- *Yksilöllinen tarkastaminen ja käsittely ryhmässä pidettävien eläinten osalta edellyttää usein eläimen erilleen ottamista ja sen liikkumisen rajoittamista tarkastuksen ajaksi. Esimerkiksi laitumella pidettävien nautojen yksilöllinen tarkastaminen edellyttää yleensä eläinten tai eläimen siirtoa pienempään aitaukseen tai karsinaan.*

4.5. Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Sairastuneista ja vahingoittuneista nautoista huolehditaan asianmukaisesti. Eläimen sairastuessa tai vahingoituessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä ja sille on annettava riittävä mahdollisuus lepoon sekä tarvittaessa hankittava eläinlääketieteellistä hoitoa. Sairaana tai vahingoittuneena eläimen hoidossa tulee pyrkiä turvaamaan eläimen toimintakyky ja elämänlaatu. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava. EHL 6, 23 §; 38 § 98/58/EY liite kohta 4

- *Tällöin tilan on oltava asianmukainen ja esimerkiksi eläimen sairaudesta tai vahingoittumisesta aiheutunut lisääntynyt lämmön- tai makuualustan pehmentämisen tarve tulee huomioida*
- *Asianmukaisina tiloina voitaisiin pitää esimerkiksi navetassa olevia erillisiä sairaskarsinoita, jonne eläimet voidaan tarvittaessa siirtää saamaan hoitoa.*
- *Nautoille olisi erillään pidon aikanakin pyrittävä järjestämään mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen muiden eläinten kanssa, esimerkiksi näkö- tai hajuyhteydellä, jos kosketusyhteys ei mahdollinen*

Naudan sarvet saa poistaa ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja. Toimenpiteessä on käytettävä asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä. EHL Vna 1165/2023 4 §

4.6. Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tilalla kuolleiden tuotantoeläinten lukumäärästä. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §; 98/58/EY liite kohta 5 ja 6

- *Kirjanpidoksi käy esim. eläintunnistustilain mukainen luettelo. Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa.*

4.7. *)Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta. Kirjanpitoa elintarviketuotantoa varten pidettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään **viiden** vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §

- *Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi loisääkitys ja rokotukset.*
- *Kirjanpidosta olisi lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen syy, lääkkeen antopäivämäärä sekä lääkkeen nimi ja määrä.*
- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisen tarkastettavissa. Kirjanpito voi myös olla osa tilalla noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.*
- **)Ehdollisuuden osalta lääkinnällisestä hoidosta pidettävä kirjanpito valvotaan elintarviketuotantoa koskevan tarkastuksen yhteydessä*
- *Jos tilalla ei ole ollut tarvetta lääkittää eläimiä lainkaan, merkitään Elviin ”kunnossa”*

4.8. * Hoidossa olevan eläimen ja yleisestä hyvinvoinnista sekä eläimen puhtaudesta ja sen tarvitsemasta muusta keuhkohoidosta on huolehdittava. EHL 6 §, 20 §

- *Arvioitaessa eläimiä niiden puhtauden perusteella eläimet voidaan luokitella kolmeen luokkaan: puhdas/hieman likainen, likainen tai erittäin likainen.*

1. Eläin on **puhdas**, kun se on kinnerten ja etupolvien yläpuolelta lähtien kuiva tai lähes kuiva eikä siinä esiinny lantaisuutta tai likaa. Eläin on **hieman likainen**, kun siinä on hieman lantaisuutta tai likaa pienellä alueella. (Liitteen L kuvat 1 ja 2).

2. *Eläin on **likainen**, kun sillä on laajahkolla alueella (vatsaan/kylkiin asti ulottuva) lantaisuutta, likaa tai kosteutta tai siinä on useita pienempiä likaantuneita alueita. Lantapanssaria voi esiintyä kämmentä suuremmalla alueella tai usealla pienemmällä alueella. Ihossa voi olla näkyvissä lantapanssarin aiheuttamia ihovaurioita. (Liitteen L kuvat 3 ja 4)*
3. *Eläin on **erittäin likainen**, kun eläin on kokonaan tai lähes kokonaan nestemäisen lian peitossa tai eläimellä on laaja lantaisuus- tai likaisuusalue. Lantapanssaria esiintyy laajalla alueella tai useammalla pienellä alueella. Lantapanssari voi olla paksua. (Liitteen L kuvat 5 ja 6)*

Karjan puhtautta arvioitaessa tulee huomioida kokonaisuus ja käyttää tapauskohtaista harkintaa. Esimerkiksi 2-3 yksittäistä likaista eläintä keskikokoisessa muuten puhtaassa karjassa ei välttämättä edellytä toimenpiteitä, mutta neuvojen antaminen tilalle on suositeltavaa. Myös jos lähes kaikki tilan eläimet ovat hieman likaisia, olisi tilalle suositeltavaa antaa neuvoja. Sen sijaan yksikin erittäin likainen eläin edellyttää eläinten hyvinvointilain mukaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä.

Eläimen puhtauden arvioinnissa tarkastaja voi soveltuvin osin käyttää apuna myös Ruokaviraston tarkastuseläinlääkäreille tarkoitettua ohjetta Nautojen puhtauden valvonta teurastamossa (Evira 2016).

Tarkastajan olisi hyvä valokuvata likaiseksi tai erittäin likaiseksi arvioidut eläimet. Lisäksi tarkastajan tulisi kirjata, kuinka montaa eläintä lantaisuus koski sekä mihin lantaisuusluokkaan ne kuuluvat.

*Eläintä on kohdeltava rauhallisesti ja se on totutettava käsittelyyn sekä pito-olosuhteisiin, jos se on pidettävän eläinlajin ja eläinten pitomuodon kannalta tarkoituksenmukaista. (EHL 12 §)

- Käsittelyyn totuttamisella tarkoitetaan varsinaisiin käsittelytilanteisiin sekä hoitajan läsnäoloon totuttamista. Käsittelyä ovat esimerkiksi lypsy ja eläinten siirto.*

4.9. * *Kytkeytyneenä pidettävät naudat tarkastetaan vähintään kaksi kertaa päivässä tai tarvittaessa useamminkin. EHL 22§; Vna 592/2010 11 §*

4.10. * *Nautojen sorkat on tarkastettava riittävän usein ja hoidettava tarvittaessa. Naudan sarvet saa poistaa ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä käyttäen. EHL 6, Vna 1165/2023 4 §; Vna 592/2010 11 §*

- Sorkkien hoidon puutteet on hyvä kuvailla selkeästi.*

- 4.11. *** Runsaassa maidossa olevat lypsylehmät on lypsettävä vähintään kaksi kertaa päivässä. EHL 6 §; Vna 592/2010 15 §
- 4.12. *** Pihatossa nautojen kulkukäytävien ja jaloittelalueiden on oltava sellaisia, että ehkäistään sosiaalisesta arvojärjestyksestä aiheutuvien käyttäytymisongelmien syntymistä. Nautaryhmiä yhdistettäessä tai tuotaessa uusia eläimiä karjaan on erityistä huomiota kiinnitettävä sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin käyttäytymisongelmiin. EHL 20 §; Vna 592/2010 9 §, 11 §
- 4.13. *** Nautojen pitopaikassa ei saa käyttää sähköistettyä parsivahtia. EHL 13 §; Vna 592/2010 6 §
- 4.14. *** Eläimen lopettaminen on suoritettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti. Eläimen saa lopettaa vain lopettamisen osaava henkilö. Nauta saadaan lopettaa Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009 liitteessä I mainituilla menetelmillä niihin liittyvien vaatimusten mukaisesti. EHL 64 § SL 32 §; lopetusasetus
- *Käytetty lopetusmenetelmä kirjataan lomakkeelle. Toimivaltaisen viranomaisen tulee tarkastaa, että lopetukseen käytettävä laite on asianmukainen.*
- 4.15. *** Eläimen haltijan hallussa olevan naudan saa keinosiementää eläimen haltija, tämän palveluksessa oleva tai maatalouslomittaja, jos siementäjä on suorittanut kyseisen eläinlajin keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon osan. EHL 15 §; Vna 1165/2023
- *Keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävä tutkinnon osa sisältyy esimerkiksi maatalousalan ammattitutkinnon (tuotantoeläinten hoitamisen osaamisala) perusteisiin.*
  - *Tarkastuksella on voitava osoittaa todistus hyväksytysti suoritetusta tutkinnon osasta.*

5 Ruokinta ja juotto

- 5.1.** Hoidossa olevien eläinten ruokinnassa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa. Ravinnon ja koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Virtsa ja ulosteet eivät saa päästä likaamaan rehua. Naudalle annettavan rehun on oltava ravintoainekoostumukseltaan sille sopivaa. EHL 21 §; Vna 592/2010 13 §, 98/58/EY liite kohta 14 ja 17.

- *Riittävän ravinnonsaannin arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi eläinten kuntoluokitusta, painon mittaamista karjamitalla ja laskennallista päiväkasvua. Myös teurastamolta tai nautarekisteristä saatavat ruhopainot ja meijerin tuotosseurannasta saatavat lypsylehmien maitomäärät ovat käyttökelpoisia arvioinnissa. ETT ry:n Nasevan ohjeistus on hyvä väline näiden havaintojen arvioinnissa.*
- *Tarpeen vaatiessa voidaan käyttää ulkopuolista arvioijaa, esimerkiksi ProAgrian neuvoja kuntoluokittamaan eläimet.*

Heinä- ja muut ruokintatelineet on sijoitettava siten, että ne ovat kaikkien eläinten ulottuvilla. Pihatossa olevien kaikkien nautojen on voitava ruokinta-aikana syödä samanaikaisesti, jos rehua ei ole jatkuvasti tarjolla. Pihatossa ruokintapöydän reunan pituuden on oltava täysikasvuista nautaa kohden vähintään 70 cm ja nuorkarjaan kuuluvaa nautaa kohden vähintään 40 cm. Jos rehua on naudoille jatkuvasti tarjolla, ruokintapöydän reunan pituuden on oltava vähintään 40 cm täysikasvuista nautaa kohden ja vähintään 30 cm nuorkarjaan kuuluvaa nautaa kohden. Vna 592/2010 6 §, 9 §, 98/58/EY liite kohta 17

5.2. Hoidossa olevien eläinten juotossa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista vettä tai muuta juotavaa. Pysyvissä pitopaikoissa nautojen saatavilla on oltava jatkuvasti sulaa vettä. Tilapäisissä pitopaikoissa vettä on oltava päivittäin saatavilla riittävästi. Nautojen pitopaikassa on oltava riittävä määrä juomapaikkoja. Juoma-astiat, kaukalot ja juottolaitteet on sijoitettava nautojen pitopaikkaan siten, että ne ovat kaikkien eläinten ulottuvilla eivätkä ole niille vaarallisia. Juoma-astioiden, kaukaloiden ja juottolaitteiden on oltava helposti puhtaana pidettäviä ja juoma-astiat sekä juottolaitteet on pidettävä puhtaina. Virtsa ja ulosteet eivät saa liata juomavettä.

- *Hyvälaatuinen vesi tarkoittaa esimerkiksi puhdasta vettä*

Pihatossa on jokaista alkavaa 10 lypsylehmän ryhmää kohden oltava vähintään yksi juoma-astia tai juottolaite. Muilla kuin lypsylehmillä on jokaista alkavaa 20 naudan ryhmää kohden oltava vähintään yksi juoma-astia tai juottolaite kuitenkin siten, että juoma-astioita tai juottolaitteita on yli 10 naudan ryhmälle oltava vähintään kaksi. Mikäli pihatossa käytetään sellaisia juoma-astioita tai juottolaitteita, joista useampi nauta voi juoda samanaikaisesti, on juomapaikkojen määrän vastattava edellä mainittua juoma-astioiden tai juottolaitteiden määrää. Kylmäpihatossa juoma-astioiden tai juottolaitteiden on oltava lämmitettäviä.

Ympärivuotisesti ulkona kasvatettavilla naudoilla on oltava asianmukaiset ruokinta- ja juoma-astiat. Juoma-astioiden tai juottolaitteiden on oltava lämmitettäviä, jollei muutoin pystytä varmistamaan juomaveden sulana ja sopivan lämpöisenä pysymistä. EHL 21 §; Vna 592/2010 6 §, 13 §; 98/58/EY liite kohta 16 ja 17

- *Jatkuvan sulan veden vaatimuksesta voitaisiin poiketa poikkeuksellisen vaikeiden sääolosuhteiden vallitessa. Poikkeuksellisen vaikeilla sääolosuhteilla tarkoitettaisiin lähinnä tavanomaista merkittävän paljon kylmempää pakkasjaksoa, jonka aikana esimerkiksi normaalioloissa sähkövastuksella sulana pysyvät vesijohdot jäätyisivät ja estäisivät näin automaattisen juottojärjestelmän käytön. Käytännössä eläimet olisi tällöin juotettava riittävän usein muulla tavoin jaettavalla vedellä. Vuosittain toistuvia pakkasjaksoja ei pidettä tässä yhteydessä poikkeuksellisina olosuhteina.*

Esimerkki:

Juoma-astioita/juottolaitteita vähintään

	<i>Lypsylehmiä</i>	<i>Muita kuin lypsylehmiä</i>
10	1	1
11	2	2
20	2	2
21	3	2
30	3	2
31	4	2
40	4	2
41	5	3

- *Pihatolla tarkoitetaan tässä ohjeessa rakennusta, jossa naudat voivat liikkua sekä käydä syömään ja makuulle vapaasti. Pihatossa on yleensä myös erilliset kulkukäytävät paitsi esimerkiksi kuivikepohjapihatossa. Pihaton sisällä voi olla kuitenkin ryhmäkarsinoita, joita koskevat ryhmäkarsinoiden tilavaatimukset, mutta ei esimerkiksi pihattoja koskevat vaatimukset juomapaikkojen määrästä. Tällainen tilanne on monissa lihanautakasvattamoissa.*
- *Kun nautoja pidetään ryhmäkarsinoissa, riittävä juomapaikkojen määrä on arvioitava tapauskohtaisesti. Juomapaikkojen riittävyyden arviointiin vaikuttaa esimerkiksi nautojen määrä silloin, kun kahdessa karsinassa olevat naudat jakavat yhteisen kupin. Heikoimpien ja hierarkiassa alimpana olevien nautojen on päästävä myös juomaan. Arviointiin vaikuttaa myös se, millä virtauksella juomakuppiin tulee vettä. Ryhmäkarsinoiden riittävän juomapaikkojen määrän arvioinnissa voisi käyttää apuna yllä olevaa pihatoiden juoma-astioiden määrän vaatimusta.*
- *Käytettäessä usealle eläimelle tarkoitettua juomavesiallasta, altaan reunan riittävyys on arvioitava tapauskohtaisesti ja varmistaen, että eläimet saavat riittävästi vettä. Arviointaessa juomavesialtaan reunan riittävyyttä apuna voisi käyttää esimerkiksi tuettavaa lypsykarjarakentamista koskevassa MMM:n asetuksessa esitettyä minimivaatimusta 10 cm/lehmä.*

- *Emiensä kanssa olevia vieroittamattomia vasikoita ei tarvitse laskea mukaan, kun arvioidaan riittävää pihatton juomapaikkojen määrää emolehmille ja vasikoille.*
- *Veden saannin riittävyttä voidaan arvioida juottotestillä, joka olisi hyvä tehdä aina, kun joudutaan arvioimaan eläinten juomaveden riittävyttä. Erityisen tärkeää testaaminen olisi tapauksissa, joissa kansallisen asetuksen juomapaikkojen määrävaatimus pihatossa alittuu sekä silloin, kun on muuten syytä epäillä nautojen veden saannin olevan puutteellista. Juottotestissä eläimille tarjotaan vettä (esim. ämpäristä) ja arvioidaan niiden suhtautumista tarjottuun juomaan (juomahalukkuus). Veden saantia voidaan arvioida myös mittaamalla veden virtaus juomakupeissa. Nauta juo luontaisesti upottamalla turpansa veteen, mikä ei onnistu veden virtauksen ollessa liian pieni ja tällöin veden saanti jää puutteelliseksi (nauta ei juo, jos juomistilanne kestää liian kauan).*

5.3. Koneellisten ruokinta- ja juottolaitteiden käyttöön liittyvät vaatimukset täyttyvät.

Eläinten terveyttä ja hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi, ja jollei se ole mahdollista, on ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin, jotta eläinten terveys ja hyvinvointi voidaan turvata vikojen korjaamiseen saakka. EHL 22 §, 36 §; 98/58/EY liite kohta 13

- *Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin turvaamista voi olla esimerkiksi käsin tapahtuva ruokinta tai juotto*

5.4. * Nautojen juoma-astiat ja juottolaitteet on pidettävä puhtaina. EHL 21 §, 36 §; Vna 592/2010 13 §

5.5. * Kylmäpihatossa juoma-astioiden tai juottolaitteiden on oltava lämmitettäviä. EHL 21 §; Vna 592/2010 6 §

5.6. * Jos käytetään automaattisia juotto- tai ruokintalaitteita, naudat on totutettava niiden käyttämiseen. EHL 12 §, 21 §; Vna 592/2010 6 §

VASIKAT (NAUTA ALLE 6 KK)

(Ehdollisuuden vaatimusryhmä 11.1)

Vasikalla tarkoitetaan alle kuuden kuukauden ikäistä nautaa sukupuolesta riippumatta. Vna 592/2010 2 §

1 Pitopaikan yleiset vaatimukset

1.1. Pitopaikan rakennukset, rakenteet, laitteet ja materiaalit ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. Eläimen pitopaikan on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläimen vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa havaitut eläimen hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi ja, jollei se ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka. Rakolattian, ritilälattian tai muun reijitetyn lattian on oltava sellainen, että nautojen sorkat eivät tartu kiinni tai muutoin vahingoitu. EHL 34 §, 36 §; Vna 592/2010 3 §, 4 §. 2008/119/EY liite I kohta 1 ja 10

- *Esimerkiksi sähkölaitteet ja virtapiirit on asennettu suomalaisten vaatimusten mukaisesti*

1.2. Materiaalit, joiden kanssa naudat pääsevät kosketuksiin (mm. rakenteet, karsinat ja laitteet), ovat puhdistettavissa ja tarvittaessa desinfioitavissa. Pitopaikassa on voitava ylläpitää eläimen hyvinvoinnin kannalta riittävää puhtausta ja hygieniää. EHL 33 §, 36 §; Vna 592/2010 3 §. 2008/119/EY liite I kohta 1

Eläimen pitopaikka on pidettävä riittävän puhtaana, jotta eläimen hyvinvointi ei vaarannu. Eläinsuojat, karsinat, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina ja tarvittaessa desinfioitava. Eläinsuojan lattian on oltava sellainen, että nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät hyvin kuivikkeisiin. Alle 2 viikon ikäisillä vasikoilla on hyvin kuivitettu makuupaikka. EHL 36 §; Vna 592/2010 3 §, 4 §. 2008/119/EY liite I kohta 9 ja 10

- *Esimerkiksi pihaton lantakäytävällä voi olla jonkun verran nestemäistä eritettä, mutta sorkat eivät saa upota kokonaan lantaan. Poikkeustilanteet, kuten lantakoneen äkillinen hajoaminen, voidaan ottaa huomioon tilannetta arvioitaessa.*
- *Asianmukaisena kuivikkeena voidaan pitää esim. olkea, turvetta tai kutterinpurua. Hiekkaa ei voida pitää soveliaana alusmateriaalina pikkuvasikoille (<2 vk) kylmyytensä vuoksi.*
- *Makuualustaa voitaisiin pitää kuivana, mikäli esimerkiksi alustalla noin 10 sek. polvillaan olevan henkilön polvet eivät kastu.*

1.3. * Haittaeläinten torjunnasta on huolehdittava. EHL 33 §; Vna 592/2010 3 §

- *Apuna arvioitaessa haittaeläinten torjuntaa, voidaan käyttää Tukesin ohjetta:*
[Jyrsijätorjunnan hyvän käytännön ohje | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto \(Tukes\)](#)
tai ETT:n ohjeistusta: <https://www.ett.fi/nauta/tilatason-tautisuojaus/haittaelaintorjunta/>
<https://pikantti.ruokavirasto.fi/pages/viewpage.action?pageId=222003>

920

1.4. * Eläinsuojassa olevat vasikat on voitava hätätilanteessa poistaa nopeasti eläintiloista. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän on varauduttava tulipaloihin, sähkökatkoksiin ja muihin vastaaviin eläinten hyvinvointia uhkaaviin häiriötilanteisiin. Jos eläinten hoito tai ympäristötekijöiden säätely tai valvonta riippuu sähköisistä tai mekaanisista laitteista, pysyvässä pitopaikassa on oltava mahdollisuus pitää yllä eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömät toiminnot myös laitteiden toimintahäiriöiden aikana. EHL 31 §; Vna 592/2010 3 §

- Häiriötilanteilla tarkoitetaan myös esimerkiksi vedenjakelun häiriöitä, poikkeuksellisia sääolosuhteita ja tietoliikennekatkoksia.
- Toimijan tulee etukäteen suunnitella, miten eläinten ruokinta, juotto ja muu välttämätön hoito voidaan toteuttaa poikkeavissa olosuhteissa.
Kirjallista suunnitelmaa ei edellytetä
- Tarvittavaa pelastus- ja palotorjuntavälineistöä tulee olla käytettävissä

2 Tilavaatimukset

2.1. Vasikkaa ei saa pitää parteen, karsinaan tai muuhun rakenteeseen kytkettynä muutoin kuin tilapäisesti eläimen ruokkimisen tai hoitamisen ajan. Tällöin kytkeminen saa kestää enintään tunnin. Eläintä ei saa sitoa tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla. Vasikalla ei saa käyttää turpasidettä. EHL 13 §; Vna 592/2010 12 §. 2008/119/EY liite I kohta 8 ja 11

2.2. Vasikalla on asianmukainen makuualue, samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä tulee olla mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon. EHL 33 §; Vna 592/2010 7 §; 2008/119/EY liite I kohta 7 ja 10

2.3. Yksittäiskarsinalle asetut vaatimukset täyttyvät. Eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoaan vaikeuksitta. Vasikan yksittäiskarsinan on oltava vähintään vasikan säkäkorkeuden

levyinen ja karsinan pituuden vähintään vasikan pituus mitattuna turvasta lantioluun istuinkyhmyyn kerrottuna 1,1:llä.

Yksittäiskarsinan seinien on oltava sellaiset, että vasikka voi nähdä ja kosketella lajitovereitaan. Eläinlääketieteellisestä syystä vasikkaa voidaan kuitenkin pitää sellaisessa karsinassa, jossa on umpinaiset seinät. EHL 33 §; Vna 592/2010 7 §; 2008/119/EY 3. artikla a) ja b) kohta

- *Ehdollisuuden valvonnassa vaatimus arvioidaan vain tiloilla, joilla on vasikoita 6 tai enemmän*
- *Mikäli vasikkaa pidetään umpiseinäisessä karsinassa vedoten eläinlääkinnälliseen syyhyyn, tarkempi selvitys syystä kirjoitetaan kohtaan lisätietoja.*
- *Yhteys vasikkakarsinan etuseinän aukon kautta voi olla riittävä koskettelu- ja näköyhteyden toteutumiseksi, mikäli vasikoiden turvat ylettävät koskettamaan toisiaan.*

2.4. Ryhmäkarsinassa pidolle asetetut vaatimukset täyttyvät. Yli 8 viikon ikäisiä vasikoita pidetään ryhmäkarsinassa. Eläinlääketieteellistä syytä yli 8 viikon ikäistä vasikkaa voidaan kuitenkin pitää yksittäiskarsinassa. Ryhmäkarsinoissa on riittävästi vapaata lattiatilaa. Eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoaan vaikeuksitta. Ryhmäkarsinassa vasikoiden käytettävissä olevan tilan on oltava sellainen, että eläimet voivat kääntyä ympäri ja asettua vaivatta makuulle. Karsinassa on oltava tilaa jokaista alle 150 kg:n painoista vasikkaa kohden vähintään 1,5 m², yli 150 kg:n mutta kuitenkin alle 220 kg:n painoista vasikkaa kohden vähintään 1,7 m² ja yli 220 kg:n painoista vasikkaa kohden vähintään 1,8 m². EHL 33 §; Vna 592/2010 7 §. 2008/119/EY 3 artikla a) ja b) kohta

- *Ehdollisuuden valvonnassa vaatimus arvioidaan vain tiloilla, joilla on vasikoita 6 tai enemmän.*
- *Mikäli yli 8 viikon ikäistä vasikkaa pidetään yksittäiskarsinassa vedoten eläinlääkinnälliseen syyhyyn, tarkempi selvitys syystä kirjoitetaan kohtaan lisätietoja. Tällainen syy voi olla esimerkiksi vasikan sairaus tai sen huomattava alikehittyneisyys.*
- *Mikäli ns. vasikkaigluissa eläinten käytettävissä on iglun yhteydessä oleva jaloitteluaire, käytettävissä olevaan ala-alaan mitataan sekä iglun että jaloitteluaireen pinta-ala. Kuitenkin, jos eläin suljetaan esim. kylmän sään tai muun syyn vuoksi iglun sisään, lasketaan pinta-ala vain iglun lattiapinta-ala.*

2.5. Ulkotarhalle ja ulkonapidettävien eläinten pidolle asetetut vaatimukset täyttyvät.

Pitopaikka on vasikoille turvallinen. Ulkotarhan maapohjan sekä ulkotarhaan ja laitumelle johtavien kulkuteiden on oltava turvallisia ja sellaiset, että vasikat eivät

tarpeettomasti likaannu minään vuodenaikana. EHL 34 §; Vna 592/2010 10 §. 98/58/EY liite kohta 12.

Ulkotarhan ja laitumen aitojen on oltava vasikoille sopivasta materiaalista ja niille turvallisia sekä hyvässä kunnossa. Aidat on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että estetään vasikoiden vahingoittuminen ja karkaaminen. Sähköistetyt aidat on rakennettava ja pidettävä kunnossa siten, että niistä ei aiheudu vasikoille tarpeetonta kärsimystä. EHL 6 § 34 §, Vna 592/2010 10 §. 98/58/EY liite kohta 12.

Ulkotarhassa ja laitumella olevilla vasikoilla on oltava mahdollisuus päästä riittävään suojaan epäsuotuisia sääolosuhteita vastaan. Jos vasikat eivät pääse vapaasti siirtymään suojaan, vasikoiden omistajan tai haltijan on huolehdittava siitä, että vasikat pääsevät suojaan epäsuotuisilta sääolosuhteilta. EHL 33 §, 35 §; Vna 592/2010 10 §. 98/58/EY liite kohta 12.

Ympärivuotisesti ulkona kasvatettavilla nautoilla on oltava pitopaikassaan kyseessä olevan nautarodun tarpeet ja ympäristöolosuhteet huomioon ottaen asianmukainen suoja epäsuotuisia sääolosuhteita vastaan. Suojassa on oltava kuivitettu makuualue, johon kaikki eläimet mahtuvat ja pääsevät yhtä aikaa makuulle. Kuivikkeita on vaihdettava tai lisättävä tarpeeksi usein ja huolehdittava siitä, että makuualue pysyy riittävän kuivana eikä pääse jäätymään. EHL 33 §, 35 §, Vna 592/2010 10 § (Tulkintaa varten → Naudat 2.4.). 98/58/EY liite kohta 12

2.6. *Vasikat on totutettava kylmäkasvatukseen vähitellen, eikä kylmään tottumattomia eläimiä saa siirtää lämpimästä pitopaikasta suoraan kylmäkasvatukseen kylmänä vuodenaikana. EHL 12 §; Vna 592/2010 11 §

3 Eläinsuojan olosuhteet

3.1. Lämpötilan on oltava vasikoille sopiva. EHL 35 §; Vna 592/2010 5 §. 2008/119/EY liite I kohta 3.

- *Lämpötilan sopivuutta voi arvioida esimerkiksi eläinten käyttäytymisen avulla (makuuasento, tärinä).*

3.2. Pitopaikan valaistuksen tulee olla sellainen, että se on sopiva vasikoiden fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti. EHL 35 §. 2008/119/EY liite I kohta 3 ja 5.

- *Eläintä tarkastettaessa/hoidettaessa valonlähde voi olla kiinteä tai valovoimaltaan riittävä siirrettävä valaisin*

3.3. Ilmanlaatu on vasikoille sopiva. Eläimen pitopaikassa on huolehdittava riittävästä ilmanvaihdosta siten, että ilman kosteus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen

pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. EHL 35§; Vna 592/2010 5 §. 2008/119/EY liite I kohta 3.

- *Aistinvaraisen arvion lisäksi ilman laadun arvioinnin tukena voidaan käyttää siihen soveltuvia mittauslaitteita*

3.4. Jos vasikoiden terveys ja hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, eläinsuojassa on oltava mahdollisuus eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ilmanvaihdon järjestämiseen myös koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän häiriöiden aikana. Koneellisessa ilmanvaihtojärjestelmässä on tällöin oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen toimintahäiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti. EHL 35 §; Vna 592/2010 5 §. 2008/119/EY liite I kohta 4.

Koneellisia ilmanvaihtojärjestelmiä ovat:

- Alipaine, jossa poistoilma poistuu navetasta koneellisesti*
- Ylipaine, jossa tuloilma tulee navettaan koneellisesti*
- Tasapaine, jossa sekä poisto- että tuloilma siirtyy koneellisesti*

Hälytysjärjestelmän tarve

Navetoissa, joissa on koneellinen ilmanvaihto, on yleensä alipaineilmanvaihto. Sähkökatkon tai koneen rikkoutumisen yhteydessä painovoimainen ilmanvaihto voi olla riittävä, mikäli ilmanvaihtokanavissa on tarpeeksi vetoa. Hälytyslaitteistoa ei siis tarvita, jos rinnalla on toimiva painovoimainen (luonnollinen) varailmanvaihto.

Silloin kun ilmanvaihdon hälytysjärjestelmä tarvitaan, se on oltava, vaikka varavoima käynnistyisi automaattisesti sähkökatkoksen aikana.

*Toimintahäiriön sattuessa tapahtuva **hälytys voi olla** esimerkiksi syttyvä valo- tai äänimerkki tai puhelimeen tuleva ilmoitus.*

Varajärjestelmä

Koneellisen ilmanvaihdon häiriötilanteessa riittävä ilmanvaihto voidaan järjestää esimerkiksi ovia, ikkunoita tai tuuletusaukkoja avaamalla. Ilmanvaihdon toimivuutta voi testata tarkastuksen yhteydessä esimerkiksi katkaisemalla ilmanvaihto vähäksi aikaa. Tällöin tarkastaja voi arvioida ilmanvaihdon riittävyttä aistinvaraisesti sekä selvittää esim. "talouspaperitestin" avulla ilman tulo- tai poistoaukkojen riittävyttä ja toimivuutta.

Hälytysjärjestelmän toimivuuden testaamisesta ei vaadita kirjanpitoa.

3.5. * Vasikat eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä. EHL 35 §; Vna 592/2010 5 §

4 Hyvinvoinnista huolehtiminen

4.1. Eläimen pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläimen asianmukaiseksi hoitamiseksi. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta palveluksessaan oleville eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta. EHL 30 §; 98/58/EY liite, kohta 1.

- *”Pätevällä”* tarkoitetaan tässä henkilökuntaa, joka osaa hoitaa eläimet asianmukaisesti (tiedot ja taidot)
- *Osaamisella* tarkoitetaan eläinten hoidon kannalta oleellista teoreettista tietoa pidettävän eläinlajin käyttäytymisestä ja hoidon vaatimuksista sekä käytännön taitoja eläimen käsittelystä ja hoidosta. Henkilön osaamiselle asetettavat vaatimukset ovat riippuvaisia henkilön tehtävistä.
- *Mikäli eläinten hoito ei vaikuta asianmukaiselta, voitaisiin kiinnittää huomiota ihmisen hoidettavana olevaan eläinmäärään. Tällöin voitaisiin esimerkiksi tiedustella päivittäiseen eläinten hoitoon kuluva aikaa.*

4.2. Vasikat on tarkastettava vähintään kaksi kertaa päivässä. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota, kun hoito-olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia. EHL 22 §; Vna 592/2010 11 §. 2008/119/EY liite I kohta 6.

- *Tarkastustiheys laajahkoilla alueilla → kts. naudat yli 6 kk 4.2.*

4.3. Vasikoiden hoitoa ja tarkastamista varten on tilat ja välineet.

Eläinten pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava eläinten tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten. EHL 38 §.

- *Yksilöllinen tarkastaminen ja käsittely ryhmässä pidettävien eläinten osalta edellyttää usein eläimen erilleen ottamista ja sen liikkumisen rajoittamista tarkastuksen ajaksi. Esimerkiksi laiturilla pidettävien nautojen yksilöllinen tarkastaminen edellyttää yleensä eläinten tai eläimen siirtoa pienempään aitaukseen tai karsinaan.*

4.4. Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Eläimen sairastuessa tai vahingoittuessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä ja sille on annettava riittävä mahdollisuus lepoon sekä tarvittaessa hankittava eläinlääketieteellistä hoitoa. Sairaana tai vahingoittuneena eläimen hoidossa tulee pyrkiä turvaamaan eläimen toimintakyky ja elämänlaatu.

Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava. EHL 6 §, 23 §, 28 §. 2008/119/EY liite I kohta 6.

- *Tällöin tilan on oltava asianmukainen ja esimerkiksi eläimen sairaudesta tai vahingoittumisesta aiheutunut lisääntynyt lämmön- tai makuualustan pehmentämisen tarve tulee huomioida.*
- *Asianmukaisina tiloina voitaisiin pitää esimerkiksi navetassa olevia erillisiä sairaskarsinoita, jonne eläimet voidaan tarvittaessa siirtää saamaan hoitoa.*
- *Vasikalle olisi erillään pidon aikanakin pyrittävä järjestämään mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen muiden eläinten kanssa, esimerkiksi näkö- tai hajuyhteydellä, jos kosketusyhteys ei mahdollinen*

4.5. Naudan sarven aiheen tuhoaminen alle kahdeksan viikon ikäiseltä vasikalta on sallittu ainoastaan käyttämällä kuumapolttoa. Sarvenaiheen saa tuhota eläinlääkärin lisäksi myös henkilö, jolla on riittävä osaaminen toimenpiteen suorittamiseksi siten, että eläimelle ei aiheuteta tarpeetonta kipua tai kärsimystä eikä eläimen hyvinvointia tarpeettomasta vaaranneta. Toimenpiteessä on aina käytettävä eläinlääkärin antamaa asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä. Polttamiseen käytettävä väline tai laite on pidettävä puhtaana ja toimintakuntoisena. Kuumapolttoa käytettäessä polttoraudan on oltava punahehkuun kuumennettu koko polttamisen ajan ja sillä saa polttaa sarvenaihetta enintään 20 sekunnin ajan. Kutakin sarvenaihetta saa polttaa vain kerran. Polton aikana on huolehdittava siitä, ettei vasikka pääse liikuttamaan päätään. EHL 15 §, 16 §; Vna 592/2010 16 §. 98/58/EY liite kohta 19

- *Asianmukaisella anestesiolla ja kivunlievityksellä tarkoitetaan eläimen rauhoitusta ja sarven alueen paikallispuudutusta sekä tulehduskipulääkkeen antamista eläimelle.*
- *8 viikkoisen ja sitä vanhemman naudan sarven aiheen samoin kuin aikuisen naudan sarven poisto on aina eläinlääkärin tehtävä.*

4.6. Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tilalla kuolleiden tuotantoeläinten lukumääristä. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §, 98/58/EY liite kohta 5 ja 6

- *Kirjanpidoksi käy esim. eläintunnistustilain mukainen luettelo. Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa.*

4.7. *)Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta

Kirjanpitoa elintarviketuotantoa varten pidettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään **viiden** vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §

- Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset.
- Kirjanpidosta olisi lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen antopäivämäärä, lääkityksen syy, sekä lääkkeen nimi ja määrä.
- Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisen tarkastettavissa. Kirjanpito voi myös olla osa tilalla noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.
- *)Ehdollisuuden osalta lääkinnällisestä hoidosta pidettävä kirjanpito valvotaan elintarvikkeiden tuotantoa koskevan tarkastuksen yhteydessä
- Jos tilalla ei ole ollut tarvetta lääkittää eläimiä lainkaan, merkitään Elviin ”kunnossa”

4.8. * Hoidossa olevan yleisestä hyvinvoinnista sekä eläimen puhtaudesta ja sen tarvitsemasta muusta keuhkohoidosta on huolehdittava. Tarvittaessa makuualue on kuivitettava. EHL 6 §, 20 §; Vna 592/2010 4 §

- Arvioitaessa eläimiä niiden puhtauden perusteella eläimet voidaan luokitella kolmeen luokkaan: puhdas/hieman likainen, likainen tai erittäin likainen.

1. Eläin on **puhdas**, kun se on kinnerten ja etupolvien yläpuolelta lähtien kuiva tai lähes kuiva eikä siinä esiinny lantaisuutta tai likaa. Eläin on **hieman likainen**, kun siinä on hieman lantaisuutta tai likaa pienellä alueella. (Liitteen K kuvat 1 ja 2).
2. Eläin on **likainen**, kun sillä on laajahkolla alueella (vatsaan/kylkiin asti ulottuva) lantaisuutta, likaa tai kosteutta tai siinä on useita pienempiä likaantuneita alueita. Lantapanssaria voi esiintyä kämmentä suuremmalla alueella tai usealla pienemmällä alueella. Ihossa voi olla näkyvissä lantapanssarin aiheuttamia ihovaurioita. (Liitteen K kuvat 3 ja 4)
3. Eläin on **erittäin likainen**, kun eläin on kokonaan tai lähes kokonaan nestemäisen lian peitossa tai eläimellä on laaja lantaisuus- tai likaisuusalue. Lantapanssaria esiintyy laajalla alueella tai useammalla pienellä alueella. Lantapanssari voi olla paksua. (Liitteen K kuvat 5 ja 6)

Karjan puhtautta arvioitaessa tulee huomioida kokonaisuus ja käyttää tapauskohtaista harkintaa. Esimerkiksi 2-3 yksittäistä hieman likaista vasikkaa keskikokoisessa muuten puhtaassa karjassa ei välttämättä edellytä toimenpiteitä, mutta neuvojen antaminen tilalle on suositeltavaa. Jos lähes kaikki tilan eläimet ovat hieman likaisia, tilalle tulisi antaa neuvoja tai harkita eläinten hyvinvointilain

mukaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä. Sen sijaan yksikin erittäin likainen vasikka edellyttää eläinten hyvinvointilain mukaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä.

Eläimen puhtauden arvioinnissa tarkastaja voi käyttää apuna myös Ruokaviraston tarkastuseläinlääkäreille tarkoitettua ohjetta Nautojen puhtauden valvonta teurastamossa (Evira 2016).

Tarkastajan olisi hyvä valokuvata likaiseksi tai erittäin likaiseksi arvioidut eläimet. Lisäksi tarkastajan tulisi kirjata, kuinka montaa eläintä lantaisuus koski sekä mihin lantaisuusluokkaan ne kuuluvat.

*Eläintä on kohdeltava rauhallisesti ja se on totutettava käsittelyyn sekä pito-olosuhteisiin, jos se on pidettävän eläinlajin ja eläinten pitomuodon kannalta tarkoituksenmukaista. (EHL 12 §)

- *Käsittelyyn totuttamisella tarkoitetaan varsinaisiin käsittelytilanteisiin sekä hoitajan läsnäoloon totuttamista. Käsittelyä on esimerkiksi eläinten siirto.*

4.9. * Eläin on lopetettava, jos sairauden tai vamman laatu sitä edellyttää. Eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla. Eläin on tainnutettava, jos lopettamiseen käytetään menetelmää, joka ei johda välittömästi eläimen kuolemaan. Tainnutusmenetelmän on oltava sellainen, että eläimen tajuttomuus säilyy sen kuolemaan saakka Eläimen saa lopettaa vain se, jolla on riittävät tiedot kyseisen eläinlajin lopetusmenetelmästä ja lopetustekniikasta sekä riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi. Eläimen lopettavan henkilön on varmistettava, että eläin on kuollut ennen kuin sen hävittämiseen tai muihin toimenpiteisiin ryhdytään. Nauta saadaan lopettaa Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009 liitteessä I mainituilla menetelmillä niihin liittyvien vaatimusten mukaisesti. EHL 64 §; (EY) N:o 1099/2009 liite I

- *Käytetty lopetusmenetelmä kirjataan lomakkeelle. Toimivaltaisen viranomaisen tulee tarkastaa, että lopetukseen käytettävä laite on asianmukainen.*

4.10. * Jos eläimiä pidetään ryhmässä, ryhmän kokoonpanossa on otettava huomioon eläinten sosiaaliset suhteet, ikä, sukupuoli ja koko. Nautaryhmiä yhdistettäessä tai tuotaessa uusia eläimiä karjaan on erityistä huomiota kiinnitettävä sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin käyttäytymisongelmiin. EHL 20 §; Vna 592/2010 11 §

5 Ruokinta ja juotto

5.1. Hoidossa olevien eläinten ruokinnassa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa. Vasikat on ruokittava vähintään kaksi kertaa päivässä. Ravinnon ja juotavan koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Rehun ja maitojuottolaitteiden on pidettävä puhtaana, eivätkä virtsa tai ulosteet saa päästä likaamaan niitä. Vasikan on saatava ternimaitoa tai sitä korvaavaa valmistetta mahdollisimman pian syntymän jälkeen, kuitenkin viimeistään kuuden tunnin kuluessa syntymästä. Yli kahden viikon ikäisten vasikoiden on saatava päivittäin korsirehua. Korsirehun määrää on lisättävä siten, että kahdeksan viikon ikäiselle vasikalle annetaan vähintään 50 g ja 20 viikon ikäiselle vasikalle vähintään 250 g korsirehua päivittäin. Rehussa on myös oltava riittävästi rautaa. EHL 21 §; Vna 592/2010 13 §. 2008/119/EY liite I kohta 11 ja 12.

- *Riittävän ravinnon saannin arvioimisesta kts. Naudat yli 6 kk kohta 5.1.*
- *Eläinten ruokinta tulee järjestää siten, että eläimillä on mahdollisuus toteuttaa syömiseen liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Naudalle ja muille märehitijöille karkearehun pureskelu on olennainen osa syömiskäyttäytymistä. Vasikoilla puolestaan on voimakas tarve imemiseen, mikä tulisi ottaa huomioon vasikoiden ruokintaa järjestettäessä.*

Heinä- ja muut ruokintatelineet on sijoitettava siten, että ne ovat kaikkien eläinten ulottuvilla. Vna 592/2010 6 §. 2008/119/EY liite I kohta 12.

- *Ryhmässä pidettävillä vasikoilla olisi oltava mahdollisuus syödä yhtä aikaa, jollei niillä ole jatkuvasti tarjolla rehua eikä käytössä ole automaattista ruokintalaitetta.*

5.2. Hoidossa olevien eläinten juotossa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista vettä tai muuta juotavaa. Vasikoiden pysyvässä pitopaikassa niiden saatavilla on oltava jatkuvasti sulaa hyvälaatuista vettä. Kaikkien vasikoiden saatavilla on kuumalla säällä oltava jatkuvasti puhdasta vettä. Sairaana tai vahingoittuneena vasikan saatavilla on oltava jatkuvasti puhdasta vettä. Juoma-astiat ja juottolaitteet on pidettävä puhtaina. Virtsa ja ulosteet eivät saa liata juomavettä.

- *Hyvälaatuinen vesi tarkoittaa esimerkiksi puhdasta vettä*

Pysyvissä pitopaikoissa jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytetä silloin, kun vesi sääolosuhteiden takia jäätyy sellaisissa vasikoiden siirrettävissä ulkokarsinoissa (ns. *iglut*), joissa vasikalla on käytössään vain kevytrakenteinen

säänsuoja. Vasikalle on tällöin tarjottava vettä vähintään kolme kertaa päivässä. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei myöskään edellytetä vastasyntyneelle eläimelle.

EHL 21 §; Vna 592/2010 13 §. 2008/119/EY liite I kohta 13 ja 14.

- *Kylmissä tiloissa vasikoiden jatkuva vedensaanti saattaa edellyttää lämmitettäviä vesikuppeja*
- *Jatkuvan sulan veden vaatimuksesta voitaisiin poiketa poikkeuksellisen vaikeiden sääolosuhteiden vallitessa. Poikkeuksellisen vaikeilla sääolosuhteilla tarkoitettaisiin lähinnä tavanomaista merkittävän paljon kylmempää pakkasjaksoa, jonka aikana esimerkiksi normaalioloissa sähkövastuksella sulana pysyvät vesijohdot jäätyisivät ja estäisivät näin automaattisen juottojärjestelmän käytön. Käytännössä eläimet olisi tällöin juotettava riittävän usein muulla tavoin jaettavalla vedellä. Vuosittain toistuvia pakkasjaksoja ei pidettä tässä yhteydessä poikkeuksellisina olosuhteina.*
- *Vastasyntyneenä voitaisiin pitää enintään 10 vrk:n ikäistä vasikkaa.*
- *Säätä voitaisiin pitää kuumana esimerkiksi lämpötilan ylittäessä hellerajan (25 °C).*

5.3. Vasikoiden pitopaikassa on oltava riittävä määrä juomapaikkoja. Juoma-astiat, kaukalot ja juottolaitteet on sijoitettava vasikoiden pitopaikkaan siten, että ne ovat kaikkien eläinten ulottuvilla. Pihatossa muilla kuin lypsylehmillä on jokaista alkavaa 20 naudan ryhmää kohden oltava vähintään yksi juoma-astia tai juottolaitte kuitenkin siten, että juoma-astioita tai juottolaitteita on yli 10 naudan ryhmälle oltava vähintään kaksi. Mikäli pihatossa käytetään sellaisia juoma-astioita tai juottolaitteita, joista useampi nauta voi juoda samanaikaisesti, on juomapaikkojen määrän vastattava edellä mainittua juoma-astioiden tai juottolaitteiden määrää. Kylmäpihatossa juoma-astioiden tai juottolaitteiden on oltava lämmitettäviä.

Ympärivuotisesti ulkona kasvatettavilla naudoilla on oltava asianmukaiset ruokinta- ja juoma-astiat. Juoma-astioiden tai juottolaitteiden on oltava lämmitettäviä, jollei muutoin pystytä varmistamaan juomaveden sulana ja sopivan lämpöisenä pysymistä. EHL 21 §; Vna 592/2010 6 §. 2008/119/EY liite I kohta 13; 98/58/EY liite kohta 16.

Esimerkki:

<i>Nautoja</i>	<i>Juoma-astioita/juottolaitteita vähintään</i>
10	1
11	2
20	2
21	2
30	2
40	2
41	3

Kun vasikoita pidetään ryhmäkarsinoissa, riittävä juomapaikkojen määrä on arvioitava tapauskohtaisesti. Juomapaikkojen riittävyyden arviointiin vaikuttaa esimerkiksi vasikoiden määrä silloin, kun kahdessa karsinassa olevat vasikat jakavat yhteisen kupin. Heikoimpien ja hierarkiassa alimpana olevien vasikoiden on päästävä myös juomaan. Arviointiin vaikuttaa myös se, millä virtauksella juomakuppiin tulee vettä. Ryhmäkarsinoiden riittävän juomapaikkojen määrän arvioinnissa voisi käyttää apuna yllä olevaa pihatoiden juoma-astioiden määrän vaatimusta. Kts. myös Naudat yli 6 kk, kohta 5.2.

- Emiensä kanssa olevia vieroittamattomia vasikoita ei tarvitse laskea mukaan, kun arvioidaan riittävää pihaton juomapaikkojen määrää emolehmille ja vasikoille. Vieroittamattomana voidaan pitää alle 6 kk nautaa, joka seuraa emäänsä ja jota emä imettää.*
- Veden saannin riittävyyden arviointi katso Naudat yli 6 kk, kohta 5.2.*

5.4. Koneellisten ruokinta- ja juottolaitteiden käyttöön liittyvät vaatimukset täyttyvät.

Eläinten terveyttä ja hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi, ja jollei se ole mahdollista, on ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin, jotta eläinten terveys ja hyvinvointi voidaan turvata vikojen korjaamiseen saakka. Ruokinta- ja juottolaitteistojen häiriöiden varalta käytettävissä on varajärjestelmä EHL 22 §, 36 §; 2008/119/EY liite I kohta 4

- Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin turvaamista voi olla esimerkiksi käsin tapahtuva ruokinta tai juotto*

5.5. * Jos käytetään automaattisia juotto- tai ruokintalaitteita, vasikat on totutettava niiden käyttämiseen. EHL 12 §, 21 §; §; Vna 592/2010 6 §.

LIITE B SIKOJEN HYVINVOINNIN VALVONTA

Ehdollisuuden vaatimusryhmä 11.2.

Sikojen hyvinvoinnin valvonnassa tulee kiinnittää huomiota säännösten siirtymäaikoihin. Eräissä valtioneuvoston asetuksen (629/2012, muut. 458/2013, 154/2017 ja 670/2017) säännöksissä, joissa on annettu siirtymäaikoja, sovelletaan edelleen kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (14/EEO/2002) vaatimuksia. Lisäksi laissa eläinten hyvinvoinnista (693/2023) on sikojen pitoa koskevia siirtymäaikoja.

Tässä ohjeessa tarkoitetaan:

- 1) karjulla siitokseen tarkoitettua sukukypsää urossikaa;
- 2) ensikolla sukukypsää naarassikaa astutuksesta tai siemennyksestä ensimmäiseen porsimiseen;
- 3) emakolla naarassikaa ensimmäisen porsimisen yhteydessä ja sen jälkeen;
- 4) porsivalla emakolla naarassikaa tiineyden loppuvaiheesta porsaiden vieroitukseen;
- 5) joutilaalla emakolla emakkoa porsaiden vieroituksesta sitä seuraavan tiineyden loppuvaiheeseen;
- 6) pikkuporsaalla porsasta syntymästä vieroitukseen;
- 7) vieroitetulla porsaalla porsasta vieroituksesta kymmenen viikon ikään;
- 8) kasvatussialla sikaa kymmenen viikon iästä siitokäytön alkamiseen;
- 9) lihasialla sikaa kymmenen viikon iästä teurastukseen

1 Pitopaikan yleiset vaatimukset

1.1. Pitopaikan rakennukset, rakenteet, laitteet ja materiaalit ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. Eläimen pitopaikan on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläimen vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa havaitut eläimen hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi ja, jollei se ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka.

Sikojen kulkukäytävien ja oviaukkojen on oltava sellaisia, että eläimet pääsevät esteettä liikkumaan ja että eläinten vahingoittumisen vaara on mahdollisimman vähäinen. Ruokinta- ja juomalaitteet on sijoitettava siten, että ne eivät aiheuta sioille vahingoittumisen vaaraa.

Eläinsuojan lattioiden on oltava sellaiset, että niistä ei aiheudu sioille vahingoittumisen vaaraa. Rakolattian, rutilälattian tai muun reijitetyn lattian on oltava sellainen, että sikojen sorkat eivät tartu kiinni tai muutoin vahingoitu.

Ryhmäkarsinan betonisen rakolattian on täytettävä seuraavat vaatimukset:

Sikaryhmä	Raon leveys tai reiän halkaisija enintään (mm)	Palkin leveys vähintään (mm)
Pikkuporsas	11	50
Vieroitettu porsas	14	50
Kasvatus- ja lihasika	18	80
Emakko ja ensikko	20	80

Lattian raon tai reiän halkaisijassa sekä palkin leveydessä hyväksytään seuraavat mittapoikkeamat¹:

- *Alle 40 kg painaville sioille sallittu mittapoikkeama on +/- 2 mm*
- *40 kg ja sen yli painaville sioille sallittu mittapoikkeama on +/- 3 mm*

Lattiatyyppi merkitään lomakkeelle.

EHL 34 §, 36 §; Vna 629/2012 4 §, 5 § liite 1, 7 §; 98/58/EY liite kohta 8; 2008/120/EY artikla 3 kohta

1.2. Materiaalit, joiden kanssa siat pääsevät kosketuksiin (mm. rakenteet, karsinat ja laitteet), ovat puhdistettavissa ja tarvittaessa desinfioitavissa. Pitopaikassa on voitava ylläpitää eläimen hyvinvoinnin kannalta riittävää puhtautta ja hygieniää. Pintakäsittelyyn ei saa käyttää puunsuoja-aineita, maaleja tai muita aineita siten, että ne voivat aiheuttaa sialle myrkytyksen. EHL 34, 98/58/EY liite kohta 8

1.3. Jos lattialla ei käytetä kuivikkeita, lattian pinnan on oltava luja, vakaa ja tasainen. Jokaisen sian käytettävissä on oltava asianmukainen, puhdas ja kuiva lämpötilaltaan sioille sopiva ja tarvittaessa asianmukaisesti viemäröity makuupaikka. EHL 36, 36 §, Vna 629/2012, 5 §; 2008/120/EY liite 1 luku 1 kohdat 3 ja 5

- *Viemäröinnin ja makuupaikan asianmukaisuuden sekä makuupaikan puhtauden arviointi → kts. kohta 1.4.*

¹ Lattian raon tai reiän halkaisijassa sekä palkin leveydessä hyväksytään mittapoikkeamat, jotka ovat eurooppalaisen standardin EN 12737:2004+A1:2007 (Betonivalmisosat. Maatalouden rakolattiaelementit, SFS-EN 12737:2004+A1:2007) mukaiset.

1.4. * Eläimen pitopaikka on pidettävä riittävän puhtaana, jotta eläimen hyvinvointi ei vaarannu.

Eläinsuojat, karsinat, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina ja tarvittaessa desinfioitava. Eläinsuojan lattian on oltava sellainen, että nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät hyvin kuivikkeisiin. Tarvittaessa makuualue on kuivitettava. EHL 36 §; Vna 629/2012 4 §, 5 §.

- *Esimerkiksi pihaton lantakäytävällä voi olla jonkun verran nestemäistä eritettä, mutta sorkat eivät saa upota kokonaan lantaan. Poikkeustilanteet, kuten lantakoneen äkillinen hajoaminen, voidaan ottaa huomioon tilannetta arvioitaessa.*
- *Karsinoiden puhtautta arvioitaessa tulee käyttää tapauskohtaista harkintaa ja huomioida kokonaisuus, makuupaikan puhtaus ja kuivuus sekä karsinan sikojen puhtaus.*
- *Keskikokoisessa sikalassa (n. 1500 lihasikaa) useampikaan hieman märkä/likainen karsina ei välttämättä edellytä toimenpiteitä, mutta tarvittaessa arvioinnin perusteella voidaan antaa eläinten hyvinvointilain mukaisia neuvoja.*
- *Jos keskikokoisessa sikalassa on muutamia erittäin märkiä/likaisia karsinoita, joissa ei ole puhdasta ja kuivaa makuupaikkaa, tulisi ryhtyä eläinten hyvinvointilain mukaisiin toimenpiteisiin.*
- *Esimerkkejä karsinoiden puhtaana pysymiseen liittyvistä hyvistä käytännöistä:*

<https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/julkaisut/esitteet/elaimet/miksi-sika-sotkee.pdf>

1.5. * Haittaeläinten torjunnasta on huolehdittava. EHL 33; Vna 629/2012 4 §

- *Apuna arvioitaessa haittaeläinten torjuntaa, voidaan käyttää Tukesin ohjetta:*

Jyrsijätorjunnan hyvän käytännön ohje | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

tai ETT:n ohjeistusta: <https://www.ett.fi/sika/tilatason->

[tautisuojaus/haittaelaintorjunta/](https://www.ett.fi/sika/tilatason-tautisuojaus/haittaelaintorjunta/)

<https://pikantti.ruokavirasto.fi/pages/viewpage.action?pageId=222003920>

1.6. * Eläinsuojassa olevat siat on voitava hätätilanteessa poistaa nopeasti eläintiloista. Eläinten hoitajan on varauduttava hätätilanteisiin ja hänellä on oltava käytettävissään tarvittavaa pelastus- ja palotorjuntavälineistöä. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän on varauduttava tulipaloihin, sähkökatkoksiin ja muihin vastaaviin eläinten hyvinvointia uhkaaviin häiriötilanteisiin. Jos eläinten hoito tai ympäristötekijöiden säätely tai valvonta riippuu sähköisistä tai mekaanisista laitteista, pysyvässä pitopaikassa on oltava

mahdollisuus pitää yllä eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömät toiminnot myös laitteiden toimintahäiriöiden aikana. EHL 31 § §; Vna 629/2012 4 §

- *Häiriötilanteilla tarkoitetaan myös esimerkiksi vedenjakelun häiriöitä, poikkeuksellisia sääolosuhteita ja tietoliikennekatkoksia.*
- *Toimijan tulee etukäteen suunnitella, miten eläinten ruokinta, juotto ja muu välttämätön hoito voidaan toteuttaa poikkeavissa olosuhteissa.*
- *Kirjallista suunnitelmaa ei edellytetä*

2 Tilavaatimukset

2.1. Samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä on oltava mahdollisuus yhtäaikaan ja riittävään lepoon. Eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoaan vaikeuksista. Eläimiä on hoidettava siten, että niillä on mahdollisuus toteuttaa liikkumiseen, lepoon, liittyviä olennaisia käyttäytymistarpeitaan. Sialla on oltava pitopaikassa erillinen makuu-, ruokinta- ja ulostamisalue

Eläintä ei saa sitoa tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla. Sikaa ei pidetä kytkyeellä kytkettyinä paikalleen. EHL 13 §, 33 §; Vna 629/2012 1 §, 3 §, 4 §, 5 §; 98/58/EY liite kohta 7; 2008/120/EY liite 1.

2.2. Porsituskarsinassa tai -häkissä emakon takana on oltava riittävästi esteetöntä tilaa porsimista varten. Porsituskarsinan tai -häkin on oltava sellainen, että emakko voi imettää porsaitaan vaikeuksista. Pikkuporsilla on oltava porsituskarsinassa kiinteäpohjainen, kuiva ja asianmukainen makuualue, johon kaikki pikkuporsaat mahtuvat yhtä aikaa makuulle. Jos emakko voi liikkua porsituskarsinassa vapaasti, karsina on varustettava pikkuporsaita emakolta suojaavilla rakenteilla, kuten porsasaidoilla. EHL 33 §, Vna 629/2012 9 § 98/58/EY liite kohta 7; 2008/120/EY liite 1 luku 2 kohdat B 4, B 5, C 1 ja C 2.

- *Jos emakoille on käytössä erilaisia pitojärjestelmiä, merkitään rasti kaikkiin tarpeellisiin kohtiin lomakkeelle.*

2.3. Ryhmissä pidettävillä sioilla on riittävästi esteetöntä lattiapinta-alaa. Vieroitettujen porsaiden, lihasikojen ja kasvatussikojen ryhmäkarsinan esteettömän lattia-alan on täytettävä taulukon 1 vaatimukset (EHL 33 §; 14/EEO/2002 1.5.1.; Vna 629/2012 5 §, Vna 458/2013, muut. liite 2): 98/58/EY liite kohta 7; 2008/120/EY art. 3 kohta 1.

Taulukko 1. Esteetöntä lattia-alaa sikaa kohden on oltava vähintään:

Sian paino (kg)	Lattiapinta-ala (m ² /eläin)
Alle 10	0,15
10-95	0,17+(paino kg/130)
yli 95, mutta enintään 107	0,90

yli 107, mutta enintään 130	1,00
yli 130	1,20

Vieroitettujen porsaiden, lihasikojen ja kasvatussikojen ryhmäkarsinan lattiallasta vähintään kaksi kolmasosaa on oltava kiinteäpohjaista lattiaa tai sellaista rakolattiaa, rutilälattiaa tai muulla tavoin reijitettyä lattiaa, johon viemäröintiä varten tehtyjen aukkojen osuus on enintään 10 prosenttia pinta-alasta.²

Samassa karsinassa pidettävien eläinten vaatima lattiapinta-ala tulee mitata ja laskea. Eläinten painoluokan mukainen pinta-alavaatimus kerrotaan kyseiseen painoluokkaan kuuluvien eläinten lukumäärällä. Jos samassa karsinassa pidetään eri painoluokkiin kuuluvia eläimiä, lasketaan näiden vaatimat pinta-alat yhteen. Tulosta verrataan eläinten käytössä olevaan lattiapinta-alaan. Painon arviointi voidaan tehdä yhdessä tuottajan kanssa.

Esimerkki:

Karsinassa pidetään sikoja seuraavasti:

90 kg painoisia sikoja 3 kpl

100 kg painoisia sikoja 3 kpl

Kyseisten eläinten käytettävissä olevan lattiapinta-alan on oltava yhteensä vähintään:

$$3 \times 0,17 + (90/130) \text{ m}^2 + 3 \times 0,90 \text{ m}^2 = 5,29 \text{ m}^2$$

Peruskorjauksella tarkoitetaan tässä ohjeessa, sitä että rakennus tai sen osa muutetaan tai korjataan siten, että se vastaa uutta rakennusta tai tilaa. Tällöin olennainen osuus rakennuksesta tai sen osasta on uusittu ja vanhat eläinten hyvinvoinnin tai työympäristön kannalta huonot kalusteet on vaihdettu uusiin eläinten hyvinvoinnin ja työympäristön kannalta parempiin kalusteisiin. Peruskorjausta ovat esimerkiksi karsina- ja lattiarakenteiden uusiminen sekä lantakourun mittojen muuttaminen. Sen sijaan peruskorjausta eivät ole vuosikorjaustyypiset muutokset kuten kuluneiden rutilöiden tai valaisinten vaihtaminen. Peruskorjausta ei myöskään ole, jos tautisaneerauksen vuoksi karsinan kalusteita irrotetaan ja kiinnitetään puhdistuksen jälkeen uudelleen. Jos sikalan osastoista osa on peruskorjattu, noudatetaan peruskorjaamattomilla osastoilla annettuja siirtymäaikoja.

Emakoiden ja ensikoiden ryhmäkarsinassa on oltava esteetöntä lattian kokonaispinta-ala emakkoa kohden vähintään 2,25 m² ja ensikkoa kohden vähintään 1,64 m². Tästä lattian kokonaispinta-alasta vähintään 1,3 m² emakkoa

---

² 20.3.2017 toiminnassa olevaan sikalaan sovelletaan vaatimusta 1.1.2028 alkaen. Kuitenkin 20.3.2017 jälkeen peruskorjattavan sikalan tai sen osaston ja rakennettavan uuden sikojen pitopaikan on täytettävä ko. vaatimukset, kun peruskorjaus tai uusi pitopaikka on valmistunut.

ja vähintään 0,95 m² ensikkoa kohden on oltava yhtenäistä kiinteäpohjaista lattiaa tai sellaista rakolattiaa, ritilälattiaa tai muulla tavoin reijitettyä lattiaa, johon viemäröintiä varten tehtyjen aukkojen osuus on: EHL 33 §; Vna 458/2013 10 § 98/58/EY liite kohta 7; 2008/120/EY art 3 kohta 2a.

- enintään 15 % pinta-alasta⁴ (20.3.2017 toiminnassa olleet sikalat, joita ei peruskorjattu)
tai
- enintään 10 % pinta-alasta⁴ (20.3.2017 jälkeen peruskorjatut ja uudet sikalat).

Jos eläimiä pidetään alle kuuden eläimen ryhmässä, eläinten käytettävissä olevan esteettömän lattian kokonaispinta-alan on oltava 10 % suurempi kuin eläinryhmän tarvitsema laskennallinen pinta-ala osoittaa. Vähintään 40 eläimen ryhmässä pidettävien eläinten käytettävissä olevaa esteetöntä lattian kokonaispinta-alaa voidaan pienentää 10 %. EHL 33 §; Vna 458/2013 10 §; 98/58/EY liite kohta 7; 2008/120/EY art 3 kohta 1b.

Emakoiden ja ensikoiden ryhmäkarsinan seinämien pituuden on oltava yli 2,8 metriä. Jos ryhmäkarsinassa pidetään alle kuuden eläimen ryhmää, karsinan seinämien pituuden on kuitenkin oltava yli 2,4 metriä. EHL 33 §; Vna 458/2013 10 § 98/58/EY liite kohta 7; 2008/120/EY art 3 kohta 4.

Esteetön pinta-ala

- *Esteettömällä lattiapinta-alalla tarkoitetaan alaa, jolla eläin voi seistä ja liikkua esteettä. Sellaisia lattiakohtia, joissa syöttö- tai juottolaitteet tai muut rakenteet estävät alla olevan lattian käytämisen, ei lueta mukaan lattian pinta-alaan. Kuitenkaan ruokintatilan rajaamisessa käytettäviä ns. laparajoittimia ei vähennetä käytettävissä olevasta pinta-alasta.*
- Esteettömään lattian kokonaispinta-alaan ei lasketa mukaan ruokinta- tai makuuhäkkien alla olevaa lattia-alaa³.
- 20.3.2017 toiminnassa olleissa sikaloissa⁵ esteettömään lattian kokonaispinta-alaan luetaan mukaan ruokintahäkki- ja makuuparsijärjestelmien makuualue, jossa eläin voi myös syödä ja juoda. Tällöin eläimillä tulee kuitenkin aina halutessaan olla mahdollisuus päästä makuu- ja ruokinta-alueelta yhteiselle liikkumis- ja ulostamisalueelle.

---

³ 20.3.2017 toiminnassa olevaan sikalaan sovelletaan vaatimusta 1.1.2028 alkaen. Kuitenkin 20.3.2017 jälkeen peruskorjattavan sikalan tai sen osaston ja rakennettavan uuden sikojen pitopaikan on täytettävä ko. vaatimukset, kun peruskorjaus tai uusi pitopaikka on valmistunut.

Vaatimukset, jotka koskevat sikojen pitoa ryhmissä sekä emakoiden ja ensikoiden pitoa kääntymisen estävissä häkeissä

Ehdollisuuden arvioinnissa sovelletaan vain tiloihin, joilla on vähintään 10 emakkoa.

Sikojen on pidettävä ryhmässä, jollei ryhmästä erottamiseen ole eläinlääketieteellistä tai eläinten vihamieliseen käyttäytymiseen liittyvää syytä. Syyn poistuttua sika on sijoitettava takaisin ryhmään. Emakko tai ensikko saadaan kuitenkin pitää erillään ryhmästä aikana, joka alkaa viikkoa ennen odotettua porsimista ja päättyy neljän viikon kuluttua porsimista seuraavasta astutuksesta tai siemennyksestä, joka johtaa tiineyteen. Lisäksi karjua saadaan pitää yksittäiskarsinassa, jossa se voi kääntyä ympäri. EHL 33 §; Vna 458/2013 3 §. 98/58/EY liite kohta 7; 2008/120/EY art 3 kohta 4 ja 8, liite 1 luku 2 A.

2.4. Ulkotarhalle ja ulkona pidettävien eläinten pidolle asetetut vaatimukset täyttyvät.

Pitopaikka on turvallinen. Jos sioilla on mahdollisuus päästä ulos liikkumaan, eläinsuojasta ulkotarhaan tai laitumelle johtavien kulkuteiden on oltava sioille turvallisia. EHL 34 §; Vna 629/2012 12 §. 98/58/EY liite kohta 12.

Ulkotarhan ja laitumen aidat ovat sioille sopivasta materiaalista, turvallisia sekä hyvässä kunnossa. Aidat on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että estetään sikojen vahingoittuminen ja karkaaminen. Sähköistetyt aidat on rakennettava sellaisiksi ja pidettävä kunnossa siten, että niistä ei aiheudu sioille tarpeetonta kärsimystä. Ulkotarhassa olevilla sioilla on oltava riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja vastaan. EHL 6 §, 33 §, 34 §, 35 §; Vna 629/2012 6 §, 12 §. 98/58/EY liite kohta 12.

- *1.6.2018 voimaan astui sikojen ulkonapidon rajoitus:*
<https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintaudit/siat/afrikkalainen-sikarutto/sikojen-ulkonapitokielto/>

2.5. Karjun karsinassa on oltava esteetöntä lattia-alaa vähintään 6 m². Jos karsinaa käytetään myös astutukseen, esteetöntä lattiapinta-alaa on oltava vähintään 10 m². EHL 33 §; Vna 629/2012 5 §, 11 §; 14/EEO/2002 1.8.1. 98/58/EY liite kohta 7, 2008/120/EY, liite 1 luku 2 A.

- *Mikäli astutukseen käytettävän karsinan pinta-ala on alle 10 m², mutta karsina voidaan astutuksen ajaksi, esim. väliseinä poistamalla, laajentaa lantakäytävälle, voidaan lantakäytävän osuus laskea esteettömäksi pinta-alaksi. Tällöin kuitenkin lantakäytävän rako- tai ritilälattian rakojen osuus saa olla:*

- enintään 15 % (20.3.2017 toiminnassa olleet sikalat, joita ei peruskorjattu)

tai

- enintään 10 % (20.3.2017 jälkeen peruskorjatut ja uudet sikalat) karsinan pinta-alasta.
- *Vaatus koskee myös hajukarjua*

2.6. *Astutuskarsinan on oltava kiinteäpohjainen ja sopivasti kuivitettu. Karjun karsinan alasta vähintään 4 m² on oltava kiinteäpohjaista lattiaa tai sellaista rakolattiaa, ritilälattiaa tai muulla tavoin reijitettyä lattiaa, johon viemäröintiä varten tehtyjen aukkojen osuus on enintään 10 prosenttia pinta-alasta⁴. EHL 33 §; Vna 629/2012 5 §, 11 §; 14/EEO/2002 1.8.1.

2.7. * Emakoiden ja ensikoiden yksittäishäkkien lattia-alasta vähintään puolet on oltava kiinteäpohjaista tai sellaista rakolattiaa, ritilälattiaa tai muulla tavoin reijitettyä lattiaa, johon viemäröintiä varten tehtyjen aukkojen osuus on enintään 10 prosenttia pinta-alasta⁵. EHL 33 §; Vna 629/2012 8 §, 14/EEO/2002 1.7.

Eläintä ei saa pitää pysyvässä pitopaikassa jatkuvasti paikalleen kytkettynä eikä sen liikkumista saa jatkuvasti rajoittaa eläimen kääntymisen estävillä rakenteilla. Kuitenkin emakon ja ensikon saa pitää porsitushäkissä, joka on ollut käytössä 1.1.2024. Porsitushäkillä tarkoitetaan kiinteärakenteista häkkiä, josta emakkoa ei voi päästää vapaasti liikkumaan porsituskarsinassa. Uusia porsitushäkkejä ei saa rakentaa ja ottaa käyttöön. EHL 37 §, 122 §.

- *Kiinteärakenteisen häkin käyttö on hyväksyttävää, jos häkit voidaan avata ja päästää emakko vapaaksi karsinaan*

Emakon tai ensikon saa pitää tiineytyshäkissä enintään kahdeksan päivää siemennyksen yhteydessä.

- 1.1.2024 toiminnassa olevaan sikalaan sovelletaan 1.1.2035 alkaen sekä kun peruskorjaus tai uusi sikala tai osasto on valmistunut.

→ *Kts. Sian pitopaikkaa koskevat poikkeus- ja siirtymäsäännökset EHL 122 §*

---

⁴ 20.3.2017 toiminnassa olevaan sikalaan sovelletaan vaatimusta 1.1.2028 alkaen. Kuitenkin 20.3.2017 jälkeen peruskorjattavan sikalan tai sen osaston ja rakennettavan uuden sikojen pitopaikan on täytettävä ko. vaatimukset, kun peruskorjaus tai uusi pitopaikka on valmistunut.

- 2.8.** *⁵Porsituskarsinan lattia-alasta vähintään puolet on oltava kiinteäpohjaista lattiaa tai sellaista rakolattiaa, ritalälattiaa tai muulla tavoin reijitettyä lattiaa, johon viemäröintiä varten tehtyjen aukkojen osuus on enintään 10 prosenttia pinta-alasta. EHL 37 §; Vna 629/2012 9 §

3 Eläinsuojan olosuhteet

- 3.1.** Eläinsuojan lämpötilan on oltava sioille sopiva. Pikkuporsilla on tarvittaessa asianmukainen lämmitin. EHL 35 §; Vna 629/2012 6 §, 9 §. 98/58/EY liite kohdat 10. 2008/120/EY, liite 1 luku 1 kohta 3.

- *Lämpötilan sopivuutta voi arvioida esimerkiksi eläinten asennon tai käyttäytymisen avulla (makuuasento, eläinten hakeutuminen yhteen tai erilleen makaamaan, tärinä).*

- 3.2.** Pitopaikan valaistuksen tulee olla sellainen, että se on sopiva sikojen fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti. Valaistuksen voimakkuuden on oltava sikojen pitopaikassa vähintään 40 luksia ainakin 8 tunnin ajan päivässä. EHL 35 §; Vna 629/2012 6 §; 98/58/EY liite kohdat 3 ja 11. 2008/120/EY, liite 1 luku 1 kohta 2.

- *Tarvittaessa valon voimakkuus mitataan luksimittarilla. Tällöin mittaus tulisi tehdä useasta kohtaa ja laskea tulosten keskiarvo. Mitattaessa laitteen mittauspisteen tulee osoittaa ylöspäin (ei lattiaan).*

- 3.3.** Ilman laatu on sioille sopiva. Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman virtausnopeus, ilman kosteus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. EHL 35 §; Vna 629/2012 6 §. 98/58/EY liite kohta 10.

- *Aistinvaraisen arvion lisäksi ilman laadun arvioinnin tukena voidaan käyttää siihen soveltuvia mittauslaitteita.*
- *Apuna ilmanvaihdon arvioinnissa voi käyttää myös Työtehoseuran sikalan ilmanvaihdon toimivuustestiä, joka löytyy Ruokaviraston extranetistä Pikantista (Eläinten hyvinvointi → tuotantoeläimet → ohjeet/tulkinnat)*

- 3.4.** Jos sikojen terveys ja hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, eläinsuojassa on oltava mahdollisuus eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ilmanvaihdon järjestämiseen myös koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän häiriöiden aikana. Koneellisessa ilmanvaihtojärjestelmässä on tällöin oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa

---

⁵ 20.3.2017 toiminnassa olevaan sikalaan sovelletaan vaatimusta 1.1.2028 alkaen. Kuitenkin 20.3.2017 jälkeen peruskorjattavan sikalan tai sen osaston ja rakennettavan uuden sikojen pitopaikan on täytettävä ko. vaatimukset, kun peruskorjaus tai uusi pitopaikka on valmistunut.

hälytyksen toimintahäiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti. EHL 35 §; Vna 629/2012 6 §. 98/58/EY liite kohta 13.

Koneellisia ilmanvaihtojärjestelmiä ovat:

- Alipaine, jossa poistoilma poistuu rakennuksesta koneellisesti*
- Ylipaine, jossa tuloilma tulee rakennukseen koneellisesti*
- Tasapaine, jossa sekä poisto- että korvausilma siirtyy koneellisesti*

Hälytysjärjestelmän tarve

Sikaloissa, joissa on koneellinen ilmanvaihto, on yleensä alipaineilmanvaihto. Sähkökatkon tai koneen rikkoutumisen yhteydessä painovoimainen ilmanvaihto voi olla riittävä, mikäli ilmanvaihtokanavissa on tarpeeksi vetoa.

Hälytyslaitteistoa ei siis tarvita, jos rinnalla on toimiva painovoimainen (luonnollinen) varailmanvaihto.

Silloin kun ilmanvaihdon hälytysjärjestelmä tarvitaan, se on oltava, vaikka varavoima käynnistyisi automaattisesti sähkökatkoksen aikana. Toimintahäiriön sattuessa tapahtuva hälytys voi olla esimerkiksi syttyvä valo- tai äänimerkki tai puhelimeen tuleva ilmoitus.

Varajärjestelmä

Koneellisen ilmanvaihdon häiriötilanteessa riittävä ilmanvaihto voidaan järjestää esimerkiksi ovia, ikkunoita tai tuuletusaukkoja avaamalla. Ilmanvaihdon toimivuutta voi testata tarkastuksen yhteydessä esimerkiksi katkaisemalla ilmanvaihto vähäksi aikaa. Tällöin tarkastaja voi arvioida ilmanvaihdon riittävyyttä aistinvaraisesti sekä selvittää esim. "talouspaperitestin" avulla ilman tulo- tai poistoaukkojen riittävyyttä ja toimivuutta.

Hälytysjärjestelmän toimivuuden testaamisesta ei vaadita kirjanpitoa.

3.5. Siat eivät saa jatkuvasti olla alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä. EHL 35 §; Vna 629/2012 6 §. 2008/120/EY, liite 1 luku 1 kohta 1.

- *Ehdollisuuden vähimmäisvaatimus on 85 desibeliä (kts. arviointiohje)*

3.6. * Kaikissa sikojen pitopaikan osastoissa on oltava myös luonnonvalo. EHL 35 §; Vna 629/2012 6 §.

- *Luonnonvalo voi tulla toisen osaston läpi. Luonnonvalon tulee kuitenkin yltää kaikille osaston sioille.*

4 Hyvinvoinnista huolehtiminen

4.1. Eläimen pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläimen asianmukaiseksi hoitamiseksi. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta palveluksessaan oleville eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta. EHL 30 §, 98/58/EY liite kohta 1

- *”Pätevällä” tarkoitetaan tässä henkilökuntaa, joka osaa hoitaa eläimet asianmukaisesti (tiedot ja taidot)*
- *Osaamisella tarkoitetaan eläinten hoidon kannalta oleellista teoreettista tietoa pidettävän eläinlajin käyttäytymisestä ja hoidon vaatimuksista sekä käytännön taitoja eläimen käsittelystä ja hoidosta. Henkilön osaamiselle asetettavat vaatimukset ovat riippuvaisia henkilön tehtävistä*
- *Mikäli eläinten hoito ei vaikuta asianmukaiselta, voitaisiin kiinnittää huomiota ihmisen hoidettavana olevaan eläinmäärään. Tällöin voitaisiin esimerkiksi tiedustella päivittäiseen eläinten hoitoon kuluvaan aikaan.*

4.2. Eläimen hyvinvointi ja pitopaikka laitteineen on tarkastettava vähintään kerran päivässä ja tarvittaessa useamminkin. Sika on tarkastettava yksilöllisesti, jos se yleistarkastuksen perusteella on tarpeen. Erityistä huomiota asiaan on kiinnitettävä tiineyden loppuvaiheessa, porsimisen aikana, imetysaikana tai kun hoito-olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Lisäksi erityistä huomiota on kiinnitettävä sairaisiin, heikkokuntoisiin ja vahingoittuneisiin eläimiin. EHL 22 §; Vna 629/2012 13 §. 98/58/EY liite kohta 2.

4.3. Sikojen on pitopaikassaan voitava nähdä muita sikoja ja niillä on oltava mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen. Emakoita ja ensikoita voidaan pitää viikon ajan ennen odotettua porsimista ja porsimisen ajan siten, ettei niillä ole näköyhteyttä muihin sikoihin. Karjun on pitopaikassaan voitava haistaa, kuulla ja nähdä muita sikoja. EHL 37 §; Vna 629/2012 4 §; 11 §. 2008/120/EY, liite 1 luku 1 kohta 3, liite 1 luku 2 kohta A.

4.4. Sikojen saatavilla on oltava jatkuvasti riittävä määrä sellaista materiaalia, joka ei vaaranna eläinten terveyttä ja jonka avulla siat voivat toteuttaa lajinomaisia käyttäytymistarpeitaan, kuten tonkimista ja tutkimista. EHL 20 §; Vna 629/2012 13 §. 2008/120/EY, liite 1 luku 1 kohta 3, liite 1 luku 1 kohta 4.

- *Sopivana tonkimis- ja tutkimismateriaalina voidaan pitää esimerkiksi olkea, heinää, puuta, sahajauhoa, turvetta tms.*

- *Kutterinpurua, turvetta, olkea tms. tulee olla niin paljon, että siat voivat muodostaa materiaalista pieniä kasoja.*
- *Mikäli em. ei ole mahdollista (esim. lannanpoistojärjestelmän tukkiutumisen vuoksi) sioilla tulee olla jatkuvasti tutkimismateriaalia eli "leluja" (paloja, halkoja, luonnonköyttä, ketjuja yms.), joita tulisi vaihdella mahdollisimman usein. **Tämän lisäksi** sioille tulisi tarjota vähintään kaksi kertaa päivässä olkea, heinää, paperia, tms. manipuloitavaa materiaalia, mikä tyydyttää sian pureskelu- ja tonkimistarvetta.*
- *Heinähäkki, jossa on jatkuvasti esim. olkea/heinää, jota sika pystyy häkistä tonkimaan, täyttää jatkuvasti tarjolla olevaksi virikemateriaalin vaatimukset.*

4.5. Eri sikaryhmien yhdistämistä on vältettävä. Jos sikaryhmiä joudutaan yhdistämään tai ryhmään joudutaan tuomaan uusia eläimiä, erityistä huomiota on kiinnitettävä sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin käyttäytymisongelmiin. Toisilleen tuntemattomien sikojen yhdistäminen samaan ryhmään on pyrittävä tekemään sikojen ollessa mahdollisimman nuoria ennen niiden vieroittamista tai korkeintaan viikko sen jälkeen. Sioilla on oltava riittävästi mahdollisuuksia piiloutua ja väistää muita sikoja. Pidettäessä eläimiä ryhmässä, on sen kokoonpanossa otettava huomioon eläinten myös eläinten ikä, sukupuoli ja koko. Sikaryhmiä yhdistettäessä rauhoittavia lääkkeitä saadaan käyttää vain erityisestä syystä ja eläinlääkärin valvonnassa. EHL 20, 37 §, Vna 629/2012 14 §, muut. 154/2017. 2008/120/EY, liite 1 luku 2 kohta D2, D3 ja D4.

Jos sikaryhmässä havaitaan merkkejä kovista tappeluista, on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin syiden selvittämiseksi ja tappeluiden estämiseksi. EHL 37 §; Vna 629/2012 14 §. 2008/120/EY, liite 1 luku 2 kohta D1 ja D3.

- *Kohdan tarkentavat vaatimukset koskevat tilanteita, joissa sikaryhmiä yhdistetään.*
- *Tarkastuksessa tulisi kiinnittää huomiota siihen, esiintyykö sikojen keskuudessa aggressiivista tai muunlaista ei-toivottua käyttäytymistä sekä siihen, onko sioilla purema- tai raapimisvammoja, vaikuttavatko ne stressaantuneilta, esiintyykö niillä tilanahtautta ja syntykö arvojärjestyskiistoja.*
- *Mahdollisista toimenpiteistä normaalista käyttäytymisestä poikkeavien tappeluiden estämiseksi annetaan selvitys kohdassa lisätietoja.*
- *Tappeluita estäviä toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi tutkimis- ja tonkimismateriaalin lisääminen ja niiden vaihtelevuus.*
- *Suojautuminen toisilta sioilta ryhmiä yhdistettäessä: Suomessa kansallisten vaatimusten sikadirektiiviä suurempi tila mahdollistaa sikojen väistämisen. Kuitenkin poikkeuksellisen vaikeissa tilanteissa, joissa esim. sioilla on vakavaa häntien purentaa, tulisi sioille järjestää mahdollisuus piiloutua tai väistää toisiaan.*

4.6. Eläinten pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava eläinten tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten. EHL 38 §. 98/58/EY liite kohta 4 ja 12.

- *Vaatus koskee myös ulkona pidettäviä eläimiä.*

4.7. Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Eläimen sairastuessa tai vahingoituessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista tarvittaessa eläinlääketieteellistä hoitoa. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä ja sille on annettava riittävä mahdollisuus lepoon. Sairaana tai vahingoittuneena eläimen hoidossa tulee pyrkiä turvaamaan eläimen toimintakyky ja elämänlaatu. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava. Jos sika joudutaan eläinlääketieteellisestä tai eläinten vihamieliseen käyttäytymiseen liittyvästä syystä erottamaan ryhmästä, sen on voitava kääntyä yksittäiskarsinassaan helposti ympäri, jollei eläinlääketieteellisestä syystä muuta johdu.

- *Tällöin tilan on oltava asianmukainen ja esimerkiksi eläimen sairaudesta tai vahingoittumisesta aiheutunut lisääntynyt lämmön- tai makuualustan pehmentämisen tarve tulee huomioida.*
- *Asianmukaisina tiloina voitaisiin pitää esimerkiksi erillisiä sairaskarsinoita, jonne eläimet voidaan tarvittaessa siirtää saamaan hoitoa. Esimerkkejä mm. sairaskarsinoihin liittyvistä hyvistä käytännöistä: <https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/julkaisut/esitteet/elaimet/sairaansianhoito-ja-lopettaminen.pdf>*

Tiineet emakot ja ensikot on tarvittaessa lääkittävä ulko- ja sisäloisia vastaan. Jos emakko tai ensikko laitetaan porsimishäkkiin, eläin on puhdistettava perusteellisesti ennen häkkiin laittamista.

EHL 6 §, 20 §, 23 §; 38 Vna 629/2012 3 §, 16 §, muut. 154/2017; 98/58/EY liite kohta 4.; 2008/120/EY, 3 art. kohta 8, liite 1 luku 2 kohta B2.

4.8. Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tilalla kuolleiden tuotantoeläinten lukumääristä. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §. 98/58/EY liite kohdat 5 ja 6.

- *Kirjanpidoksi käy esim. eläintunnistustilain mukainen luettelo. Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa. Se voi olla myös esimerkiksi osa eläinterveydenhuollon seurantajärjestelmää tai tuotannonhallintajärjestelmää.*

4.9. Porsivalle emakolle ja ensikolle on annettava viikkoa ennen odotettua porsimista riittävästi sopivaa materiaalia pesäntekoa varten. EHL 37 §; Vna 629/2012 16 §. 2008/120/EY, liite 1 luku 2 kohta B3.

- *Sopivana pesänrakennusmateriaalina voidaan pitää esimerkiksi olkea, risuja sekä lattiaan ulottuvia köysinippuja tai juuttisäkkejä. Jos köysinippu tai juuttisäkki ei koske lattiaan, tulee emakolle jakaa myös kaksi kertaa päivässä jotain kärsällä ja etujaloilla kuovittavaa ja siirreltävää irtomateriaalia (olkea, purua, sanomalehteä).*
- *Voimakas pesänrakennustarve käynnistyy noin 1 vrk ennen porsimista.*

4.10. Sikoja koskevat toimenpiteet tehdään asianmukaisesti.

Sialle on tehty leikkaus tai muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide vain sallituista syistä. Leikkaus tai muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide saadaan tehdä eläimelle vain, jos se on eläimen hyvinvoinnin kannalta perusteltua. EHL 15, 16 §; 98/58/EY liite kohta 19. 2008/120/EY, liite 1 luku 1 kohta 8.

- *Sikojen häntiä ei ole ty pistetty*
- *Porsaiden hampaiden katkaiseminen tai hiominen olisi sallittu vain, jos sen tarpeellisuus voitaisiin perustella kyseisen **eläinyksilön** hyvinvointiin liittyvällä eläinlääketieteellisellä syyllä (esim. trauma)*
- *Enintään seitsemän päivän ikäisen porsaan saa kastroida avoimella leikkausmenetelmällä kudoksia repimättä 1.1.2024-31.12.2026, jos toimenpiteen yhteydessä käytetään kipulääkitystä ja henkilöllä on siihen soveltuva koulutus tai riittävä osaaminen toimenpiteen suorittamiseksi*
- *1.1.2027-31.12.2034 välisenä aikana kastraation saa suorittaa vain porsaalle, joka on saanut paikallispuudutuksen ja kipulääkityksen. Puudutuksen saa antaa vain henkilö, joka on suorittanut porsaiden kirurgisen kastraation koulutuksen sisältävän tutkinnon osan tai sitä vastaavan koulutuksen. Henkilöllä on oltava koulutuksen järjestäjän antama todistus*
- *Yli seitsemän päivän ikäisen porsaan saa kastroida vain eläinlääkäri asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä käyttäen*

EHL 15 §, EHL 16 §; Vna 1165/2023 2, 5 §. 98/58/EY liite kohta 19. 2008/120/EY, liite 1 luku 1 kohta 8.

4.11. Alle 28 päivän ikäistä pikkuporsasta ei saa vieroittaa emakosta, jollei vieroittaminen ole välttämätöntä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. Jos porsaat siirretään erityisesti tähän tarkoitukseen varattuihin emakoiden tiloista erillisiin tiloihin, jotka tyhjennetään, puhdistetaan perusteellisesti ja desinfioidaan ennen uuden porsasryhmän tuloa, saadaan porsaat kuitenkin vieroittaa emakosta jo 21 päivän ikäisenä. EHL 20, 36 §; Vna 629/2012 17 §. 98/58/EY liite kohta 20. 2008/120/EY, liite 1 luku 2 kohta C3.

- *Poikkeustapauksissa porsaita voidaan siirtää hengen pelastamiseksi ns. Rescue Deck -järjestelmään jo ennen 21 päivän ikää (→ [Eviran kirje 755/055/2011.](#)).*
- *Hyviä vieroituskäytäntöjä on esitelty ETT:n oppaassa: https://www.ett.fi/wp-content/uploads/2019/07/PorsaidenVieroitusopas_2018.pdf*

4.12. * Hoidossa olevan eläimen yleisestä hyvinvoinnista sekä eläimen puhtaudesta ja sen tarvitsemasta muusta keuhonhoidosta on huolehdittava. Sikojen sorkat on tarkastettava riittävän usein ja hoidettava tarvittaessa. EHL 6 §, 20 §; Vna 629/2012 13 §

- *Arvioitaessa eläimiä niiden puhtauden perusteella eläimet voidaan luokitella neljään luokkaan: puhdas, hieman likainen, likainen tai erittäin likainen (→ Liite L).*
- *Sikojen puhtautta arvioitaessa tulee käyttää tapauskohtaista harkintaa ja huomioida kokonaisuus, mm. karsinan olosuhteet ja karsinan muut siat.*
- *Muutamaa yksittäistä likaista eläintä keskikokoisessa sikalassa (esim. 1500 lihasikaa) voidaan pitää hyväksyttävänä, mutta tarvittaessa arvioinnin perusteella voidaan antaa eläinten hyvinvointilain mukaisia neuvoja.*
- *Yksittäisen erittäin likaisen sian kohdalla erityistä huomiota tulisi kiinnittää yksilön kuntoon, kuten mahdollisiin ihovaurioihin. Tarvittaessa yksittäisen eläimen osalta ryhdytään eläinten hyvinvointilain mukaisiin toimenpiteisiin. Sen sijaan useampi erittäin likainen eläin sikalassa edellyttää eläinten hyvinvointilain mukaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä.*
- *Tapauskohtaisesti voidaan myös tehdä uusintatarkastus myöhemmin viileämpänä ajankohtana, jos tarkastus on ollut kesäaikaan kuumalla ilmalla ja siinä on todettu laiminlyönti sikojen likaisuuteen liittyen.*
- *Tarkastajan olisi hyvä valokuvata likaiseksi tai erittäin likaiseksi arvioidut eläimet sekä yleiskuva kokonaisuudesta. Lisäksi tarkastajan tulisi kirjata missä karsinassa likaiset eläimet ovat, kuinka montaa eläintä likaisuus koski sekä mihin likaisuusluokkaan ne kuuluvat.*

*Eläintä on kohdeltava rauhallisesti ja se on totutettava käsittelyyn sekä pito-olosuhteisiin, jos se on pidettävän eläinlajin ja eläinten pitomuodon kannalta tarkoituksenmukaista. (EHL 12 §)

- *Käsittelyyn totuttamisella tarkoitetaan varsinaisiin käsittelytilanteisiin totuttamista, ja hoitajan läsnäoloon totuttamista. Käsittelyä on esimerkiksi eläinten siirto.*

4.13. * Sikojen pitopaikassa on oltava sairaita, vahingoittuneita tai muusta syystä toisista sioista erotettuja sikoja varten tilaa vähintään 5 % sikojen pitopaikan kokonaiseläinmäärän tilantarpeesta. Vna 629/2012 4 §, muut. 154/2017

- *Porsituskarsinassa olevat emakoita ei huomioida sairaiden tilantarvetta arvioitaessa*
- *Tiineytyshäkeissä olevien emakoiden tai ensikoiden osalta tilantarve lasketaan 5 %:lle ryhmän sioista*

4.14. *)Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta. Kirjanpitoa elintarviketuotantoa varten pidettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §

- *Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset.*
- *Kirjanpidosta olisi lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen syy, lääkityksen antopäivämäärä sekä lääkkeen nimi ja määrä.*
- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisen tarkastettavissa. Kirjanpito voi myös olla osa tilalla noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.*
- **)Ehdollisuuden osalta lääkinnällisestä hoidosta pidettävä kirjanpito valvotaan elintarvikkeiden tuotantoa koskevan tarkastuksen yhteydessä*
- *Jos tilalla ei ole ollut tarvetta lääkintä eläimiä lainkaan, merkitään Elviin ”kunnossa”*

4.15. *Eläin on lopetettava, jos sairauden tai vamman laatu sitä edellyttää. Eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla. Eläin on tainnutettava, jos lopettamiseen käytetään menetelmää, joka ei johda välittömästi eläimen kuolemaan. Tainnutusmenetelmän on oltava sellainen, että eläimen tajuttomuus säilyy sen kuolemaan saakka. Eläimen saa lopettaa vain se, jolla on riittävät tiedot kyseisen eläinlajin lopetusmenetelmästä ja lopetustekniikasta sekä riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi. Eläimen lopettavan henkilön on varmistettava, että eläin on kuollut ennen kuin sen hävittämiseen tai muihin toimenpiteisiin ryhdytään. Sika saadaan lopettaa Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009 liitteessä I mainituilla menetelmillä niihin liittyvien vaatimusten mukaisesti. EHL 64 §; (EY) N:o 1099/2009 liite I

- *Käytetty lopetusmenetelmä kirjataan lomakkeelle. Toimivaltaisen viranomaisen tulee tarkastaa, että lopetukseen käytettävä laite on asianmukainen*

4.16. *Eläimen haltijan hallussa olevan sian saa keinosiementää eläimen haltija, tämän palveluksessa oleva tai maatalouslomittaja, jos siementäjä on suorittanut

kyseisen eläinlajin keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon osan. EHL 15 §; Vna 1165/2023 §

- *Keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävä tutkinnon osa sisältyy esimerkiksi maatalousalan ammattitutkinnon (tuotantoeläinten hoitamisen osaamisala) perusteisiin.*
- *Tarkastuksella on voitava osoittaa todistus hyväksytysti suoritetusta tutkinnon osasta.*

5 Ruokinta ja juotto

5.1. Hoidossa olevien eläinten ruokinnassa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa. Ravinnon koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Virtsa ja ulosteet eivät saa päästä likaamaan rehua. Siat on ruokittava vähintään kerran päivässä. EHL 21 §; Vna 629/2012 15 §. 98/58/EY liite kohta 14 ja 15. 2008/120/EY, liite 1 luku 1 kohta 6.

Rehun on oltava sioille ravintoainekoostumukseltaan sopivaa ja riittävän energiapitoista. Joutilaille emakoille ja ensikoille on annettava lisäksi riittävästi täyttävää ja kuitupitoista rehua näläntunteen ja pureskelutarpeen tyydyttämiseksi. Porsaiden totuttaminen vieroituksen jälkeiseen rehuun on aloitettava riittävän aikaisin ennen vieroitusta EHL 21 §; Vna 629/2012 15 §; 17 §. 98/58/EY liite kohta 14. 2008/120/EY, liite 1 luku 1 kohta 6 ja 7.

- *Vaikka ravinnontarpeet täyttyvät, voivat joutilaat emakot ja ensikot tuntea nälkää. Täyttävä ja kuitupitoinen rehu lisää kylläisyyden tunnetta. Joutilaiden emakoiden ja ensikoiden pureskelutarpeen tyydyttämiseksi tulisi antaa riittävästi kuitupitoista rehua esim. heinää tai olkea muun ruokinnan lisänä.*
- *Kuntoluokituksessa voidaan käyttää saatavilla olevaa ohjeistusta. Myös Luken julkaisemaa ohjetta Rehutaulukot ja ruokintasuositukset voidaan käyttää apuna riittävän ravinnon saannin arvioimisessa. Lihaskasvut voidaan saada esimerkiksi teurastamon raportista.*

Ryhmässä pidettävien sikojen on voitava syödä yhtä aikaa, jollei rehua ole jatkuvasti tarjolla tai jollei ruokintaan käytetä automaattista siat yksittäin ruokkivaa ruokintalaitetta. Ryhmissä pidettävien emakoiden ja ensikoiden ruokinta on järjestettävä siten, että kaikki eläimet saavat rehua silloinkin, kun muita rehusta kilpailevia eläimiä on paikalla. Ruokinta-astiat ja -kaukalot on sijoitettava siten, että ne ovat kaikkien eläinten ulottuvilla.

Sikojen ruokintaan käytettävän ruokintakaukalon pituus sikaa kohden:

Sian paino (kg)	Ruokintakaukalon vähintään/ sika (cm)	reunan	pituus
< 25	15		
25 – 50	25		
>50	30		

EHL 21 §, EHL 37 §; Vna 629/2012 7 §, 15 §, liite 3. 98/58/EY liite kohta 14. 2008/120/EY, art. 3, liite 1 luku 1 kohta 6 ja 7.

- *Automaattisella ruokintalaitteella tarkoitetaan tässä sellaista ruokintalaitetta, jonka avulla kaikki eläimet saavat riittävästi rehua siten, että siitä ei synny ruokintatilanteessa tarpeetonta kilpailua.*
- *Jatkuvasti tarjolla tarkoittaa, että eläinten saatavilla on rehua 24 h vuorokaudessa.*
- *Jos rehua on jatkuvasti tarjolla, rehukaukalon mittojen ei tarvitse täytyä.*
- *Esimerkkejä ruokintaan ja juottoon liittyvistä hyvistä käytännöistä: https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/julkaisut/esitteet/elaimet/sian_ruokinta_ja_juotto_fi.pdf*

5.2. Sikojen saatavilla on jatkuvasti vettä pysyvässä pitopaikassaan. Vettä ei kuitenkaan edellytetä vastasyntyneelle porsaalle tai sialle, jonka vedensaantia on eläinlääketieteellisestä syystä rajoitettava. Yli kahden viikon ikäisten sikojen saatavilla on oltava jatkuvasti riittävästi raikasta ja puhdasta vettä. Juotossa on otettava huomioon sian fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista vettä tai muuta juotavaa.

Sikojen pitopaikassa on oltava riittävä määrä juomapaikkoja. Vesiastiat, kaukalot ja juottolaitteet on sijoitettava sikojen pitopaikkaan siten, että ne ovat kaikkien eläinten ulottuvilla eivätkä ole niille vaarallisia. Pitopaikan juottolaitteet on suunniteltava, rakennettava ja sijoitettava siten, että eläinten välisestä kilpailusta aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa eläinten hyvinvoinnille. EHL 21 §, EHL 37 §; Vna 629/2012 7 §, 15 §. 98/58/EY liite kohdat 8, 16 ja 17. 2008/120/EY, liite 1 luku 1 kohta 7.

Juoma-astiat ja juottolaitteet on pidettävä puhtaina. Virtsa ja ulosteet eivät saa liata juomavettä. EHL 21 §; Vna 629/2012 15 §. 98/58/EY liite kohta 14 ja 16.

- *Veden saannin riittävyyden arviointi katso soveltuvien osien Naudat yli 6 kk, kohta 5.2.*
- *Vastasyntyneenä pidettäisiin enintään 2 viikon ikäistä porsasta*

5.3. Koneellisten ruokinta- ja juottolaitteiden käyttöön liittyvät vaatimukset täyttyvät.

Sellaiset laitteet, joista eläimen terveys ja hyvinvointi riippuvat, on tarkastettava vähintään kerran päivässä. Eeläinten terveyttä ja hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi. Jollei se ole mahdollista, on ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin, jotta eläinten terveys ja hyvinvointi voidaan turvata vikojen korjaamiseen saakka. Ruokinta- ja juottolaitteistojen häiriöiden varalta on käytettävissä varajärjestelmä EHL 22 §, EHL 36 §. 98/58/EY liite kohta 13.

- *Varajärjestelmä voi olla esimerkiksi käsin tapahtuva ruokinta tai juotto*

5.4. * Jos käytetään automaattisia juotto- tai ruokintalaitteita, siat on totutettava niiden käyttämiseen. EHL 12 §, 21 §; Vna 7 §.

LIITE C. MUNIVIEN KANOJEN HYVINVOINNIN VALVONTA (HÄKKIKANALAT)

Ehdollisuuden vaatimusryhmä 11.4

Tässä ohjeessa tarkoitetaan munivalla kanalla *Gallus gallus* -lajiin kuuluvaa munintakypsää kanaa, jota pidetään elintarvikkeiksi tarkoitettujen munien tuotantoa varten, emolla isovanhempais- tai vanhempaispolven kanaa ja kananpoikasella munivaksi kanaksi tai munivan kanan emoksi kasvatettavaa kanaa, joka ei ole vielä munintakypsä. Vna 673/2010 2 §

Tarkastukset tulisi pyrkiä ajoittamaan pääsääntöisesti munintakauden loppupuolelle, ikäviikosta 35 alkaen. Kanojen lukumäärä arvioidaan muninnan alkaessa eikä valvontahetkellä. Muninnan alkuna pidetään kanojen 20 viikon ikää.

Mikäli tilalla on sekä häkki- että avo- tai ulkokanaloita, tallennetaan kaikkien pitomuotojen tulokset erikseen Elviin.

Ehdollisuuden valvonnassa kananpoikaset ja emokanat (isovanhempais- ja vanhempaispolvet) valvotaan, mikäli niitä tilalla on. Tällöin ei valvota vaatimuksia, jotka kohdistuvat pelkästään muniviin kanoihin Vna 673/2010 kuten esimerkiksi 11 §. Vna 673/2010 14 §:n munivien kanojen emoja koskevat vaatimukset eivät ole ehdollisuuden vaatimuksia.

1 Pitopaikan yleiset vaatimukset

1.1. Pitopaikan rakennukset, rakenteet, laitteet ja materiaalit ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. Eläimen pitopaikan (ml. ruokinta- ja juottolaitteet) on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläimen vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa havaitut eläimen hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi tai, jos se ei ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka.

Kanojen pitopaikan lattian tai pohjan on oltava kanoille sopivasta materiaalista sekä sellainen, että se ei aiheuta linnuille vahingoittumisen vaaraa. Lisäksi lattian tai pohjan on oltava sellainen, että se tukee riittävästi linnun jalkojen jokaista eteenpäin osoittavaa kynttä. Jos kanoja pidetään verkkopohjalla, verkon langan paksuuden on oltava vähintään 2,0 mm. Kanahäkin oviaukon on oltava kooltaan, rakenteeltaan ja muodoltaan sellainen, että kana voidaan poistaa häkistä ilman, että sille aiheutuu tarpeetonta kärsimystä tai vahingoittumisen vaaraa. Kanaa ei saa

sitoa tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla. EHL 13 §, 34 §, 36 §; Vna 673/2010 3 §, 5 §; 98/58/EY liite kohta 8–9 ja 13.

1.2. Materiaalit, joiden kanssa kanat pääsevät kosketuksiin (ml. rakenteet, karsinat ja laitteet), ovat puhdistettavissa ja tarvittaessa desinfioitavissa. EHL 33 §, 34 §, 36 §; Vna 673/2010 3 §; 98/58/EY liite kohta 8.

1.3. * Tilojen ja laitteiden puhtaudesta ja desinfioinnista huolehditaan riittävästi. Eläinsuojat, häkit, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina siten, että ne eivät vaaranna lintujen terveyttä tai hyvinvointia. Kaikki tilat, laitteet ja välineet, joiden kanssa munivat kanat ovat kosketuksissa, on puhdistettava ja desinfioitava säännöllisesti ja aina, kun tila tyhjenetään ja ennen kuin uusi kanaerä tuodaan sisään. Pölyä sijoitettavat kerrokset on rakennettava ja sijoitettava siten, että kanojen ulosteet eivät putoa alempiin kerroksiin. Kuolleet kanat on poistettava pitopaikasta päivittäin. EHL 33 §, 36 §; Vna 673/2010 (muut. 82/24) 3 §.

- Vaatimuksia päällekkäisten kerrosten rakentamisesta ja sijoittamisesta, ei sovelleta kananpoikasten kasvattamiseen käytettäviin pitojärjestelmiin.

1.4. * Haittaeläinten torjunnasta on huolehdittava. EHL 33 §, 36 §; Vna 673/2010 3 §.

- *Apuna arvioitaessa haittaeläinten torjuntaa, voidaan käyttää Tukesin ohjetta:*

[Jyrsijätorjunnan hyvän käytännön ohje | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto \(Tukes\)](#)

tai ETT:n ohjeistusta: <https://www.ett.fi/sika/tilatason-tautisuojaus-2/haittaelaintorjunta/>

- <https://pikantti.ruokavirasto.fi/pages/viewpage.action?pageId=222003920>

1.5. * Eläinten hoitajan on varauduttava hätätilanteisiin ja hänellä on oltava käytettävissään tarvittavaa pelastus- ja palotorjuntavälineistöä. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän on varauduttava tulipaloihin, sähkökatkoksiin ja muihin vastaaviin eläinten hyvinvointia uhkaaviin häiriötilanteisiin. Jos eläinten hoito tai ympäristötekijöiden säätely tai valvonta riippuu sähköisistä tai mekaanisista laitteista, pysyvässä pitopaikassa on oltava mahdollisuus pitää yllä eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömät toiminnot myös laitteiden toimintahäiriöiden aikana. EHL 31 §;

2 Tilavaatimukset

2.1. Eläinten pitopaikan on oltava riittävän tilava. Eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoaan vaikeuksista. Eläimen

tulee voida pitopaikassaan nousta makuulta luonnollisella tavalla. Samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä on oltava mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon sopivassa makuupaikassa. EHL 33 §; 98/58/EY liite kohta 7.

Kutakin häkissä olevaa kanaa kohden on oltava tilaa vähintään 750 cm², josta käytettävissä olevaa alaa on oltava kanaa kohden vähintään 600 cm². Häkin kokonaispinta-alan on kuitenkin oltava aina vähintään 2000 cm². Häkissä kasvatettavien kananpoikasten tilojen on oltava vaatimusten mukaisia. EHL 33 §; Vna 673/2010 11 §, 15 §; 98/58/EY liite kohta 7

Käytettävissä olevalla alalla tarkoitetaan vähintään 30 cm leveää aluetta, jonka kaltevuus on enintään 14 % ja jonka esteetön korkeus on vähintään 45 cm. Pesiä ei lueta mukaan käytettävissä olevaan alaan. EHL 33 §; Vna 673/2010 2 §; 98/58/EY liite kohta 7

- *Pehkualue lasketaan käytettävissä olevaan alaan, mikäli edellä mainitut kriteerit käytettävissä olevasta alasta täyttyvät. Myös pehkualue, jonka päälle muninnan ajaksi lasketaan suojakehikko, jonka tarkoitus on estää munimista pesän ulkopuolelle, lasketaan käytettävissä olevaan alaan. Mikäli suojaa käytetään estämään kanojen pääsyä pehkuille muulloinkin kuin muninta-aikana, pehkualue vähennetään eläimen käytettävissä olevasta alueesta.*
- *Häkin syvyys mitataan horisontaalisesti eli vaakatasossa.*
- *Häkin kokonaispinta-alaan voidaan laskea enintään 7 cm varvaspellin alle jäävästä pinta-alasta, jos kanan varpaat mahtuvat pellin alle.*

Häkin korkeuden on oltava vähintään 20 cm niissä osissa häkkiä, jotka eivät ole käytettävissä olevaa alaa, käytettävissä olevan alan alueella häkin korkeuden on oltava vähintään 45 cm. EHL 33 §; Vna 673/2010 2 §, 11 §; 98/58/EY liite kohta 7

Häkissä kasvatettavien kananpoikasten tilavaatimukset

Poikasten ikä (viikkoa)	Poikasten enimmäislukumäärä/m ²	Häkin vähimmäiskorkeus (cm)
Enintään 6	85	25
Yli 6 mutta enintään 12	50	25
Yli 12 mutta enintään 18	30	38

Mittauksen suorittaminen ja eläinmäärän arvioiminen

Häkin kokonaispinta-ala lasketaan seuraavasti: Mitataan häkin syvyys etuseinästä takaseinään sekä häkin leveys ja kerrotaan tulokset keskenään.

Häkin käytettävissä oleva ala lasketaan seuraavasti: Alue, jolla häkin korkeus on 45 cm (lev $\geq$ 30 cm, kaltevuus $\leq$ 14 %), lasketaan mittaamalla häkin syvyys etuseinistä kohtaan, jossa häkin korkeus on 45 cm ja kertomalla tämä leveydellä.

Pohjan **kaltevuus** prosentteina lasketaan seuraavasti: Mitataan häkin korkein ja matalin kohta. Vähennetään matalin kohta korkeimmasta ja jaetaan häkin syvyydellä x 100.

Kanalan maksimikapasiteetti häkkikanalassa lasketaan seuraavasti:

Häkin maksimikapasiteettia laskettaessa rajoittavina tekijöinä voivat olla häkin kokonaispinta-ala (750 cm²/kana), häkin käytettävissä oleva ala (600 cm²/kana) tai orsien (15 cm/kana) ja ruokintakourujen (12 cm/kana) pituudet. Häkin maksimikapasiteetti lasketaan erikseen kunkin rajoittavan tekijän perusteella ja tekijä, jonka perusteella häkkiin sallittu kanamäärä on alhaisin määrää häkin maksimikapasiteetin.

Kanojen lukumäärä arvioidaan muninnan alkaessa eikä valvontahetkellä. Muninnan alkuna pidetään kanojen 20 viikon ikää.

Esimerkkinä häkin maksimikapasiteetin laskeminen käytettävissä olevan pinta-alan perusteella:

- Mitataan häkin käytettävissä oleva pinta-ala (m² tai cm²) ja jaetaan tulos luvulla 0,06 m² tai 600 cm².
- Saatu luku pyöristetään alaspäin lähimpään kokonaislukuun eli esim. 20,7 on 20. Tämä on yhteen häkkiin sallittu kanamäärä.
- Yhteen häkkiin sallittu kanamäärä kerrotaan häkkien kokonaismäärällä ja tämä luku on **kanalan maksimikapasiteetti**.
- Tilan eläinmäärä voidaan laskea tilalla muninnan alkaessa olleiden kanojen (noin 20 vk ikäisenä) ja tilalla kirjanpidon mukaan kuolleiden kanojen lukumäärien erotuksena. Mikäli tilan kanojen lukumäärä ylittää laskennallisen kanalan maksimikapasiteetin, eivät kanoille asetetut vähimmäistilavaatimukset täyty.

2.2. Kaksi- tai useampikerroksisen pitojärjestelmän on oltava sellainen, että jokainen kerros voidaan tarkastaa suoraan ja vaivatta. Kanat tarkastetaan vähintään kerran päivässä. Vastakuoriutuneet, sairaat, vahingoittuneet tai poikkeavasti käyttäytyvät linnut on kuitenkin tarkastettava vähintään kaksi kertaa päivässä. Yksilöllinen tarkastus on suoritettava niille kanoille, joille se yleistarkastuksen perusteella on tarpeen. Jos tarkastuksessa havaitaan tavanomaisesta poikkeavaa, on ryhdyttävä välittömiin toimenpiteisiin asian selvittämiseksi ja korjaamiseksi. EHL 6 §, 22 §, 33 §, 35 §; Vna 673/2010 (muut. 82/2024) 3 §, 7 §; 98/58/EY liite kohta 2 ja 4.

- 2.3.** * Kaksi- tai useampikerroksisen häkkijärjestelmän on oltava sellainen, että kanat voidaan poistaa kerroksista asianmukaisesti. Häkkirivien välillä on oltava vähintään 90 cm leveä käytävä. Alimman häkkikerroksen on oltava vähintään 35 cm korkeudella lattiasta. EHL 33 §, 34 §; Vna (muut. 82/2024) 673/2010 3 §, 11 §.

2 Eläinsuojan olosuhteet

- 3.1.** Lämpötilan on oltava kanoille sopiva. EHL 35 §; Vna 673/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 10.

- 3.2.** Valaistuksen on oltava kanoille sopiva eläimen fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti. Kanalassa on valaistusrytmin oltava sellainen, että vuorokaudessa on riittävän pitkä yhtäjaksoinen pimeä aika. Jos eläinsuojan valaistukseen käytetään pääasiassa lampuja, kanoille on järjestettävä sopiva lepoaika vähentämällä riittävästi valon voimakkuutta. EHL 35 §; Vna 673/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 3 ja 11.

- 3.3.** Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, ilman virtausnopeus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. EHL 35 §; Vna 673/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 10.

- *Aistinvaraisen arvion lisäksi ilman laadun arvioinnin tukena voidaan käyttää siihen soveltuvia mittauslaitteita.*

- 3.4.** Silloin, kun eläinsuojan ilmanvaihto perustuu pääasiassa koneellisesti toimivaan ilmanvaihtojärjestelmään, josta eläinten hyvinvointi on riippuvainen, laitteiston toimivuus tulee tarkastaa päivittäin ja häiriön varalta on oltava käytössä varajärjestelmä. Koneellisesti toimivassa ilmanvaihtolaitteistossa on tarvittaessa oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen häiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti. EHL 35 §; Vna 673/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 13.

Koneellisia ilmanvaihtojärjestelmiä ovat:

- Alipaine, jossa poistoilma poistuu rakennuksesta koneellisesti
- Ylipaine, jossa tuloilma tulee rakennukseen koneellisesti
- Tasapaine, jossa sekä poisto- että korvausilma siirtyy koneellisesti

Hälytysjärjestelmän tarve

Kanaloissa, joissa on koneellinen ilmanvaihto, on yleensä alipaineilmanvaihto. Sähkökatkon tai koneen rikkoutumisen yhteydessä painovoimainen ilmanvaihto voi olla riittävä, mikäli ilmanvaihtokanavissa on tarpeeksi vetoa.

Hälytyslaitteistoa ei siis tarvita, jos rinnalla on toimiva painovoimainen (luonnollinen) varailmanvaihto.

Silloin kun ilmanvaihdon hälytysjärjestelmä tarvitaan, se on oltava, vaikka varavoima käynnistyisi automaattisesti sähkökatkoksen aikana.

*Toimintahäiriön sattuessa tapahtuva **hälytys voi olla** esimerkiksi syttyvä valo- tai äänimerkki tai puhelimeen tuleva ilmoitus.*

Hälytysjärjestelmän toimivuuden testaamisesta ei vaadita kirjanpitoa.

Varajärjestelmä

Koneellisen ilmanvaihdon häiriötilanteessa riittävä ilmanvaihto voidaan järjestää esimerkiksi ovia, ikkunoita tai tuuletusaukkoja avaamalla. Ilmanvaihdon toimivuutta voi testata tarkastuksen yhteydessä esimerkiksi katkaisemalla ilmanvaihto vähäksi aikaa. Tällöin tarkastaja voi arvioida ilmavaihdon riittävyyttä aistinvaraisesti sekä selvittää esim. "talouspaperitestin" avulla ilman tulo- tai poistoaukkojen riittävyyttä ja toimivuutta.

3.5. *Kanat eivät saa olla jatkuvasti alltiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä (dB(A)).
EHL 35 §; Vna 673/2010 4 §.

4 Hyvinvoinnista huolehtiminen

4.1. Eläinten pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläinten asianmukaiseksi hoitamiseksi. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta palveluksessaan oleville eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta. EHL 30 §; 98/58/EY liite kohta 1

- *"Pätevällä" tarkoitetaan tässä henkilökuntaa, joka osaa hoitaa eläimet asianmukaisesti (tiedot ja taidot).*
- Osaamisella tarkoitetaan eläinten hoidon kannalta oleellista teoreettista tietoa pidettävän eläinlajin käyttäytymisestä ja hoidon vaatimuksista sekä käytännön taitoja eläimen käsittelystä ja hoidosta. Henkilön osaamiselle asetettavat vaatimukset ovat riippuvaisia henkilön tehtävistä.
- *Mikäli eläinten hoito ei vaikuta asianmukaiselta, voitaisiin kiinnittää huomiota ihmisen hoidettavana olevaan eläinmäärään. Tällöin voitaisiin esimerkiksi tiedustella päivittäiseen eläinten hoitoon kuluva aika.*

4.2. Kanojen hoitoa ja tarkastamista varten on tilat ja välineet.

Eläinten pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava eläinten tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten. EHL 38 §; Vna 673/2010 3 §; 98/58/EY liite kohta 4.

- *Kanaloissa tiloja ei välttämättä tarvita, mikäli yksittäiset sairastuneet ja vahingoittuneet eläimet lopetetaan hoidon sijaan*

4.3. Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Eläimen sairastuessa tai vahingoituessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa ja sille on annettava riittävä mahdollisuus lepoon. Sairaat ja vahingoittuneet eläimet on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä ja niille on tarvittaessa hankittava eläinlääketieteellistä hoitoa. Sairaana tai vahingoittuneena eläimen hoidossa tulee pyrkiä turvaamaan eläimen toimintakyky ja elämänlaatu. Eläin on lopetettava, jos sairauden tai vamman laatu sitä edellyttää. EHL 6 §, 23 §, 38 §; Vna 673/2010 7 §; 98/58/EY liite kohta 4.

4.4. Kanojen nokkia ei ole typistetty ja muita kipua aiheuttavia toimenpiteitä on suoritettu vain sallituista syistä. EHL 6 §, 15 §, 16 §; 98/58/EY liite kohta 19.

4.5. Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tilalla kuolleiden tuotantoeläinten lukumääristä. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §; 98/58/EY liite kohta 5 ja 6.

- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa.*

4.6. *) Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta. Kirjanpitoa elintarviketuotantoa varten pidettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §

- *Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset.*
- *Kirjanpidosta olisi lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen syy, lääkityksen antopäivämäärä sekä lääkkeen nimi ja määrä.*
- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisen tarkastettavissa. Kirjanpito voi myös olla osa tilalla noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.*
- **) Ehdollisuuden osalta lääkinnällisestä hoidosta pidettävä kirjanpito valvotaan elintarvikeiden tuotantoa koskevan tarkastuksen yhteydessä*

- Jos tilalla ei ole ollut tarvetta lääkittää eläimiä lainkaan, merkitään Elviin ”kunnossa”

4.7. * Hoidossa olevan eläimen puhtaudesta ja sen tarvitsemasta muusta keuhkohoidosta on huolehdittava. Eläimen hoidossa on huolehdittava myös asianmukaisista toimista sairauksien ja eläinten vahingoittumisen ennalta ehkäisemiseksi. Jos eläimiä pidetään ryhmässä, ryhmän kokoonpanossa on otettava huomioon eläinten sosiaaliset suhteet, ikä, sukupuoli ja koko. Jos eläimet suhtautuvat vihamielisesti toisiinsa tai voivat muusta syystä vahingoittaa toisiaan, ne on pidettävä erillään toisistaan tai niillä on oltava mahdollisuus paeta ja piiloutua muilta eläimiltä. Eläinryhmiä yhdistettäessä ja tuotaessa uusia eläimiä ryhmään erityistä huomiota on kiinnitettävä sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin ongelmiin. EHL 20 §.

4.8. * Kun kanoja otetaan kiinni tai poistetaan häkistä, on kanoja käsiteltäessä noudatettava erityistä varovaisuutta. Ennen kuin kanoja otetaan kiinni tai otetaan ulos häkistä, on poistettava sellaiset laitteiden ja välineiden aiheuttamat esteet, jotka voivat vahingoittaa kanoja. EHL 13 §, 34 §; Vna 673/2010 8 §.

- Kanat on otettava ulos häkeistä yksitellen siten, että niitä samalla tuetaan rinnasta ja suojataan siipiä vahingoittumiselta.
- Munintansa lopettaneita kanoja käsiteltäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, ettei niille aiheuteta luunmurtumia tai muita vaurioita.

*Eläintä on kohdeltava rauhallisesti ja se on totutettava käsittelyyn sekä pito-olosuhteisiin, jos se on pidettävän eläinlajin ja eläinten pitomuodon kannalta tarkoituksenmukaista. (EHL 12 §)

- *Käsittelyyn totuttamisella tarkoitetaan varsinaisiin käsittelytilanteisiin sekä hoitajan läsnäoloon totuttamista. Käsittelyä on esimerkiksi eläinten siirto.*

4.9. * Kanojen käytettävissä on oltava asianmukaisia orsia. Orsitilaa pitää kanaan kohden olla vähintään 15 cm. Orsien on oltava kanoille sopivasta materiaalista ja sellaiset, että kanat voivat käyttää niitä vaikeuksitta, eikä niissä saa olla teräviä kulmia. EHL 37 §; Vna 673/2010 11 §.

- *Orren asianmukaisuus arvioidaan tapauskohtaisesti huomioiden mm. orren materiaali, paksuus, muoto ja sijoittelu.*
  - *Materiaalin tulee olla pinnaltaan riittävän pitävä, jotta kanalla on mahdollisuus saada tukeva ote. Toisaalta liian karhea pintamateriaali voi vahingoittaa jalkapohjia.*
  - *Orsien reunojen tulee olla pyörästetty ja orsien paksuuden sellainen, että orsi tukee kanan jalkaa riittävästi ja kana saa varpaita orren kolmelle sivulle taivuttamalla siitä hyvän otteen.*

- *Orret tulee sijoittaa irti häkin pohjasta tai lattia-/ritilätasosta eli lattia-/ritilätason yläpuolelle. Kuitenkin hyväksyttäväksi voidaan katsoa myös lattiatasossa kiinni oleva orsi, jos se on selkeästi lattia-/ritilätasoa korkeammalla ja kana saa varpaansa orren kolmelle sivulle siten, että orsi tukee kanan jalkaa.*
  - *Orsitila voidaan laskea esimerkiksi siten, että pääorsien kokonaispituuteen lisätään risteävien (T- tai X-mallinen) orsien pituudet. Risteävien orsien pituus mitataan alkaen 15 cm pääorresta. Näin saatu orsien kokonaispituus jaetaan 15:llä.*
  - *Ruokintakourun reunaa ei lasketa orreksi*
- 4.10. *** Kanojen käytettävissä on oltava pesä. Pesä on erillinen munimiseen tarkoitettu tila, jonka pohja ei ole kanojen kanssa kosketuksiin joutuvaa metalliverkkoa. EHL 37 §; Vna 673/2010 2 §, 11 §
- *Pesän tulee olla erillinen, esimerkiksi verhoilla eristetty tila, jota kana todella pystyy käyttämään pesänä.*
  - *Pesän pohja ei saa olla kanojen kanssa kosketuksiin joutuvaa metalliverkkoa, mutta esimerkiksi muovilla päällystetty metalliverkko katsotaan sopivaksi. Joissakin häkkimalleissa pesän pohjalla on käytetty esimerkiksi ruohomattoa.*
- 4.11. *** Kanalassa, jossa pidetään emoja, emoilla on oltava asianmukaiset tilat munintaa varten. Jokaista alkavaa seitsemän emon ryhmää kohden on oltava vähintään yksi pesätila. Jos kanalassa käytetään yhteispesiä, pesätilaa on oltava jokaista alkavaa 120 emon ryhmää kohden vähintään neliometri. EHL 37 §; Vna 673/2010 14 §, muut. 82/2024.
- 4.12. *** Kanojen käytettävissä on oltava pehkua nokkimista ja kuopimista varten. EHL 37 §; Vna 673/2010 4 §, 11 §.
- *Pehkun tulee olla riittävän kuohkeaa, jotta se on kanojen käytettävissä nokkimista ja kuopimista varten.*
  - *Pehkualueen määrittelyssä voi tarvittaessa käyttää apuna [Eviran tulkintaa](#) (Dno 1273/0551/2011)*
- 4.13. *** Häkissä on oltava asianmukainen varuste, johon kanojen kynnet hioutuvat. EHL 37 §; Vna 673/2010 11 §.
- 4.14. *** Eläin on lopetettava, jos sairauden tai vamman laatu sitä edellyttää. Eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla. Eläin on tainnutettava, jos lopettamiseen käytetään menetelmää, joka ei johda välittömästi eläimen kuolemaan. Tainnutusmenetelmän on oltava sellainen, että eläimen tajuttomuus säilyy sen kuolemaan saakka. Eläimen saa lopettaa vain se, jolla on riittävät tiedot kyseisen eläinlajin lopetusmenetelmästä ja lopetustekniikasta sekä riittävä taito toimenpiteen

suorittamiseksi. Kana saadaan lopettaa Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009 liitteessä I mainituilla menetelmillä niihin liittyvien vaatimusten mukaisesti. Eläimen lopettavan henkilön on varmistettava, että eläin on kuollut ennen kuin sen hävittämiseen tai muihin toimenpiteisiin ryhdytään. EHL 64 §, 65 §, 66 §; (EY) N:o 1099/2009 liite I

- *Käytetty lopetusmenetelmä kirjataan lomakkeelle. Toimivaltaisen viranomaisen tulee tarkastaa, että lopetukseen käytettävä laite on asianmukainen.*
- *Siipikarjan tainnuttamiseen tilaolosuhteissa voi käyttää esimerkiksi pulttipistoolia, tai korkeintaan 5 kg painavalle linnulle iskuja päähän. Siipikarjan lopettamiseen tainnuttamisen jälkeen voi käyttää esimerkiksi niskanmurtoa, kaulan katkaisua teräaseella tai kaulan murskaamista pihdeillä. Niskanmurto ja isku päähän ovat sallittuja lopetusmenetelmiä myös sellaisenaan. Murskaavien pihtien käyttö siipikarjan lopettamiseen ilman edeltävää tainnutusta ei ole sallittua.*
- *Huomioi, että siipikarjan lopettaminen katkaisemalla sen kaula teräaseella ilman edeltävää tainnutusta ei 1.1.2024 lähtien ole enää sallittua.*

Alan toimijoiden on suunniteltava etukäteen munintansa lopettaneiden kanojen lopetus ja siihen liittyvät toimet ja suoritettava ne laatimansa toimintaohjeiston mukaisesti. (EY) N:o 1099/2009 6 artikla

Alan toimijalla tarkoitetaan luonnollista tai oikeushenkilöä, jolla on valvonnassaan lopetusasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa eläinten lopetusta tai siihen liittyviä toimia harjoittava yritys. (EY) N:o 1099/2009 2 artikla

- *Kanalanpitäjältä, joka lopettaa satunnaisesti sairaita tai loukkaantuneita lintuja, ei vaadita toimintaohjeistoa. Jos kanalanpitäjä valmistaa, ostaa tai vuokraa kanojen lopetusta varten soveltuvan laitteiston, ja vastaa kanaparven lopettamisesta itse, on kyseessä eläinten lopetusta harjoittava yritys, jonka tulee laatia toiminnastaan kirjallinen toimintaohjeisto. Jos eläinten lopetuspalvelu ostetaan ulkopuoliselta toimijalta, kuuluu myös toimintaohjeiston laatiminen eläinten lopetuksesta vastaavalle yritykselle*

5 Ruokinta ja juotto

5.1. Kanojen ruokinnassa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa. Ravinnon koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Kanoille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä. Kanojen saatavilla on oltava riittävästi puhdasta rehua, ulosteet eivät saa liata rehua. EHL 21 §; Vna 673/2010 9 §; 98/58/EY liite kohta 14, 15 ja 17.

5.2. Ruokintakourun reunan pituuden on täysikasvuista kanaa kohden oltava vähintään 12 cm. Häkissä kasvatettavien kananpoikasten ruokintakourun pituuden on oltava vaatimuksen mukaisia.

Häkissä kasvatettavien kananpoikasten ruokintakourun vähimmäispituus:

Poikasten ikä (viikkoa)	Ruokintakourun reunan vähimmäispituus (cm) poikasta kohden
Enintään 6	2
Yli 6 mutta enintään 12	3
Yli 12 mutta enintään 18	5

Jos kanojen juottoon käytetään vesinippoja tai -kuppeja, kunkin kanan ulottuvilla on oltava vähintään kaksi nippaa tai kuppia.

Häkissä kasvatettavien kananpoikasten juottolaitteita koskevat vaatimukset:

Poikasten ikä (viikkoa)	Poikasten enimmäislukumäärä vesinippaa kohden
Enintään 6	15
Yli 6 mutta enintään 12	10
Yli 12 mutta enintään 18	8

EHL 21 §; Vna 673/2010 11 §, 15 §; 98/58/EY liite kohta 17.

5.3. Kanojen pysyvässä pitopaikassa niiden saatavilla on oltava jatkuvasti puhdasta juomavettä, ulosteet eivät saa liata vettä. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytetä vastakuoriutuneille poikasille eikä eläimelle, jonka vedensaantia on eläinlääketieteellisestä syystä rajoitettava. Häkissä on oltava asianmukainen, kanaryhmälle sopiva juottolaite. EHL 21 §; Vna 673/2010 9 §, 11 §; 98/58/EY liite kohta 16 ja 17.

- *Jos veden tulo kanalaan joudutaan jostain syystä katkaisemaan yöksi, tulee kuitenkin varmistua, että vettä on vielä aamulla putkistossa.*
- *Vastakuoriutuneena poikasena pidetään < 72 h ikäistä kananpoikasta*

5.4. Koneellisten ruokinta- ja juottolaitteiden käyttöön liittyvät vaatimukset täyttyvät. Sellaiset laitteet, joista eläimen terveys ja hyvinvointi riippuvat, on tarkastettava vähintään kerran päivässä. Eläinten terveyttä ja hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi, ja jollei se ole mahdollista, on ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin, jotta eläinten terveys ja hyvinvointi voidaan turvata vikojen korjaamiseen saakka. Ruokinta- ja juottolaitteistojen häiriöiden varalta on käytettävissä varajärjestelmä. EHL 17 §; 98/58/EY liite kohta 13.

- *Varajärjestelmä voi olla esimerkiksi käsin tapahtuva ruokinta tai juotto*

5.5. * Ruokinnassa on vältettävä rehun koostumuksen tai määrän äkillisiä muutoksia.
EHL 21 §; Vna 673/2010 9 §.

5.6. *Kanojen ruokintaan ja juottamiseen tarkoitetut laitteet ja välineet on pidettävä puhtaina. EHL 33 §, 36 §; Vna 673/2010 9 §.

LIITE D. MUNIVIEN KANOJEN HYVINVOINNIN VALVONTA (AVO- JA ULKOKANALAT)

Ehdollisuuden vaatimusryhmä 11.4

Tässä ohjeessa tarkoitetaan munivalla kanalla *Gallus gallus* -lajiin kuuluvaa munintakypsää kanaa, jota pidetään elintarvikkeiksi tarkoitettujen munien tuotantoa varten, emolla isovanhempais- tai vanhempaispolven kanaa ja kananpoikasella munivaksi kanaksi tai munivan kanan emoksi kasvatettavaa kanaa, joka ei ole vielä munintakypsä. Vna 673/2010 2 §

Tarkastukset tulisi pyrkiä ajoittamaan pääsääntöisesti munintakauden loppupuolelle, viikosta 35 alkaen. Kanojen lukumäärä arvioidaan muninnan alkaessa eikä valvontahetkellä. Muninnan alkuna pidetään kanojen 20 viikon ikää.

Ulkokanalalla tarkoitetaan munantuotantoa varten hyväksytyä ulkokanalaa, josta saatavat munat leimataan ulkokanojen muniksi (tuottajakoodi 1.). Mikäli tilalla on sekä häkki- että avo- tai ulkokanaloita, tallennetaan kaikkien pitomuotojen tulokset erikseen Elviin.

Ehdollisuuden valvonnassa kananpoikaset ja emokanat (isovanhempais- ja vanhempaispolvet) valvotaan, mikäli niitä tilalla on. Tällöin ei valvota vaatimuksia, jotka kohdistuvat pelkästään muniviin kanoihin Vna 673/2010 kuten esimerkiksi 12–13 §:t. Vna 673/2010 14 §:n munivien kanojen emoja koskevat vaatimukset eivät ole ehdollisuuden vaatimuksia.

1 Pitopaikan yleiset vaatimukset

1.1. Pitopaikan rakennukset, rakenteet ja laitteet ovat hyvässä kunnossa ja ne sekä materiaalit ovat eläimille turvallisia. Eläinten pitopaikan (ml. ruokinta- ja juottolaitteet) on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläinten vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa havaitut eläinten hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi tai, jos se ei ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka.

Kanojen pitopaikan lattian tai pohjan on oltava kanoille sopivasta materiaalista sekä sellainen, että se ei aiheuta linnuille vahinkoa. Kanojen pitoon, juottoon tai ruokintaan tarkoitetuista laitteista tai välineistä ei saa aiheutua kanoille vahingoittumisen vaaraa. Lattian tai pohjan on oltava sellainen, että se tukee riittävästi linnun jalkojen jokaista eteenpäin osoittavaa kynttä. Jos kanoja pidetään

verkkopohjalla, verkon langan paksuuden on oltava vähintään 2,0 mm. Kanaa ei saa sitoa tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla. EHL 13 §, 34 §, 36 §; 98/58/EY liite kohta 8 – 9 ja 13.

1.2. Kanojen pitoon tarkoitettujen eläinsuojien, tilojen sisäpintojen ja kanojen pitoon tarkoitettujen varusteiden sekä laitteiden ja materiaalien, joiden kanssa kanat pääsevät kosketuksiin, on oltava helposti puhtaana pidettäviä ja tarvittaessa desinfioitavissa EHL 33 §, 34 §, 36 §; Vna 673/2010 3 §; 98/58/EY liite kohta 8.

1.3. * Tilojen ja laitteiden puhtaudesta ja desinfioinnista huolehditaan riittävästi. Eläinsuojat, häkit, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina siten, että ne eivät vaaranna niiden terveyttä tai hyvinvointia. Kaikki tilat, laitteet ja välineet, joiden kanssa munivat kanat ovat kosketuksissa, on puhdistettava ja desinfioitava säännöllisesti ja aina, kun tila tyhjenetään ja ennen kuin uusi kanaerä tuodaan sisään. Päällekkäin sijoitettavat kerrokset on rakennettava ja sijoitettava siten, että kanojen ulosteet eivät putoa alempiin kerroksiin. Kuolleet kanat on poistettava pitopaikasta päivittäin. EHL 33 §, 36 §; Vna 673/2010 (muut. 82/24) 3 §.

- Vaatimuksia päällekkäisten kerrosten rakentamisesta ja sijoittamisesta ei sovelleta kananpoikasten kasvattamiseen käytettäviin pitojärjestelmiin.

Arviointi kerroslattiakanalassa:

- ***Pesien edessä oleva taso täyttää käytettävissä olevan alan määritelmän, ja toimija päätyy siihen, että taso lasketaan mukaan käytettävissä olevaan alaan***
  - *Jos uloste pääsee putoamaan pesän edessä olevan tason alle, on ratkaistava, mikä olisi paras tapa estää kanojen likaantuminen. Tällöin joko estetään erilaisilla ratkaisuilla, esimerkiksi lantamatto, ulosteen putoaminen alempiin kerroksiin tai vaihtoehtoisesti estetään kanojen pääsy tason alle.*
- ***Pesien edessä oleva taso täyttää käytettävissä olevan alan määritelmän, mutta toimija päätyy siihen, että tasoa ei lasketa mukaan käytettävissä olevaa alaan***
  - *Ulosteen putoamista alempiin kerroksiin ei tarvitsisi rakenteilla estää.*
- ***Pesien edessä olevat tasot eivät täytä käytettävissä olevan alan määritelmää katsotaan niiden sekä kaltevien ramppien ja hyppytasojen toimivan pääasiassa kulkureitteinä → ulosteen putoamista alempiin kerroksiin ei tarvitse estää***

1.4. * Haittaeläinten torjunnasta on huolehdittava. EHL 33 §, 36 §; Vna 673/2010 3 §

- *Apuna arvioitaessa haittaeläinten torjuntaa, voidaan käyttää Tukesin ohjetta:*

[Jyrsijätorjunnan hyvän käytännön ohje | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto \(Tukes\)](#)

tai ETT:n ohjeistusta: <https://www.ett.fi/sika/tilatason-tautisuojaus-2/haittaelaintorjunta/>

- <https://pikantti.ruokavirasto.fi/pages/viewpage.action?pageId=222003920>

1.5. Eläinten hoitajan on varauduttava hätätilanteisiin ja hänellä on oltava käytettävissään tarvittavaa pelastus- ja palotorjuntavälineistöä. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän on varauduttava tulipaloihin, sähkökatkoksiin ja muihin vastaaviin eläinten hyvinvointia uhkaaviin häiriötilanteisiin. Jos eläinten hoito tai ympäristötekijöiden säätely tai valvonta riippuu sähköisistä tai mekaanisista laitteista, pysyvässä pitopaikassa on oltava mahdollisuus pitää yllä eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömät toiminnot myös laitteiden toimintahäiriöiden aikana. EHL 31 §

2 Tilavaatimukset

2.1. Eläinten pitopaikan on oltava riittävän tilava. Eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoaan vaikeuksista. Eläimen tulee voida pitopaikassaan nousta makuulta luonnollisella tavalla. Samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä on oltava mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon sopivassa makuupaikassa. EHL 33 §; 98/58/EY liite kohta 7.

Avokanalassa saa olla enintään yhdeksän kanaa käytettävissä olevan alan neliometriä kohti. EHL 33 §; Vna 673/2010 12 §, 18 §; 98/58/EY liite kohta 7

Käytettävissä olevalla alalla tarkoitetaan vähintään 30 senttimetriä leveää aluetta, jonka kaltevuus on enintään 14 prosenttia, jonka esteetön korkeus on vähintään 45 senttimetriä ja johon ei lueta mukaan pesiä. Vna 673/2010 2 §

- *Kanojen lukumäärä arvioidaan muninnan alkaessa eikä valvontahetkellä. Muninnan alkuna pidetään kanojen 20 viikon ikää.*
- *Kerroslattiakanalassa lattian/tasojen/ritilän pinta-ala mitataan horisontaalisesti eli vaakatasossa.*
- *Mittausta varten kts. soveltuvin osin Liite C, Häkkikanojen vaatimukset, kohta → 2.1.*
- *Lähtökohtaisesti valvovan viranomaisen tulee tarkastuksen yhteydessä mitata sitä edellyttävät vaatimukset (→ 5.1.). Joissain tapauksissa kanaloiden mittaamisessa voi hyödyntää muiden kuin (eläinten hyvinvoinnin) tarkastusta suorittavien viranomaisten tekemiä mittauksia. Tällaisia voivat olla esimerkiksi Ruokaviraston ns. avokanalalan hyväksymiseen liittyvät mittaukset. Tällöin kuitenkin tulee*

tapauskohtaisesti huomioida, kuinka kauan alkuperäisestä tarkastuksesta on aikaa sekä miten mahdolliset tarkastuksen jälkeen tapahtuneet muutokset esimerkiksi orsien pituudessa tai pesien lukumäärässä vaikuttavat tilanteeseen.

Avokanalassa kananpoikasten kasvatustiheys saa olla enintään 21 elopainokiloa käytettävissä olevan alan kutakin neliometriä kohti. Vna 673/2010, muut. 82/2024 15 §

2.2. Ulkotarhalle ja ulkona pidettävien kanojen pidolle asetetut vaatimukset täyttyvät.

Ulkona pidettävillä kanoilla on oltava riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja vastaan tai kanat on voitava tarvittaessa ottaa sisätilaan. Pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava ulkona pidettävien kanojen tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat.

Eläinsuojasta ulos johtavien kulkureittien on oltava kanoille turvallisia ja sellaisia, etteivät kanat tarpeettomasti likaannu. Ulkotarha on turvallinen ja tarhan pohja pysyy sopivan kuivana. Ulkotarhassa ei saa olla rakenteita tai esineitä, jotka saattavat vahingoittaa lintuja. Ulkotarhan aitojen on oltava kanoille sopivasta materiaalista ja niille turvallisia. Aidat on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että estetään kanojen vahingoittuminen. Tarhassa on oltava mahdollisuus päästä suojaan petoeläimiltä. EHL 35 §, 38 §; Vna 673/2010 6 §, 13 §; 98/58/EY liite kohta 4 ja 12.

Kanojen päästessä ulos ovat ulosmenoaukot asianmukaisia ja oikein sijoitettuja.

Vähintään 350 kanan avokanalat - lisävaatimukset: Ulkotilaan on johdettava useita vähintään 35 cm korkuisia ja vähintään 40 cm levyisiä ulosmenoaukkoja. Ulosmenoaukot on sijoitettava rakennuksen koko pituudelle, ja niiden yhteenlasketun leveyden on oltava vähintään 2 metriä jokaista 1000 kanan ryhmää kohden. EHL 34 §; Vna 673/2010 6 §, 13 §; 98/58/EY liite kohta 8.

2.3. Kaksi- tai useampikerroksisen kanojen pitojärjestelmän on oltava sellainen, että jokainen kerros voidaan tarkastaa suoraan ja vaivatta ja kanat tarkastetaan vähintään kerran päivässä. Vastakuoriutuneet, sairaat, vahingoittuneet tai poikkeavasti käyttäytyvät linnut on kuitenkin tarkastettava vähintään kaksi kertaa päivässä. Yksilöllinen tarkastus on suoritettava niille kanoille, joille se yleistarkastuksen perusteella on tarpeen. Jos tarkastuksessa havaitaan tavanomaisesta poikkeavaa, on ryhdyttävä välittömiin toimenpiteisiin asian selvittämiseksi ja korjaamiseksi. EHL 6 §, 22 §, 33 §, 35. Vna 673/2010 3 §, 7 §; 98/58/EY liite kohta 2 ja 4.

2.4. * **Vähintään 350 kanan avokanalat - lisävaatimukset:** Sellaisessa kanalassa, jossa kanat voivat liikkua vapaasti eri tasojen välillä, saa tasoja olla enintään neljä. Tasojen välisen esteettömän korkeuden on oltava vähintään 45 cm.

Sellaisessa avokanalassa, jossa **kananpoikaset** voivat liikkua vapaasti eri tasojen välillä, saa tasoja olla enintään neljä.

EHL 33 §, 34 §; ESA 1 §; Vna 673/2010, muut. 82/2024 13 §, 15 §.

- *kerroslattiakanalan lattiaa ei lasketa tasoksi*
- *lattian yläpuolella olevat ritilätasot, joiden alla on lantamatto, lasketaan tasoksi*
taso, jossa on pesät, lasketaan tasoksi

3 Eläinsuojan olosuhteet

3.1. Lämpötilan on oltava pitopaikassa pidettäville kanoille sopiva. EHL 35 §; Vna 673/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 10.

3.2. Pitopaikan valaistuksen on oltava kanoille sopiva eläimen fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti. Kanalassa on valaistusrytmin oltava sellainen, että vuorokaudessa on riittävän pitkä yhtäjaksoinen pimeä aika. Jos eläinsuojan valaistukseen käytetään pääasiassa lamppeja, kanoille on järjestettävä sopiva lepoaika vähentämällä riittävästi valon voimakkuutta. EHL 35 §; Vna 673/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 3 ja 11.

3.3. Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, ilman virtausnopeus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. EHL 35 §; Vna 673/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 10.

- *Aistinvaraisen arvion lisäksi ilman laadun arvioinnin tukena voidaan käyttää siihen soveltuvia mittauslaitteita.*

3.4. Silloin kun eläinsuojan ilmanvaihto perustuu pääasiassa koneellisesti toimivaan ilmanvaihtoon, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ilmanvaihdon järjestämiseen on oltava mahdollisuus myös laitteiston häiriöiden aikana. Laitteiston toimivuus tulee tarkastaa päivittäin. Koneellisesti toimivassa ilmanvaihtolaitteistossa on tarvittaessa oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen häiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti. EHL 35 §; Vna 673/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 13. 98/58/EY

Koneellisia ilmanvaihtojärjestelmiä ovat:

- Alipaine, jossa poistoilma poistuu rakennuksesta koneellisesti*
- Ylipaine, jossa tuloilma tulee rakennukseen koneellisesti*
- Tasapaine, jossa sekä poisto- että korvausilma siirtyy koneellisesti*

Hälytysjärjestelmän tarve

Kanaloissa, joissa on koneellinen ilmanvaihto, on yleensä alipaineilmanvaihto. Sähkökatkon tai koneen rikkoutumisen yhteydessä painovoimainen ilmanvaihto voi olla riittävä, mikäli ilmanvaihtokanavissa on tarpeeksi vetoa.

Hälytyslaitteistoa ei siis tarvita, jos rinnalla on toimiva painovoimainen (luonnollinen) varailmanvaihto.

Silloin kun ilmanvaihdon hälytysjärjestelmä tarvitaan, se on oltava, vaikka varavoima käynnistyisi automaattisesti sähkökatkoksen aikana.

*Toimintahäiriön sattuessa tapahtuva **hälytys voi olla** esimerkiksi syttyvä valo- tai äänimerkki tai puhelimeen tuleva ilmoitus.*

Hälytysjärjestelmän toimivuuden testaamisesta ei vaadita kirjanpitoa.

Varajärjestelmä

Koneellisen ilmanvaihdon häiriötilanteessa riittävä ilmanvaihto voidaan järjestää esimerkiksi ovia, ikkunoita tai tuuletusaukkoja avaamalla.

3.5. * Käytettäessä pääasiassa luonnonvalaistusta ikkunat on sijoitettava siten, että valo jakautuu tasaisesti eläinsuojan eri osiin. EHL 35 §; Vna 673/2010 4 §.

3.6. * Kanat eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä (dB(A)). EHL 35 §; Vna 673/2010 4 §.

4 Hyvinvoinnista huolehtiminen

4.1. Eläinten pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläinten asianmukaiseksi hoitamiseksi. Eläinten pitäjällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta palveluksessaan oleville eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta. EHL 30 §; 98/58/EY liite kohta 1.

- ”Pätevällä” tarkoitetaan tässä henkilökuntaa, joka osaa hoitaa eläimet asianmukaisesti (tiedot ja taidot).
- Mikäli eläinten hoito ei vaikuta asianmukaiselta, voitaisiin kiinnittää huomiota ihmisen hoidettavana olevaan eläinmäärään. Tällöin voitaisiin esimerkiksi tiedustella päivittäiseen eläinten hoitoon kuluva aika.

4.2. Pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava eläinten tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet. EHL 38 §; Vna 673/2010 3 §; 98/58/EY liite kohta 4.

- *Kanaloissa tiloja ei välttämättä tarvita, mikäli yksittäiset sairastuneet ja vahingoittuneet eläimet lopetetaan hoidon sijaan*

4.3. Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Eläimen sairastuessa tai vahingoituessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa ja sille on annettava riittävä mahdollisuus lepoon. Sairaast ja vahingoittuneet eläimet on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä ja niille on tarvittaessa hankittava eläinlääketieteellistä hoitoa. Sairaast tai vahingoittuneen eläimen hoidossa tulee pyrkiä turvaamaan eläimen toimintakyky ja elämänlaatu. Eläin on lopetettava, jos sairauden tai vamman laatu sitä edellyttää. EHL 6 §, 23 §, 38 §; Vna 673/2010 7 §; 98/58/EY liite kohta 4.

4.4. Kanojen nokkia ei ole typistetty ja muita kipua aiheuttavia toimenpiteitä on suoritettu vain sallituista syistä EHL 6 §, 15 §, 16 §; 98/58/EY liite kohta 19.

4.5. Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tilalla kuolleiden tuotantoeläinten lukumääristä. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §; 98/58/EY liite kohta 5 ja 6.

- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa.*

4.6. *) Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta. Kirjanpitoa elintarviketuotantoa varten pidettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §

- *Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset.*
- *Kirjanpidosta olisi lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen syy, lääkityksen antopäivämäärä sekä lääkkeen nimi ja määrä.*
- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisen tarkastettavissa. Kirjanpito voi myös olla osa tilalla noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.*
- **) Ehdollisuuden osalta lääkinnällisestä hoidosta pidettävä kirjanpito valvotaan elintarvikeiden tuotantoa koskevan tarkastuksen yhteydessä*
- *Jos tilalla ei ole ollut tarvetta lääkittää eläimiä lainkaan, merkitään Elviin ”kunnossa”*

4.7. * Hoidossa olevan eläimen yleisestä hyvinvoinnista sekä puhtaudesta ja muusta sen tarvitsemasta keuhonhoidosta on huolehdittava. Eläimen hoidossa on huolehdittava myös asianmukaisista toimista sairauksien ja eläinten vahingoittumisen ennalta ehkäisemiseksi. Jos eläimiä pidetään ryhmässä, ryhmän kokoonpanossa on otettava huomioon eläinten sosiaaliset suhteet, ikä, sukupuoli ja koko. Jos eläimet suhtautuvat vihamielisesti toisiinsa tai voivat muusta syystä vahingoittaa toisiaan, ne on pidettävä erillään toisistaan tai niillä on oltava mahdollisuus paeta ja piiloutua muilta eläimiltä. Eläinryhmiä yhdistettäessä ja tuotaessa uusia eläimiä ryhmään erityistä huomiota on kiinnitettävä sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin ongelmiin. Eläimellä on oltava mahdollisuus riittävään lepoon. EHL 20 §.

4.8. * Kun kanoja otetaan kiinni, on kanoja käsiteltäessä noudatettava erityistä varovaisuutta. Ennen kuin kanoja otetaan kiinni, on poistettava sellaiset laitteiden ja välineiden aiheuttamat esteet, jotka voivat vahingoittaa kanoja. EHL 13 §, 14 §; Vna 673/2010 8 §.

- * Munintansa lopettaneita kanoja käsiteltäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, ettei niille aiheuteta luunmurtumia tai muita vaurioita.

*Eläintä on kohdeltava rauhallisesti ja se on totutettava käsittelyyn sekä pito-olosuhteisiin, jos se on pidettävän eläinlajin ja eläinten pitomuodon kannalta tarkoituksenmukaista. (EHL 12 §)

- *Käsittelyyn totuttamisella tarkoitetaan varsinaisiin käsittelytilanteisiin sekä hoitajan läsnäoloon totuttamista. Käsittelyä on esimerkiksi eläinten siirto.*

4.9. * Kanalassa on oltava tarkoituksenmukaisia orsia, joiden pituuden lintua kohden on oltava vähintään 15 cm. Orsien on oltava kanoille sopivasta materiaalista ja sellaisia, että kanat voivat käyttää niitä vaikeuksitta, eikä niissä saa olla teräviä kulmia. EHL 37 §; Vna 673/2010 12 §.

Vähintään 350 kanan avokanalat - lisävaatimukset: Orsia ei saa sijoittaa pehkujen yläpuolelle, ja orsien välisen vaakasuoran etäisyyden toisistaan on oltava vähintään 30 cm sekä etäisyyden seinästä vähintään 20 cm.

Kananpoikasille on avokanalassa oltava koko kasvatuskauden ajan tarkoituksenmukaisia orsia, jotka ovat koko ryhmän käytössä ja jotka on sijoitettu tasaisesti koko tilaan. Orsien on oltava kananpoikasille sopivasta materiaalista valmistettuja ja sellaisia, että kananpoikaset voivat käyttää niitä vaikeuksitta, eikä niissä saa olla teräviä kulmia.

EHL 37 §; Vna 673/2010 13 §, muut. 82/2024 13 §, 15 §.

- *Orren asianmukaisuus arvioidaan tapauskohtaisesti huomioiden mm. orren materiaali, paksuus, muoto ja sijoittelu.*
  - *Materiaalin tulee olla pinnaltaan riittävän pitävä, jotta kanalla on mahdollisuus saada tukeva ote. Toisaalta liian karhea pintamateriaali voi vahingoittaa jalkapohjia.*
  - *Orsien reunojen tulee olla pyöristetty ja orsien paksuuden sellainen, että orsi tukee kanan jalkaa riittävästi ja kana saa varpaita orren kolmelle sivulle taivuttamalla siitä hyvän otteen.*
  - *Orret tulee sijoittaa irti häkin pohjasta tai lattia-/ritilätasosta eli lattia-/ritilätason yläpuolelle. Kuitenkin hyväksyttäväksi voidaan katsoa myös lattiatasossa kiinni oleva orsi, jos se on selkeästi lattia-/ritilätasoa korkeammalla ja kana saa varpaansa orren kolmelle sivulle siten, että orsi tukee kanan jalkaa. Lattiakanaloissa ja kerroslattiakanoissa kerrosten/tasojen reunat, joista kana saa otteen, voitaisiin myös tulkita orsiksi.*
- *Orsitila voidaan laskea esimerkiksi siten, että pääorsien kokonaispituuteen lisätään risteävien (T- tai X-mallinen) orsien pituudet. Risteävien orsien pituus mitataan alkaen 15 cm pääorresta.*
- *Ruokintakourun reunaa ei lasketa orreksi*
- *Lattiakanalassa, jossa lattia on kokonaan pehkun peitossa, orret voisi sijoittaa myös pehkun päälle.*

4.10. *Kanojen käytettävissä on oltava pesä. Kanoilla on oltava asianmukaiset tilat munintaa varten. Jokaista alkavaa seitsemän kanan ryhmää kohden on oltava vähintään yksi pesätila. Jos kanalassa käytetään yhteispesä, pesätilaa on oltava jokaista alkavaa 120 kanan ryhmää kohden vähintään 1m². EHL 37 §; Vna 673/2010 12 §.

Pesä on erillinen munimiseen tarkoitettu tila, jonka pohja ei ole kanojen kanssa kosketuksiin joutuvaa metalliverkkoa. Vna 673/2010 2 §.

- *Pesän tulee olla erillinen, esimerkiksi verhoilla eristetty tila, jota kana todella pystyy käyttämään pesänä.*

4.11. * Kanalassa, jossa pidetään emoja, jokaista alkavaa seitsemän emon ryhmää kohden on oltava vähintään yksi pesätila. Jos kanalassa käytetään yhteispesä, pesätilaa on oltava jokaista alkavaa 120 emon ryhmää kohden vähintään neliometri. EHL 37 §; Vna 673/2010, muut. 82/2024 14 §.

4.12. * Kanojen käytettävissä on oltava pehkua nokkimista ja kuopimista varten. Pehku on pidettävä sopivan kuivana. EHL 37 §; Vna 673/2010 4 §, 12 §

Vähintään 350 kanan avokanalat - lisävaatimukset: Kanaa kohden on oltava vähintään 250 cm² pehkulla varustettua aluetta, ja vähintään yhden kolmasosan lattian pinta-alasta on oltava varustettu pehkulla. EHL 37 §; Vna 673/2010 13 §.

- *Pehkun tulee olla riittävän kuohkeaa, jotta se on kanojen käytettävissä nokkimista ja kuopimista varten. Kovaksi kuorettunut pehku ei sovellu tarkoitukseen.*
- *Avokanaloissa kanojen pääsy pehkualueelle voidaan tarvittaessa opetustarkoituksessa estää noin kahden viikon ajan nuorten munintaansa aloittelevien kanojen tultua kanalaan.*

Avokanalassa, jossa kasvatetaan **kananpoikasia**, vähintään yhden neljäsosan lattian pinta-alasta on oltava varustettu pehkulla. EHL 37 §; Vna 673/2010, muut. 82/2024 15 §

4.13. * Eläin on lopetettava, jos sairauden tai vamman laatu sitä edellyttää. Eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla. Eläin on tainnutettava, jos lopettamiseen käytetään menetelmää, joka ei johda välittömästi eläimen kuolemaan. Tainnutusmenetelmän on oltava sellainen, että eläimen tajuttomuus säilyy sen kuolemaan saakka. Eläimen saa lopettaa vain se, jolla on riittävät tiedot kyseisen eläinlajin lopetusmenetelmästä ja lopetustekniikasta sekä riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi. Kana saadaan lopettaa Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009 liitteessä I mainituilla menetelmillä niihin liittyvien vaatimusten mukaisesti. Eläimen lopettavan henkilön on varmistettava, että eläin on kuollut ennen kuin sen hävittämiseen tai muihin toimenpiteisiin ryhdytään. EHL 64 §, 65 §, 66 §; (EY) N:o 1099/2009 liite I

- *Käytetty lopetusmenetelmä kirjataan lomakkeelle. Toimivaltaisen viranomaisen tulee tarkastaa, että lopetukseen käytettävä laite on asianmukainen.*
- *Siipikarjan tainnuttamiseen tilaolosuhteissa voi käyttää esimerkiksi pulttipistoolia, tai korkeintaan 5 kg painavalle linnulle iskuja päähän. Siipikarjan lopettamiseen tainnuttamisen jälkeen voi käyttää esimerkiksi niskanmurtoa, kaulan katkaisua teräaseella tai kaulan murskaamista pihdeillä. Niskanmurto ja isku päähän ovat sallittuja lopetusmenetelmiä myös sellaisenaan. Murskaavien pihtien käyttö siipikarjan lopettamiseen ilman edeltävää tainnutusta ei ole sallittua.*
- *Huomioi, että siipikarjan lopettaminen katkaisemalla sen kaula teräaseella ilman edeltävää tainnutusta ei 1.1.2024 lähtien ole enää sallittua.*

Alan toimijoiden on suunniteltava etukäteen munintansa lopettaneiden kanojen lopetus ja siihen liittyvät toimet ja suoritettava ne laatimansa toimintaohjeiston mukaisesti. (EY) N:o 1099/2009 6 artikla

Alan toimijalla tarkoitetaan luonnollista tai oikeushenkilöä, jolla on valvonnassaan lopetusasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa eläinten lopetusta tai siihen liittyviä toimia harjoittava yritys. (EY) N:o 1099/2009 2 artikla

- *Kanalanpitäjältä, joka lopettaa satunnaisesti sairaita tai loukkaantuneita lintuja, ei vaadita toimintaohjeistoa. Jos kanalanpitäjä valmistaa, ostaa tai vuokraa kanojen lopetusta varten soveltuvan laitteiston, ja vastaa kanaparven lopettamisesta itse, on kyseessä eläinten lopetusta harjoittava yritys, jonka tulee laatia toiminnastaan kirjallinen toimintaohjeisto. Jos eläinten lopetuspalvelu ostetaan ulkopuoliselta toimijalta, kuuluu myös toimintaohjeiston laatiminen eläinten lopetuksesta vastaavalle yritykselle.*

5 Ruokinta ja juotto

5.1. Kanojen ruokinnassa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa. Ravinnon koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Kanoille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä. Kanojen saatavilla on oltava riittävästi puhdasta rehua, ulosteet eivät saa liata rehua. EHL 21 §; Vna 673/2010 9 §; 98/58/EY liite kohta 14, 15 ja 17.

5.2. Ruokinta- ja juottoaikoilla on oltava riittävästi tilaa siten, että juomasta tai rehusta ei synny tarpeetonta kilpailua. Jos kanojen ruokintaan käytetään ruokintakouruja, ruokintakourun reunan pituuden on täysikasvuista kanaa kohden oltava vähintään 10 cm. Jos kanojen ruokintaan käytetään pyöröruokkijoita, niiden reunan pituuden on oltava kanaa kohden vähintään 4 senttimetriä.

Jos kanojen juottoon käytetään yhtäjaksoisia vesikouruja, niiden reunan pituuden on oltava kanaa kohden vähintään 2,5 senttimetriä. Jos kanojen juottoon käytetään pyöröjuottolaitteita, niiden reunan pituuden on oltava kanaa kohden vähintään senttimetri. Jos kanojen juottoon käytetään vesinippoja tai -kuppeja, kutakin alkavaa 10 kanan ryhmää kohden on oltava vähintään yksi nippa tai kuppi siten, että kunkin kanan ulottuvilla on vähintään kaksi nippaa tai kuppia. EHL 21 §; Vna 673/2010 12 §, 15 §; 98/58/EY liite kohta 17.

- *Ruokintakourun/vesikourun reunan pituus voidaan laskea kahdelta puolelta (2x kourun pituus), jos kanat voivat tosiasiallisesti syödä/juoda kourun molemmilta puolilta*

Jos kanojen ruokintaan käytetään pyöröruokkijoita, niiden reunan pituuden on oltava kanaa kohden vähintään 4 cm. Jos kanojen juottoon käytetään yhtäjaksoisia vesikouruja, niiden reunan on oltava kanaa kohti vähintään 2,5 cm. Pyöröjuottolaitteiden reunan pituuden on oltava vähintään 1 cm/kana. Jos käytetään vesinippoja tai – kuppeja, on oltava vähintään 1 nippa tai kuppi/ alkava 10 kanan ryhmä, ja kunkin kanan ulottuvilla vähintään kaksi nippaa/kuppia. EHL 21 §; Vna 673/2010 12 §; 98/58/EY liite kohta 17.

- *Pyöröruokkijan/pyöröjuottolaitteen tukirakenteita ei vähennetä mitattaessa laitteiden reunan pituutta*

Avokanalassa on oltava **kananpoikasten** juottoon käytettäviä vesinippoja tai -kuppeja siten, että kunkin kananpoikasen ulottuvilla on vähintään kaksi nippaa tai kuppia. Avokanalassa kasvatettavien kananpoikasten juotto- ja ruokintalaitteiden vähimmäisvaatimukset:

Poikasten ikä (viikkoa)	Ruokintakourun reunan vähimmäispituus (cm) poikasta kohden	Vesikourun reunan enimmäispituus (cm) poikasta kohden	Poikasten enimmäislukumäärä pyöreätä vesiastiaa kohden	Poikasten enimmäismäärä vesinippaa kohden
Enintään 6	2	0,5	150	30
Yli 6 mutta enintään 15	4	0,65	100	30
Yli 15 mutta enintään 18	4	0,65	100	20

Vna 673/2010, muut. 82/2024 15 §

5.3. Kanojen saatavilla on oltava jatkuvasti puhdasta juomavettä, ulosteet eivät saa liata vettä. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytetä vastakuoriutuneille poikasille eikä eläimelle, jonka vedensaantia on eläinlääketieteellisestä syystä rajoitettava. EHL 21 §; Vna 673/2010 9 §, 12 §. 98/58/EY liite kohta 16 ja 17.

- *Jos veden tulo kanalaan joudutaan jostain syystä katkaisemaan yöksi, tulee kuitenkin varmistua, että vettä on vielä aamulla putkistossa.*
- *Vastakuoriutuneena poikasena pidetään < 72 h ikäistä kananpoikasta*

5.4. Koneellisten ruokinta- ja juottolaitteiden käyttöön liittyvät vaatimukset täyttyvät. Sellaiset laitteet, joista eläimen terveys ja hyvinvointi riippuvat, on tarkastettava vähintään kerran päivässä. Eläinten terveyttä ja hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi, ja jollei se ole mahdollista, on ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin, jotta eläinten terveys ja hyvinvointi voidaan turvata vikojen korjaamiseen saakka. Ruokinta- ja juottolaitteistojen häiriöiden varalta on käytettävissä varajärjestelmä. EHL 17 §; 98/58/EY liite kohta 13.

- *Varajärjestelmä voi olla esimerkiksi käsin tapahtuva ruokinta tai juotto*

5.5. * Hoidossa olevien eläinten ruokinnassa ja juotossa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista

ravintoa. Ruokinnassa on vältettävä rehun koostumuksen tai määrän äkillisiä muutoksia. EHL 21 §; Vna 673/2010 9 §.

5.6. *Kanojen ruokintaan ja juottamiseen tarkoitetut laitteet ja välineet on pidettävä puhtaina. EHL 33 §, 36 §; Vna 673/2010 9 §.

LIITE E. LAMPAIDEN HYVINVOINNIN VALVONTA

Ehdollisuuden vaatimusryhmä 11.5

Tässä ohjeessa tarkoitetaan:

- 1) *karitsalla* alle kuuden kuukauden ikäistä lammasta;
- 2) *uuhella* synnyttäneyttä naaraspuolista lammasta.

1 Pitopaikan yleiset vaatimukset

- 1.1.** Pitopaikan rakennukset, rakenteet laitteet ja materiaalit ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. Eläimen pitopaikan on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläimen vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa havaitut eläimen hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi ja, jollei se ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka. Rakolattian, ritilälattian tai reijitetyn lattian on oltava sellainen, että lampaiden sorkat eivät tartu kiinni tai muutoin vahingoitu. Rakolattian palkkien leveyden on oltava vähintään 80 mm ja raon leveyden enintään 25 mm. EHL 34 §, 36 §; Vna 587/2010 3 §, 5§; 98/58/EY liite kohta 8.
- 1.2.** Materiaalit, joiden kanssa lampaat pääsevät kosketuksiin (mm. rakenteet, karsinat ja laitteet), ovat puhdistettavissa ja tarvittaessa desinfioitavissa. Pitopaikassa on voitava ylläpitää eläimen hyvinvoinnin kannalta riittävää puhtautta ja hygieniaa. EHL 33 §; Vna 587/2010 3 §. 98/58/EY liite kohta 8.
- 1.3.** * Eläimen pitopaikka on pidettävä riittävän puhtaana, jotta eläimen hyvinvointi ei vaarannu. Eläinten pitopaikan lattian pohjan on oltava sellainen, että nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät hyvin kuivikkeisiin. Eläinsuojat, karsinat, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina ja tarvittaessa desinfioitava. EHL 36 §; Vna 587/2010, 5 §.
- 1.4.** * Karitointikarsinassa ja karitsojen pitopaikassa ei saa olla rakolattiaa. EHL 34 §; Vna 587/2010 5 §.
- 1.5.** * Eläinsuojassa olevat lampaat on voitava hätätilanteessa poistaa nopeasti eläintiloista. Eläinten hoitajan on varauduttava hätätilanteisiin ja hänellä on oltava käytettävissään tarvittavaa pelastus- ja palotorjuntavälineistöä. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän on varauduttava tulipaloihin, sähkökatkoksiiin ja muihin vastaaviin eläinten hyvinvointia uhkaaviin

häiriötilanteisiin. Jos eläinten hoito tai ympäristötekijöiden säätely tai valvonta riippuu sähköisistä tai mekaanisista laitteista, pysyvässä pitopaikassa on oltava mahdollisuus pitää yllä eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömät toiminnot myös laitteiden toimintahäiriöiden aikana.

- Häiriötilanteilla tarkoitetaan myös esimerkiksi vedenjakelun häiriöitä, poikkeuksellisia sääolosuhteita ja tietoliikennekatkoksia.
- Toimijan tulee etukäteen suunnitella, miten eläinten ruokinta, juotto ja muu välttämätön hoito voidaan toteuttaa poikkeavissa olosuhteissa.

EHL 31 §; Vna 3 §

2 Tilavaatimukset

2.1. Lampaiden tulee voida seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä liikkua. Lampaiden käytettävissä on asianmukainen makuupaikka. Samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä on oltava mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon. Lampaista ryhmässä pidettäessä pitopaikan lattiapinta-alan, ruokintahäkin pinta-alaa lukuun ottamatta, on oltava lammasta kohden vähintään:

	Lampaiden keskimääräinen paino (kg)	Täytepohjalattia (m ² /eläin)	Ritilälattia (m ² /eläin)	Rakolattia (m ² /eläin)
Karitsa	alle 15	0,25	0,25	-
Karitsa	30	0,50	0,50	-
Karitsa	yli 30	0,75	0,75	-
Lammas	55	1,0	0,8	0,8
Lammas	75	1,4	1,0	1,0
Tiine uuhi	55	1,3	1,1	1,1
Tiine uuhi	75	1,7	1,3	1,3

Sellaisessa pitopaikassa, jossa on täytepohjalattia, uuhella karitsoineen on oltava pinta-alaa vähintään 2 m². Jos lammasta pidetään yksittäiskarsinassa, on karsinan oltava kooltaan vähintään 1,4 m² ja muodoltaan sellainen, että lammas pääsee siinä esteettä kääntymään ympäri. Yksinomaan karitsoille tarkoitetun ruokintapaikan (karitsakamari) pinta-alan karitsaa kohden on oltava vähintään 0,2 m². EHL 33 § Vna 587/2010 4 §, 98/58/EY liite kohta 7

- Ruokaviraston näkemyksen mukaan uuhelle ja karitsoille tulee olla yhteistä tilaa vähintään 2m². Jos karitsoilla on käytössä ns. karitsakammari, tulee siellä olla tilaa lisäksi vähintään 0.2 m²/karitsa. Eli karitsakammarin pinta-alaa ei vähennetä tuosta yhteisestä tilasta.
- Uuhen ja karitsan yhteisen tilan (2 m²) vaatimus koskee uuhea ja karitsoita myös ryhmäkarsinaan siirtämisen jälkeen. 98/58/EY

2.2. Ulkotarhalle ja ulkona pidettävien eläinten pidolle asetetut vaatimukset täyttyvät.

Pitopaikka on lampailla turvallinen. Ulkotarhan maapohjan sekä ulkotarhaan ja laitumelle johtavien kulkuteiden on oltava lampailla turvallisia ja sellaisia, etteivät lampaat tarpeettomasti liikaannu. EHL 33 §, 34 §; Vna 587/2010 8 § 98/58/EY liite kohta 12

Ulkotarhan ja laitumen aidat ovat lampailla sopivasta materiaalista, turvallisia sekä hyvässä kunnossa. Aidat on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että estetään lampaiden vahingoittuminen ja karkaaminen. Aitojen on oltava lampailla sopivasta materiaalista. Jos aita on verkkoaitaa, sitä on tarvittaessa kiristettävä, jotta verkkoon takertumisen vaara olisi mahdollisimman vähäinen. Sähköistetyt aidat on rakennettava ja pidettävä kunnossa siten, että niistä ei aiheudu lampailla tarpeetonta kärsimystä. EHL 34 §; Vna 587/2010 8 § 98/58/EY liite kohta 12

Lampailla on ulkotarhassa ja laitumella riittävä säänsuoja epäsuotuisia sääoloja vastaan. EHL 33 §, 35 §; 98/58/EY liite kohta 12.

- *Sopivana säänsuojana kesälaitumella voidaan pitää esimerkiksi kolmiseinäistä rakennusta tai katosta. Myös luonnonympäristö kuten riittävän tiheä puusto tai maasto voi antaa joissakin tapauksissa riittävän suojan.*
- *Mikäli eläimet voidaan siirtää tarvittaessa esimerkiksi lampolaan, ei erillistä säänsuojaa vaadita.*
- *Säänsuojan riittävyttä ja asianmukaisuutta arvioitaessa tulee huomioida esimerkiksi sääolosuhteet sekä eläimen ikä ja fysiologinen tila, kuten tiineys ja poikimisten ajoittuminen, jotka vaikuttavat eläimen suojan tarpeeseen.*

2.3. Lampaista ei sidota tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla. EHL 13 §

2.3.1. * Lammasta ei saa pitää kytkettynä muutoin kuin lyhytaikaisesti eläimen ruokkimisen, lypsyn tai muun hoitamisen ajan. Lammasta ei saa tehdä liikkumattomaksi sähkön avulla. EHL 13 §; Vna 587/2010 10 §, 11 §

2.4. * Lampaiden käytettävissä on puhdas ja kuiva makuupaikka. Karitsointikarsinan ja kiinteäpohjaisen karitsojen pitopaikan lattian on oltava hyvin kuivitettu. EHL 33 §; Vna 587/2010 11 §

3 Eläinsuojan olosuhteet

3.1. Lämpötilan on oltava lampailla sopiva. EHL 35 §; Vna 587/2010 7 §, 98/58/EY liite kohta 10

- 3.2.** Pitopaikan valaistuksen tulee olla sellainen, että se on sopiva lampaiden fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti. EHL 35 §, 98/58/EY liite kohta 3 ja 11
- *Eläintä tarkastettaessa/hoidettaessa valonlähde voi olla kiinteä tai valovoimaltaan riittävä siirrettävä valaisin*
- 3.3.** Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, lämpötila, pölyn määrä ja haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. EHL35 §; Vna 587/2010 7 §, 98/58/EY liite kohta 10
- *Aistinvaraisen arvion lisäksi ilman laadun arvioinnin tukena voidaan käyttää siihen soveltuvia mittauslaitteita*
- 3.4.** Jos lampaiden terveys ja hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, laitteistossa on oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen toimintahäiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti. EHL 35 §; 98/58/EY liite kohta 13
- *Tarkemmin kts. nauta 3.4.*
- 3.5.** * Lampaat eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä. EHL 35 §; Vna 587/2010 7 §

4 Hyvinvoinnista huolehtiminen

- 4.1.** Eläimen pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläimen asianmukaiseksi hoitamiseksi. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta palveluksessaan oleville eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta. EHL 30 §; 98/58/EY liite kohta 1
- *"Pätevällä" tarkoitetaan tässä henkilökuntaa, joka osaa hoitaa eläimet asianmukaisesti (tiedot ja taidot).*
  - *Osaamisella tarkoitetaan eläinten hoidon kannalta oleellista teoreettista tietoa pidettävän eläinlajin käyttäytymisestä ja hoidon vaatimuksista sekä käytännön taitoja eläimen käsittelystä ja hoidosta. Henkilön osaamiselle asetettavat vaatimukset ovat riippuvaisia henkilön tehtävistä.*
  - *Mikäli eläinten hoito ei vaikuta asianmukaiselta, voitaisiin kiinnittää huomiota ihmisten hoidettavana olevaan eläinmäärään. Tällöin voitaisiin esimerkiksi tiedustella päivittäiseen eläinten hoitoon kuluva aikaa.*

4.2. Lampaat on tarkastettava vähintään kerran päivässä. Lampaiden terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota uuhien tiheyden loppuvaiheessa, karitsoinnin aikana, keritsemisen jälkeen tai kun hoito-olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Yksilöllinen tarkastus on suoritettava niille lampaille, joille se yleistarkastuksen perusteella on tarpeen. EHL 22 §; Vna 587/2010 9 §, 98/58/EY liite kohta 2

- *Päivittäinen tarkastusvelvollisuus koskee ihmisen välittömässä valvonnassa ja tavoitettavissa olevia eläimiä. Pidettäessä lampaita esimerkiksi saarilaitumilla tai muilla laajahkoilla alueilla tulisi niiden tarkastustiheyttä arvioitaessa huomioida eläinten fysiologinen tila sekä olosuhteet laitumilla kuten esimerkiksi alueen turvallisuus ja se, miten eläinten juotto on järjestetty. Tällaiset alueet tulisi kuitenkin tarkastaa useamman kerran viikossa tapauskohtaista harkintaa käyttäen, jotta voitaisiin varmistaa, että eläin esimerkiksi sairastuessaan saisi asianmukaista hoitoa mahdollisimman pian.*

4.3. Lampaiden hoitoa ja tarkastamista varten on tilat ja välineet.

Eläinten pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava eläinten tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten. EHL 38 §.

- *Yksilöllinen tarkastaminen ja käsittely ryhmässä pidettävien eläinten osalta edellyttää usein eläimen erilleen ottamista ja sen liikkumisen rajoittamista tarkastuksen ajaksi. Esimerkiksi laitumella pidettävien lampaiden yksilöllinen tarkastaminen edellyttää yleensä eläinten tai eläimen siirtoa pienempään aitaukseen tai karsinaan.*

4.4. Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Hoidossa olevan eläimen sairastuessa tai vahingoittuessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista, tarvittaessa eläinlääketieteellistä hoitoa. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä ja sille on annettava riittävä mahdollisuus lepoon. Tilasta tulisi olla, mikäli mahdollista, näköyhteys muihin lampaisiin. Sairaana tai vahingoittuneena eläimen hoidossa tulee pyrkiä turvaamaan eläimen toimintakyky ja elämänlaatu. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava. EHL 6 §, 23 §; Vna 587/2010 3 §. 98/58/EY liite kohta 4.

- *Tällöin tilan on oltava asianmukainen ja esimerkiksi eläimen sairaudesta tai vahingoittumisesta aiheutunut lisääntynyt lämmön- tai makuualustan pehmentämisen tarve tulee huomioida.*

Leikkaus tai muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide saadaan tehdä eläimelle vain, jos se on eläimen hyvinvoinnin kannalta perusteltua. Tällöin on

käytettävä kivunlievitystä, jollei kipu ole lievää ja hetkellistä tai jos toimenpide ei siedä viivytystä. (EHL 15, 16 §)

- *Lampaan sarven tai sarvenaiheen poisto on sallittua vain, jos se on tarpeen kyseisen eläinyksilön hyvinvoinnin vuoksi*

4.5. Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tilalla kuolleiden tuotantoeläinten lukumääristä. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §; 98/58/EY liite kohdat 5 ja 6

- *Kirjanpidoksi käy esim. eläintunnistustilain mukainen luettelo. Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa.*

4.6. *) Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta. Kirjanpitoa elintarviketuotantoa varten pidettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §;

- *Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset.*
- *Kirjanpidosta olisi lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen syy, lääkityksen antopäivämäärä sekä lääkkeen nimi ja määrä.*
- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisen tarkastettavissa. Kirjanpito voi myös olla osa tilalla noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.*
- **)Ehdollisuuden osalta lääkinnällisestä hoidosta pidettävä kirjanpito valvotaan elintarviketuotantoa koskevan tarkastuksen yhteydessä.*
- *Jos tilalla ei ole ollut tarvetta lääkittää eläimiä lainkaan, merkitään Elviin ”kunnossa”*

4.7. * Hoidossa olevan eläimen yleisestä hyvinvoinnista sekä eläimen puhtaudesta ja sen tarvitsemasta muusta keuhkohoidosta on huolehdittava. EHL 6 §, 20 §;

- *Arvioitaessa lampaita niiden puhtauden perusteella eläimet voidaan luokitella neljään luokkaan: puhdas, hieman likainen, likainen tai erittäin likainen (→ Liite M).*
- *Lampolan lampaiden puhtautta arvioitaessa tulee huomioida kokonaisuus ja käyttää tapauskohtaista harkintaa. Esimerkiksi muutamaa yksittäistä likaista eläintä keskikokoisessa muuten puhtaassa lampolassa voidaan pitää hyväksyttävänä, mutta tarvittaessa arvioinnin perusteella voidaan antaa eläinten hyvinvointilain mukaisia neuvoja. Tarvittaessa yksittäisen erittäin likaisen eläimen osalta ryhdytään eläinten hyvinvointilain mukaisiin*

toimenpiteisiin. Sen sijaan useampi erittäin likainen eläin lampolassa edellyttää eläinten hyvinvointilain mukaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä.

- *Tarkastajan olisi hyvä valokuvata likaiseksi tai erittäin likaiseksi arvioidut eläimet. Lisäksi tarkastajan tulisi kirjata, kuinka montaa eläintä likaisuus koski sekä mihin likaisuusluokkaan ne kuuluvat.*

4.8. * Lampaiden sorkat on tarkastettava riittävän usein ja hoidettava tarvittaessa. EHL 20 §; Vna 587/2010 9 §

4.9. * Sellaiset uuhet, joita lypsetään, on maidontuotannon mukaan lypsettävä riittävän usein. EHL 6 §; Vna 587/2010 14 §

4.10. * Vastasyntynyt karitsa ja uuhi on pidettävä yhdessä vähintään 24 tunnin ajan synnytyksestä, ellei eläinten erottamiseen toisistaan ole erityistä syytä. Vastasyntyneitä karitsoja on valvottava uuhien ja karitsan välisen sidoksen muodostumisen varmistamiseksi. EHL 6§, 20 §; Vna 587/2010 13 §

- *Poikkeustilanteissa, jos karitsan ternimaidon saantia ei voida varmistaa, karitsan ja uuhien voisi erottaa aiemmin ja antaa ternimaito tuttujuutolla.*

4.11. * Tarvittaessa on karitsojen tarvitseman lisälämmön saannin turvaamiseksi oltava käytettävissä lämmitin. EHL 35 §; Vna 587/2010 13 §

4.12. * Lammas on kerittävä vähintään kerran vuodessa. Keritsemisen suorittavalla henkilöllä on oltava riittävät tiedot keritsemistekniikasta ja riittävä taito keritsemisen suorittamiseksi. Keritseminen on suoritettava varovasti ja huolella. Keritsemisen yhteydessä mahdollisesti syntyneet haavat on hoidettava välittömästi. Vastakerittyä lammasta ei saa pitää ulkona, jos se voi joutua siellä alttiiksi epäsuotuisille sääoloille. Keritsemiseen käytettävät välineet on pidettävä puhtaina ja toimintakuntoisina, ja niiden on oltava sopivia huomioon ottaen lampaiden koko ja ikä. EHL 12 §; Vna 587/2010 15 §

4.13. * Lammasryhmiä yhdistettäessä tai tuotaessa uusia eläimiä laumaan on erityistä huomiota kiinnitettävä sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin käyttäytymisongelmiin. EHL 20 §; Vna 587/2010 9 §

4.14. * Jos lammasta on pidettävä paikoillaan, se on painettava istuma-asentoon tai kyljelleen makuulle. Eläintä ei saa laittaa selälleen makuulle. Lampaiden paimentamiseen käytettävän koiran on oltava paimentamiseen asianmukaisesti koulutettu. EHL 6§, 12 §; Vna 587/2010 10 §

4.15. * Eläimen lopettaminen on suoritettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti. Eläimen saa lopettaa vain lopettamisen osaava henkilö. Lammas saadaan lopettaa Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009 liitteessä I mainituilla

menetelmillä niihin liittyvien vaatimusten mukaisesti. EHL 64 §; (EY) N:o 1099/2009 liite I

- *Käytetty lopetusmenetelmä kirjataan lomakkeelle. Toimivaltaisen viranomaisen tulee tarkastaa, että lopetukseen käytettävä laite on asianmukainen.*

4.16. * Eläimen haltijan hallussa olevan lampaan saa keinosiementää eläimen haltija, tämän palveluksessa oleva ja maatalouslomittaja, jos siementäjä on suorittanut kyseisen eläinlajin keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon osan. EHL 15 §, 1165/2023 9 §

- *Keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävä tutkinnon osa sisältyy esimerkiksi maatalousalan ammattitutkinnon (tuotantoeläinten hoitamisen osaamisala) perusteisiin.*
- *Tarkastuksella on voitava osoittaa todistus hyväksytysti suoritetusta tutkinnon osasta.*

5 Ruokinta ja juotto

5.1. Hoidossa olevien eläinten ruokinnassa ja juotossa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa. Ravinnon koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Virtsa ja ulosteet eivät saa päästä likaamaan rehua. Lammille annettavan rehun tulee täyttää lampaan ravitsemukselliset tarpeet. Heinä- ja muut ruokintatelineet ja ruokintahäkit on rakennettava ja asennettava siten, että ne ovat kaikkien lampaiden ulottuvilla. EHL 2§ §; Vna 587/2010 6 §, 12 §, 98/58/EY liite kohta 14 ja 15

- *Riittävän rehun saannin arvioimisessa voidaan käyttää kuntoluokitusta.*
- *Pikantissa on ohjeistusta kuntoluokituksen suorittamiseen:*
<https://pikantti.ruokavirasto.fi/pages/viewpage.action?pageId=5970757>
- *Tarpeen vaatiessa voidaan käyttää ulkopuolista arvioijaa, esimerkiksi ProAgrian neuvoja kuntoluokittamaan eläimet.*
- *Myös teurastamolta tai lammastrekkisteristä saadut ruhopainot ovat käyttökelpoisia arvioinnissa.*

Jos rehua ei ole lammille jatkuvasti tarjolla, ryhmän kaikkien eläinten on voitava ruokinta-aikana syödä samanaikaisesti. Ryhmässä pidettävien lampaiden ruokintalaitteen reunan pituuden tulee olla taulukon 1 mukainen.

EHL 21 §; Vna 587/2010 (muut. 832/2020) 12 § ja liite 2,98/58/EY liite kohta 15 ja 17.

Taulukko 1. Lampolan ruokintalaitteen reunan pituuden vähimmäisvaatimus eläintä kohti.

	Säännöllinen rehunjako	Jatkuva rehunsaanti
Karitsa < 2 kk	ruokintahäkin reunan pituudelle ei vaatimusta	ruokintahäkin reunan pituudelle ei vaatimusta
Karitsa 2–4 kk	suoralle ruokintahäkille 175 mm, ympyrän muotoiselle 100 mm	suoralle ruokintahäkille 85 mm, ympyrän muotoiselle 50 mm
Lammas > 4 kk	suoralle ruokintahäkille 350 mm, ympyrän muotoiselle 200 mm	suoralle ruokintahäkille 170 mm, ympyrän muotoiselle 100 mm
Tiine uuhi	suoralle ruokintahäkille 450 mm, ympyrän muotoiselle 225 mm	suoralle ruokintahäkille 225 mm, ympyrän muotoiselle 110 mm

5.2. Karitsan on saatava ternimaitoa tai sitä korvaavaa valmistetta mahdollisimman pian syntymän jälkeen. Viikon ikäisestä alkaen karitsan saatavilla on oltava ruohoa, heinää tai muuta kuitupitoista rehua sekä puhdasta vettä. Virtsa ja ulosteet eivät saa liata rehua. EHL 21 §; Vna 587/2010 (muut. 832/2020) 12 §; 98/58/EY liite kohta 15 ja 17.

5.3. Pysyvissä pitopaikoissa lampaiden saatavilla on oltava jatkuvasti saatavilla juomavettä. Vettä ei kuitenkaan edellytetä vastasyntyneelle lampaalle tai eläimelle, jonka vedensaantia on eläinlääketieteellisestä syystä rajoitettava. Tilapäisissä pitopaikoissa lampaiden saatavilla on oltava riittävästi vettä. Lampaiden pitopaikassa on oltava riittävä määrä juomapaikkoja. Jokaista alkavaa 30 lampaan ryhmää kohden on oltava vähintään yksi vesiastia tai juomanippa. Vesiastiat, kaukalot ja juomanipat on sijoitettava lampaiden pitopaikkaan siten, että ne ovat kaikkien lampaiden ulottuvilla eivätkä ole niille vaarallisia. Virtsa ja ulosteet eivät saa päästä likaamaan juomavettä, eikä vesi saa päästä jäätymään. EHL 21 §; Vna 587/2010 (muut. 832/2020) 6 §, 12 §, 98/58/EY liite kohta 16 ja 17.

- Jatkuvan sulan veden vaatimuksesta voitaisiin poiketa poikkeuksellisen vaikeiden sääolosuhteiden vallitessa. → *Jatkuvan vedensaannin poikkeustilanteiden osalta kts. nauta 5.2*
- *Veden saannin riittävyyden arvioinnissa lampailla voidaan katsoa, että juoma-allas vastaa useampaa juomapaikkaa. Käytettäessä usealle eläimelle tarkoitettua juomavesiallasta, altaan reunan riittävyys on arvioitava tapauskohtaisesti ja varmistaen, että eläimet saavat riittävästi vettä. Tällöin arvioidaan, kuinka monta juomapaikkaa altaassa on eli kuinka monta lammasta mahtuu juomaan yhtä aikaa. Arvioitaessa juomavesialtaan reunan riittävyyttä apuna voisi käyttää esimerkiksi tuettavaa lammas- ja vuohitalousrakentamista koskevassa MMM:n asetuksessa esitettyä minimivaatimusta 12 cm/ 30 lammasta.*
- *Vastasyntyneenä pidettäisiin enintään viikon ikäistä karitsaa*

5.4. Mikäli lampaiden ruokinta ja juotto tapahtuu pääasiassa koneellisesti, laitteiston toimivuus tarkastetaan päivittäin Eläinten terveyttä ja hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi, ja jollei se ole mahdollista, on ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin, jotta eläinten terveys ja hyvinvointi voidaan turvata vikojen korjaamiseen saakka. Ruokinta- ja juomalaitteistojen häiriöiden varalta on käytettävissä varajärjestelmä. EHL 22 §, 36 §; 98/58/EY liite kohta 13

- *Laitteiden tarkastamisesta ei edellytetä kirjanpitoa*
- *Varajärjestelmä voi olla esimerkiksi käsin tapahtuva ruokinta tai juotto*

5.5. * Juoma-astiat ja juottolaitteet on pidettävä puhtaina. EHL 21 §, 36 §; Vna 592/2010 12 §

5.6. * Käytettäessä automaattisia juotto- tai ruokintalaitteita, lampaat on totutettava niiden käyttämiseen. Vna 587/2010 6 §.

LIITE F. VUOHIIEN HYVINVOINNIN VALVONTA

Ehdollisuuden vaatimusryhmä 11.6

Tässä ohjeessa tarkoitetaan:

- 1) *kilillä* alle kuuden kuukauden ikäistä vuohia;
- 2) *kutulla* synnyttänyttä naaraspuolista vuohia;
- 3) *nuorvuohella* yli kuuden kuukauden mutta alle kahdentoista kuukauden ikäistä vuohia.

1 Pitopaikan yleiset vaatimukset

1.1. Pitopaikan rakennukset, rakenteet, laitteet ja materiaalit ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. Eläimen pitopaikan on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläimen vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa havaitut eläimen hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi ja, jollei se ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka. Rakolattian, ritilälattian tai reijitetyn lattian on oltava sellainen, että vuohtien sorkat tai utareet eivät tartu kiinni tai muutoin vahingoitu. EHL 34 §, 36 §; Vna 589/2010 3 §. 98/58/EY liite kohta 8 ja 9.

Pitopaikan sellaisten porttien, ovien, salpojen ja muiden vastaavien ovensulkijoiden, jotka ovat vuohtien ulottuvilla, on oltava sellaisia, että vuohti ei pysty avaamaan niitä. Vuohtien pitopaikassa olevat valaisimet on suojattava siten, etteivät ne voi vahingoittaa vuohtia. Vna 589/2010 3 §, 6 §

1.2. Materiaalit, joiden kanssa vuohtet pääsevät kosketuksiin (mm. rakenteet, karsinat ja laitteet), ovat puhdistettavissa perusteellisesti ja tarvittaessa desinfioitavissa. Pitopaikassa on voitava ylläpitää eläimen hyvinvoinnin kannalta riittävää puhtautta ja hygieniaa. EHL 33 §; Vna 589/2010 3 §; 98/58/EY liite kohta 8

1.3. * Eläimen pitopaikka on pidettävä riittävän puhtaana, jotta eläimen hyvinvointi ei vaarannu. Eläinten pitopaikan lattian pohjan on oltava sellainen, että nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät hyvin kuivikkeisiin. Eläinsuojat, karsinat, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina ja tarvittaessa desinfioitava. EHL 36 §; Vna 589/2010 3 §, 5 §.

1.4. * Rakolattian palkkien leveyden on oltava vähintään 80 mm ja raon leveyden enintään 25 mm. Poikimiskarsinassa ja kilien pitopaikassa ei saa olla rakolattiaa. Vna 589/2010 5 §

1.5. * Eläinsuojassa olevat vuohet on voitava hätätilanteessa poistaa nopeasti eläintiloista. Eläinten hoitajan on varauduttava hätätilanteisiin ja hänellä on oltava käytettävissään tarvittavaa pelastus- ja palotorjuntavälineistöä. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän on varauduttava tulipaloihin, sähkökatkoksiin ja muihin vastaaviin eläinten hyvinvointia uhkaaviin häiriötilanteisiin. Jos eläinten hoito tai ympäristötekijöiden säätely tai valvonta riippuu sähköisistä tai mekaanisista laitteista, pysyvässä pitopaikassa on oltava mahdollisuus pitää yllä eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömät toiminnot myös laitteiden toimintahäiriöiden aikana. EHL 31 §; Vna 589/2010 3 §

- *Häiriötilanteilla tarkoitetaan myös esimerkiksi vedenjakelun häiriöitä, poikkeuksellisia sääolosuhteita ja tietoliikennekatkoksia.*
- *Toimijan tulee etukäteen suunnitella, miten eläinten ruokinta, juotto ja muu välttämätön hoito voidaan toteuttaa poikkeavissa olosuhteissa.*

2 Tilavaatimukset

2.1. Vuohien tulee voida seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä liikkua. Vuohien käytettävissä on asianmukainen makuupaikka. Samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä on oltava mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon. EHL 33 §; Vna 589/2010 5 §; 98/58/EY liite kohta 7.

Vuohia ryhmässä pidettäessä pitopaikan lattiapinta-alan, ruokintahäkin pinta-alaa lukuun ottamatta, on vuoha kohden oltava vähintään:

Ikäluokka	Täytepohja (m ² /eläin)	Ritilälattia (m ² /eläin)	Rakolattia (m ² /eläin)
Kili	0,25	0,25	-
Nuorvuohi	0,5	0,5	0,5
Vuohi	1,20	1,0	1,0

Sellaisessa pitopaikassa, jossa on täytepohjalattia, kutulle kileineen on oltava pinta-alaa vähintään 2 m².

Jos täysikasvuista vuoha pidetään yksittäiskarsinassa, on karsinan oltava kooltaan vähintään 1,4 m² ja muodoltaan sellainen, että vuohi pääsee siinä esteettä kääntymään ympäri. Vna 589/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 7.

2.2. Ulkotarhalle ja ulkona pidettävien eläinten pidolle asetut vaatimukset täyttyvät.

Pitopaikka on vuohille turvallinen. Ulkotarhan maapohjan sekä ulkotarhaan ja laitumelle johtavien kulkuteiden on oltava vuohille turvallisia ja sellaisia, etteivät vuohet tarpeettomasti likaannu.

Ulkotarhan ja laitumen aidat ovat vuohille sopivasta materiaalista, turvallisia sekä hyvässä kunnossa. Aidat on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että estetään vuohien vahingoittuminen ja karkaaminen. Aitojen on oltava vuohille sopivasta materiaalista. Jos aita on verkkoa, sitä on tarvittaessa kiristettävä, jotta verkkoon takertumisen vaara olisi mahdollisimman vähäinen. Vuohien pääsy niille myrkyllisten kasvien luo on estettävä. Sähköistetyt aidat on rakennettava ja pidettävä kunnossa siten, että niistä ei aiheudu vuohille tarpeetonta kärsimystä.

Vuohilla on ulkotarhassa ja laitumella riittävä säänsuoja epäsuotuisia sääoloja vastaan. 98/58/EY.

- *Sopivana säänsuojana kesälaitumella voidaan pitää esimerkiksi kolmeseinäistä rakennusta tai katosta. Myös luonnonympäristö kuten riittävän tiheä puusto tai maasto voi antaa joissakin tapauksissa riittävän suojan.*
- *Mikäli eläimet voidaan siirtää tarvittaessa esimerkiksi kuttulaan, ei erillistä säänsuojaa vaadita.*
- *Säänsuojan riittävyttä ja asianmukaisuutta arvioitaessa tulee huomioida esimerkiksi vuodenaika ja sääolosuhteet sekä eläimen ikä ja fysiologinen tila, kuten tiineys ja poikimisten ajoittuminen, jotka vaikuttavat eläimen suojan tarpeeseen.*

EHL 33 §, 34 §, 35 §; Vna 589/2010 8 §, 98/58/EY liite kohta 12 ja 14

2.3. Vuohia ei sidota tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla. EHL 13 §

2.3.1. *Vuohia ei saa pitää kytkettynä muutoin kuin lyhytaikaisesti eläimen ruokkimisen, lypsyn tai muun hoitamisen ajan. EHL 13 §; Vna 589/2010 10 §.

2.4. * Vuohien käytettävissä on puhdas ja kuiva makuupaikka. Poikimiskarsinan ja kiinteäpohjaisen kilien pitopaikan lattian on oltava hyvin kuivitettu. EHL 33 §; Vna 589/2010 5 §

3 Eläinsuojan olosuhteet

3.1. Lämpötilan on oltava vuohille sopiva. EHL 35 §; Vna 589/2010 7 §. 98/58/EY liite kohta 10.

3.2. Pitopaikan valaistuksen tulee olla sellainen, että se on sopiva vuohien fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti. EHL 35 §; 98/58/EY liite kohdat 3 ja 11.

- *Eläintä tarkastettaessa/hoidettaessa valonlähde voi olla kiinteä tai valovoimaltaan riittävä siirrettävä valaisin*

3.3. Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, lämpötila, pölyn määrä ja haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. EHL 35 §; Vna 589/2010 7 §. 98/58/EY liite kohta 10.

- *Aistinvaraisen arvion lisäksi ilman laadun arvioinnin tukena voidaan käyttää siihen soveltuvia mittauslaitteita.*

3.4. Jos vuohien terveys ja hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, laitteistossa on tällöin oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen toimintahäiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti. EHL 35 §; 98/58/EY liite kohta 13

- *Tarkemmin kts. nauta 3.4.*

3.5. * Vuohet eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä. EHL 35 §; Vna 589/2010 7 §

4 Hyvinvoinnista huolehtiminen

4.1. Eläimen pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläimen asianmukaiseksi hoitamiseksi. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta palveluksessaan oleville eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta. EHL 30 §; 98/58/EY liite kohta 1

- *”Pätevällä” tarkoitetaan tässä henkilökuntaa, joka osaa hoitaa eläimet asianmukaisesti (tiedot ja taidot).*
- *Osaamisella tarkoitetaan eläinten hoidon kannalta oleellista teoreettista tietoa pidettävän eläinlajin käyttäytymisestä ja hoidon vaatimuksista sekä käytännön taitoja eläimen käsittelystä ja hoidosta. Henkilön osaamiselle asetettavat vaatimukset ovat riippuvaisia henkilön tehtävistä.*
- *Mikäli eläinten hoito ei vaikuta asianmukaiselta, voitaisiin kiinnittää huomiota ihmisen hoidettavana olevaan eläinmäärään. Tällöin voitaisiin esimerkiksi tiedustella päivittäiseen eläinten hoitoon kuluva aikaa.*

4.2. Vuohet on tarkastettava vähintään kerran päivässä. Vuohien terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota kuttujen tiineyden loppuvaiheessa, vuonimisen aikana tai kun hoito-olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Yksilöllinen tarkastus on suoritettava niille vuohille, joille se

yleistarkastuksen perusteella on tarpeen. EHL 22 §; Vna 589/2010 9 §. 98/58/EY liite kohta 2.

- *Päivittäinen tarkastusvelvollisuus koskee ihmisen välittömässä valvonnassa ja tavoitettavissa olevia eläimiä. Pidettäessä vuohia esimerkiksi saarilaitumilla tai muilla laajahkoilla alueilla tulisi niiden tarkastustiheyttä arvioitaessa huomioida eläinten fysiologinen tila sekä olosuhteet laitumilla kuten esimerkiksi alueen turvallisuus ja se, miten eläinten juotto on järjestetty. Tällaiset alueet tulisi kuitenkin tarkastaa useamman kerran viikossa tapauskohtaista harkintaa käyttäen, jotta voitaisiin varmistaa, että erityistä seurantaa vaativat eläimet tulevat tarkastetuksi riittävän usein ja jotta eläin esimerkiksi sairastuessaan saisi asianmukaista hoitoa mahdollisimman pian.*

4.3. Vuohien hoitoa ja tarkastamista varten on tilat ja välineet.

Eläinten pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava eläinten tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten. EHL 38 §.

- *Yksilöllinen tarkastaminen ja käsittely ryhmässä pidettävien eläinten osalta edellyttää usein eläimen erilleen ottamista ja sen liikkumisen rajoittamista tarkastuksen ajaksi. Esimerkiksi laitumella pidettävien nautojen yksilöllinen tarkastaminen edellyttää yleensä eläinten tai eläimen siirtoa pienempään aitaukseen tai karsinaan.*

4.4. Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Hoidossa oleva eläimen sairastuessa tai vahingoittuessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä ja sille on annettava riittävä mahdollisuus lepoon. Tilasta tulisi olla, mikäli mahdollista, näköyhteys muihin vuohiin. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava. EHL 6 §, 23 §; Vna 589/2010 3 §. 98/58/EY liite kohta 4.

- *Tällöin tilan on oltava asianmukainen ja esimerkiksi eläimen sairaudesta tai vahingoittumisesta aiheutunut lisääntynyt lämmön- tai makuualustan pehmentämisen tarve tulee huomioida.*

4.5. Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tilalla kuolleiden tuotantoeläinten lukumääristä. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §; 98/58/EY liite kohta 5 ja 6.

- *Kirjanpidoksi käy esim. eläintunnistustilain mukainen luettelo. Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa.*

4.6. Vuohien nupouttamiselle asetetut vaatimukset täyttyvät

Alle neljän viikon ikäisen vuohen sarvenaiheet saa tuhota ja vuohen sarvet poistaa ainoastaan

eläinlääkäriammattin harjoittaja. Toimenpiteessä on käytettävä asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä. EHL 15 §, 16 §; Vna 1165/2023 4 §.

- *Asianmukaisella anestesialla ja kivunlievityksellä tarkoitetaan eläimen rauhoitusta ja sarven alueen paikallispuudutusta sekä tulehduskipulääkkeen antamista eläimelle.*

4.7. *)Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta. Kirjanpitoa elintarviketuotantoa varten pidettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §

- *Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset.*
- *Kirjanpidosta olisi lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen syy, lääkityksen antopäivämäärä sekä lääkkeen nimi ja määrä.*
- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisen tarkastettavissa. Kirjanpito voi myös olla osalla tilalla noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.*
- **)Ehdollisuuden osalta lääkinnällisestä hoidosta pidettävä kirjanpito valvotaan elintarviketuotantoa koskevan tarkastuksen yhteydessä.*
- *Jos tilalla ei ole ollut tarvetta lääkittää eläimiä lainkaan, merkitään Elviin ”kunnossa”*

4.8. * Hoidossa olevan eläimen yleisestä hyvinvoinnista sekä eläimen puhtaudesta ja sen tarvitsemasta muusta keuhkohoidosta on huolehdittava. EHL 6 §, 20 §;

- *Eläimen puhtauden arvioimisessa voi soveltuvin osin käyttää apuna lampaiden ohjetta (→ Lampaat 4.7.)*

4.9. * Vuohia käsitellään asianmukaisesti. Vuohia ei saa tehdä liikkumattomaksi sähkön avulla. EHL 6 §, 13 §; Vna 589/2010 10 §

*Eläintä on kohdeltava rauhallisesti ja se on totutettava käsittelyyn sekä pitoolosuhteisiin, jos se on pidettävän eläinlajin ja eläinten pitomuodon kannalta tarkoituksenmukaista. (EHL 12 §)

- *Käsittelyyn totuttamisella tarkoitetaan varsinaisiin käsittelytilanteisiin sekä hoitajan läsnäoloon totuttamista. Käsittelyä on esimerkiksi lypsy tai eläinten siirto.*

4.10. * Vuohien sorkat on tarkastettava säännöllisesti ja hoidettava tarvittaessa. EHL 20 §; Vna 589/2010 9 §

- 4.11. *** Sellaiset kutut, joita lypsetään, on lypsettävä vähintään kerran päivässä ja tarvittaessa useamminkin. EHL 6 §; Vna 589/2010 13 §
- 4.12. *** Vastasyntynyt kili ja kuttu on pidettävä yhdessä vähintään 24 tunnin ajan synnytyksestä, ellei eläinten erottamiseen toisistaan ole erityistä syytä. Vastasyntyneitä kilejä on valvottava kutun ja kilin välisen sidoksen muodostumisen varmistamiseksi. EHL 6 §, 20 §; Vna 589/2010 12 §
- *Poikkeustilanteissa, jos kilin ternimaidon saantia ei voida varmistaa, kilin ja kutun voisi erottaa aiemmin ja antaa ternimaito tuttijuotolla.*
- 4.13. *** Tarvittaessa on kilien tarvitseman lisälämmön saannin turvaamiseksi oltava käytettävissä lämmitin. EHL 6 §, 35 §; Vna 589/2010 12 §
- 4.14. *** Vuohiryhmiä yhdistettäessä tai tuotaessa uusia eläimiä laumaan on erityistä huomiota kiinnitettävä sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin käyttäytymisongelmiin. Vuohet, jotka suhtautuvat toisiinsa vihamielisesti tai saattavat muutoin vahingoittaa toisiaan, on pidettävä erillään toisistaan. EHL 20 §; Vna 589/2010 9 §
- 4.15. *** Eläimen lopettaminen on suoritettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti. Eläimen saa lopettaa vain lopettamisen osaava henkilö. Vuohi saadaan lopettaa Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009 liitteessä I mainituilla menetelmillä niihin liittyvien vaatimusten mukaisesti. EHL 64 §; (EY) N:o 1099/2009 liite I
- *Käytetty lopetusmenetelmä kirjataan lomakkeelle. Toimivaltaisen viranomaisen tulee tarkastaa, että lopetukseen käytettävä laite on asianmukainen.*
- 4.16. *** Eläimen haltijan hallussa olevan vuohen saa keinosiementää eläimen haltija, tämän palveluksessa oleva ja maatalouslomittaja, jos siementäjä on suorittanut kyseisen eläinlajin keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon osan. EHL 15 §; Vna 1165/2023 9 §.
- *Keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävä tutkinnon osa sisältyy esimerkiksi maatalousalan ammattitutkinnon (tuotantoeläinten hoitamisen osaamisala) perusteisiin.*
  - *Tarkastuksella on voitava osoittaa todistus hyväksytysti suoritetusta tutkinnon osasta.*

5 Ruokinta ja juotto

- 5.1.** Hoidossa olevien eläinten ruokinnassa ja juotossa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista

ravintoa. Ravinnon koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Virtsa ja ulosteet eivät saa päästä likaamaan rehua. Vuohelle annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä. Heinä- ja muut ruokintatelineet ja ruokintahäkit on rakennettava ja asennettava siten, että ne ovat kaikkien vuohien ulottuvilla. EHL 21 §; Vna 589/2010 6§, 11 §; 98/58/EY liite kohta 14 ja 15

- *Riittävän rehun saannin arvioimisessa voidaan käyttää kuntoluokitusta.*
- *Myös teurastamolta tai vuohirekisteristä saadut ruhopainot ovat käyttökelpoisia arvioinnissa.*

Jos rehua ei ole vuohille jatkuvasti tarjolla, ryhmän kaikkien eläinten on voitava ruokinta-aikana syödä samanaikaisesti. Tällöin ruokintahäkin reunan pituuden kiliä kohden on oltava vähintään 20 cm, nuorvuolta kohden vähintään 33 cm, täysikasvuista vuolta kohden vähintään 40 cm ja tiinettä kuttua kohden vähintään 45 cm. EHL 21§; Vna 589/2010 11 §. 98/58/EY liite kohta 15 ja 17.

5.2. Kilin on saatava ternimaitoa tai sitä korvaavaa valmistetta mahdollisimman pian syntymän jälkeen. Kilin maitoruokintaa on jatkettava vähintään kahdeksan ensimmäisen elinviikon ajan. Viikon ikäisestä alkaen kilin saatavilla on oltava ruohoa, heinää tai muuta kuitupitoista rehua sekä puhdasta vettä. EHL 20 §, 21§; Vna 589/2010 11 §. 98/58/EY liite kohta 15 ja 17.

- *Maidon sijaan voidaan käyttää juomarehua.*

5.3. Pysyvissä pitopaikoissa vuohien saatavilla on oltava jatkuvasti juomavettä. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytetä vastasyntyneelle vuohelle tai yksilölle, jonka vedensaantia on eläinlääketieteellisestä syystä rajoitettava.

Tilapäisissä pitopaikoissa vuohien saatavilla on oltava riittävästi vettä. Pitopaikasta riippumatta viikon ikäisestä alkaen kilin saatavilla on oltava puhdasta vettä. Virtsa ja ulosteet eivät saa päästä likaamaan juomavettä, eikä vesi saa päästä jäätymään.

Vuohien pitopaikassa on oltava riittävä määrä juomapaikkoja. Jokaista alkavaa 15 vuohen ryhmää kohden on oltava vähintään yksi vesiastia tai juomanippa. Vesiastiat, kaukalot ja juomanipat on sijoitettava vuohien pitopaikkaan siten, että ne ovat kaikkien vuohien ulottuvilla eivätkä ole eläimille vaarallisia. EHL 21 §; Vna 589/2010 6 §, 11 §. 98/58/EY liite kohta 16 ja 17.

- *Jatkuvan sulan veden vaatimuksesta voitaisiin poiketa myös poikkeuksellisen vaikeiden sääolosuhteiden vallitessa. → Jatkuvan vedensaannin poikkeustilanteiden osalta kts. nauta 5.2*
- *Veden saannin riittävyyden arvioinnissa vuohilla voidaan katsoa, että juomallas vastaa useampaa juomapaikkaa. Käytettäessä usealle eläimelle tarkoitettua juomavesiallasta, altaan reunan riittävyys on arvioitava*

tapauskohtaisesti ja varmistaen, että eläimet saavat riittävästi vettä. Tällöin arvioidaan, kuinka monta juomapaikkaa altaassa on eli kuinka monta vuolta mahtuu juomaan yhtä aikaa. Arvioitaessa juomavesialtaan reunan riittävyttä apuna voisi käyttää esimerkiksi tuettavaa lammas- ja vuohitalousrakentamista koskevassa MMM:n asetuksessa esitettyä minimivaatimusta 12 cm/ 15 vuolta.

- *Vastasyntyneenä pidettäisiin enintään viikon ikäistä kiliä*

5.4. Mikäli vuohien ruokinta ja juotto tapahtuu pääasiassa koneellisesti, laitteiston toimivuus tarkastetaan päivittäin. Eläinten terveyttä ja hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi, ja jollei se ole mahdollista, on ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin, jotta eläinten terveys ja hyvinvointi voidaan turvata vikojen korjaamiseen saakka. Ruokinta- ja juomalaitteistojen häiriöiden varalta on käytettävissä varajärjestelmä. EHL 22 §; 36 §; 98/58/EY liite kohta 13

- *Laitteiden tarkastamisesta ei edellytetä kirjanpitoa*
- *Varajärjestelmä voi olla esimerkiksi käsin tapahtuva ruokinta tai juotto*

5.5. * Vuohien juottolaitteet ja juoma-astiat on pidettävä puhtaina. Lypsettävien kuttujen saatavilla on oltava jatkuvasti puhdasta vettä. EHL 21 §, 36 §; Vna 589/2010 11 §.

5.6. * Käytettäessä automaattisia juotto- tai ruokintalaitteita, vuohet on totutettava niiden käyttämiseen. EHL 12 §, 21 §; Vna 589/2010 6 §.

LIITE G. BROILEREIDEN HYVINVOINNIN VALVONTA

Ehdollisuuden vaatimusryhmä 11.7

Broileritilojen tarkastukset tulisi pyrkiä ajoittamaan pääsääntöisesti lintujen loppukasvatusvaiheeseen.

Ehdollisuuden valvonnassa broileriemot (isovanhempais- ja vanhempaispolvet) valvotaan, mikäli niitä tilalla on. Vna 375/2011 mukaan broileriemoihin ei sovelleta 2 §:n 3—5 kohtaa, 4 §:n 3 momenttia, 5 §:ää, 10 §:n 3 momenttia eikä 11—19 §:ää.

Määritelmät

1. Broilerilla tarkoitetaan teurastusta varten kasvatettavaa *Gallus gallus* -lajiin kuuluvaa lintua.
2. Parvella tarkoitetaan kasvatusosastossa samanaikaisesti kasvatettavien broilereiden ryhmää, joka käyttää yhteistä pehkualuetta sekä yhteisiä ruokinta- ja juomalaitteita. Vna 375/2011 2 §
3. Käytettävissä olevalla pinta-alalla tarkoitetaan pehkulla varustettua aluetta, joka on broilereiden käytettävissä koko ajan ja joka on riittävän suuri, jotta yksi broileri voi oleskella siinä. Vna 375/2011 2 §

Käytettävissä olevaan pinta-alaan voidaan laskea ruokinta- ja vesinippalinjojen alla oleva alue, jos broileri mahtuu kasvatuksen loppuvaiheessa kulkemaan näiden linjojen alta ja mahtuu makaamaan ruokintakuppien alle.

1 Pitopaikan yleiset vaatimukset

1.1. Pitopaikan rakennukset, rakenteet, laitteet ja materiaalit ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. Eläinten pitopaikan (ml. ruokinta- ja juottolaitteet) ovat materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläinten vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa havaitut eläinten hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi tai, jos se ei ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka.

Broilereiden pitopaikan lattian tai pohjan on oltava broilereille sopivasta materiaalista sekä sellainen, että se ei aiheuta linnulle vahinkoa. Lattian tai pohjan on oltava sellainen, että se tukee riittävästi linnun jalkojen jokaista eteenpäin osoittavaa kynttä. EHL 13 §, 34 §, 36 §; Vna 375/2011 3 §, 6 §. 98/58/EY liite kohta 8–9 ja 13.

- 1.2.** Materiaalit, joiden kanssa broilerit pääsevät kosketuksiin (mm. rakenteet, karsinat ja laitteet), ovat puhdistettavissa ja tarvittaessa desinfioitavissa. EHL 33 §, 34 §, 36 §; Vna 375/2011 3 §. 98/58/EY liite kohta 8.
- 1.3. *** Tilojen ja laitteiden puhtaudesta ja desinfioinnista huolehditaan riittävästi. Kuolleet broilerit on poistettava kasvatusosastosta päivittäin. Kaikki tilat, laitteet ja välineet, joiden kanssa broilerit ovat kosketuksissa, on puhdistettava ja desinfioitava kauttaaltaan aina, kun tila tyhjennetään ja ennen kuin uusi broilerierä tuodaan sisään. Tyhjennyksen jälkeen kaikki käytetty pehku on poistettava ja puhdas pehku on levitettävä tilalle. EHL 33 §, 36 §; Vna 375/2011 3 §
- 1.4. *** Kasvatusosastossa on huolehdittava jyräjien ja muiden haittaeläinten torjunnasta.; EHL 33; Vna 375/2011 3 §
- *Apuna arvioitaessa haittaeläinten torjuntaa, voidaan käyttää Tukesin ohjetta:*
[Jyräjätorjunnan hyvän käytännön ohje | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto \(Tukes\)](#)
tai ETT:n ohjeistusta: <https://www.ett.fi/sika/tilatason-tautisuojaus-2/haittaelaintorjunta/>
  - <https://pikantti.ruokavirasto.fi/pages/viewpage.action?pageId=222003920>
- 1.5.** Eläinten hoitajan on varauduttava hätätilanteisiin ja hänellä on oltava käytettävissään tarvittavaa pelastus- ja palotorjuntavälineistöä. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän on varauduttava tulipaloihin, sähkökatkoksiin ja muihin vastaaviin eläinten hyvinvointia uhkaaviin häiriötilanteisiin. Jos eläinten hoito tai ympäristötekijöiden säätely tai valvonta riippuu sähköisistä tai mekaanisista laitteista, pysyvässä pitopaikassa on oltava mahdollisuus pitää yllä eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömät toiminnot myös laitteiden toimintahäiriöiden aikana. EHL 31 §.

2 Tilavaatimukset

- 2.1.** Kasvatusosastoissa käytetty kasvatustiheys ei saa ylittää niille sallittua tiheyttä. 1.5.2011 toiminnassa olleissa broilereiden kasvatusosastoissa voidaan käyttää broilerikasvattamossa lain voimaan tullessa (1.5.2011) noudatettua enintään 42 elopainokilon kasvatustiheyttä neliometriä kohti, jos kasvattamon omistajalla tai pitäjällä on tuotantosopimus teurastamon kanssa ja broilereiden pidossa noudatetaan teurastamon edellyttämän laatujärjestelmän ehtoja.

Edellytyksenä kasvatustiheyden nostamiselle yli 39 elopainokilon neliometriä kohti enintään 42 elopainokiloon neliometriä kohti on, että broilerikasvattamon eläinten hyvinvoinnin tarkastuksissa ei ole todettu eläinten hyvinvointisäännösten vastaista toimintaa viimeisen kahden vuoden aikana, broilereiden omistaja tai pitäjä käyttää hyvän käytännön opasta ja broilereiden kuolleisuus on riittävän alhainen. Jos broilerikasvattamossa ei ole tehty tarkastusta viimeisen kahden vuoden aikana, vähintään yksi tarkastus on tehtävä ennen kuin kasvatustiheyttä voidaan nostaa.

Broilereiden kasvatustiheys kasvatusosastossa määritetään viimeksi teurastetun parven (*eli tarkastusta edeltävän parven*) elopainona broilereiden käytettävissä olevaa pinta-alaa neliömetreissä kohti. Jos elopainomittausta ei ole käytettävissä, voidaan kasvatustiheys määrittää viimeksi teurastetun parven teuraspainosta jäädyttämättömien ja jäädytettyjen teuraspainojen osalta seuraavien kaavojen mukaan:

Broilereiden kasvatustiheys laskettuna jäädyttämättömien teuraspainojen perusteella KT

$KT = [100 \times (p_1 + p_2 + p_3 + \dots + p_n) / 74,27] / a$, jossa
p1 on parven ensimmäisen broilerin teuraspaino
p2 on parven toisen broilerin teuraspaino
p3 on parven kolmannen broilerin teuraspaino
pn on parven viimeisen broilerin teuraspaino
a on broilereiden käytettävissä oleva pinta-ala neliömetreinä

Broilereiden kasvatustiheys laskettuna jäädytettyjen teuraspainojen perusteella KTj

$KTj = [100 \times (p_1 + p_2 + p_3 + \dots + p_n) / 73,01] / a$, jossa
p1 on parven ensimmäisen broilerin teuraspaino
p2 on parven toisen broilerin teuraspaino
p3 on parven kolmannen broilerin teuraspaino
pn on parven viimeisen broilerin teuraspaino
a on broilereiden käytettävissä oleva pinta-ala neliömetreinä

EHL 59 §; Vna 375/2011 (muut. xxx/2024) 17 § ja liite kohdat 6 ja 7; 98/58/EY liite kohta 7

Kasvatustiheyden laskennan kaavassa oleva teuraspaino ($p_1 + p_2 + p_3 + \dots + p_n$) tulisi laskea seuraavasti:

teuraspaino = (lastauksessa kuolleiden lintujen lukumäärä + teurastamoon tuotujen lintujen lukumäärä) * tilityksessä käytetty keskiteuraspaino

Tällöin teuraspainossa on mukana lihantarkastuksessa hyväksytyjen lintujen painon lisäksi

- 1. lastauksen aikana kuolleiden lintujen paino,*
- 2. kuljetuksen aikana kuolleiden ja ennen teurastusta teurastamalla, lopetettujen lintujen paino*
- 3. lihantarkastuksessa hylättyjen lintujen paino ja*
- 4. teurastusvirheellisten lintujen paino*

2.2. Ulkotarhalle ja ulkona pidettävien broilereiden pidolle asetetut vaatimukset täyttyvät.

Ulkona pidettävillä broilereilla on oltava riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja vastaan tai broilerit on voitava tarvittaessa ottaa sisätilaan. Pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava ulkona pidettävien broilereiden tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat.

Eläinsuojasta ulos johtavien kulkureittien on oltava broilereille turvallisia ja sellaisia, etteivät broilerit tarpeettomasti liikaannu. Ulkotarhan pohja pysyy sopivan kuivana. Ulkotarhassa ei saa olla rakenteita tai esineitä, jotka saattavat vahingoittaa lintuja.

Ulkotarhan aitojen on oltava broilereille sopivasta materiaalista ja niille turvallisia. Aidat on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että estetään broilereiden vahingoittuminen.

Tarhassa on oltava mahdollisuus päästä suojaan. EHL 35 §, 37 §, 38 §; Vna 375/2011 7 §; 98/58/EY liite kohta 4 ja 12.

2.3. *Jos broilereiden kasvatustiheys on yli 33 elopainokiloa neliometriä kohti, kasvattamossa käytettävästä kasvatustiheydestä tai siihen tehtävästä muutoksesta ja tuotantojärjestelmää koskevista keskeisistä tiedoista on ilmoitettava aluehallintovirastolle viimeistään 15 päivää ennen ensimmäisen parven sijoittamista rakennukseen. Tuotantojärjestelmään tehdyistä muutoksista, jotka voivat vaikuttaa broilereiden hyvinvointiin, on ilmoitettava viipymättä aluehallintovirastolle. EHL 59 §; Vna 375/2011 11 §

- Ilmoitukset tehdään sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella eläintenpitoyksikkö sijaitsee.*

3 Kasvatusosaston olosuhteet

3.1. Lämpötilan on oltava broilereille sopiva. EHL 35 §; Vna 375/2011 4 §, 5 §. 98/58/EY liite kohta 10.

3.2. Kasvatusosaston ilmanvaihdon on oltava sellainen, että lämpötila, ilman kosteus, ilman virtausnopeus, pölyn määrä ja haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Ilmanvaihtoon on tarvittaessa yhdistettävä lämmitysjärjestelmä sopivan lämpötilan ylläpitämiseksi ja liiallisen kosteuden poistamiseksi.

Jos broilereiden kasvatustiheys on yli 33 elopainokiloa neliometriä kohti, kasvatusosastossa on oltava sellainen ilmanvaihtojärjestelmä sekä tarvittaessa lämmitys- ja jäähdytysjärjestelmä, jota käytettäessä seuraavat vaatimukset täyttyvät:

- 1) ammoniakkipitoisuus (NH₃) on enintään 20 ppm ja hiilidioksidipitoisuus (CO₂) enintään 3000 ppm mitattuna broilereiden pään tasolla;
- 2) sisälämpötila ei ole yli 3 °C korkeampi kuin ulkolämpötila, kun ulkolämpötila varjossa mitattuna on yli 30 °C;
- 3) keskimääräinen suhteellinen kosteus kasvatusosastossa ei 48 tunnin aikana ylitä 70 prosenttia, kun ulkolämpötila on alle 10 °C.

EHL 35 §, 2 §; Vna 375/2011 4 §, 5 §. 98/58/EY liite kohta 10.

Ammoniakki- ja hiilidioksidipitoisuudet tulisi mitata kahdesta kohtaa kasvatusosastoa broilereiden pään tasolta. Mikäli mittaustulos ylittää raja-arvon, tulisi tehdä vielä vähintään yksi lisämittaus samalla tarkastuskerralla. Mittaukset tulisi tehdä sellaisessa kohdassa kasvatusosastoa, jossa ilmanliike on mahdollisimman vähäistä.

Suhteellisen kosteuden ja lämpötilan tarkastamisessa voidaan käyttää tuottajalta saatavaa tietoa, mikäli tämä tieto on luotettavasti kirjattu. Teurastamolta saatavaa jalkapohjatulehdusarvioinnin tulosta voidaan käyttää apuna sen arvioinnissa, onko liian korkea suhteellinen kosteus vaikuttanut lintujen hyvinvointiin.

Mittaukset olisi hyvä tehdä tarkastuksen alussa ja tarpeen mukaan ne voidaan uusia tarkastuksen lopussa.

3.3. Silloin kun eläinsuojan ilmanvaihto perustuu pääasiassa koneellisesti toimivaan ilmanvaihtojärjestelmään, josta eläinten hyvinvointi on riippuvainen, laitteiston toimivuus tulee tarkastaa päivittäin ja häiriön varalta on oltava käytössä varajärjestelmä. Koneellisesti toimivassa ilmanvaihtolaitteistossa on tarvittaessa oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen häiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti.

Jos broilereiden kasvatustiheys on yli 33 elopainokiloa neliometriä kohti, kasvattamossa on oltava sähköntuotannon varajärjestelmä, jolla turvataan koneellisen ilmanvaihdon toiminta sähkökatkojen aikana.

EHL 35 §; Vna 375/2011 4 §, 5 §. 98/58/EY liite kohta 13.

Koneellisia ilmanvaihtojärjestelmiä ovat:

-Alipaine, jossa poistoilma poistuu rakennuksesta koneellisesti

-Ylipaine, jossa tuloilma tulee rakennukseen koneellisesti

-Tasapaine, jossa sekä poisto- että korvausilma siirtyy koneellisesti

Hälytysjärjestelmän tarve

Osastoissa, joissa on koneellinen ilmanvaihto, on yleensä alipaineilmanvaihto.

Sähkökatkon tai koneen rikkoutumisen yhteydessä painovoimainen ilmanvaihto voi olla riittävä, mikäli ilmanvaihtokanavissa on tarpeeksi vetoa.

Hälytyslaitteistoa ei siis tarvita, jos rinnalla on toimiva painovoimainen (luonnollinen) varailmanvaihto.

Silloin kun ilmanvaihdon hälytysjärjestelmä tarvitaan, se on oltava, vaikka varavoima käynnistyisi automaattisesti sähkökatkoksen aikana.

*Toimintahäiriön sattuessa tapahtuva **hälytys voi olla** esimerkiksi selvästi havaittava valo- tai äänimerkki tai puhelimeen tuleva ilmoitus.*

Hälytysjärjestelmän toimivuuden testaamisesta ei vaadita kirjanpitoa.

3.4. Valaistuksen on oltava broilereille sopiva eläimen fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti.

Kasvatusosastossa on oltava valaistus, jonka teho on vähintään 20 luksia valoisina kausina mitattuna linnun silmän tasolta, ja joka valaisee vähintään 80 prosenttia käytettävissä olevasta pinta-alasta. Valaistusta voidaan tarvittaessa tilapäisesti vähentää eläinlääkärin ohjeiden mukaisesti, jos broilereiden hyvinvoinnin turvaaminen sitä edellyttää.

Valaistuksessa on noudatettava 24 tunnin rytmiä. Jokaiseen 24 tunnin jaksoon on sisällytettävä yhteensä vähintään 6 tuntia pimeää aikaa. Pimeän ajan jaksossa on oltava ainakin yksi yhtäjaksoinen 4 tunnin pimeä aika hämäräjaksoja lukuun ottamatta. EHL 35 §; Vna 375/2011 4 §; 98/58/EY liite kohta 11

Jos kasvatusosaston valaistusta on jonkin kasvatettavan parven kohdalla vähennetty tilapäisesti eläinlääkärin ohjeiden mukaisesti, tarkastajan tulee annettujen selvitysten perusteella riittävästi ja perustellusti vakuuttua, että valojen tilapäinen himmentäminen on ollut eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämätöntä.

Valaistusta lisätään tilapäisen vähentämisen jälkeen asteittain mahdollisuuksien mukaan, tavoitteena 20 lux ilman, että eläinten hyvinvointi vaarantuu.

Lisätietoja kohtaan merkitään tieto valaistuksen tilapäisestä vähentämisestä, vaikka tilalla olisi toimittu eläinlääkärin antamien ohjeiden mukaisesti, ja tilanne olisi tarkastuksen osalta kunnossa.

- *Valaistuksen mittaus tulisi tehdä useasta kohtaa ja laskea tulosten keskiarvo. Mitattaessa laitteen mittauspisteen tulisi osoittaa ylöspäin (ei lattiaan). Mittaukset olisi hyvä tehdä tarkastuksen alussa.*

3.5. * 24 tunnin rytmiin valaistuksessa on siirryttävä viimeistään seitsemän päivän kuluessa broilereiden sijoittamisesta kasvatusosastoon ja se voidaan lopettaa aikaisintaan kolme päivää ennen arvioitua teurastusaikaa. EHL 35 §; Vna 375/2010 4 §.

3.6. * Kaikkien broilereiden on päästävä jatkuvasti pehkulle, joka on pinnalta sopivan kuivaa ja kuohkeaa. EHL 33 §; Vna 375/2011 4 §.

3.7. * Broilerit eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä. Ilmastointi- ja ruokintalaitteiden sekä muiden laitteiden ja välineiden on oltava sellaisia, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän melua. EHL 35 §; Vna 375/2011 4 §, 6 §

3.8. * Jos broilereiden kasvatustiheys on yli 33 elopainokiloa neliometriä kohti, broilereiden omistajan tai pitäjän on laadittava broilerikasvattamon tuotantojärjestelmästä kirjallinen kuvaus, johon on sisällytettävä tekniset tiedot rakennuksista ja niiden laitteista. Kuvaus on pidettävä ajan tasalla, ja se on esitettävä aluehallintovirastolle pyydettyä. Tuotantojärjestelmän kuvauksesta tulee käydä ilmi:

- 1) rakennuksen pohjapiirros;
- 2) broilereiden käytävissä oleva pinta-ala;
- 3) tiedot ilmanvaihto- ja lämmitysjärjestelmästä sekä niille suoritetuista teknisistä tarkastuksista;
- 4) tiedot ruokinta- ja juomalaitteista ja niiden sijainnista
- 5) broilereiden hyvinvoinnin kannalta olennaisten automaattisten ja mekaanisten laitteiden vioittumisen hälytysjärjestelmät ja niiden varajärjestelmät;
- 6) tiedot hälytysjärjestelmille suoritetuista teknisistä tarkastuksista;
- 7) lattiatyyppi;
- 8) yleisimmin käytetty pehku.

EHL 59 §; Vna 375/2011 11 §

4 Hyvinvoinnista huolehtiminen

4.1. Eläinten pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläinten asianmukaiseksi hoitamiseksi. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta ja eläinten hyvinvointiin liittyvistä vaatimuksista.

Broilereiden pitäjällä, joka on luonnollinen henkilö ja vastuussa vähintään 500 linnun hoidosta, on oltava vähintään Opetushallituksen vahvistamaa lihasiipikarjaan erikoistunutta tutkinnon osaa vastaava osaaminen ja osaamisesta on oltava todistus mainitun tutkinnon osan suorittamisesta. Todistuksen saa antaa taho, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa. Luonnollisen henkilön, joka on saanut todistuksen broilereiden pitäjän pätevydestä ennen 25.4.2024 katsotaan täyttävän nämä pätevyysvaatimukset.

EHL 30 §; 375/2011, muutos 175/2024 2 a § ja 98/58/EY liite kohta 1

- *”Riittäväällä osaamisella”* tarkoitetaan tässä henkilökuntaa, joka osaa hoitaa eläimet asianmukaisesti (tiedot ja taidot).
- *Osaamisella* tarkoitetaan eläinten hoidon kannalta oleellista teoreettista tietoa pidettävän eläinlajin käyttäytymisestä ja hoidon vaatimuksista sekä käytännön taitoja eläimen käsittelystä ja hoidosta. Henkilön osaamiselle asetettavat vaatimukset ovat riippuvaisia henkilön tehtävistä.
- *Mikäli eläinten hoito ei vaikuta asianmukaisesta, voitaisiin kiinnittää huomiota ihmisen hoidettavana olevaan eläinmäärään. Tällöin voitaisiin esimerkiksi tiedustella päivittäiseen eläinten hoitoon kuluva aika.*

4.2. Broilereiden hyvinvointi on tarkastettava vähintään kaksi kertaa päivässä.

Eryistä huomiota on kiinnitettävä merkkeihin, jotka viittaavat broilereiden hyvinvoinnin tai terveyden heikkenemiseen. Broileri on tarkastettava yksilöllisesti, jos se yleistarkastuksen perusteella on tarpeen. Jos tarkastuksessa havaitaan tavanomaisesta poikkeavaa, on ryhdyttävä välittömiin toimenpiteisiin asian selvittämiseksi ja korjaamiseksi. EHL 22 §; Vna 375/2011 8 §. 98/58/EY liite kohta 2 ja 4.

4.3. Broilereiden hoitoa ja tarkastamista varten on omat tilat ja välineet.

Pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava eläinten tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten. EHL 38 §.

- *Broilereille tiloja ei välttämättä tarvita, mikäli yksittäiset sairastuneet ja vahingoittuneet eläimet lopetetaan hoidon sijaan. Tällöin kohta voidaan merkitä kunnossa olevaksi.*

4.4. Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Eläimen sairastuessa tai vahingoittuessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa ja sille on annettava riittävä mahdollisuus lepoon. Sairaast ja vahingoittuneet eläimet on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä ja niille on tarvittaessa hankittava eläinlääketieteellistä hoitoa. Sairaast tai vahingoittuneen eläimen hoidossa tulee pyrkiä turvaamaan eläimen toimintakyky ja elämänlaatu. Eläin on lopetettava, jos sairauden tai vamman laatu sitä edellyttää. EHL 6 §, 23 §, 38 §; Vna 589/2010 3 §. 98/58/EY liite kohta 4.

4.5. *)Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta. Kirjanpitoa elintarviketuotantoa varten pidettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §

- *Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset.*
- *Kirjanpidosta olisi lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen syy, lääkityksen antopäivämäärä sekä lääkkeen nimi ja määrä.*
- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisen tarkastettavissa. Kirjanpito voi myös olla osa tilalla noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.*
- **)Ehdollisuuden osalta lääkinnällisestä hoidosta pidettävä kirjanpito valvotaan elintarvikeiden tuotantoa koskevan tarkastuksen yhteydessä*
- *Jos tilalla ei ole ollut tarvetta lääkitä eläimiä lainkaan, merkitään Elviin "kunnossa"*

4.6. Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tilalla kuolleiden tuotantoeläinten lukumääristä. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §. 98/58/EY liite kohta 5 ja 6.

- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa.*

4.7. Kipua aiheuttava toimenpide on suoritettu vain sallituista syistä. EHL 13 §, 15 §, 16 §. 98/58/EY liite kohta 19.

4.8. * Eläin on lopetettava, jos sairauden tai vamman laatu sitä edellyttää. Eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla

menetelmällä ja tekniikalla. Eläin on tainnutettava, jos lopettamiseen käytetään menetelmää, joka ei johda välittömästi eläimen kuolemaan. Tainnutusmenetelmän on oltava sellainen, että eläimen tajuttomuus säilyy sen kuolemaan saakka. Eläimen saa lopettaa vain se, jolla on riittävät tiedot kyseisen eläinlajin lopetusmenetelmästä ja lopetustekniikasta sekä riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi. Broileri saadaan lopettaa Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009 liitteessä I mainituilla menetelmillä niihin liittyvien vaatimusten mukaisesti. Eläimen lopettavan henkilön on varmistettava, että eläin on kuollut ennen kuin sen hävittämiseen tai muihin toimenpiteisiin ryhdytään. EHL 64 §, 65 §, 66 §; (EY) N:o 1099/2009 liite I

- *Käytetty lopetusmenetelmä kirjataan lomakkeelle. Toimivaltaisen viranomaisen tulee tarkastaa, että lopetukseen käytettävä laite on asianmukainen.*
- *Siipikarjan tainnuttamiseen tilaolosuhteissa voi käyttää esimerkiksi pulttipistoolia, tai korkeintaan 5 kg painavalle linnulle iskua päähän. Siipikarjan lopettamiseen tainnuttamisen jälkeen voi käyttää esimerkiksi niskanmurtoa, kaulan katkaisua teräaseella tai kaulan murskaamista pihdeillä. Niskanmurto ja isku päähän ovat sallittuja lopetusmenetelmiä myös sellaisenaan. Murskaavien pihtien käyttö siipikarjan lopettamiseen ilman edeltävää tainnutusta ei ole sallittua.*
- *Huomioi, että siipikarjan lopettaminen katkaisemalla sen kaula teräaseella ilman edeltävää tainnutusta ei 1.1.2024 lähtien ole enää sallittua.*

4.9. * Käytettäessä kasvatustiheyttä, joka on yli 39 elopainokiloa neliometriä kohti, broilereiden omistajan tai pitäjän on käytettävä hyvän käytännön opasta. Hyvän käytännön oppaan tulee sisältää seuraavat broilereita koskevat asiakokonaisuudet:

- 1) eläinten hyvinvointia koskeva lainsäädäntö;
- 2) fysiologia ja käyttäytyminen;
- 3) hoito;
- 4) käsittely ja kiinniottaminen;
- 5) lastaus ja kuljetus;
- 6) lopetus;
- 7) tautisuojausta koskevat ennalta ehkäisevät toimenpiteet.

EHL 59 §; Vna 375/2011 12 §

4.10. * Hoidossa olevan broilerin terveydestä ja yleisestä hyvinvoinnista sekä sen puhtaudesta ja tarvitsemasta muusta keuhonhoidosta on huolehdittava. EHL 20 §

*Broilereita kiinni otettaessa on noudatettava erityistä varovaisuutta. Ennen kiinniottamista on poistettava sellaiset laitteiden ja välineiden aiheuttamat esteet,

jotka voivat vahingoittaa broilereita. Munintansa lopettaneita broileriemoja käsiteltäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, ettei niille aiheuteta luunmurtumia tai muita vaurioita. EHL 12 §, 13 §; Vna 375/2011 9 §

*Eläintä on kohdeltava rauhallisesti ja se on totutettava käsittelyyn sekä pito-olosuhteisiin, jos se on pidettävän eläinlajin ja eläinten pitomuodon kannalta tarkoituksenmukaista. (EHL 12 §)

- *Käsittelyyn totuttamisella tarkoitetaan varsinaisiin käsittelytilanteisiin sekä hoitajan läsnäoloon totuttamista.*

5 Ruokinta ja juotto

5.1. Broilereiden ruokinnassa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa. Ravinnon koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Broilereille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua. Broilereiden ruokinnassa ja ravinnon koostumuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota nivel- ja luustovaurioiden ehkäisemiseen. Broilereiden saatavilla on oltava riittävästi puhdasta rehua, ulosteet eivät saa liata rehua. EHL 21 §; Vna 375/2011 10 §. 98/58/EY liite kohta 14.

5.2. Ruokintakourut, -astiat ja muut ruokintalaitteet on sijoitettava siten, että ne ovat lintujen ulottuvilla. Ruokintalaitteiden korkeutta on säädettävä broilereiden kasvun mukaan siten, että kaikki broilerit voivat vaikeuksitta syödä. EHL 21 §; Vna 375/2011 6 §. 98/58/EY liite kohta 17.

5.3. Broilereiden pysyvässä pitopaikassa niiden saatavilla on oltava jatkuvasti puhdasta juomavettä, ulosteet eivät saa liata vettä. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytetä vastakuoriutuneille poikasille eikä eläimelle, jonka vedensaantia on eläinlääketieteellisestä syystä rajoitettava. Juottolaitteiden korkeutta on säädettävä broilereiden kasvun mukaan siten, että kaikki broilerit voivat vaikeuksitta juoda. EHL 21 §; Vna 375/2011 6 § ja 10 §. 98/58/EY liite kohta. 16

- *Jos veden tulo jostain syystä joudutaan katkaisemaan yöksi, tulee kuitenkin varmistua, että vettä on vielä aamulla putkistossa.*
- *Vastakuoriutuneena poikasena pidetään < 72 h ikäistä broilerinpoikasta.*

5.4. Koneellisten ruokinta- ja juottolaitteiden käyttöön liittyvät vaatimukset täyttyvät.

Sellaiset laitteet, joista eläimen terveys ja hyvinvointi riippuvat, on tarkastettava vähintään kerran päivässä. Eläinten terveyttä ja hyvinvointia vaarantavat viat on

korjattava välittömästi, ja jollei se ole mahdollista, on ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin, jotta eläinten terveys ja hyvinvointi voidaan turvata vikojen korjaamiseen saakka. Ruokinta- ja juomalaitteistojen häiriöiden varalta on käytettävissä varajärjestelmä. EHL 36 §. 98/58/EY liite kohta 13.

- *Varajärjestelmä voi olla esimerkiksi käsin tapahtuva ruokinta tai juotto*

5.5. * Broilereiden ruokintaan ja juottamiseen tarkoitetut laitteet ja välineet on pidettävä puhtaina. Juottolaitteiden on oltava sellaisia, että veden läikkyminen on mahdollisimman vähäistä. Vna 375/2011 6 § ja 10 §. 98/58/EY liite kohta 16 ja 17

5.6. * Ruokinnassa on vältettävä rehun koostumuksen tai määrän äkillisiä muutoksia. EHL 21 §; Vna 375/2011 10 §

5.7. * Rehun saa ottaa pois broilereiden ulottuvilta aikaisintaan 12 tuntia ennen parven arvioitua teurastusaikaa EHL 21 §; Vna 375/2011 10 §

LIITE H. ANKKOJEN JA HANHIEN HYVINVOINNIN VALVONTA

Ehdollisuuden vaatimusryhmä 11.8.

Tässä ohjeessa tarkoitetaan:

- 1) *ankalla* lintulajiin *Anas platyrhynchos* tai *Cairina moschata* (myskisorsa) kuuluvaa tarhattua muotoa sekä näiden keskinäistä risteymää; ja
- 2) *hanhella* lintulajiin *Anser anser F. domesticus* tai *Anser cygnoides F. domesticus* kuuluvaa lintua sekä näiden keskinäistä risteymää.

Mikäli tilalla on sekä ankoja että hanhia, täytetään lomake molemmista eläinlajeista erikseen.

1 Pitopaikan yleiset vaatimukset

1.1. Pitopaikan rakennukset, rakenteet, laitteet ja materiaalit ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. Eläinten pitopaikan (ml. ruokinta- ja juottolaitteet) on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläinten vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa havaitut eläinten hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi tai, jos se ei ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka. Lintuja ei saa sitoa tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla.

Lintujen pitopaikan lattian tai pohjan on oltava linnuille sopivasta materiaalista sekä sellainen, että se ei aiheuta linnuille vahinkoa. Lintujen pitoon, juottoon tai ruokintaan tarkoitetuista laitteista tai välineistä ei saa aiheutua linnuille vahingoittumisen vaaraa. EHL 13 §, 34 §, 36 §; Vna 675/2010 3 §, 6 §. 98/58/EY liite kohta 8–9 ja 13.

1.2. Materiaalit, joiden kanssa linnut pääsevät kosketuksiin (mm. rakenteet, karsinat ja laitteet), ovat puhdistettavissa ja tarvittaessa desinfioitavissa. EHL 33 §, 34 §, 36 §; Vna 675/2010 3 §; 98/58/EY liite kohta 8.

1.3. * Tilojen ja laitteiden puhtaudesta ja desinfioinnista huolehditaan riittävästi. Eläinsuojat, aitaukset, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina ja tarvittaessa desinfioitava. EHL 33 §, 36 §; Vna 675/2010 3 §.

1.4. * Yli yhden viikon ikäisten lintujen pitopaikan lattialla on oltava riittävästi asianmukaista pehkoa. EHL 37 §; Vna 675/2010 4 §.

1.5. * Haittaeläinten torjunnasta on huolehdittava. EHL 33 §, 36 §; Vna 675/2010 3 §

- *Apuna arvioitaessa haittaeläinten torjuntaa, voidaan käyttää Tukesin ohjetta:*

[Jyrsijätorjunnan hyvän käytännön ohje | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto \(Tukes\)](#)

tai ETT:n ohjeistusta: <https://www.ett.fi/sika/tilatason-tautisuojaus-2/haittaelaintorjunta/>

- <https://pikantti.ruokavirasto.fi/pages/viewpage.action?pageId=222003920>

1.6. Eläinten hoitajan on varauduttava hätätilanteisiin ja hänellä on oltava käytettävissään tarvittavaa pelastus- ja palotorjuntavälineistöä. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän on varauduttava tulipaloihin, sähkökatkoksiin ja muihin vastaaviin eläinten hyvinvointia uhkaaviin häiriötilanteisiin. Jos eläinten hoito tai ympäristötekijöiden säätely tai valvonta riippuu sähköisistä tai mekaanisista laitteista, pysyvässä pitopaikassa on oltava mahdollisuus pitää yllä eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömät toiminnot myös laitteiden toimintahäiriöiden aikana. Eläinsuojassa olevat linnut on voitava hätätilanteessa poistaa nopeasti eläintiloista. EHL 31 §.

2 Tilavaatimukset

2.1. Samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä on oltava mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon sopivassa makuupaikassa. EHL 33 §; Vna 675/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 7.

2.2. Lintujen pitopaikan on oltava riittävän tilava. Lintujen on voitava seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoa luonnollisella tavalla. EHL 33 §; Vna 675/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 7.

Ankoilla ja hanhilla on oltava pitopaikassa tilaa seuraavasti:

Lihantuotantoa varten pidettävien yli neljän viikon ikäisten **ankkojen** pitopaikassa on

- ankoja enintään 16 kg/m²
- ankoja enintään 20 kg/m², jos linnut pääsevät päivittäin ulkotarhaan

Lihantuotantoa varten pidettävien yli neljän viikon ikäisten **hanhien** pitopaikassa on

- hanhia enintään 14 kg/m²
- hanhia enintään 18 kg/m², jos linnut pääsevät päivittäin ulkotarhaan

*Siitokseen käytettävien **ankkojen** pitopaikassa on oltava tilaa

- jokaista ankkaa kohden vähintään 0.5 m²
- jokaista ankkaa kohden vähintään 0.25 m², jos linnut pääsevät päivittäin ulkotarhaan

*Siitokseen käytettävien **hanhien** pitopaikassa on oltava tilaa

- jokaista hanhea kohden vähintään 1 m²
- jokaista hanhea kohden vähintään 0.5 m², jos linnut pääsevät päivittäin ulkotarhaan

EHL 33 §; Vna 675/2010 4 §.98/58/EY

2.3. Ulkotarhalle ja ulkona pidettävien lintujen pidolle asetetut vaatimukset täyttyvät.

Ulkotarhan ja muun ulkotilan on oltava riittävän tilava ottaen huomioon lintujen ikä, lukumäärä, koko ja aktiivisuus.

Ulkotarhan on oltava linnuille turvallinen ja maapohjan pysyä sopivan kuivana niin että linnut eivät likaannu tarpeettomasti. Ulkotarhan aitojen on oltava linnuille sopivasta materiaalista ja niille turvallisia. Aidat on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että estetään lintujen vahingoittuminen ja karkaaminen. Jos aitaamiseen käytetään verkkoaitaa, verkon silmäkoon on oltava sellainen, että linnut eivät voi jäädä siihen kiinni päästään, raajoistaan tai muista ruumiinosistaan.

Ankoilla ja hanhilla on oltava riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja vastaan tai linnut on voitava tarvittaessa ottaa sisätilaan. Pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava ulkona pidettävien lintujen tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat. Ankoilla ja hanhilla on tarvittaessa oltava ulkona sopivia säänsuojia. Ulkotarhassa olevien eläinten eristämistä ja hoitoa varten tulee olla asianmukaiset tilat. EHL 33 §, 35 §, 38 §; Vna 675/2010 7 §, 11 §; 98/58/EY liite kohta 4 ja 12.

2.4. * Siitokseen käytettävillä lintuemoilla on oltava riittävät ja asianmukaiset tilat munintaa varten. Pesätiloja on oltava riittävästi ja ne on suunniteltava ja sijoitettava siten, että kaikki pitopaikan lintuemot pääsevät niihin vaikeuksitta. EHL 33 §; Vna 675/2010 4 §.

2.5. * Jokaisen linnun käytettävissä on oltava sopiva makuupaikka. EHL 37 §

3 Eläinsuojan olosuhteet

3.1. Lämpötilan on oltava pitopaikassa pidettävillä ankoilla ja hanhilla sopiva. EHL 35 §; Vna 675/2010 5 §; 98/58/EY liite kohta 10.

3.2. Valaistuksen on oltava ankoille ja hanhille sopiva eläinten fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti. Jos eläinsuojan valaistukseen käytetään pääasiassa keinovaloa, linnuille on järjestettävä sopiva lepoaika vähentämällä riittävästi valon voimakkuutta. EHL 35 §; Vna 675/2010 5 §; 98/58/EY liite kohta 3 ja 11.

3.3. Eläimen pitopaikassa on huolehdittava riittävästä ilmanvaihdosta siten, etteivät haitalliset kaasut, pöly, veto tai liiallinen kosteus vaaranna eläimen terveyttä tai hyvinvointia. EHL 35 §; Vna 675/2010 5 §; 98/58/EY liite kohta 10.

- *Aistinvaraisen arvion lisäksi ilman laadun arvioinnin tukena voidaan käyttää siihen soveltuvia mittauslaitteita.*

3.4. Silloin kun eläinsuojan ilmanvaihto perustuu pääasiassa koneellisesti toimivaan ilmanvaihtojärjestelmään, josta eläinten hyvinvointi on riippuvainen, laitteiston toimivuus tulee tarkastaa päivittäin ja häiriön varalta on oltava käytössä varajärjestelmä. Koneellisesti toimivassa ilmanvaihtolaitteistossa on tarvittaessa oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen häiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti. EHL 35 §; Vna 675/2010 5 §; 98/58/EY liite kohta 13.

Koneellisia ilmanvaihtojärjestelmiä ovat:

- Alipaine, jossa poistoilma poistuu rakennuksesta koneellisesti
- Ylipaine, jossa tuloilma tulee rakennukseen koneellisesti
- Tasapaine, jossa sekä poisto- että tuloilma siirtyy koneellisesti

Hälytysjärjestelmän tarve

Lintujen pitopaikoissa, joissa on koneellinen ilmanvaihto, on yleensä alipaineilmanvaihto. Sähkökatkon tai koneen rikkoutumisen yhteydessä painovoimainen ilmanvaihto voi olla riittävä, mikäli ilmanvaihtokanavissa on tarpeeksi vetoa.

Hälytyslaitteistoa ei siis tarvita, jos rinnalla on toimiva painovoimainen (luonnollinen) varailmanvaihto.

Silloin kun ilmanvaihdon hälytysjärjestelmä tarvitaan, se on oltava, vaikka varavoima käynnistyisi automaattisesti sähkökatkoksen aikana.

*Toimintahäiriön sattuessa tapahtuva **hälytys voi olla** esimerkiksi syttyvä valo- tai äänimerkki tai puhelimeen tuleva ilmoitus.*

Hälytysjärjestelmän toimivuuden testaamisesta ei vaadita kirjanpitoa.

Varajärjestelmä

Koneellisen ilmanvaihdon häiriötilanteessa riittävä ilmanvaihto voidaan järjestää esimerkiksi ovia, ikkunoita tai tuuletusaukkoja avaamalla.

- 3.5.** * Linnut eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä. Ulkotarhan ympäristön on oltava riittävän rauhallinen ja meluton. EHL 35 §; Vna 675/2010 5 §, 7 §

4 Hyvinvoinnista huolehtiminen

4.1. Eläinten pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläinten asianmukaiseksi hoitamiseksi. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta palveluksessaan oleville eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta. EHL 30 §; 98/58/EY liite kohta 1.

- *”Pätevällä” tarkoitetaan tässä henkilökuntaa, joka osaa hoitaa eläimet asianmukaisesti (tiedot ja taidot).*
- *Osaamisella tarkoitetaan eläinten hoidon kannalta oleellista teoreettista tietoa pidettävän eläinlajin käyttäytymisestä ja hoidon vaatimuksista sekä käytännön taitoja eläimen käsittelystä ja hoidosta. Henkilön osaamiselle asetettavat vaatimukset ovat riippuvaisia henkilön tehtävistä.*
- *Mikäli eläinten hoito ei vaikuta asianmukaiselta, voitaisiin kiinnittää huomiota ihmisen hoidettavana olevaan eläinmäärään. Tällöin voitaisiin esimerkiksi tiedustella päivittäiseen eläinten hoitoon kuluva aikaa.*

4.2. Ankat ja hanhet on tarkastettava vähintään kerran päivässä. Lintujen terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota lintujen lisääntymisaikana tai kun hoito-olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Yksilöllinen tarkastus on suoritettava niille linnuille, joille se yleistarkastuksen perusteella on tarpeen. Jos tarkastuksessa havaitaan jotain tavanomaisesta poikkeavaa, on ryhdyttävä välittömiin toimenpiteisiin asian selvittämiseksi ja korjaamiseksi. EHL 6 §, 22 §; Vna 675/2010 8 §; 98/58/EY liite kohta 2 ja 4.

- *Päivittäinen tarkastusvelvollisuus koskee ihmisen välittömässä valvonnassa ja tavoitettavissa olevia eläimiä.*

4.3. Pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava lintujen tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet. EHL 38 §; Vna 673/2010 3 §; 98/58/EY liite kohta 4.

- *Tiloja ei välttämättä tarvita, mikäli yksittäiset sairastuneet ja vahingoittuneet linnut lopetetaan hoidon sijaan*

4.4. Elävistä linnuista ei saa nyppiä sulkia, höyheniä eikä untuvia. EHL 6 §, 13 §; Vna 675/2010 9 §; 98/58/EY liite kohta 19.

4.5. Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Eläimen sairastuessa tai vahingoituessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa ja sille on annettava riittävä mahdollisuus lepoon. Sairaat ja vahingoittuneet eläimet on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä ja niille on tarvittaessa hankittava eläinlääketieteellistä hoitoa. Sairaan tai vahingoittuneen eläimen hoidossa tulee pyrkiä turvaamaan eläimen toimintakyky ja elämänlaatu. Eläin on lopetettava, jos sairauden tai vamman laatu sitä edellyttää. EHL 6 §, 23 §, 38 §; Vna 675/2010 8 §; 98/58/EY liite kohta 4.

- *Tällöin tilan on oltava asianmukainen ja esimerkiksi eläimen sairaudesta tai vahingoittumisesta aiheutunut lisääntynyt lämmön- tai makuualustan pehmentämisen tarve tulee huomioida.*

4.6. *) Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta. Kirjanpitoa elintarviketuotantoa varten pidettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §

- *Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset.*
- *Kirjanpidosta olisi lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen syy, lääkityksen antopäivämäärä sekä lääkkeen nimi ja määrä.*
- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisen tarkastettavissa. Kirjanpito voi myös olla osa tilalla noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.*
- **) Ehdollisuuden osalta lääkinnällisestä hoidosta pidettävä kirjanpito valvotaan elintarvikeiden tuotantoa koskevan tarkastuksen yhteydessä*
- *Jos tilalla ei ole ollut tarvetta lääkittää eläimiä lainkaan, merkitään Elviin ”kunnossa”*

4.7. Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tilalla kuolleiden tuotantoeläinten lukumääristä. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §; 98/58/EY liite kohta 5 ja 6.

- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa.*

4.8. * Hoidossa olevan eläimen puhtaudesta ja muusta sen tarvitsemasta keuhkohoidosta on huolehdittava. Eläimen hoidossa on huolehdittava myös

asianmukaisista toimista sairauksien ja eläinten vahingoittumisen ennalta ehkäisemiseksi. Jos eläimiä pidetään ryhmässä, ryhmän kokoonpanossa on otettava huomioon eläinten sosiaaliset suhteet, ikä, sukupuoli ja koko. .

Linturyhmiä yhdistettäessä tai tuotaessa uusia lintuja parveen on kiinnitettävä erityistä huomiota sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin käyttäytymisongelmiin. Linturyhmän sisäisen arvojärjestyksen sekoittamista on vältettävä. Linnut, jotka suhtautuvat toisiinsa vihamielisesti tai saattavat muutoin vahingoittaa toisiaan, on pidettävä erillään toisistaan.

Päivittäisten hoitotoimenpiteiden äkillisiä muutoksia on vältettävä. EHL 20 §; Vna 675/2010 8 §, 9 §.

- 4.9. *** Lintujen pitoon tarkoitetut tilat on rakennettava tai sijoitettava siten, että linnuilla on kuulo- ja näköyhteys pitopaikassa tai sen ympäristössä tapahtuvaan toimintaan sekä mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen.

Ankan ja hanhen pitopaikassa on oltava lintulajille sopiva sisustus ja varustus. Pitopaikassa on oltava linnuille riittävä määrä sopivia vesiastioita, joissa linnut voivat kastella päänsä. Alle kolmen viikon ikäisen poikasen kastumista läpimääräksi on kuitenkin vältettävä. EHL 37 §; Vna 675/2010 3 §, 4 §.

- 4.10. *** Lintujen kiinniottaminen ja siirtäminen on tehtävä rauhallisesti ja lintuja käsiteltäessä on noudatettava erityistä varovaisuutta. Ennen kuin lintuja otetaan kiinni tai siirretään pois niiden pitopaikasta, on poistettava sellaiset laitteiden ja välineiden aiheuttamat esteet, jotka voivat vahingoittaa lintuja. Lintua ei saa nostaa eikä kantaa ainoastaan jaloista eikä sitä saa käsitellä siten, että linnun pää roikkuu alaspäin. EHL 6 §; Vna 675/2010 9 §.

- 4.11. *** Eläin on lopetettava, jos sairauden tai vamman laatu sitä edellyttää. Eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla. Eläin on tainnutettava, jos lopettamiseen käytetään menetelmää, joka ei johda välittömästi eläimen kuolemaan. Tainnutusmenetelmän on oltava sellainen, että eläimen tajuttomuus säilyy sen kuolemaan saakka. Eläimen saa lopettaa vain se, jolla on riittävät tiedot kyseisen eläinlajin lopetusmenetelmästä ja lopetustekniikasta sekä riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi. Anka tai hanhi saadaan lopettaa Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009 liitteessä I mainituilla menetelmillä niihin liittyvien vaatimusten mukaisesti. Eläimen lopettavan henkilön on varmistettava, että eläin on kuollut ennen kuin sen hävittämiseen tai muihin toimenpiteisiin ryhdytään. EHL 64 §, 65 §, 66 §; (EY) N:o 1099/2009 liite I

- *Käytetty lopetusmenetelmä kirjataan lomakkeelle. Toimivaltaisen viranomaisen tulee tarkastaa, että lopetukseen käytettävä laite on asianmukainen.*

- *Siipikarjan tainnuttamiseen tilaolosuhteissa voi käyttää esimerkiksi pulttipistoolia, tai korkeintaan 5 kg painavalle linnulle iskua päähän. Siipikarjan lopettamiseen tainnuttamisen jälkeen voi käyttää esimerkiksi niskanmurtoa, kaulan katkaisua teräaseella tai kaulan murskaamista pihdeillä. Niskanmurto ja isku päähän ovat sallittuja lopetusmenetelmiä myös sellaisenaan. Murskaavien pihtien käyttö siipikarjan lopettamiseen ilman edeltävää tainnutusta ei ole sallittua.*
- *Huomioi, että siipikarjan lopettaminen katkaisemalla sen kaula teräaseella ilman edeltävää tainnutusta ei 1.1.2024 lähtien ole enää sallittua.*

5 Ruokinta ja juotto

5.1. Ankkujen ja hanhien ruokinnassa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa. Ravinnon koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Ankoille ja hanhille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä. Ruokintakourut, -astiat ja muut ruokintalaitteet on sijoitettava siten, että kaikki pitopaikan linnut saavat riittävästi rehua. Ruokintapaikoilla on oltava riittävästi tilaa siten, että rehusta ei synny tarpeetonta kilpailua. Eläintä ei saa lihottamistarkoituksessa eikä tuotannon lisäämiseksi pakolla syöttää. EHL 21 §; Vna 675/2010 6 §, 10 §; 98/58/EY liite kohta 14, 15 ja 17.

5.2. Ankkujen ja hanhien pysyvässä pitopaikassa niiden saatavilla on oltava jatkuvasti puhdasta juomavettä, ulosteet eivät saa liata vettä. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytetä vastakuoriutuneille poikasille eikä eläimelle, jonka vedensaantia on eläinlääketieteellisestä syystä rajoitettava. Lintujen pitopaikassa on oltava riittävä määrä juomapaikkoja. Juottopaikoilla on oltava riittävästi tilaa siten, että juomasta ei synny tarpeetonta kilpailua. Vesiastiat, -kourut ja muut juottolaitteet on sijoitettava siten, että ne ovat kaikkien pitopaikan lintujen ulottuvilla eivätkä ole niille vaarallisia. EHL 21 §; Vna 675/2010 6 §, 10 §; 98/58/EY liite kohta 16 ja 17.

- *Vastakuoriutuneena poikasena pidetään < 72 h ikäistä ankan- tai hanhenpoikasta*

5.3. Koneellisten ruokinta- ja juottolaitteiden käyttöön liittyvät vaatimukset täyttyvät.

Mikäli lintujen ruokinta ja juotto tapahtuu pääasiassa koneellisesti, laitteiston toimivuus tarkastetaan päivittäin. Eläinten terveyttä ja hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi, ja jollei se ole mahdollista, on ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin, jotta eläinten terveys ja hyvinvointi voidaan turvata vikojen

korjaamiseen saakka. Ruokinta- ja juomalaitteistojen häiriöiden varalta on käytettävissä varajärjestelmä. EHL 17 §; 98/58/EY liite kohta 13.

- *Laitteiden tarkastamisesta ei edellytetä kirjanpitoa*
- *Varajärjestelmä voi olla esimerkiksi käsin tapahtuva ruokinta tai juotto*

5.4. * Ruokintaan ja juottamiseen tarkoitetut laitteet ja välineet on pidettävä puhtaina. Lintujen juomapaikkojen sekä muiden vesiastioiden ympäristön pitämiseen riittävän kuivana on kiinnitettävä erityistä huomiota. EHL 21 §; Vna 675/2010 10 §.

5.5. *Käytettäessä automaattisia juotto- tai ruokintalaitteita, linnut on totutettava niiden käyttämiseen. Ruokinnassa on vältettävä rehun koostumuksen tai määrän äkillisiä muutoksia. EHL 21 §; Vna 675/2010 6 §; 10 §.

LIITE I. TURKISELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

Ehdollisuuden vaatimusryhmä 11.9.

Tässä ohjeessa tarkoitetaan turkiseläimellä turkisten tuottamiseksi tai muuta vastaavaa tuotantotarkoitusta varten tarhattavaa minkkiä (*Neovison vison*, ent. *Mustela vison*), hilleriä (*Mustela putorius*), sinikettua (*Vulpes lagopus*, ent. *Alopex lagopus*) sekä hopea- tai punakettua (*Vulpes vulpes*), *sinsillaa (*Chinchilla chinchilla*, *Chinchilla brevicaudata* ja *Chinchilla lanigera*), supikoiraa (*Nyctereutes procyonoides*) ja soopelia (*Martes zibellina*).

* *Sinsilla ei kuulu 1.1.2024 alkaen EHL liitteen 1 tuotantoeläinlajeihin.*

1 Pitopaikan yleisiä vaatimuksia

1.1. Pitopaikan rakennukset, rakenteet, laitteet ja materiaalit ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. Eläimen pitopaikan on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläimen vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa havaitut eläimen hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi ja, jollei se ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka.

Turkistarhan varjotalot, eläinsuojat, aitaukset, häkit, varusteet ja laitteet on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että ne eivät vahingoita eläimiä eivätkä vaaranna niiden terveyttä tai hyvinvointia. Häkissä ei saa olla sellaisia teräviä kulmia ja ulokkeita, jotka voivat vahingoittaa eläimiä. Häkin oviaukon on oltava kooltaan, rakenteeltaan ja muodoltaan sellainen, että eläin voidaan poistaa häkistä ilman, että sille aiheutuu vahingoittumisen vaaraa. Pitopaikan pohjan tai lattian on oltava sellainen, että turkiseläinten käpälät eivät tartu kiinni tai muutoin vahingoitu. Häkit on sijoitettava tai rakennettava siten, etteivät eri häkkien eläimet pääse vahingoittamaan toisiaan. Juoma- ja ruokinta-astioiden on oltava sellaisia, etteivät ne aiheuta turkiseläimille vahingoittumisen vaaraa. EHL 34 §, 36 §; Vna 1084/2011 3 §, 4 §, 5 §, 8 §. 98/58/EY liite kohta 8–9, 12-13.

1.2. Turkiseläinten pitoon tarkoitettujen eläinsuojien, häkkien, pesäköppien, hyllyjen sekä muiden tilojen, varusteiden ja laitteiden on oltava helposti puhtaana pidettäviä ja tarvittaessa desinfioitavissa. Häkit on sijoitettava niin korkealle maan pinnasta, että häkkien alusta voidaan puhdistaa asianmukaisesti. EHL 33 §; Vna 1084/2011 3 §, 4 §, 5 §. 98/58/EY liite kohta 8.

- 1.3.** Pitopaikan pohjan tai lattian on oltava sellainen, että turkiseläinten kypälät eivät tartu kiinni tai muutoin vahingoitu. Ketun häkin pohjaverkon silmäkoko saa olla enintään 11,5 cm². Pohjaverkon verkkolangan paksuuden on oltava vähintään 2,1 mm. Minkin ja hillerin häkin pohjaverkon silmäkoko saa olla enintään 8,8 cm². Pohjaverkon verkkolangan paksuuden on oltava vähintään 1,8 mm. Pohjan on oltava tasainen ja vakaa. EHL 34 §, 36 §; Vna 1084/2011 4 §, 5 §, 7 §. 98/58/EY liite kohta 8
- 1.4.** Tarha-alue on aidattava. Tarhaa ei kuitenkaan tarvitse aidata, jos eläinten karkaaminen on estetty eristämällä eläintilat verkolla, laudoituksella tai muulla vastaavalla varmalla tavalla. Aidat ja muut eläinten karkaamisen estävät rakenteet on pidettävä hyvässä kunnossa. EHL 34 §; Vna 1084/2011 3 §. 98/58/EY liite kohta 12.
- *Jos aidatulla alueella on toimintaa ja ihmiset liikkuvat porteista sisään ja ulos, voivat portit olla auki. Kun ihmiset menevät tauolle, on portit suljettava. Sama koskee tilannetta, jossa aluetta ei ole aidattu, vaan varjotalot on tehty pakovarmoiiksi. Kun varjotalojen alueella työskennellään, voidaan ovet pitää auki. Kun siirrytään työskentelemään kauemmaksi, ovet on suljettava.*
- 1.5.** *Häkkirivien välissä on oltava riittävästi tilaa eläinten tarkastamista ja hoitoa varten. Häkkejä ei saa asettaa päällekkäin. EHL 33 §; Vna 1084/2011 5 §.
- *Kaksikerroshäkit ovat kuitenkin sallittuja, kun ylä- ja alaosa on yhdistetty kulkuaukolla tai -käytävällä saman eläinyksilön tai eläinryhmän käyttöön.*
- 1.6.** * Eläimen pitopaikka on pidettävä riittävän puhtaana, jotta eläimen hyvinvointi ei vaarannu. Turkiseläinten pitopaikka, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina ja tarvittaessa desinfioitava. Nestemäisten eritteiden tulee poistua asianmukaisesti tai imeytyä hyvin kuivikkeisiin. EHL 36 §; Vna 1084/2011 4 §
- 1.7.** *Ketun häkin pohjaverkon verkkolangan on oltava muovipäällysteinen. EHL 34EHL §; Vna 1084/2011 7 §.
- *Jos pohjaverkon muovitus on kulunut yli 20 %:n alueelta, merkitään laiminlyönti. Jos kuluminen on pienemmällä alueella, merkitään tieto lisätietoihin ja neuvotaan korjaamaan asia.*
- 1.8.** *Jos karanneiden eläinten kiinniottamiseen tarha-alueella käytetään ansoja, ne on tarkastettava vähintään kahdesti päivässä. EHL 34 §; Vna 1084/2011 3 §.
- 1.9.** *Turkiseläinten nahkomisessa käytettävän tilan on oltava riittävän kaukana turkiseläinten pitopaikasta. EHL 37; Vna 1084/2011 3 §
- 1.10.** *Turkistarhalla on huolehdittava jyrsiöiden ja muiden haittaeläinten torjunnasta. EHL 33 §; Vna 1084/2011 3 §

- *Apuna arvioitaessa haittaeläinten torjuntaa, voidaan käyttää Tukesin ohjetta:*
[Jyrsijätorjunnan hyvän käytännön ohje | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto \(Tukes\)](#)
tai ETT:n ohjeistusta: <https://www.ett.fi/sika/tilatason-tautisuojaus-2/haittaelaintorjunta/>
<https://pikantti.ruokavirasto.fi/pages/viewpage.action?pageId=5970757>

1.11. * Eläinten hoitajan on varauduttava hätätilanteisiin ja hänellä on oltava käytettävissään tarvittavaa pelastus- ja palotorjuntavälineistöä. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän on varauduttava tulipaloihin, sähkökatkoksiin ja muihin vastaaviin eläinten hyvinvointia uhkaaviin häiriötilanteisiin. Jos eläinten hoito tai ympäristötekijöiden säätely tai valvonta riippuu sähköisistä tai mekaanisista laitteista, pysyvässä pitopaikassa on oltava mahdollisuus pitää yllä eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömät toiminnot myös laitteiden toimintahäiriöiden aikana. Pitopaikassa olevat turkiseläimet on voitava hätätilanteessa poistaa nopeasti eläintiloista. EHL 31 §; EHL 31 §; Vna 1084/2011 4 §

2 Tilavaatimukset

2.1. Pitopaikan tilavaatimukset täyttyvät

Turkiseläinten tulee voida seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä liikkua. Eläinten käytettävissä on asianmukainen makuupaikka. Samassa pitopaikassa pidettävien eläinten tulee voida asettua pitopaikassaan yhtä aikaa makuulle.

Minkki ja hilleri

Minkin ja hillerin häkkien on täytettävä seuraavat vähimmäistilavaatimukset:

	Pinta-ala (cm ²) (ilman pesäkoppia)
Täysikasvuinen eläin	2550
Emo pentueen kanssa	2550
Kaksi vieroitettua pentua*	2550

* Jos häkissä pidetään useampaa kuin kahta vieroitettua pentua, lisätilaa on oltava kutakin seuraavaa pentua kohden vähintään 850 cm².

Häkin leveyden on oltava vähintään 30 cm ja pituuden ilman pesäkoppia vähintään 70 cm. Häkin korkeuden on oltava vähintään 45 cm. EHL 33 §; Vna 1084/2011, liite 1. 98/58/EY liite kohta 7.

- *Tässä kohdassa vieroitetulla pennulla tarkoitetaan minkin tai hillerin pentua syyskuun puolen välin jälkeen. Tämän ajankohdan jälkeen on esimerkiksi:*
  - *emolla ja 1 pennulla oltava tilaa vähintään $2\,550 + 850 = 3\,400\text{ cm}^2$ tai*
  - *emolla ja 2 pennulla oltava tilaa vähintään $2\,550 + 850 + 850 = 4\,250\text{ cm}^2$ tai*
  - *neljällä pennulla $2\,550 + 850 + 850 = 4\,250\text{ cm}^2$.*

Kettu

Ketun häkkien on täytettävä seuraavat vähimmäistilavaatimukset:

	Pinta-ala (m ²)
Täysikasvuinen eläin	0,8
Emo pentueen kanssa	2,0
Kaksi vieroitettua pentua*	1,2

* Jos häkissä pidetään useampaa kuin kahta vieroitettua pentua, lisätilaa on oltava kutakin seuraavan pentua kohden vähintään 0,5 m².

Häkin leveyden on oltava vähintään 75 cm ja pituuden vähintään 100 cm. Häkin korkeuden on oltava vähintään 70 cm. EHL 33 §; Vna 1084/2011, liite 1. 98/58/EY liite kohta 7.

- *Tilavaatimus ”emo pentueen kanssa” tulee täyttyä viimeistään silloin, kun pennut eivät enää ole vain pesässä, vaan liikkuvat sieltä itsenäisesti ulos.*
- *Myös niin sanotuilla juoksu-uroksilla, joilla on käytössään juoksutunneli, on oltava jatkuvasti käytettävissään vähimmäistilavaatimukset täyttävä häkki.*
- *Juoksunarussa olevilla juoksu-uroksilla ei tarvitse olla pääsyä häkkiin silloin, kun tarhalla on toimintaa, mutta yöksi niiden on päästävä vähimmäistilavaatimukset täyttävään häkkiin.*

Supikoira

- *Kun arvioidaan, onko supikoiralla riittävästi tilaa, voidaan käyttää suuntaa antavina tilavaatimuksina ketuille säädetyjä tilavaatimuksia.*

2.2. Pitopaikan on tarjottava turkiseläimille riittävä suoja epäsuotuisia sääolosuhteita kuten haitallista kylmyyttä, kuumuutta, tuulta ja sadetta vastaan. EHL 35 §; Vna 1084/2011 3 §, 4 §. 98/58/EY liite kohta 12

3 Eläinsuojan olosuhteet

3.1. Valaistuksen on oltava turkiseläimille sopiva eläinten fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja siihen, että eläin voidaan tarkastaa ja hoitaa asianmukaisesti. EHL 35 §; 98/58/EY liite kohta 11.

- *Ulkona olevissa varjotaloissa katsotaan riittäväksi valaistukseksi luonnonvalo yhdessä ruokintatrukin ja otsalampun valon kanssa.*

3.2. *Tarhan ympäristön on oltava riittävän rauhallinen ja meluton. EHL 35 §; Vna 1084/2011 3 §, 10 §

4 Hyvinvoinnista huolehtiminen

4.1. Eläimen pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläimen asianmukaiseksi hoitamiseksi. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta palveluksessaan oleville eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta. EHL 30 §, 98/58/EY liite kohta 1

- *"Riittävän pätevällä" tarkoitetaan tässä henkilökuntaa, joka osaa hoitaa eläimet asianmukaisesti (tiedot ja taidot).*
- Osaamisella tarkoitetaan eläinten hoidon kannalta oleellista teoreettista tietoa pidettävän eläinlajin käyttäytymisestä ja hoidon vaatimuksista sekä käytännön taitoja eläimen käsittelystä ja hoidosta. Henkilön osaamiselle asetettavat vaatimukset ovat riippuvaisia henkilön tehtävistä.
- *Mikäli eläinten hoito ei vaikuta asianmukaiselta, voitaisiin kiinnittää huomiota ihmisen hoidettavana olevaan eläinmäärään. Tällöin voitaisiin esimerkiksi tiedustella päivittäiseen eläinten hoitoon kuluva aika.*

4.2. Turkiseläinten hyvinvointi on tarkastettava vähintään kerran päivässä. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä huomiota tiineyden loppuvaiheessa, penikoimisen aikana tai kun hoito-olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Turkiseläin on tarkastettava yksilöllisesti, jos se yleistarkastuksen perusteella on tarpeen. EHL 22 §; Vna 1084/2011 9 §. 98/58/EY liite kohta 2 ja 4

4.3. Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Eläimen sairastuessa tai vahingoituessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava. Pysyvässä pitopaikassa on oltava sairasta tai vahingoittunutta turkiseläintä varten erillinen, asianmukainen häkki tai muu vastaava tila, jossa eläintä voidaan tutkia, hoitaa ja eristää sekä käsittelyn kannalta välttämättömät välineet. Sairas eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä ja sille on annettava

riittävä mahdollisuus lepoon. EHL 6 §, 23 §; Vna 1084/2011 4 §. 98/58/EY liite kohta 4

- *Jos eläimessä on sellaisia rakenteellisia ominaisuuksia, joiden takia sitä ei tulisi käyttää jalostukseen, antaa viranomainen tarhaajalle tätä koskevan eläinten hyvinvointilain*
- Turkiseläintä ei sidota tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla. Kipua aiheuttava toimenpide on suoritettu vain sallituista syistä EHL 13 §; 1165/2023

4.4. Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta. Kirjanpitoa muuta kuin elintarviketuotantoa varten pidettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §. 98/58/EY liite kohta 5 ja 6.

- *Kirjanpitoa edellytetään lääkinnällisestä ja ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset.*
- *Kirjanpidosta tulisi käydä ilmi esimerkiksi eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen syy, lääkkeen antopäivämäärä ja lääkkeen nimi ja määrä.*
- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisen tarkastettavissa. Kirjanpito voi myös olla osa tilalla noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.*
- *Huom! Ehdollisuuden osalta kirjanpito eläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta valvotaan turkiseläinten hyvinvoinnin tarkastuksen yhteydessä.*
- *Jos tilalla ei ole ollut tarvetta lääkittää eläimiä lainkaan, merkitään Elviin ”kunnossa”*

4.5. Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tilalla kuolleiden tuotantoeläinten lukumääristä. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §. 98/58/EY liite kohta 5 ja 6

4.6. *Ketun häkissä on oltava sopivalle korkeudelle sijoitettu hylly, jolla eläin voi maata luonnollisessa asennossa. Erillistä hyllyä ei kuitenkaan tarvita, jos häkissä on sellainen pesäkoppi, jonka kattoa voi käyttää hyllynä. EHL 33 §; Vna 1084/2011 6 §.

- *Hyllyn on oltava sopivankokoinen ja sellaisella korkeudella, että kettu pääsee ja mahtuu siihen koko sen ajan, kun se asuu häkissä.*

- *Jos häkissä pidetään useita kettuja, on hyllytilaa oltava riittävästi kaikille. Hyllytilaa voidaan katsoa olevan riittävästi esimerkiksi silloin, kun häkissä on kolmesta viiteen kettua ja vähintään kaksi standardikokoista hyllyä.*

4.7. *Ketun pitopaikassa on oltava sopiva pesäkoppi synnytystä ja pentujen hoitoa varten. Ketun pesäkopin on oltava kaksiosainen siten, että siinä on varsinainen pesätila ja eteinen. Pesäkopin on oltava niin tilava, että eläin voi levätä siinä luonnollisessa asennossa. Pesäkopissa on oltava tarvittaessa riittävästi kuivikkeita. Pesäkopin kulkuaukon on oltava sellainen, että täysikasvuinen eläin mahtuu kulkemaan siitä vaikeuksitta, mutta vastasyntyneet pennut eivät pääse putoamaan pesästä. EHL 33 §, EHL 35 §, 3 §; Vna 1084/2011 6 §.

- *Eteisen ja pesätilan erottamiseen toisistaan riittää sellainen rakennettu järjestely, joka pitää pienet pennut pesätilan puolella.*
- *Kuumalla säällä voi pesäkopin katon nostaa tarvittaessa pois.*

4.8. *Minkin ja hillerin pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava ympärivuotisesti riittävän suuri pesäkoppi. Pesäkopin on oltava niin tilava, että eläin voi levätä siinä luonnollisessa asennossa. Pesäkopissa on oltava jatkuvasti riittävästi kuivikkeita. Pesäkopin kulkuaukon on oltava sellainen, että täysikasvuinen eläin mahtuu kulkemaan siitä vaikeuksitta, mutta vastasyntyneet pennut eivät pääse putoamaan pesästä. EHL 33 §, EHL 35 §; Vna 1084/2011 6 §.

- *Pesäkopin on oltava niin suuri, että kaikki häkissä olevat eläimet mahtuvat sen sisälle yhtä aikaa.*

4.9. *Minkin ja hillerin häkin pohjalle on imetysaikana asetettava tarvittaessa riittävän tiheäsilmäinen suojaverkko (pentuverkko). EHL 34 §; Vna 1084/2011 12 §

4.10. *Pentuja ei saa vieroittaa emostaan liian varhain. Vieroituksen on tapahduttava sekä pentujen että emon hyvinvoinnin kannalta edullisimpana ajankohtana. Minkinpentuja ei saa vieroittaa emostaan ennen kuin ne ovat vähintään kahdeksan viikon ikäisiä, ellei vieroittaminen tätä ennen ole välttämätöntä emon tai pentujen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tiineiden ja vastasyntyttäneiden eläinten tarpeetonta häiritsemistä on vältettävä. EHL 20§; Vna 1084/2011 10 §, 12 §

- *Vieroitusikä kirjataan lomakkeelle*

4.11. *Turkiseläimellä on oltava sopivaa pureskelu- ja muuta virikemateriaalia. Ketulle ja supikoiralalle sopivaa materiaalia ovat esimerkiksi puupalikat, minkille ja hillerille olki tai muu vastaava materiaali. EHL 20 §; Vna 1084/2011 9 §

- *Kun ketulla on pienet pennut, jotka ovat vain pesän sisällä eivätkä liiku sieltä itsenäisesti ulos, voidaan tämän lyhyen ajanjakson ajaksi katsoa pesäkopin riittävän pureskelu- ja muuksi virikemateriaaliksi pentujen loukkaantumisriskin takia.*

- *Kun pennut ovat kasvaneet sen verran, että lähtevät liikkeelle pesästä, käännetään pesäkoppi kyljelleen. Tämän jälkeen ketulla on oltava käytettävissään myös purukapula.*
- *Jos minkin pesässä käytetään kuivikkeena jauhomaista sahanpurua, tulee sille olla lisäksi jotain pureskeluun sopivaa materiaalia.*
- *Supikoiralle riittäväksi pureskelumateriaaliksi katsotaan myös olki, jota on jatkuvasti sen saatavilla.*

4.12. *Turkiseläinten häkit, aitaukset ja muut pitopaikat on sijoitettava siten, että eläimillä on kuulo- ja näköyhteys tarhalla tapahtuvaan toimintaan. Lisäksi eläimillä on oltava mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen lajityovereidensa kanssa, jos se on lajille tyypillistä käyttäytymistä.

Jos turkiseläinryhmiä tai yksittäisiä eläimiä sijoitetaan samaan tilaan, on erityistä huomiota kiinnitettävä sosiaalisten suhteiden uudelleen muodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin käyttäytymisongelmiin. Täysikasvuisia eläimiä, joita ei ole kasvatettu yhdessä, ei saa sijoittaa samaan tilaan ilman asianmukaista valvontaa.

Turkiseläinten jalostuksessa on vältettävä arkojen yksilöiden käyttöä siitoseläiminä. EHL 20 §; Vna 1084/2011 3 §; 9 §, 12 §

4.13. *. Niskapihtien käyttämistä kettujen kiinniottamisessa on vältettävä. Elektroejakulaation käyttö siemennesteen keräämiseksi on kielletty. EHL 15 §; Vna 1084/2011 8 §, 10 §

- *Kettua ei saa nostaa niskapihdeillä. Niskapihtejä saa käyttää ainoastaan kiinniottamiseen ja liikkumisen rajoittamiseen, jos se on välttämätöntä.*
- *Eläintä nostettaessa niskapihtejä saa käyttää vain liikkumisen rajoittamiseen ja eläintä tulee kannatella esimerkiksi rinnan alta siten, että sen paino ei ole niskapihtien eikä hännän varassa.*

4.14. *Eläimen lopettaminen on suoritettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti. Eläimen saa lopettaa vain lopettamisen osaava henkilö. Eläimiä tulee varjella vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä lopetuksen ja siihen liittyvien toimien aikana. Turkiseläin saadaan lopettaa Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009 liitteessä I mainituilla menetelmillä niihin liittyvien vaatimusten mukaisesti. Eläimen lopettavan henkilön on varmistettava, että eläin on kuollut ennen kuin sen hävittämiseen tai muihin toimenpiteisiin ryhdytään. EHL 64 §; (EY) N:o 1099/2009 3 artikla, 4 artikla, liite I

- *Lopetusmenetelmä kirjataan lomakkeelle. Toimivaltaisen viranomaisen tulee tarkastaa, että lopetukseen käytettävä laite on asianmukainen.*

Eläinten lopetus ja siihen liittyvät toimet voidaan antaa vain sellaisten henkilöiden tehtäväksi, joilla on tarvittava kelpoisuus suorittaa kyseiset tehtävät aiheuttamatta eläimille vältettävissä olevaa kipua, tuskaa ja kärsimystä. Turkiseläinten lopetus on suoritettava sellaisen henkilön läsnä ollessa ja välittömässä valvonnassa, jolla on lopetusasetuksen 21 artiklassa tarkoitettu kelpoisuustodistus, joka on myönnetty kaikkia hänen valvonnassaan suoritettavia toimia varten. (EY) N:o 1099/2009 7 artikla

Alan toimijoiden on suunniteltava etukäteen turkiseläinten lopetus ja siihen liittyvät toimet ja suoritettava ne laatimansa toimintaohjeiston mukaisesti. (EY) N:o 1099/2009 6 artikla

Alan toimijoiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet erityisesti sen varmistamiseksi, että eläimiä käsitellään niin, että niiden normaali käyttäytyminen otetaan huomioon. Lopetettavaa eläintä on pidettävä kiinni tai sen liikkumista on rajoitettava muulla sopivalla tavalla siten, että eläin säästyy lopettamisessa kaikelta vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta, kärsimykseltä, vahingoittumiselta ja ruhjoutumiselta. Lopetettavaa eläintä ei saa ripustaa ennen lopettamista, eikä sen raajoja saa sitoa. (EY) N:o 1099/2009 3 artikla

Alan toimijalla tarkoitetaan luonnollista tai oikeushenkilöä, jolla on valvonnassaan lopetusasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa eläinten lopetusta tai siihen liittyviä toimia harjoittava yritys. (EY) N:o 1099/2009 2 artikla

- *Turkiseläintenpitäjältä, joka lopettaa satunnaisesti sairaita tai loukkaantuneita eläimiä, ei vaadita toimintaohjeistoa. Jos turkiseläintenpitäjä valmistaa, ostaa tai vuokraa eläinten lopetusta varten soveltuvan laitteiston, ja vastaa nahkottavien turkiseläinten lopettamisesta itse, on kyseessä eläinten lopetusta harjoittava yritys, jonka tulee laatia toiminnastaan kirjallinen toimintaohjeisto. Jos eläinten lopetuspalvelu ostetaan ulkopuoliselta toimijalta, kuuluu myös toimintaohjeiston laatiminen eläinten lopetuksesta vastaavalle yritykselle.*

4.15. *Eläimen haltijan hallussa olevan ketun ja suomensupin saa keinosiementää eläimen haltija, tämän palveluksessa oleva ja maatalouslomittaja, jos siementäjä on suorittanut kyseisen eläinlajin keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon osan. EHL 15 §; Vna 1165/2023 9 §

- *Keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävä tutkinnon osa sisältyy esimerkiksi maatalousalan ammattitutkinnon (tuotantoeläinten hoitamisen osaamisala) perusteisiin sekä maatalousalan perustutkinnon (turkistalouden osaamisala) ja tarhaajamestarin erikoisammattitutkinnon perusteisiin.*
- Tarkastuksella on voitava osoittaa todistus hyväksytysti suoritetusta tutkinnon osasta.

4.16. *Hoidossa olevan eläimen yleisestä hyvinvoinnista sekä eläimen puhtaudesta ja sen tarvitsemasta muusta keuhonhoidosta on huolehdittava. Eläinten kynnet on leikattava tarvittaessa. Turkiseläin on otettava kiinni ja siirrettävä rauhallisesti. EHL 6 §, EHL 20 §; Vna 1084/2011 9 §, 10 §.

- *Eläinten kynnet on leikattava, jos ne ovat kasvaneet käyriksi siten, että niistä aiheutuu takertumisen vaara. Siitokseen jätettävien eläinten kynnet on leikattava ainakin kerran vuodessa niiden muun käsittelyn yhteydessä.*

*Eläintä on kohdeltava rauhallisesti ja se on totutettava käsittelyyn sekä pito-olosuhteisiin, jos se on pidettävän eläinlajin ja eläinten pitomuodon kannalta tarkoituksenmukaista. (EHL 12 §)

- *Käsittelyyn totuttamisella tarkoitetaan varsinaisiin käsittelytilanteisiin sekä hoitajan läsnäoloon totuttamista. Käsittelyä on esimerkiksi eläinten siirto.*

5 Ruokinta ja juotto

5.1. Hoidossa olevien eläinten ruokinnassa ja juotossa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa. Ravinnon koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Virtsa ja ulosteet eivät saa päästä likaamaan rehua. Turkiseläimille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä eikä saa aiheuttaa terveydelle vaaraa. EHL 21 §; Vna 1084/2011 10 §, 11 §. 98/58/EY liite kohta 14.

5.2. Turkiseläimen pysyvässä pitopaikassa on oltava jatkuvasti vettä eläimen saatavilla. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytetä samana vuonna syntyneiden vieroitettujen pentujen eikä siitoksesta poistettujen eläinten pysyvässä pitopaikassa silloin, kun vesi sääolosuhteiden takia jäätyy. Näille eläimille on tällöin tarjottava sulaa vettä vähintään kolme kertaa päivässä. Eläinten saatavilla on oltava päivittäin riittävästi puhdasta vettä. Virtsa ja ulosteet eivät saa liata rehua tai juomavettä. Talvella juoma-astioiden on oltava sellaisia, että eläimen kieli ei jäädy astiaan kiinni. EHL 21 §; Vna 1084/2011 8 §, 11 §. 98/58/EY liite kohta 13, 16 ja 17.

- *Juomakuppien materiaali kirjataan lomakkeelle.*

5.3. Mikäli turkiseläinten ruokinta ja juotto tapahtuu pääasiassa koneellisesti, laitteiston toimivuus tarkastetaan päivittäin. Eläinten terveyttä ja hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi, ja jollei se ole mahdollista, on ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin, jotta eläinten terveys ja hyvinvointi voidaan turvata vikojen korjaamiseen saakka. Ruokinta- ja juomalaitteistojen

häiriöiden varalta on käytettävissä varajärjestelmä. EHL 22 §; 36 §; § 98/58/EY liite kohta 13

- *Varajärjestelmä voi olla esimerkiksi käsin tapahtuva ruokinta tai juotto*

- 5.4.** * Jos eläinten juottamiseen käytetään automaattista juottolaitetta, eläimet on totutettava sen käyttämiseen. EHL 12 §, EHL 21 §; Vna 1084/2011 8 §.
- 5.5.** * Eläinten juoma-astiat ja juottolaitteet on pidettävä puhtaina. EHL 21 §, EHL 36 §; Vna 1084/2011 11 §.

LIITE J KALKKUNA

Ehdollisuuden vaatimusryhmä 11.10

1 Pitopaikan yleiset vaatimukset

1.1. Pitopaikan rakennukset, rakenteet, laitteet ja materiaalit ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. Eläinten pitopaikan (ml. ruokinta- ja juottolaitteet) on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläinten vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa havaitut eläinten hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi tai, jos se ei ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka. Lintuja ei saa sitoa tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla.

Lintujen pitopaikan lattian tai pohjan on oltava linnuille sopivasta materiaalista sekä sellainen, että se ei aiheuta linnuille vahinkoa. Lintujen pitoon, juottoon tai ruokintaan tarkoitetuista laitteista tai välineistä ei saa aiheutua linnuille vahingoittumisen vaaraa. EHL 13 §, 34 §, 36 §; Vna 677/2010 3 §, 6 §; 98/58/EY liite kohta 8–9 ja 13.

1.2. Materiaalit, joiden kanssa kalkkunat pääsevät kosketuksiin (mm. rakenteet, karsinat ja laitteet), ovat puhdistettavissa ja tarvittaessa desinfioitavissa. EHL 33 §, 34 §, 36 §; Vna 677/2010 3 §; 98/58/EY liite kohta 8.

1.3.* Tilojen ja laitteiden puhtaudesta ja desinfioinnista huolehditaan riittävästi. Eläinsuojat, aitaukset, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina ja tarvittaessa desinfioitava. EHL 33 §, 36 §; Vna 677/2010 3 §.

1.4.* Kalkkunaa saadaan pitää vain lattiakasvatusjärjestelmässä. Pitopaikan lattian on oltava kiinteäpohjainen lukuun ottamatta juomalaitteiden välittömässä läheisyydessä olevaa lattiaa, joka voi olla roiskeveden poistamiseksi viemäroityä, sekä kalkkunaemojen pesien edessä niiden puhtaana pitämiseksi olevaa rutilää. Pitopaikan lattialla on oltava riittävästi asianmukaista pehkuu, joka on pidettävä sopivan kuivana. EHL 37 §; Vna 677/2010 4 §.

1.5.* Haitta eläintorjunnasta on huolehdittava. EHL 33 §, 36 §; Vna 677/2010 3 §.

- *Apuna arvioitaessa haittaeläinten torjuntaa, voidaan käyttää Tukesin ohjetta: Jyrsijätorjunnan hyvän käytännön ohje | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto(Tukes) tai ETT:n ohjeistusta: <https://www.ett.fi/sika/tilatason-tautisuojaus-2/haittaelaintorjunta/>*
- <https://pikantti.ruokavirasto.fi/pages/viewpage.action?pageId=222003920>

1.6.* Eläinten hoitajan on varauduttava hätätilanteisiin ja hänellä on oltava käytettävissään tarvittavaa pelastus- ja palotorjuntavälineistöä. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävän on varauduttava tulipaloihin, sähkökatkoksiin ja muihin vastaaviin eläinten hyvinvointia uhkaaviin häiriötilanteisiin.

Jos eläinten hoito tai ympäristötekijöiden säätely tai valvonta riippuu sähköisistä tai mekaanisista laitteista, pysyvässä pitopaikassa on oltava mahdollisuus pitää yllä eläinten hyvinvoinnin kannalta välttämättömät toiminnot myös laitteiden toimintahäiriöiden aikana. EHL 31 §; Vna 677/2010 3 §.

2 Tilavaatimukset

2.1. Lintujen pitopaikan on oltava riittävän tilava. Lintujen on voitava seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoa luonnollisella tavalla. Samassa tilassa pidettävän kalkkunaryhmän koon on oltava sopivassa suhteessa lintujen ikään, kokoon ja sukupuoleen ja käytettävissä olevaan tilaan.

Samassa pitopaikassa pidettävillä linnuilla on oltava mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon sopivassa, asianmukaisessa makuupaikassa. EHL 33 §, 37 §; Vna 677/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 7.

- Kalkkunat mahtuvat saman aikaisesti makuulle
- Kalkkunoiden on pitopaikassa pystyttävä mm. räpyttelemään, sukimaan, toteuttamaan kalkkunoille tyypillisiä sosiaalisia käyttäytymismuotoja ja pakenemaan muita kalkkunoita
- *Koska kalkkunoille ei ole lainsäädännössä tarkempia pinta-alavaatimuksia, tulee pitopaikan tilavuuden riittävyys arvioida silmämääräisesti. Esimerkiksi voisi arvioida jääkö halliin riittävästi tyhjää tilaa, jotta kaikkien kalkkunoiden voisi arvioida mahtuvan yhtä aikaa makuulle.*

2.2. Ulkotarhalle ja ulkona pidettävien lintujen pidolle asetetut vaatimukset täyttyvät. Ulkotarhan ja muun ulkotilan on oltava riittävän tilava ottaen huomioon lintujen ikä, lukumäärä, koko ja aktiivisuus. Ulkotarhan on oltava linnuille turvallinen. Tarhan pohjan on oltava sellainen, että se voidaan pitää kuivana.

Ulkotarhan aitojen on oltava linnuille sopivasta materiaalista ja niille turvallisia. Aidat on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että estetään lintujen vahingoittuminen ja karkaaminen. Jos aitaamiseen käytetään verkkoaitaa, verkon silmäkoon on oltava sellainen, että linnut eivät voi jäädä siihen kiinni päästään, raajoistaan tai muista ruumiinosistaan.

Kalkkunoilla on oltava riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja vastaan tai linnut on voitava tarvittaessa ottaa sisätilaan. Pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava ulkona pidettävien

lintujen tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat. Kalkkunoilla on tarvittaessa oltava ulkona sopivia säänsuojia.

Ulkotarhassa olevien eläinten eristämistä ja hoitoa varten tulee olla asianmukaiset tilat. EHL 33 §, 35 §, 38 §; Vna 677/2010 7 §; 98/58/EY liite kohta 4 ja 12.

2.3.* Siitokseen käytettävillä kalkkunaemoilla on oltava asianmukaiset pesätilat munintaa varten. Pesätiloja on oltava riittävästi, ja ne on suunniteltava ja sijoitettava siten, että emot voivat olla pesätiloissa muiden kalkkunoiden niitä häiritsemättä. EHL 33 §, 37 §; Vna 677/2010 4 §.

3 Eläinsuojan olosuhteet

3.1. Lämpötilan on oltava pitopaikassa pidettäville kalkkunoille sopiva. EHL 35 §; Vna 677/2010 5 §; 98/58/EY liite kohta 10.

3.2. Valaistuksen on oltava kalkkunoille sopiva eläinten fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti. Poikasia lukuun ottamatta kalkkunoiden pitopaikassa on käytettävä 24 tunnin valaistusrytmiä siten, että vuorokauteen sisällytetään riittävän pitkä yhtäjaksoinen pimeä aika.

Käytettäessä pääasiassa luonnonvalaistusta ikkunat on sijoitettava siten, että valo jakautuu tasaisesti eläinsuojan eri osiin. EHL 35 §; Vna 677/2010 5 §; 98/58/EY liite kohta 3 ja 11.

3.3. Eläimen pitopaikassa on huolehdittava riittävästä ilmanvaihdosta siten, etteivät haitalliset kaasut, pöly, veto tai liiallinen kosteus vaaranna eläimen terveyttä tai hyvinvointia. EHL 35 §; Vna 677/2010 5 §; 98/58/EY liite kohta 10.

- *Aistinvaraisen arvion lisäksi ilman laadun arvioinnin tukena voidaan käyttää siihen soveltuvia mittauslaitteita.*

3.4. Silloin kun eläinsuojan ilmanvaihto perustuu pääasiassa koneellisesti toimivaan ilmanvaihtojärjestelmään, josta eläinten hyvinvointi on riippuvainen, laitteiston toimivuus tulee tarkastaa päivittäin ja häiriön varalta on oltava käytössä varajärjestelmä. Koneellisesti toimivassa ilmanvaihtolaitteistossa on tarvittaessa oltava käytössä varajärjestelmä. Koneellisesti toimivassa ilmanvaihtolaitteistossa on tarvittaessa oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen häiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti. EHL 35 §; Vna 677/2010 5 §; 98/58/EY liite kohta 13.

Koneellisia ilmanvaihtojärjestelmiä ovat:

- *Alipaine, jossa poistoilman poistuu rakennuksesta koneellisesti*
- *Ylipaine, jossa tuloilma tulee rakennukseen koneellisesti*
- *Tasapaine, jossa sekä poisto- että tuloilma siirtyy koneellisesti*

Hälytysjärjestelmän tarve

Lintujen pitopaikoissa, joissa on koneellinen ilmanvaihto, on yleensä alipaineilmanvaihto. Sähkökatkon tai koneen rikkoutumisen yhteydessä painovoimainen ilmanvaihto voi olla riittävä, mikäli ilmanvaihtokanavissa on tarpeeksi vetoa.

Hälytyslaitteistoa ei siis tarvita, jos rinnalla on toimiva painovoimainen (luonnollinen) varailmanvaihto.

Silloin kun ilmanvaihdon hälytysjärjestelmä tarvitaan, se on oltava, vaikka varavoima käynnistyisi automaattisesti sähkökatkoksen aikana.

Toimintahäiriön sattuessa tapahtuva hälytys voi olla esimerkiksi syttyvä valo- tai äänimerkki tai puhelimeen tuleva ilmoitus.

Hälytysjärjestelmän toimivuuden testaamisesta ei vaadita kirjanpitoa.

Varajärjestelmä

Koneellisen ilmanvaihdon häiriötilanteessa riittävä ilmanvaihto voidaan järjestää esimerkiksi ovia, ikkunoita tai tuuletusaukkoja avaamalla.

3.5.* Linnut eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä. Ulkotarhan ympäristön on oltava riittävän rauhallinen ja meluton. EHL 35 §; Vna 677/2010 5 §, 6 §, 7 §.

4 Hyvinvoinnista huolehtiminen

4.1. Eläinten pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläinten asianmukaiseksi hoitamiseksi. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen.

Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta palveluksessaan oleville eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta. EHL 30 §; 98/58/EY liite kohta 1.

- "Pätevällä" tarkoitetaan tässä henkilökuntaa, joka osaa hoitaa eläimet asianmukaisesti (tiedot ja taidot)
- Osaamisella tarkoitetaan eläinten hoidon kannalta oleellista teoreettista tietoa pidettävän eläinlajin käyttäytymisestä ja hoidon vaatimuksista sekä käytännön taitoja eläimen käsittelystä ja hoidosta. Henkilön osaamiselle asetettavat vaatimukset ovat riippuvaisia henkilön tehtävistä.

- *Mikäli eläinten hoito ei vaikuta asianmukaiselta, voitaisiin kiinnittää huomiota ihmisen hoidettavana olevaan eläinmäärään. Tällöin voitaisiin esimerkiksi tiedustella päivittäiseen eläinten hoitoon kuluva aikaa.*

4.2. Kalkkunat on tarkastettava vähintään kaksi kertaa päivässä. Sairas tai vahingoittunut kalkkuna on tarkastettava useammin. Lintujen terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota kasvatuserän saapuessa tilalle, kalkkunoiden lisääntymisaikana tai kun hoito-olosuhteissa muutoin tapahtuu merkittäviä muutoksia. Yksilöllinen tarkastus on suoritettava niille linnuille, joille se yleistarkastuksen perusteella on tarpeen.

Jos tarkastuksessa havaitaan jotain tavanomaisesta poikkeavaa, on ryhdyttävä välittömiin toimenpiteisiin asian selvittämiseksi ja korjaamiseksi. EHL 6 §, 22 §; Vna 677/2010 8 §; 98/58/EY liite kohta 2 ja 4.

- *Päivittäinen tarkastusvelvollisuus koskee ihmisen välittömässä valvonnassa ja tarkastettavissa olevia eläimiä.*
- *Tarkastuksessa on kiinnitettävä huomiota mm. kalkkunoiden käyttäytymiseen, liikkumiseen, yleiskuntoon, mahdollisten vammojen tai loisten esiintymiseen, juomaveden ja rehun kulutukseen sekä kasvuun tai munantuotantokykyyn.*

4.3. Pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava lintujen tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten. EHL 38 §; 98/58/EY liite kohta 4 ja 12.

- *Vaatus koskee myös ulkona pidettäviä eläimiä*
- *Tiloja ei välttämättä tarvita, mikäli yksittäiset sairastuneet ja vahingoittuneet linnut lopetetaan hoidon sijaan.*

4.4. Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Eläimen sairastuessa tai vahingoittuessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa ja sille on annettava riittävä mahdollisuus lepoon. Sairaas ja vahingoittuneet eläimet on sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä ja niille on tarvittaessa hankittava eläinlääketieteellistä hoitoa.

- *Tällöin tilan on oltava asianmukainen ja esimerkiksi eläimen sairaudesta tai vahingoittumisesta aiheutunut lisääntynyt lämmön- tai makuualustan pehmentämisen tarve tulee huomioida.*

Hoidossa olevan eläimen tarvitsemasta keuhkohoidosta on huolehdittava. Eläimen hoidossa on huolehdittava myös asianmukaisista toimista sairauksien ja eläinten vahingoittumisen ennalta ehkäisemiseksi.

Sairaana tai vahingoittuneen eläimen hoidossa tulee pyrkiä turvaamaan eläimen toimintakyky ja elämänlaatu. Eläin on lopetettava, jos sairauden tai vamman laatu sitä edellyttää. EHL 6 §, 20; 23 §, 38 §; Vna 677/2010 8 §; 98/58/EY liite kohta 4.

4.5. Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tilalla kuolleiden tuotantoeläinten lukumääristä. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §; 98/58/EY liite kohta 5 ja 6.

- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisen tarkastettavissa.*

4.6.*) Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta. Kirjanpitoa elintarviketuotantoa varten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §.

- *Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennalta ehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset.*
- *Kirjanpidosta olisi lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin eläimen tai eläinryhmän tunnistetiedot, lääkityksen syy, lääkityksen antopäivämäärä sekä lääkkeen nimi ja määrä.*
- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisten tarkastettavissa. Kirjanpito voi myös olla osa tilalla noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.*
- **) Ehdollisuuden osalta lääkinnällisestä hoidosta pidettävä kirjanpito valvotaan elintarviketuotantoa koskevan tarkastuksen yhteydessä.*
- *Jos tilalla ei ole ollut tarvetta lääkittää eläimiä lainkaan, merkitään Elviin "kunnossa".*

4.7.* Hoidossa olevan eläimen puhtaudesta on huolehdittava. Päivittäisten hoitotoimenpiteiden äkillisiä muutoksia on vältettävä. EHL 20 §; Vna 677/2010 9 §.

4.8.* Jos eläimiä pidetään ryhmässä, ryhmän kokoonpanossa on otettava huomioon eläinten sosiaaliset suhteet, ikä, sukupuoli ja koko. Linturyhmiä yhdisteltäessä tai tuotaessa uusia lintuja parveen on kiinnitettävä erityistä huomiota sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin käyttäytymisongelmiin. Linturyhmän sisäisen arvojärjestyksen sekoittamista on vältettävä.

Linnut, jotka suhtautuvat toisiinsa vihamielisesti tai saattavat muutoin vahingoittaa toisiaan, on pidettävä erillään toisistaan. EHL 20 §; Vna 677/2010 8 §.

4.9.* Lintujen pitoon tarkoitetut tilat on rakennettava tai sijoitettava siten, että linnuilla on kuulo ja näköyhteys pitopaikassa tai sen ympäristössä tapahtuvaan toimintaan sekä mahdollisuus sosiaaliseen kanssa käymiseen. EHL 37 §; Vna 677/2010 3 §.

4.10.* Pitopaikassa on oltava linnuille sopiva sisustus ja varustus sekä sellaista materiaalia, jonka avulla linnut voivat toteuttaa lajinomaisia käyttäytymistarpeitaan, kuten esimerkiksi kylpemistä hiekassa tai pehkuksessa, sukimista tai muuta kehon hoitamista. EHL 37 §; Vna 677/2010 3 §, 4 §.

4.11* Lintujen kiinniottaminen ja siirtäminen on tehtävä rauhallisesti ja lintuja käsiteltäessä on noudatettava erityistä varovaisuutta. Ennen kuin lintuja otetaan kiinni tai siirretään pois niiden pitopaikasta, on poistettava sellaiset laitteiden ja välineiden aiheuttavat esteet, jotka voivat vahingoittaa lintuja.

Lintua ei saa nostaa eikä kantaa ainoastaan yhdestä jalasta eikä sitä saa käsitellä siten, että linnun pää roikkuu alaspäin muutoin kuin hetkellisesti sitä nostettaessa tai siirrettäessä. Linnut on nostettava ja kannatettava yksitellen. EHL 6 §, 12 §; Vna 677/2010 9 §.

- *Hetkelliseksi voidaan katsoa nostamisen ja siirtelyn lisäksi esimerkiksi kalkkunoiden manuaalinen punnitseminen, jonka aikana kalkkuna on tyyppillisesti pää alaspäin.*

*Eläintä on kohdeltava rauhallisesti ja se on totutettava käsittelyyn sekä pito-olosuhteisiin, jos se on pidettävän eläinlajin ja eläinten pitomuodon kannalta tarkoituksenmukaista. (EHL 12 §)

- *Käsittelyyn totuttamisella tarkoitetaan varsinaisiin käsittelytilanteisiin sekä hoitajan läsnäoloon totuttamista. Käsittelyä on esimerkiksi eläinten siirto tai punnitseminen.*

4.12* Eläin on lopetettava, jos sairauden tai vamman laatu sitä edellyttää. Eläin on lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla. Eläin on tainnutettava, jos lopettamiseen käytetään menetelmää, joka ei johda välittömästi eläimen kuolemaan. Tainnutusmenetelmän on oltava sellainen, että eläimen tajuttomuus säilyy sen kuolemaan saakka.

Eläimen saa lopettaa vain se, jolla on riittävät tiedot kyseisen eläinlajin lopetusmenetelmästä ja lopetustekniikasta sekä riittävä taito toimenpiteen suorittamiseksi. Kalkkuna saadaan lopettaa Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009 liitteessä I mainituilla menetelmillä niihin liittyvien vaatimusten mukaisesti.

Eläimen lopettavan henkilön on varmistettava, että eläin on kuollut ennen kuin sen hävittämiseen tai muihin toimenpiteisiin ryhdytään. EHL 64 §, 65 §, 66 §; (EY) N:o 1099/2009 liite I.

- *Käytetty lopetusmenetelmä kirjataan lomakkeelle. Toimivaltaisen viranomaisen tulee tarkastaa, että lopetukseen käytettävä laite on asianmukainen.*
- *Siipikarjan tainnuttamiseen tilaolosuhteissa voi käyttää esimerkiksi pulttipistoolia, tai korkeintaan 5 kg painavalle linnulle iskua päähän. Siipikarjan lopettamiseen tainnuttamisen jälkeen voi käyttää esimerkiksi niskanmurtoa, kaulan katkaisua teräaseella tai kaulan murskaamista pihdeillä. Murskaavien pihtien käyttö siipikarjan lopettamiseen ilman edeltävää tainnutusta ei ole sallittua.*
- *Huomioi, että siipikarjan lopettaminen katkaisemalla sen kaula teräaseella ilman edeltävää tainnutusta ei 1.1.2024 lähtien ole enää sallittua.*

5 Ruokinta ja juotto

5.1. Kalkkunoiden ruokinnassa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuisia ravintoa. Ravinnon koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Kalkkunoille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä. Rehun kulutusta on tarvittaessa pystyttävä seuraamaan.

Ruokintakourut, -astiat ja muut ruokintalaitteet on sijoitettava siten, että kaikki pitopaikan linnut saavat riittävästi rehua. Ruokintalaitteiden korkeutta on säädettävä kalkkunoiden kasvun mukaan siten, että kaikki kalkkunat voivat vaikeuksitta syödä. Ruokintapaikoilla on oltava riittävästi tilaa siten, että rehusta ei synny tarpeetonta kilpailua. Eläintä ei saa lihottamistarkoituksessa eikä tuotannon lisäämiseksi pakolla syöttää. EHL 21 §, 37 §; Vna 677/2010 6 §, 10 §; 98/58/EY liite kohta 14, 15 ja 17.

5.2. Kalkkunoiden pysyvässä pitopaikassa niiden saatavilla on oltava jatkuvasti puhdasta juomavettä, ulosteet eivät saa liata vettä. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytetä vastakuoriutuneille poikasille eikä eläimelle, jonka vedensaantia on eläinlääketieteellisestä syystä rajoitettava.

Lintujen pitopaikassa on oltava riittävä määrä juomapaikkoja. Juottopaikoilla on oltava riittävästi tilaa siten, että juomasta ei synny tarpeetonta kilpailua. Vesiastiat, -kourut ja muut juottolaitteet on sijoitettava siten, että ne ovat kaikkien pitopaikanlintujen ulottuvilla eivätkä ole niille vaarallisia. EHL 21 §, 37 §; Vna 677/2010 6 §, 10 §; 98/58/EY liite kohta 16 ja 17.

- *Jos veden tulo jostain syystä joudutaan katkaisemaan yöksi, tulee kuitenkin varmistua, että vettä on vielä aamulla putkistossa.*
- *Vastakuoriutuneena poikasena pidetään < 72 h ikäistä kalkkunaa.*

5.3. Koneellisten ruokinta- ja juottolaitteiden käyttöön liittyvät vaatimukset täyttyvät. Mikäli lintujen ruokinta ja juotto tapahtuu pääasiassa koneellisesti, laitteiston toimivuus tarkastetaan päivittäin. Eläinten terveyttä ja hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi ja jollei se ole mahdollista, on ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin, jotta eläinten terveys ja hyvinvointi voidaan turvata vikojen korjaamiseen saakka. Ruokinta- ja juomalaitteistojen häiriöiden varalta on käytettävissä varajärjestelmä. EHL 17 §; 98/58/EY liite kohta 13.

- *Varajärjestelmä voi olla esimerkiksi käsin tapahtuva ruokinta tai juotto.*

5.4.* Ruokintaan ja juottamiseen tarkoitetut laitteet ja välineet on pidettävä puhtaina. Lintujen juomapaikkojen sekä muiden vesiastioiden ympäristön pitämiseen riittävän kuivana on kiinnitettävä erityistä huomiota. EHL 21 §, 36 §; Vna 677/2010 10 §.

5.5.* Ruokinnassa on vältettävä rehun koostumuksen tai määrän äkillisiä muutoksia. EHL 21 §; Vna 677/2010 10 §.

5.6.* Käytettäessä automaattisia juotto- ja ruokintalaitteita, linnut on totutettava niiden käyttämiseen. EHL 21 §; Vna 677/2010 6 §.

LIITE K. HEVOSTEN, BIISONIEN, PEUROJEN, STRUTSIELÄINTEN JA MUIDEN TUOTANTOELÄINTEN EHDOLLISUUDEN HYVINVOINNIN VALVONTA

Ehdollisuuden vaatimusryhmä 11.11.

Liitteessä kuvataan ehdollisuuden tuotantoeläinten hyvinvointivalvonnassa valvottavat vaatimukset, joista on säädetty ehdollisuuden asetuksen liitteessä 3.

Liitteen K eläinlajien vaatimusten noudattamisen arvioinnissa noudatetaan soveltuvin osin liitteiden A-J ohjeistusta.

1 Mitä valvotaan

Ehdollisuuden tuotantoeläinten hyvinvointivalvonnassa tarkastetaan, onko tilalla noudatettu ehdollisuuden asetuksen liitteessä 3 annettuja seuraavien eläinlajien eläinlajikohtaisia vaatimuksia:

- hevoset
- biisonit
- tarhatut peurat
- strutsieläimet

Myös muiden kuin edellä mainittujen tuotantoeläinten ehdollisuuden hyvinvointivalvonnassa tarkastetaan, onko tilalla noudatettu ehdollisuuden asetuksen liitteessä 3 annettuja vaatimuksia, jotka perustuvat eläinten hyvinvointilakiin ja -asetukseen. Muita tuotantoeläimiä ovat esimerkiksi:

- tarhatut riistaeläimet, kuten villisika, mufloni, fasaani ja peltopyy
- viiriäiset, tarhatut porot ja lihantuotantotarkoituksessa pidettävät kanit

Tuotantoeläimellä tarkoitetaan eläintä, jota pidetään elintarvikkeiden, villan, nahan, höyhenten tai turkisten tuotantoa varten, sekä eläintä, jota pidetään tai kasvatetaan muuhun maataloustuotantoon. Ehdollisuuden valvonnan ulkopuolelle voidaan pääsääntöisesti jättää seura- kilpa- ja harrastuseläimet, joita ei käytetä maataloustoimintaan, vaan joita käytetään esimerkiksi urheilutarkoitukseen tai ne ovat lemmikkejä (ml. kotitarvekäyttö). Tarkemmat rajaukset on esitetty yleisohjeen kohdassa 3.

K 1 HEVONEN

Tässä ohjeessa hevosella tarkoitetaan hevosta, ponia, aasia ja muuta vastaavaa karioeläintä.

Ehdollisuuden eläinten hyvinvoinnin valvonta koskee vain maataloustarkoituksessa pidettäviä tuotantoeläimiä (kts. tarkempi määrittely → Yleisohje).

Ehdollisuuden hevosia koskevan hyvinvointivalvonnan kohteena ovat seuraavat asiat:

1 Pitopaikan yleiset vaatimukset

Pitopaikan rakennukset, rakenteet, laitteet ja materiaalit ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. Eläimen pitopaikan on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläimen vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa havaitut eläimen hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi ja, jollei se ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka. Niiden materiaalien, joiden kanssa hevoset pääsevät kosketuksiin (mm. rakenteet, karsinat ja laitteet), on oltava hevosille turvallisia. EHL 34 §, 36 §; Vna 588/2010 2 §. 98/58/EY liite kohta 8.

Maaston, kasvillisuuden ja maapohjan on oltava hevoselle sopivia. EHL 34 §; Vna 588/2010 6 § 98/58/EY liite kohta 12.

Ulkotarha on turvallinen ja pysyy sopivan kuivana. Ulkotarhan maapohjan sekä ulkotarhaan ja laitumelle johtavien kulkuteiden on oltava hevosille turvallisia. EHL 33 §, 34 §; Vna 588/2010 6 § 98/58/EY liite kohta 12.

Ulkotarhan ja laitumen aitojen on oltava hevoselle sopivasta materiaalista ja sille turvalliset. Aitauksessa ei saa olla liian ahtaita tai teräviä kulmia. Aitauksen on oltava helposti hevosen havaittavissa. Ulkotarhan ja laitumen aita ei saa olla piikkilankaa. Aidat ja niihin liittyvät rakenteet on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että hevonen ei vahingoita niihin itseään. Aitojen kunto on tarkastettava säännöllisesti ja havaitut viat korjattava viivytyksettä. EHL 6 §, 34 §; Vna 588/2010 7 § 98/58/EY liite kohta 12.

Ulkona pidettävällä eläimellä on oltava riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja vastaan tai eläin voidaan tarvittaessa ottaa sisätilaan. Tarvittaessa hevosilla on ulkotarhassa ja laitumella riittävä säänsuoja epäsuotuisia sääoloja vastaan. EHL 33 §, 35 §; Vna 588/2010 6 § 98/58/EY liite kohta 12.

Hevosen kytkemiseen käytettävän riimun on oltava sellaisesta materiaalista, joka ei vahingoita hevosta. Ulkotarhassa tai laitumella hevosta saa pitää kytkettynä

ainoastaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti ja siten, että se on jatkuvassa valvonnassa. EHL 13 §; Vna 588/2010 10 §. 98/58/EY liite kohta 7.

Hevosen karsina tai pilttuu on sijoitettava siten, että eläimellä on kuulo- ja näköyhteys pitopaikassa tapahtuvaan toimintaan sekä mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen. Hevosen pitoon tarkoitettut varusteet ja laitteet on sijoitettava pitopaikkaan siten, etteivät ne aiheuta hevoselle vahingoittumisen vaaraa. Sähköjohdot ja -laitteet sekä muut välineet, jotka voivat vahingoittaa hevosta, on tarvittaessa suojattava tai sijoitettava siten, että ne ovat hevosen ulottumattomissa. EHL 37 §; Vna 588/2010 2 §. 98/58/EY liite kohta 8.

Hevosta ei saa pitää jatkuvasti paikalleen kytkettynä eikä sen liikkumista saa jatkuvasti rajoittaa eläimen kääntymisen estävillä rakenteilla. 1.1.2024 toiminnassa olleeseen talliin sovelletaan vaatimusta 1.1.2028 alkaen. 1.1.2024 jälkeen peruskorjattavaan talliin tai osastoon ja rakennettavaan uuteen talliin tai sen osastoon sovelletaan vaatimusta heti. EHL 123 §

Hevosen pitopaikassa on voitava ylläpitää eläimen hyvinvoinnin kannalta riittävää puhtautta ja hygieniaa. Lattia ei saa olla liukas eikä sellainen, että hevosen kaviot voivat tarttua siihen kiinni tai muutoin vahingoittua. Eläinsuojan käytävien on oltava sellaisia, että eläin pääsee esteettä liikkumaan ja että eläimen liukastumisen tai muun vahingoittumisen vaara on mahdollisimman vähäinen. EHL 33 §; Vna 588/2010 2 §, 3 §. 98/58/EY liite kohta 8.

2 Tilavaatimukset

2.1. Hevosten tulee voida seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä liikkua. Hevosten käytettävissä on asianmukainen makuupaikka. Samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä on oltava mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon. Kytketyn hevosen on voitava syödä, käydä makuulle ja levätä luonnollisella tavalla. EHL 33 §; Vna 588/2010 10 § 98/58/EY liite kohta 7.

Karsinoiden, ryhmäkarsinoiden ja pilttuiden sisäkorkeuden on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus kerrottuna luvulla 1,5. Sisäkorkeuden on kuitenkin aina oltava vähintään 2,2 metriä. Vähimmäiskorkeudesta voidaan kuitenkin poiketa enintään kaksi prosenttia. Sisäkorkeutta laskettaessa rakennuksessa normaalisti tarvittavia kantavia rakenteita, valaisimia, vesiputkia, ilmanvaihtoputkia tai muita vastaavia teknisluontoisia laitteita ei oteta huomioon. Vna 749/2013; Vna 588/2010 5 §; 98/58/EY liite kohta 7.

Hevosen **yksittäiskarsinassa** on oltava tilaa vähintään^{*)}:

Hevosen säkäkorkeus (m)	Karsinan pinta-ala (m ²)
Enintään 1,08	4,0
Yli 1,08 mutta enintään 1,30	5,0
Yli 1,30 mutta enintään 1,40	6,0
Yli 1,40 mutta enintään 1,48	7,0
Yli 1,48 mutta enintään 1,60	8,0
Yli 1,60	9,0

^{*)}Taulukon tilavaatimuksia ei sovelleta silloin, kun kyseessä on hevosen tilapäinen ja lyhytaikainen säilyttäminen kilpailu-, näyttely- tai muun vastaavan matkan aikana.

Ryhmäkarsinassa pidettävillä hevosilla on oltava tilaa kutakin siellä pidettävää hevosta kohden vähintään:

Täysikasvuinen hevonen	Yksittäiskarsinan pinta-ala*
12 - 24 kk ikäinen nuori hevonen	75 % yksittäiskarsinan pinta-alasta*
Alle 12 kk ikäinen varsa	50 % yksittäiskarsinan pinta-alasta*

(*) Edellä olevan taulukon mukainen yksittäiskarsinan pinta-ala.

Hevospihatossa sellaisessa makuuhallissa, jossa hevosia ei ruokita, on oltava tilaa kutakin siellä pidettävää hevosta kohden vähintään:

Täysikasvuinen hevonen	80 % yksittäiskarsinan pinta-alasta*
12 - 24 kk ikäinen nuori hevonen	60 % yksittäiskarsinan pinta-alasta*
Alle 12 kk ikäinen varsa	40 % yksittäiskarsinan pinta-alasta*

(*) Edellä olevan taulukon mukainen yksittäiskarsinan pinta-ala.

Silloin, kun hevosia pidetään ryhmässä, jokaista alkavaa 10 hevosen ryhmää kohden on oltava käytettävissä **sairaskarsina** tai muu asianmukainen, tarvittaessa lämmitettävä, tila hevosten ryhmästä erottamista ja hoitoa varten. Vna 588/2010 5 §; 98/58/EY liite kohta 7.

- Varsomiskarsinaa koskevat myös ryhmässä pidettävien hevosten ryhmäkarsinan vähimmäiskoon vaatimukset. Varsomiskarsinan tilavaatimus muodostuu laskemalla yhteen tamman säkäkorkeuden edellyttämä yksittäiskarsinan pinta-ala + 50 % varsan säkäkorkeuden edellyttämästä yksittäiskarsinan pinta-alasta. Esim. 175 cm korkean tamman ja sen alle 12 kk:n ikäisen 110 cm kokoisen varsan karsinan koon tulee olla vähintään $9.0 \text{ m}^2 + (0,5 \times 5 \text{ m}^2) = 11.5 \text{ m}^2$

Pilttuun leveyden on oltava vähintään hevosen säkäkorkeus lisättynä 10 cm:llä ja pilttuun pituuden vähintään hevosen pituus lisättynä 25 cm:llä. EHL 33 §; Vna 588/2010 5 § 98/58/EY liite kohta 7.

3 Eläinsuojan olosuhteet

Lämpötilan on oltava hevosille sopiva. EHL 35 §; Vna 588/2010 4 §; 98/58/EY liite kohdat 3 ja 11.

Pitopaikan valaistuksen tulee olla sellainen, että se on sopiva hevosten fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti. EHL 35 §; Vna 588/2010 4 §; 98/58/EY liite kohdat 3 ja 11.

- *Valonlähde voi olla kiinteä tai valovoimaltaan riittävä siirrettävä valaisin*

Eläimen pitopaikassa on huolehdittava riittävästä ilmanvaihdosta siten, että ilman kosteus, pölyn määrä tai haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. EHL 35 §; Vna 588/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 10.

- *Aistinvaraisen arvion lisäksi ilman laadun arvioinnin tukena voidaan käyttää siihen soveltuvia mittauslaitteita*

Jos eläinsuojan ilmanvaihto on pääasiassa koneellinen, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän ilmanvaihdon järjestämiseen on oltava mahdollisuus myös laitteiston häiriöiden aikana. Koneellisesti toimivassa laitteistossa on tarvittaessa oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen häiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti. EHL 35 §; Vna 588/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 13.

4 Hyvinvoinnista huolehtiminen

Hevoset on tarkastettava vähintään kerran päivässä. Hevosen terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota silloin, kun hevonen joutuu alttiiksi voimakkaalle rasitukselle tai hoito-olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia sekä tiineyden loppuvaiheessa ja varsomisen aikana. Jos tarkastuksessa havaitaan jotain poikkeavaa, on ryhdyttävä välittömiin toimenpiteisiin tilanteen selvittämiseksi ja korjaamiseksi. EHL 22 §, Vna 588/2010 8 §; 98/58/EY liite kohta 2.

- *Päivittäinen tarkastusvelvollisuus koskee ihmisen välittömässä valvonnassa ja tavoitettavissa olevia eläimiä. Pidettäessä hevosia esimerkiksi saarilaitumilla tai muilla laajahkoilla alueilla tulisi niiden tarkastustiheyttä arvioitaessa huomioida eläinten fysiologinen tila sekä olosuhteet laitumilla kuten esimerkiksi alueen turvallisuus ja se, miten eläinten juotto on järjestetty. Tällaiset alueet tulisi kuitenkin tarkastaa useamman kerran viikossa tapauskohtaista harkintaa käyttäen, jotta voitaisiin varmistaa, että erityistä seurantaa vaativat eläimet tulevat tarkastetuksi riittävän usein ja jotta eläin esimerkiksi sairastuessaan saisi asianmukaista hoitoa mahdollisimman pian.*

Eläimen pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläimen asianmukaiseksi hoitamiseksi. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta palveluksessaan oleville eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta. EHL 30 §, 98/58/EY liite kohta 1

Hevosten hoitoa ja tarkastamista varten on tilat ja välineet. Eläinten pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava eläinten tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten. EHL 38 §.

Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Eläimen sairastuessa tai vahingoituessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä ja sille on annettava riittävä mahdollisuus lepoon. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava. EHL 23 §, 98/58/EY liite kohta 4.

- *Tällöin tilan on oltava asianmukainen ja esimerkiksi eläimen sairaudesta tai vahingoittumisesta aiheutunut lisääntynyt lämmön- tai makuualustan pehmentämisen tarve tulee huomioida.*

*)Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta. Kirjanpitoa elintarviketuotantoa varten pidettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §

- *Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset.*
- *Kirjanpidosta olisi lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen syy, lääkityksen antopäivämäärä sekä lääkkeen nimi ja määrä.*
- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisen tarkastettavissa. Kirjanpito voi myös olla osa tilalla noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.*
- **)Ehdollisuuden osalta lääkinnällisestä hoidosta pidettävä kirjanpito valvotaan elintarvikeiden tuotantoa koskevan tarkastuksen yhteydessä.*

Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tilalla kuolleiden tuotantoeläinten lukumääristä. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolmen vuoden

ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. 32 §, 98/58/EY liite kohdat 5 ja 6.

5 Ruokinta ja juotto

Hoidossa olevien eläinten ruokinnassa ja juotossa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa. Ravinnon ja koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Virtsa ja ulosteet eivät saa päästä likaamaan rehua. Hevoselle annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä. Hevosen ruokintaan ja juottoon tarkoitetut astiat ja telineet on sijoitettava pitopaikkaan siten, että hevonen voi syödä ja juoda luonnollisella tavalla. EHL 21 §; Vna 588/2010 2 §, 9 §. 98/58/EY liite kohdat 14, 15, 16 ja 17.

Pysyvissä pitopaikoissa hevosten saatavilla on oltava jatkuvasti sulaa vettä. Tilapäisissä pitopaikoissa vettä on oltava päivittäin saatavilla riittävästi. EHL 21 §. 98/58/EY liite kohta 16.

- *Veden saannin riittävyyden arviointi katso Naudat yli 6 kk, kohta 5.3.*

Mikäli hevosten ruokinta ja juotto tapahtuu pääasiassa koneellisesti, laitteiston toimivuus tarkastetaan päivittäin. Eläinten terveyttä ja hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi, ja jollei se ole mahdollista, on ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin, jotta eläinten terveys ja hyvinvointi voidaan turvata vikojen korjaamiseen saakka. Ruokinta- ja juomalaitteistojen häiriöiden varalta on käytettävissä varajärjestelmä. EHL 22 §. 98/58/EY liite kohta 13.

- *Varajärjestelmä voi olla esimerkiksi käsin tapahtuva ruokinta tai juotto*

K 2 BIISONI

Tässä ohjeessa biisonilla tarkoitetaan tarhattua amerikanbiisonia (*Bison bison*).

Ehdollisuuden biisoneita koskevan hyvinvointivalvonnan kohteena ovat seuraavat asiat:

1 Pitopaikan yleiset vaatimukset

Pitopaikan rakennukset, rakenteet, laitteet ja materiaalit ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. Eläinten pitopaikan (ml. ruokinta- ja juottolaitteet) on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläinten vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa havaitut eläinten hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi tai, jos se ei ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka. EHL 34 §, 36 §. 98/58/EY liite kohta 8 ja 9

- *Varajärjestelmä ruokinta- ja juomalaitteistojen häiriötilanteissa voi olla esimerkiksi käsin tapahtuva ruokinta tai juotto*

Materiaalit, joiden kanssa biisonit pääsevät kosketuksiin (mm. rakenteet, karsinat ja laitteet), ovat puhdistettavissa perusteellisesti. Pitopaikassa on voitava ylläpitää eläimen hyvinvoinnin kannalta riittävää puhtautta ja hygieniää. EHL 33, 34 §; 98/58/EY liite kohta 8

Biisonitarhan maaston, kasvillisuuden ja maapohjan on oltava biisonien tarhaukseen sopiva. Tarhassa on oltava maastokohtia tai rakenteita, jotka antavat riittävästi suojaa epäsuotuisia sääolosuhteita vastaan. EHL 33, 34 §; Vna 591/3010 2 §; 98/58/EY liite kohta 12

Biisonitarhassa tai sen yhteydessä on oltava turvalliset ja asianmukaiset tilat biisonien tutkimista, käsittelyä ja muuta hoitoa sekä eristämistä varten §; Vna 591/2010 2 §; 98/58/EY liite kohta 4

2 Tila- ja tarhavaatimukset

Eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoon vaikeuksitta. Samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä on oltava mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon. Biisonien lukumäärän on oltava sopivassa suhteessa tarhan kokoon, maastoon ja kasvillisuuteen. Kutakin alkavaa kolmen täysikasvuisen eläimen ryhmää kohden tarhassa on oltava tilaa vähintään yksi hehtaari. EHL 33 §; Vna 591/2010 2 §. 98/58/EY liite kohta 12.

- *Täysikasvuksena voidaan pitää vähintään 3-vuotiasta biisonia.*

Tarhan maapohjan on oltava sellainen, etteivät eläimet vahingoita itseään tai likaannu tarpeettomasti. Biisonitarhan aidan on estettävä tehokkaasti kaikkina vuodenaikoina biisonien karkaaminen tarhasta sekä tarhan ulkopuolella olevien hirvien, koirien ja muiden vastaavien eläinten pääsy tarhaan. Aidan ja aidan rakenteiden on oltava sellaisia, että biisonit eivät vahingoita itseään. Aitauksessa ei saa olla liian ahtaita tai teräviä kulmia. Tarhan aitauksen on oltava helposti eläinten havaittavissa. Biisoneita ei sidota tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla. EHL 13, 34, 35 §; Vna 591/2010 3 §; 98/58/EY liite kohdat 4 ja 12.98/58/EY.

Ulkotarhassa olevilla eläimillä on oltava riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja vastaan. Säänsuojassa on oltava sopivat makuupaikat kaikille eläimille. Ulkotarhassa olevien eläinten eristämistä ja hoitoa varten tulee olla asianmukaiset tilat. EHL 34 §; 98/58/EY liite kohdat 12 ja 4.

Aidan pystytolppien on oltava kestävästä materiaalista. Aidat ja niihin liittyvät rakenteet on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että ne eivät vahingoita biisoneita tai vaaranna niiden terveyttä ja hyvinvointia. Aidan kunto on tarkastettava säännöllisesti ja havaitut viat on korjattava viivytyksettä. Aidan läheisyydestä on poistettava sellaiset puut, jotka kuntonsa vuoksi voivat muodostaa oleellisen riskin kaatua aidan päälle ja rikkoa sen. EHL 34 §; Vna 591/2010 3 §; 98/58/EY liite kohta 12

3 Eläinsuojan olosuhteet

Pitopaikan valaistuksen tulee olla sellainen, että se on sopiva biisonien fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti. EHL 35 §; 98/58/EY liite kohta 3 ja 11.

Lämpötilan on oltava biisoneille sopiva. Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, lämpötila, pölyn määrä ja haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. EHL 35 §; 98/58/EY liite kohta 10.

- *huomioi tarvittaessa koneelliseen ilmanvaihtojärjestelmään liittyvät vaatimukset (→ nauta)*

4 Hyvinvoinnista huolehtiminen

Eläimen pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläimen asianmukaiseksi hoitamiseksi. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta palveluksessaan oleville eläinten hoitoon ja käsittelyyn

osallistuville henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta. EHL 30 §; 98/58/EY liite kohta 1

Biisonit on tarkastettava vähintään kerran päivässä. Biisonien terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota tiineyden loppupuolella, poikimisaikana ja kun olosuhteissa tapahtuu oleellisia muutoksia. Biisoni on tarkastettava yksilöllisesti, jos se on yleistarkastuksen perusteella tarpeen. Jos tarkastuksessa havaitaan jotakin tavanomaisesta poikkeavaa, on ryhdyttävä välittömiin toimenpiteisiin tilanteen selvittämiseksi ja korjaamiseksi. EHL 22§; Vna 591/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 2

- *Päivittäinen tarkastusvelvollisuus koskee ihmisen välittömässä valvonnassa ja tavoitettavissa olevia eläimiä. Pidettäessä biisoneita esimerkiksi saarilaitumilla tai muilla laajahkoilla alueilla tulisi niiden tarkastustiheyttä arvioitaessa huomioida eläinten fysiologinen tila sekä olosuhteet laitumilla kuten esimerkiksi alueen turvallisuus ja se, miten eläinten juotto on järjestetty. Tällaiset alueet tulisi kuitenkin tarkastaa useamman kerran viikossa tapauskohtaista harkintaa käyttäen, jotta voitaisiin varmistaa, että eläin esimerkiksi sairastuessaan saisi asianmukaista hoitoa mahdollisimman pian.*

Eläinten pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava eläinten tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten. EHL 38 §. 98/58/EY liite kohta 1

Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Eläimen sairastuessa tai vahingoittuessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä ja sille on annettava riittävä mahdollisuus lepoon. Sairaana tai vahingoittuneena eläimen hoidossa tulee pyrkiä turvaamaan eläimen toimintakyky ja elämänlaatu. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava. EHL 6, 23 §; 98/58/EY liite kohta 4.

- *Tällöin tilan on oltava asianmukainen ja esimerkiksi eläimen sairaudesta tai vahingoittumisesta aiheutunut lisääntynyt lämmön- tai makuualustan pehmentämisen tarve tulee huomioida.*

*)Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta. Kirjanpitoa elintarviketuotantoa varten pidettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §

- *Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset.*
- *Kirjanpidosta olisi lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen syy, lääkityksen antopäivämäärä sekä lääkkeen nimi ja määrä.*
- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisen tarkastettavissa. Kirjanpito voi myös olla osalla tilalla noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.*
- **)Ehdollisuuden osalta lääkinnällisestä hoidosta pidettävä kirjanpito valvotaan elintarvikkeiden tuotantoa koskevan tarkastuksen yhteydessä*

Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tilalla kuolleiden tuotantoeläinten lukumääristä. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §; 98/58/EY liite kohta 5 ja 6.

5 Ruokinta ja juotto

Hoidossa olevien eläinten ruokinnassa ja juotossa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuisia ravintoa. Ravinnon koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Virtsa ja ulosteet eivät saa päästä likaamaan rehua. Biisoneille annettavan rehun on oltava sopivan ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä. Biisonien saatavilla on oltava päivittäin riittävästi korsirehua. EHL 21 §; 98/58/EY liite kohta 14 ja 15.

Biisonien ruokinta on järjestettävä siten, että samassa ryhmässä liikkuvat eläimet voivat syödä samanaikaisesti. Sosiaalisessa arvoasteikossa ylempänä oleva biisoni ei saa päästä hallitsemaan koko ruokinta-aluetta. Tarhan jokaisella biisonilla on oltava mahdollisuus rauhalliseen syömiseen. EHL 21 §; Vna 591/2010 5 §; 98/58/EY liite kohdat 15 ja 17.

Biisonien rehu ei saa tarpeettomasti likaantua. EHL 21 §; Vna 591/2010 5 §; 98/58/EY liite kohta 17

Mikäli biisonien ruokinta ja juotto tapahtuu pääasiassa koneellisesti, laitteiston toimivuus tarkastetaan päivittäin. Ruokinta- ja juomalaitteistojen häiriöiden varalta on käytettävissä varajärjestelmä. EHL 22 §, 36 §; 98/58/EY liite kohta 13

Pysyvissä pitopaikoissa biisonien saatavilla on oltava jatkuvasti juomavettä, eikä vesi saa päästä jäätymään. Tilapäisissä pitopaikoissa biisonien saatavilla on oltava riittävästi vettä. EHL 21 §; Vna 591/2010 5 §; 98/58/EY liite kohta 16

- *Jatkuvan vedensaannin poikkeustilanteiden osalta kts. nauta 5.2*

K 3 PEURA (TARHATTU)

Tässä ohjeessa tarkoitetaan:

- 1) peuralla valkohäntäpeuraa, kuusipeuraa, metsäpeuraa, metsäkaurista, japaninpeuraa ja saksanhirveä;
- 2) peuratarhalla aidattua aluetta, jossa em. peuroja pidetään.

Ehdollisuuden peuroja koskevan hyvinvointivalvonnan kohteena ovat seuraavat asiat:

1 Pitopaikan yleiset vaatimukset

Pitopaikan rakennukset, rakenteet, laitteet ja materiaalit ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. Eläinten pitopaikan (ml. ruokinta- ja juottolaitteet) on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläinten vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa havaitut eläinten hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi tai, jos se ei ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka. EHL 34 §, 36 §. 98/58/EY liite kohta 8 ja 9

- *Varajärjestelmä ruokinta- ja juomalaitteistojen häiriötilanteissa voi olla esimerkiksi käsin tapahtuva ruokinta tai juotto*

Materiaalit, joiden kanssa peurat pääsevät kosketuksiin (mm. rakenteet, karsinat ja laitteet), ovat turvallisia ja puhdistettavissa. Pitopaikassa on voitava ylläpitää eläimen hyvinvoinnin kannalta riittävää puhtautta ja hygieniää. EHL 33, 34 §;. 98/58/EY liite kohta 8

2 Tila- tarhavaatimukset

Eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoon vaikeuksitta. Samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä on oltava mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon. Peurojen lukumäärän on oltava sopivassa suhteessa tarhan kokoon, maastoon ja kasvillisuuteen. EHL 33 §; Vna 590/2010 3 §. 98/58/EY liite kohta 7 ja 12.

Ulkotarhassa olevilla eläimillä on oltava riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja vastaan. Ulkotarhassa olevien eläinten eristämistä ja hoitoa varten tulee olla asianmukaiset tilat. EHL 34 §; Vna 590/2010 3 §; 98/58/EY liite kohta 4 ja 12

Tarhan maapohjan on oltava sellainen, etteivät eläimet vahingoita itseään tai likaannu tarpeettomasti. Peuratarhan maaston, kasvillisuuden ja maapohjan on oltava peurojen tarhaukseen sopivia. EHL 33 §; Vna 590/2010 3 §; 98/58/EY liite kohta 12.

Peuratarhassa on oltava riittävän vahva ja korkea aita, joka estää tehokkaasti kaikkina vuodenaikoina peurojen karkaamisen tarhasta sekä tarhan ulkopuolella olevien peurojen, hirvien, koirien tai muiden vastaavien eläinten pääsyn tarhaan. Aidan ja aidan rakenteiden on oltava sellaisia, että peurat eivät vahingoita itseään niihin. Aitauksessa ei saa olla liian ahtaita tai teräviä kulmia. Aidan on oltava helposti eläinten havaittavissa. Peuroja ei sidota tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla. EHL 13, 34, 35 §; Vna 590/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 12

Aidan pystytolppien on oltava kestävästä materiaalista. Aidan materiaalin on oltava sellainen, että se kestää maanpinnan muodosta ja lämpötilojen vaihtelusta aiheutuvaa jännitystä. Aidan on lisäksi oltava sellainen, että lumen tai jään paino ei madalla sitä. Aita ja siihen liittyvät rakenteet on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että ne eivät vahingoita peuroja tai vaaranna niiden terveyttä ja hyvinvointia. Aidan kunto on tarkastettava säännöllisesti ja havaitut viat on korjattava viivytyksettä. Aidan läheisyydestä on poistettava sellaiset puut, jotka kuntosaa vuoksi voivat muodostaa oleellisen riskin kaatua aidan päälle ja rikkoa sen. EHL 34 §; Vna 590/2010 4 §; 98/58/EY liite kohta 12

3 Eläinsuojan olosuhteet

Lämpötila, ilmanlaatu ja ilmankosteus ovat peuroille sopivat. Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, lämpötila, pölyn määrä ja haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. EHL 35 §; 98/58/EY liite kohta 10

- *Aistinvaraisen arvion lisäksi ilman laadun arvioinnin tukena voidaan käyttää siihen soveltuvia mittauslaitteita*

Pitopaikan valaistuksen tulee olla sellainen, että se on sopiva peurojen fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti. EHL 35 §; 98/58/EY liite kohta 3 ja 11

4 Hyvinvoinnista huolehtiminen

Eläimen pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläimen asianmukaiseksi hoitamiseksi. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta palveluksessaan oleville eläinten hoitoon ja käsittelyyn

osallistuville henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta. EHL 30 §; 98/58/EY liite kohta 1.

Jos hoidossa oleva eläin on ihmisen välittömässä valvonnassa tai tavoitettavissa, eläimen hyvinvointi ja pitopaikka laitteineen on tarkastettava vähintään kerran päivässä ja tarvittaessa useamminkin. Tarhattavien peurojen hyvinvointi on tarkastettava riittävän usein eläimiä kuitenkin tarpeettomasti häiritsemättä.

Peurojen terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota tiineyden loppupuolella, vasomisaikana tai kun olosuhteissa tapahtuu oleellisia muutoksia. Peura on tarkastettava yksilöllisesti, jos se on yleistarkastuksen perusteella tarpeen. Jos tarkastuksessa havaitaan jotakin tavanomaisesta poikkeavaa, on ryhdyttävä välittömiin toimenpiteisiin tilanteen selvittämiseksi ja korjaamiseksi. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava EHL 22 §; Vna 590/2010 5 §; 98/58/EY liite kohta 2 ja 4.

Eläinten pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava eläinten tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten. Peuratarhassa tai sen yhteydessä on oltava turvalliset ja asianmukaiset tilat peurojen tutkimista, käsittelyä ja muuta hoitoa sekä eristämistä varten. EHL 34 §, 38 §; Vna 590/2010 3 §; 98/58/EY liite kohta 1, 4 ja 12.

Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Eläimen sairastuessa tai vahingoittuessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä ja sille on annettava riittävä mahdollisuus lepoon. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava. EHL 6, 23 §; 98/58/EY liite kohta 4.

*)Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta. Kirjanpitoa elintarviketuotantoa varten pidettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 § *Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset.*

- *Kirjanpidosta olisi lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen syy, lääkityksen antopäivämäärä sekä lääkkeen nimi ja määrä.*
- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisen tarkastettavissa. Kirjanpito voi myös olla osa tilalla noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.*

- **)Ehdollisuuden osalta lääkinnällisestä hoidosta pidettävä kirjanpito valvotaan elintarvikkeiden tuotantoa koskevan tarkastuksen yhteydessä Jos tilalla ei ole ollut tarvetta lääkintä eläimiä lainkaan, merkitään Elviin ”kunnossa”*

Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tilalla kuolleiden tuotantoeläinten lukumääristä. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §; 98/58/EY liite kohta 5 ja 6.

5 Ruokinta ja juotto

Hoidossa olevien eläinten ruokinnassa ja juotossa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa. Ravinnon koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Virtsa ja ulosteet eivät saa päästä likaamaan rehua eikä vettä. Peurojen rehu ei saa tarpeettomasti likaantua. Peurojen ruokinta on järjestettävä siten, että samassa ryhmässä liikkuvat eläimet voivat syödä samanaikaisesti. Sosiaalisessa arvoasteikossa ylempänä oleva peura ei saa päästä hallitsemaan koko ruokinta-aluetta. Vna 590/2010 6 §; 98/58/EY liite kohta 14, 15 ja 16.

Pysyvissä pitopaikoissa peurojen saatavilla on oltava jatkuvasti juomavettä, eikä vesi saa päästä jäätymään. Tilapäisissä pitopaikoissa peurojen saatavilla on oltava riittävästi vettä. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytetä laajoilla alueilla luonnonmukaisissa olosuhteissa tarhattaville, luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluville eläimille. EHL 21 §; EHL 21 §. 98/58/EY liite kohta 16.

- *Jatkuvan vedensaannin poikkeustilanteiden osalta kts. nauta 5.2*

K 4 STRUTSI

Tässä ohjeessa tarkoitetaan strutsieläimellä strutsia, emua ja amerikannandua* (tavallinen rhea).

*Amerikannandun pito tuotantoeläimenä ei ole sallittua 1.1.2024 jälkeen. Kuitenkin eläimen omistaja tai pitäjä voi pitää tätä ennen haltuun saadut eläinyksilöt niiden kuolemaan saakka. Eläimen omistajan tai pitäjän on tehtävä ilmoitus eläimen hallussapidosta aluehallintovirastolle 1.7.2024 mennessä. EHL 8 §, 120 § ja EHL liite 1

Ehdollisuuden strutseja koskevan hyvinvointivalvonnan kohteena ovat seuraavat asiat:

1 Pitopaikan yleiset vaatimukset

Pitopaikan rakennukset, rakenteet, laitteet ja materiaalit ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. Eläinten pitopaikan (ml. ruokinta- ja juottolaitteet) on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläinten vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa havaitut eläinten hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi tai, jos se ei ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka. EHL 34 §, 36 §. 98/58/EY liite kohta 8 ja 9

- *Varajärjestelmä ruokinta- ja juomalaitteistojen häiriötilanteissa voi olla esimerkiksi käsin tapahtuva ruokinta tai juotto*

Materiaalit, joiden kanssa eläimet pääsevät kosketuksiin (mm. rakenteet, karsinat ja laitteet), ovat turvallisia ja puhdistettavissa. Pitopaikassa on voitava ylläpitää eläimen hyvinvoinnin kannalta riittävää puhtautta ja hygieniää. EHL 33, 34 §; 98/58/EY liite kohta 8.

Eläinsuojan lattia on karhea ja sellainen, ettei se aiheuta strutsieläimille vahinkoa. Sähköjohdot on sijoitettava siten, että ne ovat lintujen ulottumattomissa. EHL 33, 34 §; §; Vna 676/2010, 6 §. 98/58/EY liite kohta 8.

2 Tilavaatimukset

Eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä vaihtaa asentoon vaikeuksitta. Samassa pitopaikassa pidettävillä eläimillä on oltava mahdollisuus yhtäaikaiseen lepoon. Tarhan aitauksen pituuden ja leveyden on oltava riittävä siten, että strutsieläimet voivat juosta eikä niille aiheudu loukkaantumisen vaaraa. EHL 33 §; Vna 590/2010 3 §, 4 §; 98/58/EY liite kohta 7 ja 12.

Strutsien pidossa noudatetaan vähintään seuraavia vaatimuksia:

Linnun ikä	Ryhmän koko enintään	Karsinan pinta-ala (m ²) vähintään	Tarha	
			Vähimmäispinta-ala (m ² /lintujen lkm)	Kokonaispinta-ala (m ²) vähintään
alle 4 päivää	40	1		
yli 4 päivää - 3 viikkoa	40	5	10/1	100
yli 3 viikkoa - 6 kuukautta	40 ¹⁾	15	10 – 40/1	100-1000 ³⁾
yli 6 kuukautta - 1 vuosi		30	800/3	1000
yli 1 vuosi - sukukypsyyssikä		30	1000/3	1000
täysikasvuinen	2)	30	2000/3	1000

¹⁾Edellyttäen, että strutsinpoikaset ovat keskimäärin samankokoisia.

²⁾Jos useampaa kuin yhtä siitosryhmää pidetään samalla alueella, on erityisen tärkeää, että linnuilla on riittävästi suojaa ja lisätilaa välttää toisiaan sekä, että ryhmät voidaan tarvittaessa erottaa toisistaan.

³⁾Tila on suhteutettava linnun ikään.

Emujen pidossa noudatetaan vähintään seuraavia tilavaatimuksia:

Linnun ikä	Ryhmän koko enintään	Karsinan pinta-ala (m ²) vähintään	Tarha	
			Vähimmäispinta-ala (m ² /lintujen lkm)	Kokonaispinta-ala (m ²) vähintään
alle 4 päivää	40	1		
yli 4 päivää - 3 viikkoa	40	5	5	75
yli 3 viikkoa - 6 kuukautta	40 ¹⁾	10	20	100 - 500 ³⁾
yli 6 kuukautta - 1 vuosi		20	150	500
yli 1 vuosi - sukukypsyyssikä		20	200	500
täysikasvuinen	1+1 ²⁾	30	250	500

¹⁾Edellyttäen, että emunpoikaset ovat keskimäärin samankokoisia.

²⁾Jos useampaa kuin yhtä siitosryhmää pidetään samalla alueella, on erityisen tärkeää, että linnuilla on riittävästi suojaa ja lisätilaa välttää toisiaan sekä, että ryhmät voidaan tarvittaessa erottaa toisistaan.

³⁾Tila on suhteutettava linnun ikään.

Rheojen pidossa noudatetaan vähintään seuraavia tilavaatimuksia:

Linnun ikä	Ryhmän koko enintään	Karsinan pinta-ala (m ²) vähintään	Tarha	
			Vähimmäispinta-ala (m ² /lintujen lkm)	Kokonaispinta-ala (m ²) vähintään
alle 4 päivää	40	1		

yli 4 päivää- viikkoa	3	40	5	5	75
yli 3 viikkoa kuukautta	-6	40 ¹⁾	10	20	100 - 500 ³⁾
yli 6 kuukautta - vuosi	1		20	150	500
yli 1 vuosi sukukypsyyssikä	-		20	200	500
täysikasvuinen		1+1 ²⁾	30	250	500

¹⁾Edellyttäen, että rheanpoikaset ovat keskimäärin samankokoisia.

²⁾Jos useampaa kuin yhtä siitosryhmää pidetään samalla alueella, on erityisen tärkeää, että linnuilla on riittävästi suojaa ja lisätilaa välttää toisiaan sekä, että ryhmät voidaan tarvittaessa erottaa toisistaan.

³⁾Tila on suhteutettava linnun ikään.

EHL 33, 35 §; Vna 676/2010 7 §, liitteen 1-3 kohdat. 98/58/EY liite kohta 7 ja 12.

Eläinsuojan sisäkaton korkeuden on oltava täysikasvuisille strutseille vähintään 3 metriä ja täysikasvuisille emuille ja rheoille vähintään 2,5 metriä. Oviaukon leveyden on oltava vähintään 1,5 metriä. EHL 33, 34 §; Vna 676/2010 6 §. 98/58/EY liite kohta 8.

Tarhan maaston, kasvillisuuden ja maapohjan on oltava strutsieläinten tarhaukseen sopiva. Tarhan maapohjan on oltava sellainen, että se voidaan pitää kuivana. Tarhassa tai sen yhteydessä on oltava turvalliset ja asianmukaiset tilat ja välineet strutsieläinten tutkimista, käsittelyä ja muuta hoitoa sekä erottamista varten. EHL 33, 34 §; Vna 676/2010 3§. 98/58/EY liite kohta 7 ja 12.

Tarhasta on oltava turvallinen pääsy eläinsuojaan. Ulkotarhassa olevilla eläimillä on oltava riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja vastaan. Tarhassa on tarvittaessa oltava lisäksi suojaa sateelta, tuulelta ja auringonpaisteelta. Jos tarhan maa on jäässä, se on hiekoitettava lintujen liukastumisen estämiseksi. EHL 34; Vna 676/2010 4 §, 6 §. 98/58/EY liite kohta 7 ja 12.

Tarhassa on oltava riittävän vahva ja korkea aita, joka estää tehokkaasti kaikkina vuodenaikoina strutsieläinten karkaamisen tarhasta sekä tarhan ulkopuolella olevien koirien ja muiden sellaisten eläinten pääsyn tarhaan, jotka voivat aiheuttaa haittaa tai vahinkoa strutsieläimille. Tarhan aidat ovat linnuille sopivasta materiaalista, turvallisia ja hyvässä kunnossa. Strutsieläimiä ei sidota tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla EHL 13, 34, 35 §; Vna 676/2010 5 §. 98/58/EY liite kohta 7 ja 12.

Täysikasvuisten strutsien tarhan aidan korkeuden on oltava vähintään 2 metriä ja 4—5 kuukauden ikäisten strutsien vähintään 1,6 metriä. Strutsien aidan on oltava verkkoaitaa vähintään 1,5 m:n korkeudelle asti. Aidan pystyolppien etäisyys toisistaan ei saa olla yli 4 metriä. Täysikasvuisten emujen tarhan aidan korkeuden on oltava vähintään 1,8 metriä ja 4—5 kuukauden ikäisten emujen vähintään 1,6 metriä.

Täysikasvuisten rheojen tarhan aidan korkeuden on oltava vähintään 1,7 metriä ja 4–5 kuukauden ikäisten rheojen vähintään 1,5 metriä. EHL 34, 35 §; Vna 676/2010 5 § 98/58/EY liite kohta 7 ja 12.

Aidan kunto on tarkastettava säännöllisesti ja havaitut viat on korjattava viivytyksettä. EHL 34 §; Vna 676/2010 5 §. 98/58/EY liite kohta 12.

3 Eläinsuojan olosuhteet

Lämpötila, ilmanlaatu ja ilmankosteus ovat strutselle sopivat. Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, lämpötila, pölyn määrä ja haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. EHL 35 §; Vna 676/2010 6 §. 98/58/EY liite kohta 10.

- *Aistinvaraisen arvion lisäksi ilman laadun arvioinnin tukena voidaan käyttää siihen soveltuvia mittauslaitteita*

Pitopaikan valaistuksen tulee olla sellainen, että se on sopiva strutsieläinten fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti. EHL 35 §; Vna 676/2010 6 §; 98/58/EY liite kohta 3 ja 11

4 Hyvinvoinnista huolehtiminen

Eläimen pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläimen asianmukaiseksi hoitamiseksi. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta palveluksessaan oleville eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta. EHL 30 §; 98/58/EY liite kohta 1

Jos hoidossa oleva eläin on ihmisen välittömässä valvonnassa tai tavoitettavissa, eläimen hyvinvointi ja pitopaikka laitteineen on tarkastettava vähintään kerran päivässä ja tarvittaessa useamminkin. Strutsieläinten hyvinvointi on tarkastettava vähintään kaksi kertaa päivässä. Terveysten ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota muun muassa hautomisen aikana tai kun olosuhteissa tapahtuu oleellisia muutoksia. Strutsieläin on tarkastettava yksilöllisesti, jos se on yleistarkastuksen perusteella tarpeen. Jos tarkastuksessa havaitaan jotakin tavanomaisesta poikkeavaa, on ryhdyttävä välittömiin toimenpiteisiin tilanteen selvittämiseksi ja korjaamiseksi. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa

sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava EHL 22 §; Vna 676/2010 8 §; 98/58/EY liite kohta 2 ja 4.

Eläinten pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava eläinten tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten. Tarhassa tai sen yhteydessä on oltava turvalliset ja asianmukaiset tilat strutsieläinten tutkimista, käsittelyä ja muuta hoitoa sekä erottamista varten. EHL 34 §, 38 §; Vna 676/2010 3 §; 98/58/EY liite kohta 1, 4 ja 12.

Yli kolmen kuukauden ikäisiä strutsieläimiä ei saa pitää jatkuvasti eläinsuojassa. Jos säätila on strutsieläinten ulkona pitämiseksi sopimaton, sisälläpitoajan on oltava mahdollisimman lyhyt, eikä se saa olla yli kymmenen vuorokautta kuukaudessa. Jos strutsieläimiä tilapäisesti pidetään pidemmän aikaa eläinsuojassa, eläinsuojan on oltava valaistu päivänvaloa vastaavasti 10–12 tunnin ajan. Vna 676/2010 8 §; 98/58/EY liite kohta 7, 11 ja 12.

Elävästä strutsieläimestä ei saa nyppiä sulkia. Sulkia saa kerätä linnusta vain leikkaamalla sulka verilinjan yläpuolelta. Linnun siipi- tai pyrstösulista ei saa poistaa merkittävää osaa. EHL 13 §; Vna 676/2010 9 §. 98/58/EY liite kohta 7 ja 19.

Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Eläimen sairastuessa tai vahingoittuessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä ja sille on annettava riittävä mahdollisuus lepoon. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava. EHL 6, 23 §; 98/58/EY liite kohta 4.

*)Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta. Kirjanpitoa elintarviketuotantoa varten pidettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §

- *Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset.*
- *Kirjanpidosta olisi lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen syy, lääkityksen antopäivämäärä sekä lääkkeen nimi ja määrä.*
- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisen tarkastettavissa. Kirjanpito voi myös olla osittain noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.*

- *)*Ehdollisuuden osalta lääkinnällisestä hoidosta pidettävä kirjanpito valvotaan elintarvikkeiden tuotantoa koskevan tarkastuksen yhteydessä*

Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tilalla kuolleiden tuotantoeläinten lukumääristä. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §; 98/58/EY liite kohta 5–6.

5 Ruokinta ja juotto

Hoidossa olevien eläinten ruokinnassa ja juotossa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa. Ravinnon koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Virtsa ja ulosteet eivät saa päästä likaamaan rehua. Strutsieläinten rehu ei saa tarpeettomasti likaantua. Strutsieläinten saatavilla on oltava niille sopivaa karkeaa ja tuoretta rehua. Strutsieläimille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainotettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä. Ravinnon koostumuksessa erityistä huomiota on kiinnitettävä nivel- ja luustovaurioiden ehkäisemiseen. Alle kolmen kuukauden ikäisten poikasten saatavilla on oltava jatkuvasti rehua. Ruokinnassa on vältettävä äkillisiä ruokinnanmuutoksia. EHL 21 §; Vna 676/2010 10 §. 98/58/EY liite kohta 14–15.

Pysyvissä pitopaikoissa strutsieläinten saatavilla on oltava jatkuvasti juomavettä, eikä vesi saa päästä jäätymään. EHL 21 §; Vna 676/2010 10 §; 98/58/EY liite kohta 16.

Ruokinta- ja juottopaikoilla on oltava riittävästi tilaa siten, että ryhmän kaikki linnut voivat syödä ja juoda samanaikaisesti eikä juomasta tai rehusta synny tarpeetonta kilpailua. EHL 21 §; Vna 676/2010 3 §. 98/58/EY liite kohta 17

K 5 MUUT TUOTANTOELÄIMET

Muita tuotantoeläimiä ovat esimerkiksi tarhatut riistaeläimet (mm. villisika, mufloni, fasaani, peltopyy), viiriäiset, kanit ja tarhatut porot sekä kaikki elintarvikkeiden, villan, nahan, höyhenten tai turkisten tuotantoa varten pidettävät eläimet, sekä eläimet, jota pidetään tai kasvatetaan muuhun maataloustuotantoon.

Ehdollisuuden muita tuotantoeläimiä koskevan hyvinvointivalvonnan kohteena ovat seuraavat asiat:

1 Pitopaikan yleiset vaatimukset

Pitopaikan rakennukset, rakenteet, laitteet ja materiaalit ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. Eläinten pitopaikan (ml. ruokinta- ja juottolaitteet) on oltava materiaaleiltaan, rakenteiltaan ja muilta ominaisuuksiltaan sellainen, että eläinten vahingoittumisen ja sairastumisen vaara, karkaamisvaara ja pitopaikan palovaara on mahdollisimman vähäinen. Pitopaikassa havaitut eläinten hyvinvointia vaarantavat viat on korjattava välittömästi tai, jos se ei ole mahdollista, ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi vikojen korjaamiseen saakka. EHL 33, 34, 36 §. 98/58/EY liite kohta 8 ja 9

- *Varajärjestelmä ruokinta- ja juomalaitteistojen häiriötilanteissa voi olla esimerkiksi käsin tapahtuva ruokinta tai juotto*

Pitopaikassa on voitava ylläpitää eläimen hyvinvoinnin kannalta riittävää puhtautta ja hygieniaa. EHL 33, 34 §; 98/58/EY liite kohta 8.

2 Tilavaatimukset

Eläinten tulee voida seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä liikkua. Samassa pitopaikassa pidettävien eläinten tulee voida asettua pitopaikassaan yhtä aikaa makuulle. Eläimellä on oltava mahdollisuus riittävään lepoon. EHL 20, 33 §. 98/58/EY liite kohta 7.

3 Eläinsuojan olosuhteet

Pitopaikan lämpötilan, ilmanlaadun ja muiden ympäristöolosuhteiden on oltava siellä pidettävälle eläimelle sopivia. Ulkona pidettävällä eläimellä on oltava riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja vastaan tai eläin on voitava tarvittaessa ottaa sisätilaan. EHL 35 §. 98/58/EY liite kohta 10.

Jos eläinten hyvinvointi on riippuvainen koneellisesta ilmanvaihtojärjestelmästä, laitteistossa on oltava hälytysjärjestelmä, joka antaa hälytyksen toimintahäiriön sattuessa. Hälytysjärjestelmän toimivuus on testattava säännöllisesti. EHL 35 §. 98/58/EY liite kohta 10.

- *Aistinvaraisen arvion lisäksi ilman laadun arvioinnin tukena voidaan käyttää siihen soveltuvia mittauslaitteita*

Pitopaikan valaistuksen tulee olla sellainen, että se on sopiva eläinten fysiologisten tarpeiden ja olennaisten käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen ja että eläin voidaan tarkastaa ja sitä voidaan hoitaa asianmukaisesti. EHL 35 §; 98/58/EY liite kohta 3 ja 11.

4 Hyvinvoinnista huolehtiminen

Eläimen pitäjällä ja muulla hoitajalla on oltava riittävä osaaminen eläimen asianmukaiseksi hoitamiseksi. Ammattimaisesti tai muutoin laajassa mitassa eläimiä pitävällä on oltava soveltuva koulutus tai muilla keinoin saavutettu riittävä pätevyys tehtäviensä hoitamiseen. Eläinten pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Eläinten pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta palveluksessaan oleville eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille eläinten asianmukaisesta hoitamisesta. EHL 30 §; 98/58/EY liite kohta 1.

Jos hoidossa oleva eläin on ihmisen välittömässä valvonnassa tai tavoitettavissa, eläimen hyvinvointi ja pitopaikka laitteineen on tarkastettava vähintään kerran päivässä ja tarvittaessa useamminkin. Riittävää tarkastustiheyttä arvioitaessa on otettava huomioon eläintenpitomuoto, eläinlaji, eläimen fysiologinen tila sekä olosuhteet eläinten pitopaikassa ja elinympäristössä. Päivittäinen tarkastusvelvollisuus ei kuitenkaan koske:

- laajoilla alueilla luonnonmukaisissa olosuhteissa tarhattaviin, luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä;
- vaikeasti tavoitettavilla laitumilla kesäaikaan pidettäviä eläimiä;

Eläinten tarkastuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota synnytyistä odottaviin, synnyttäviin, juuri synnyttäneisiin, vastasyntyneisiin, sairaisiin, heikkokuntoisiin ja vahingoittuneisiin eläimiin.

- *Pidettäessä eläimiä esimerkiksi saarilaitumilla tai muilla laajahkoilla alueilla tulisi niiden tarkastustiheyttä arvioitaessa huomioida eläinten fysiologinen tila sekä olosuhteet laitumilla kuten esimerkiksi alueen turvallisuus ja se, miten eläinten juotto on järjestetty. Tällaiset alueet tulisi kuitenkin tarkastaa useamman kerran viikossa tapauskohtaista harkintaa*

käyttäen, jotta voitaisiin varmistaa, että eläin esimerkiksi sairastuessaan saisi asianmukaista hoitoa mahdollisimman pian.

Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava EHL 22 §; 98/58/EY liite kohta 2 ja 4.

Pitopaikassa oleva eläin on voitava tarkastaa ja sitä on voitava hoitaa vaikeuksitta. Eläinten pysyvässä pitopaikassa tai sen yhteydessä on oltava eläinten tarkastamisen ja käsittelyn kannalta välttämättömät tilat ja välineet sekä tarvittaessa tilat sairaiden ja vahingoittuneiden eläinten hoitoa ja eristämistä varten. EHL 33, 34, 38 §; 98/58/EY liite kohta 1, 4 ja 12.

Eläimen sairastuessa tai vahingoituessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista, tarvittaessa eläinlääketieteellistä hoitoa. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä ja sille on annettava riittävä mahdollisuus lepoon. Sairaana tai vahingoittuneena eläimen hoidossa tulee pyrkiä turvaamaan eläimen toimintakyky ja elämänlaatu. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava. Eläimen hoidossa on huolehdittava myös asianmukaisista toimista sairauksien ja eläinten vahingoittumisen ennalta ehkäisemiseksi. EHL 6, 20, 23 §; 98/58/EY liite kohta 4.

Eläintä ei saa sitoa tarpeetonta kipua tai kärsimystä tuottavalla tavalla. Eläimen on annettava levätä kunnolla ja lisäksi sen on saatava liikkuu. EHL 13 §; 98/58/EY liite kohta 7.

Leikkaus tai muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide saadaan tehdä eläimelle vain, jos se on eläimen hyvinvoinnin kannalta perusteltua. Sallittua on kuitenkin tietyin edellytyksin eläimen kastraatio ja sterilisaatio sekä sellainen leikkaus ja muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide, joka on tarpeen eläinten käsiteltävyyden parantamiseksi, ihmisten tai muiden eläinten terveyden tai turvallisuuden varmistamiseksi, eläimen jalostusarvon määrittämiseksi tai muun vastaavan eläinten pitoon liittyvän välttämättömän syyn takia. Sallitun leikkauksen tai muun kipua tai kärsimystä aiheuttavan toimenpiteen saa tehdä vain eläinlääkärinammatin harjoittaja tai muu sellainen henkilö, jolla on asetuksella määritelty tarvittava koulutus tai riittävä muu osaaminen toimenpiteen tekemiseksi. Kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä on käytettävä kivunlievitystä, jollei toimenpiteestä aiheutuva kipu ole lievää ja hetkellistä tai jos toimenpide ei siedä viivytystä. EHL 15, 16 §; 98/58/EY liite kohta 19.

Eläinten hoitoon ja käsittelyyn tarkoitettujen välineiden, laitteiden ja aineiden tulee olla tarkoitukseensa sopivia, eivätkä ne saa aiheuttaa eläimelle tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa. Eläimille ei saa antaa aineita, jotka ovat vaarallisia eläinten hyvinvoinnille, ellei kyse ole eläimen eläinlääketieteellisestä hoidosta, lopetuksesta tai muualla lainsäädännössä erikseen sallitusta käsittelystä. EHL 17 §

*)Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tuotantoeläimille annetusta lääkinnällisestä hoidosta. Kirjanpitoa elintarviketuotantoa varten pidettävien tuotantoeläinten lääkinnällisestä hoidosta on säilytettävä vähintään viiden vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §; 98/58/EY liite kohta 5–6.

- *Kirjanpitoa edellytetään kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä lääkinnällisestä hoidosta, jollaiseksi katsotaan esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset.*
- *Kirjanpidosta olisi lääkityksen osalta käytävä ilmi ainakin eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot, lääkityksen syy, lääkityksen antopäivämäärä sekä lääkkeen nimi ja määrä.*
- *Kirjanpito voi olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa, mutta sen on oltava valvontaviranomaisen tarkastettavissa. Kirjanpito voi myös olla tilalla noudatettavaa laatu- tai muuta järjestelmää.*
- **)Ehdollisuuden osalta lääkinnällisestä hoidosta pidettävä kirjanpito valvotaan elintarvikeiden tuotantoa koskevan tarkastuksen yhteydessä*

Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on pidettävä kirjaa tilalla kuolleiden tuotantoeläinten lukumääristä. Kirjanpitoa on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä. EHL 32 §. 98/58/EY liite kohta 5–6.

5 Ruokinta ja juotto

Hoidossa olevien eläinten ruokinnassa ja juotossa on otettava huomioon eläimen fysiologiset tarpeet ja varmistettava, että eläin saa sopivassa määrin hyvälaatuista ravintoa ja vettä tai muuta juotavaa. Ravinnon koostumuksen ja tarjoamistavan on vastattava eläimen fysiologisia tarpeita ja olennaisia käyttäytymistarpeita. Virtsa ja ulosteet eivät saa päästä likaamaan rehua.

Nisäkkäiden ja lintujen pysyvässä pitopaikassa on oltava jatkuvasti vettä eläimen saatavilla. Jatkuvasti saatavilla olevaa vettä ei kuitenkaan edellytetä vastasyntyneelle tai -kuoriutuneelle eläimelle; eläimelle, jonka vedensaantia on eläinlääketieteellisestä syystä rajoitettava; laajoilla alueilla luonnonmukaisissa olosuhteissa tarhattaville, luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluville eläimille tai silloin, kun poikkeuksellisen vaikeat sääolosuhteet estävät sulan veden jatkuvan saatavilla pidon sekä sellaisissa eläinten pysyvissä pitopaikoissa, joissa sulan veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää eläinten pitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä.

EHL 21 §; 98/58/EY liite kohta 14 ja 15.

LIITE L. VALOKUVAT NAUDAN LIKAISUUDEN ARVIOINNIN APUNA

Naudat luokitellaan niiden puhtauden perusteella kolmeen luokkaan:

- Puhdas tai hieman likainen
- Likainen
- Erittäin likainen

Valokuvia voi soveltuvien osin hyödyntää myös muiden eläinten likaisuuden arvioinnissa.

Kuva 1: Puhdas

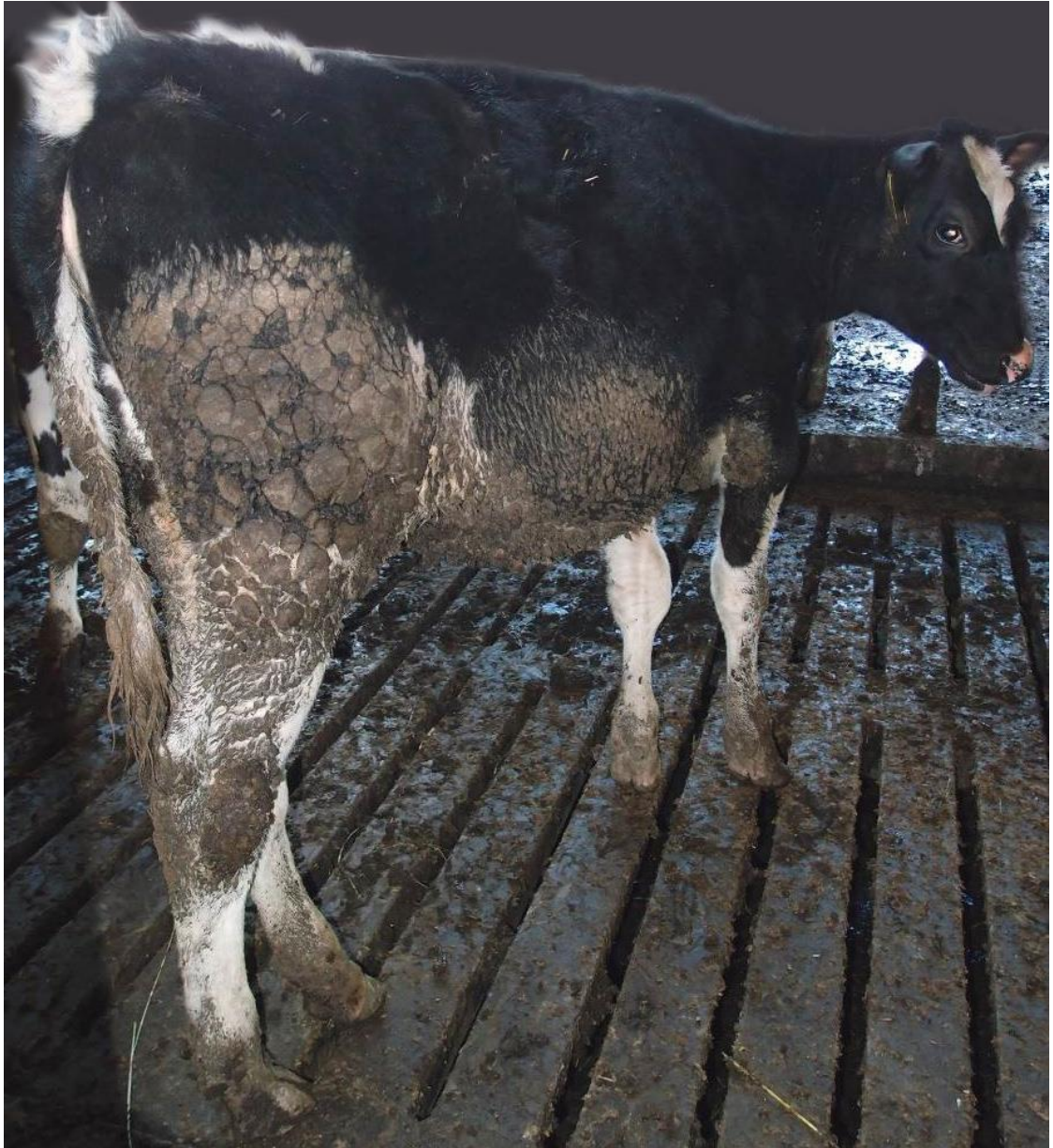
Kuva 2: Hieman likainen

Kuva 3 Likainen

Kuva 4 Likainen

Kuva 5 Erittäin likainen

Kuva 6 Erittäin likainen

LIITE M. Sikojen puhtauden arviointi

Kehossa olevaa lantaa ei pidä sekoittaa muuhun likaan (ulkona, muta).

Puhdas	Hieman likainen	Likainen	Hyvin likainen
Ei ollenkaan tai vain hyvin vähän likaa.	Kämmettä pienempiä alueita vain tuoretta tai pinnallista likaa, alle 10-20 % kehon pinta-alasta. Likaisuusalue voi olla laajempi, jos likaa on vain hyvin ohuesti, eikä ole ihoreaktiota.	Mihin tahansa kehon osaan takertunutta likaa, enemmän kuin 10-20 %, mutta vähemmän kuin 40-50 % kehon pinta-alasta. Ei ihon punoitusta tai sitä on vain pienellä alueella.	Kehoon takertunutta likaa enemmän kuin 40-50 % kehon pinta-alasta ja/tai jotkin kehon osat paksun likakerroksen peittämiä. Voi esiintyä myös ihovaurioita.
			
			
			

LIITE N. Lampaiden puhtauden arviointi

Pinnallista likaa polvien/kinnerten alapuolella ei oteta mukaan arviointiin.

Puhdas	Hieman likainen	Likainen	Hyvin likainen
Ei ollenkaan tai vain hyvin vähän likaa.	Kämmettä pienempiä alueita vain tuoretta tai kuivaa pinnallista likaa. Likaisuusalue voi olla laajempi, jos likaa on vain hyvin ohuesti villassa, eikä ole ihoreaktioita.	Likaa takertunut laajalle alueelle takaosaa, muissa kehon osissa ei likaa tai vain pinnallista likaa. Ei ihon punoitusta tai pienempiä kuin 2-3 cm ² alueita. Ei syvempiä ihoreaktioita.	Yksi tai useampi seuraavista: <ul style="list-style-type: none"> • Laajalla alueella paksu kerros likaa missä tahansa kehon osassa (takaosa, vatsa ja/tai kyljet), mikä vaikuttaa villan lämmöneristävyyteen. • Takaosan villassa kooltaan yli 5 cm ulostekokkareita/-"kelloja". • Ihon punoitusta alueilla, jotka kooltaan suurempia kuin 4-5 cm²
			
			
			

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Vastuhenkilö Taina Mikkonen
Hyväksyjä Matti Puolimatka

Ohje

1432/04.01.00.01/2020/11